REPLİKAS • KINGS OF LEON • FATİH YAŞAR • THE STREETS • REEM KELANI • LIZ FANDO

ROLL

ISSN: 1307-4628
112480 **aralık** 2008/12 **6** YTL

10 ŞARKIDA NEJAT İŞLER

GRACE JONES

LEONARD COHEN

ROLL 135

francis cabrel

AFRİKA GEZİSİ

Köyler çoktan arkada kaldı
Peşimizde birkaç hayalet
Daha aşılacak çöller, dağlar var
İspanya'ya varana kadar
Ya sonra... Hayırlısı inşallah
Ayağımızda yırtık pırtık pabuçlar
Paramız astara dikili
Sınırdan geçirecek herifler
bizi bekliyor olmalı
Onlara paranın birazı
Sonra...
Avrupa iyi korunuyor mudur?
Valla bilmiyorum
Gümrük muhafızları silahlı mıdır?
Göreceğiz bakalım
Eğer derlerse,
her horoz kendi çöplüğüne
Bana uyar,
yeter ki dönmeyeyim kümese
Kümeste hiçbir şey yok
Salon yok, mutfak yok
Çocuklar kökleri kemiriyor
Toz toprak içinde bir oda
Yere atılmış bir döşek
Hayırlısı inşallah
Belki kafanızda canlandırırsınız
Bu kadar yola değer mi diye
Onca umut, onca cesaret
Sonunda kodese tıkılmak içinse?
Avrupa iyi korunuyor mudur?
Valla bilmiyorum
Gümrük muhafızları ateş açar mı?
Göreceğiz bakalım
Başımı sokacak bir tahta parçası
Gözüm yok daha fazlasında
Bir hiç, bir söz, bir jest
Verin sizden arta kalan ne varsa
Ya sonra... Valla blmiyorum
Göreceğiz bakalım
Bana uyar
yeter ki kümese dönmeyeyim
Köyler çoktan kaldı arkada

Türkçesi: Bengi Denya

SAİT YA DA MUHAMMET

Otelin çarşaflarını değiştiriyordu
Çöp kutularında parmak izleri
Kargaların ortasında küçük bülbül
"Desperado" türküsünü söylüyordu
Uykuyu fazla kaçırmıştım
Güneş sollayıp geçmişti beni
Koridorun öbür ucunda kadın
Aynaları öttürüyordu

Bir saat geçirdim onun hayatında
Bir saat Cezayir güneşinin alnında
Bu sonsuz gökkubbenin altında
Çaresiz kaldığımız anlar var

Yarı kapalı göz kapaklarının ardında
Pembe değil gri bulutlar görüyordum
Gittiğimde aklım başıma geldi
Bir şey kaybediyordum

Çocukları ne yapsın öyle okulu
Cepleri Bali tüpleriyle dolu
Kimseden sana hayır yok elbet
Madem adın Sait ya da Muhammet

Tenekeden bir çatı gökyüzü yerine
Üçüncü avluda bir pencere
Kulağında komşuların hırgürü
Berbat uykularda gecesi günü

Eğer anlayacak biri çıkarsa
Kırık dökük müslüman Fransızcasını
Bu sonsuz gökkubbenin altında
Bir endişe kaplar her yanını

Aniden gözkapaklarını açana kadar
Gemi azıya aldı o gri bulutlar
Gittiğimde geldi aklım başıma
Bir şey yapılabilirdi hâlâ

Sen 10 Frank gönderiyorsun
Ganj çocuklarına
Çünkü gördüğün fotoğraflar seni rahatsız etti
10 Frank yolluyorsun
Başka yerlerdeki çocuklara
Çünkü gördüğün fotoğraflar seni korkuttu
Ya evinin çıkışında rastladığın kadın
Evinin çıkışında rastladığın kadın

Marsilya'ya döndüğümden beri
Kimsenin haberi yok, acaba nereye gitti
Bir sürü bülbül, bir sürü karga
Değiştirdi herhalde evini barkını da
Bana kalırsa çarşaflarını değiştiriyordur
Başka bir otelin
Başka çöp kutularında başka parmak izleri
Başka bir koridorun öbür ucunda
Aynaları öttürüyordur
Aynaları çınlatıyordur
Aynalara şarkı söyletiyordur

YERYÜZÜNDE BİR CUMARTESİ GECESİ

Oğlan gelir, kız görür, kız ister
gerisini gözleri halleder
Ateşi yakmak üzere
birkaç minik jest
Sonra, klasik hikâye işte
İsterseniz sigara dumanı
İsterseniz müzik
Kız saçını düzeltir, oğlan fark etsin diye
biblo gözleriyle
Oğlan oturur, bakınır sağa sola
cümlelerini hazırlar
Kız biraz yaklaşınca
karşılıklı tokuşur bakışlar
Sonra, normal bir hikâye işte
Kız bir kadehe evet der, oğlan gülücükler saçar
Birbirlerine biraz yaklaşınca,
oğlan ince ayrıntıları seçer
biblo gözleriyle

Boşuna anlatmayayım
Nereden gelip nereye gidiyorlarmış,
ne konuşmuşlar
Bir çocuk oyunu işte
Sıradan bir hikâye
Bu sadece ve sadece
Bir cumartesi gecesi yeryüzünde

Konuşurlar, hafifçe değerler birbirlerine
Bilirler dışarı çıkmak gerektiğini
Birbirlerine dokunarak anlaşmak zorundalar
Çünkü müzik öyle güçlü ki
Sonra, sadece bir macera işte
bir arabanın arka koltuğunda başlayan
Oğlan görür arzuyla çizilen
mavi gölgeleri
kızın biblo alnında

Boşuna anlatmayayım
Nereden gelip nereye gidiyorlarmış
ne konuşmuşlar
Bir çocuk oyunu işte
Sıradan bir hikâye
Bu sadece ve sadece
Bir cumartesi gecesi yeryüzünde

Neyse uzatmayayım
Zaten bitti bile
Gene aynı şeyi yaparlardı
Tekrarı olabilse
Bu sadece ve sadece
Bir cumartesi gecesi yeryüzünde

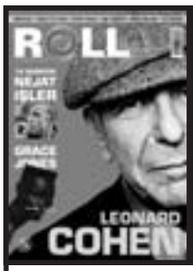

ROLL
135
aralık '08

09 Leonard Cohen

16 Kings Of Leon

17 The Streets

20 Replikas

24 Fatih Yaşar

28 Reem Kelani

34 Liz Fando

36 Nejat İşler

44 İstanbul'da Bir Dava

57 Grace Jones

04 Ajans
19 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

Deerhunter, Giant Sand, Crystal Castles
I'm From Barcelona, Matthew Herbert, Alan Vega
My Brightest Diamond, Brightblack Morning Light
,

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Adnan Uludağ, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Banu Güven, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Deniz Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Esra İpekçi, Fatih Özgüven, Fevzican Abacıoğlu, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Mehmet Erdoğan, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Seda Niğbolu, Serdar Beyaz, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, V. Can Yazıcı, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Ezgi Matbaacılık [Sanayi cad. Altay sok. No: 10 Yenibosna-İstanbul Tel: 0212 452 23 02] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Aralık 2008 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Süslü Saksı Sok. No:5-3 Beyoğlu İstanbul **tel-faks** 0212 251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 12 **sayı** 135 **aralık** '08 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Özay Selmo (0533 514 90 49)

ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Soğuktan geliyoruz

Bu hayatta, bu hayatta
Bu tatlı hayatta
Soğuktan geliyoruz içeri
Soğuktan geliyoruz

Sensin, sensin konuştuğum
Sensin konuştuğum şimdi
Niye böyle üzgün ve terkedilmiş görünüyorsun
Bir kapı kapalı olduğunda, diğeri açıktır
Bilmiyor musun

İzin verecek misin sisteme
Kardeşini öldürmesi için
Korku yok, hayır
İzin verecek misin sisteme
Kafanın üstüne çıkacak yine
Yok korku, hayır
Hayatında gördüğün en büyük adam
Ancak bir bebekti

Bu hayatta, bu hayatta
Bu tatlı hayatta
Soğuktan geliyoruz içeri
Soğuktan geliyoruz
Hayat bu, budur hayat
Soğuktan geliyoruz
Giriyoruz içeri
Soğuktan içeri doğru

Sensin, sensin konuştuğum
Sensin konuştuğum şimdi
Niye böyle üzgün ve terkedilmiş görünüyorsun
Bir kapı kapalı olduğunda,
Pek çoğu açıktır daha
Bilmiyor musun

İzin verecek misin sisteme
Kardeşini öldürmesi için
Korku yok, hayır
İzin verecek misin sisteme
Kafanın üstüne çıkacak yine
Yok korku, hayır yok
Hayatında gördüğün en büyük adam
Bir bebekti ancak

1429 Hicri ZİLHİCCE 24 | Günün kısalması 00 dakika | 1424 Rumi ARALIK 9

Yıl: 2008 Ay: 12 Gün: 357 Kasım: 45

ARALIK

22

İstanbul Ankara

7 19	Güneş	7 00
12 10	Öğle	11 54
14 26	İkindi	14 14
16 48	Akşam	16 36
18 15	Yatsı	18 01
5 45	İmsak	5 28

PAZARTESİ

(İstanbul Üniversitesi "Darülfünun" kuruldu: 1453)

Niye böyle üzgün ve terk edilmiş görünüyorsun? Bir kapı kapalı olduğunda, bir diğeri açıktır... Bilmiyor musun? — **BOB MARLEY**

Saatli Maarif Takvimi

Eyvah! deme dostum, güneş alçaldı diye;
Ömrüm yarısından daha az kaldı diye.
Son faslı kaparken seni kıskansınlar,
Aşkın siteminden bile kâm aldı diye!

FUAT BAYRAMOĞLU

GÜNÜN TARİHİ : Bugün İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşunun 555.Darülfünun'un Üniversiteye dönüşmesinin de 75. yıl dönümüdür.

İstanbul Üniversitesi, geçmişi İstanbul'un fethedildiği yıla kadar uzanıyor. Avrupa'da üniversiteler henüz "İlâhiyat mektebi" kimliğini taşırken,1453 yılının son aylarında ve bu tarihi izleyen yıllarda, Türk öğretim üyelerince tıp ve matematik derslerinin verildiği Ayasofya ve Zeyrek Camii'nin çevresindeki odalar, bugünkü üniversitenin ilk temelini oluşturuyordu.

GÜNÜN TARİHİ: 49 yıl önce bugün (22 Aralık 1959) tarihi eserleri ile tanınan yazar Ziya Şakir İstanbul'da vefat etti. Hayatı istibdada karşı mücadele ile geçen hürriyet aşkı ile çırpınan Ziya Şakir 1884'de İstanbul da Sultanahmet'te doğmuştur.

OĞLAK BURCUNDA DOĞANLAR
21 Aralık – 21 Ocak

Disiplin temsilcisi Satürn sizin yıldızınızdır. Satürn'den «Yıldızların öğretmeni» diye bahsedilir. Satürn, sihirli bir öğretmendir. Ona uyduğunuz takdirde hayatta her istediğinizi ele geçirebilirsiniz.

Sebatlı, inatçı, çalışkan, medeni, neşeli, güçlü bir tipsiniz. Edgar Allen Poe, Henry Miller, Albert Schweitzer, Faye Dunaway, Shirley Bassey oğlak burcunda doğmuşlardır.

Yemek L.: 357 – Kavurma, pilav, salata, muhallebi

22 Aralık 2008 – Pazartesi – 24 Zilhicce 1429 – 45 Kasım Günleri

Getirdiğin iyilikler de belki bir gün insanlar için kötülük olur, kendi iyiliğine de başkaldır. **YAŞAR KEMAL**, İnce Memed 4

Küçük şeyler korkutuyor bizi. Ölümümüze sebep olabilen büyük şeyler cesaret veriyor. **JOHN BERGER**, A'dan X'e

kendimin devamıyım / ezberinde unuttuğum **ANİTA SEZGENER**

Gizemin tanımı: Hücre boştu ve kapısı aralıktı ve yaklaşıp da baktıklarında yerde bir gül vardı, sapı bir su kabının içine daldırılmıştı ve yeni koparıldığı belliydi. **JULIO CORTAZAR**, Andrés Fava'nın Güncesi

Oğuz Atay'ın "Tehlikeli Oyunlar"ındaki Hikmet'in "Yazalım albayım. İşte kalem işte ıstırap..." demesini, Kazancakis'in "El Greko'ya Mektuplar"ında neden hiç gülmediği sorulduğunda Kaptan Mihail'in asık bir suratla "Karga neden siyahtır?" diye homurdanmasını ve kimin tarafından söylendiğini bilmediğim "Nerede değilsem orada iyi olacakmışım gibi geliyor" cümlesini de unutamam. **HASAN ALİ TOPTAŞ**, Harfler ve Notalar

KRALİÇELERİN VEDAI

Makeba

'50'li yılların efsane vokali Yma Sumac, 1 Kasım günü 86 yaşında hayata gözlerini yumdu. ABD'ye Peru'dan, And dağlarından gelmişti, adı tamı tamına Zoila Augusta Emperatriz Chavarri del Castillo'ydu ve bir İnka prensesi olduğunu söylüyordu. Bazıları onun Perulu falan değil, New York'lu uyanık bir Yahudi kızı olduğunu iddia ettiler, aslında Amy Camus olan adını tersten yazıp egzotik bir hava yaratmak istemişti! Öyle ya da böyle, dört buçuk oktavlık sesiyle camlar çerçeveler çatlattı, "Voice of the Xtabay", "Inca Taqui", "Mambo!" albümleriyle, şaşaalı kostümleriyle Latin folklorundan aryalara uzanıp '50'lerin Amerika'sına ve Hollywood'una damga vurdu. Öztürk Serengil, '80'lerin TRT'sindeki "Gülünüz Güldürünüz" programını onun "Gopher Mambo"sunun parodisiyle açardı. İzleri belki Freddy Mercury, Diamanda Galas, Patty Waters, Yoko Ono, Björk sayesinde caza ve rock'a sıçradı...

20. yüzyılın bir başka büyük sesi, Kara Afrika'nın kraliçesi Miriam Makeba da, 10 Kasım'da, 76 yaşında, yazar Robert Saviano için düzenlenen bir konserin ardından geçirdiği kalp krizi nedeniyle aramızdan ayrıldı. Adı, Güney Afrika'yla ve apartheid karşıtı mücadeleyle özdeşleşmişti. "Pata Pata"yla ilk büyük Afrika hitini de yaratan Makeba, apartheid'ı eleştiren "Come Back Africa" belgeselinde görünmesinin ardından ülkesine giriş izni alamamış, Harry Belafonte'nin kol kanat germesiyle müzik hayatına ABD'de devam etmişti. İkili, 1966 yılında "An Evening With Belafonte/Makeba" albümüyle Grammy ödülü de almıştı. Ancak Mandela'nın özgürlüğüne kavuşmasının ardından ülkesinin kapılarını aralayabilen Makeba, '70'lerin başında Kara Panterler'in lideri Stokely Carmichael'la evlenmişti. Pek çok Afrika ülkesinin fahrî vatandaşıydı, bu acılı kıtanın ve sömürüye karşı özgürlük mücadelesinin sembolüydü.

Sumac

NOIR DESIR Bertrand Cantat'nın hapisten salıverilmesinden bu yana ilk kez hayat alâmetleri verdi. Grup www.noirdez.com sitesinden ücretsiz indirilebilen iki politik şarkı kaydetti. Biri "Gagnants-Perdants" isimli yeni beste, diğeri Paris Komünü'nün simge şarkısı "Le temps de cerises"in cover'ı.

Paul McCartney, artık iyiden iyiye efsane haline gelen **BEATLES** kaydı "Carnival Of Light"ın piyasaya verileceğini açıkladı. Stockhausen'dan ilhamla yapılan 14 dakikalık deneysel kayıt, Million Volt Light and Sound Rave etkinliği için hazırlanmıştı. "Anthology 2"de kullanılacakken George Harrison ve Ringo Starr'dan veto yiyen parçanın kaydında McCartney, arkadaşlarından ne isterlerse onu yapmalarını, bağırıp çağırmalarını, sağa sola vurmalarını, isterlerse çalgı çalmalarını istemiş, biraz eko katkısıyla kaydı tamamlamış.

MIA'nın ikinci albümü "Kala"nın büyük bölümünü stüdyosunda kaydettiği "Hintli Timbaland" A.R. Rahman'la kotardığı yeni şarkıları, Danny Boyle'un yeni filmi "Slumdog Millionaire"de yer alıyor.

Kanadalı yazar/yönetmen Rob Stefaniuk'un çekeceği "şöhret için her şeyi yapabilecek bir rock-'n'roll grubu"nun etrafında dönen vampirli komedi filminde **IGGY POP**, **MOBY**, **ALICE COOPER** ve **HENRY ROLLINS** gibi rock dünyasının en tanınmış isimleri de rol alacak.

BRITISH SEA POWER belgesel filmin babası ünlü İngiliz yönetmen Robert Flaherty'nin 1934 tarihli filmi "Man Of Aran" için bir soundtrack kaydediyor.

Davulcu **MICHAEL LEE**, daha 39'unda, henüz bilinmeyen bir sebeple hayata gözlerini yumdu. Lee, Page-Plant ikilisinin "No Quarter" ve "Walking Into Clarksdale" albümlerinde baget tutmuş, ikiliyle İstanbul'a da gelmiş, ayrıca The Cult, Echo and The Bunnymen, Thin Lizzy için de çalışmıştı.

NEIL FINN yeni LP'sini Johnny Marr, Lisa Germano, Radiohead'den Ed O'Brien ile Phil Selway, tüm Wilco kadrosu, Yeni Zelandalı ahbapları Don McGlashan, Bic Runga ve oğlu Liam'la birlikte kaydediyor.

Frank Zappa'nın grubu The Mothers Of Invention'ın davulcusu **JIMMY CARL BLACK** akciğer kanserini yenemeyerek 1 Kasım günü Almanya'da hayata gözlerini yumdu. 1938 Teksas doğumlu Black, Captain Beefheart and The Magic Band ve kendi kurduğu Geronimo Black gibi gruplarla da müzik yapmıştı. Aynı gün Detroit'li soul/rock müzisyeni **NATHANIEL MAYER** de vefat etti. 1962 tarihli "Village of Love"la ünlenen Mayer, '60'ların sonunda bıraktığı müziğe geçtiğimiz senelerde yeniden dönerek bir dizi plak doldurmuş, son albümü "Why Don't You Give It To Me"yi ise Black Keys, Dirtbombs, Sights ve Outrageous Cherry üyeleriyle kaydetmişti.

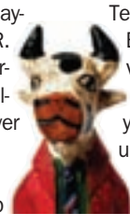

Depeche Mode'un solisti **DAVE GAHAN**, genç grup **FRYARS**'ın ilk albümü "Dark Young Hearts"ta yer alacak "Visitor" adlı şarkıda vokal yapacak.

JOSE GONZALEZ "Live at Park Ave" adında bir konser EP'si yayınladı.

BLACK REBEL MOTORCYCLE CLUB tamamıyla enstrümantal olan yeni albüm "The Effect Of 333"yi brmcdigitaldownloads.com adresi üzerinden yayınladı.

TUZLA'YA BEKLERİZ

Pink Floyd ister Batıda, ister Doğu bloğunda, ister üçüncü dünyada olsun, hep özgürlük arayışını dillendirdi. David Gilmour'un 2006 Ağustos'unda, bir zamanlar iktidarı sallayan grevlere sahne olmuş Polonya Gdansk tersanelerindeki konserinin kayıtları, yakın tarih üzerine derin düşüncelere sevkediyor insanı. Gilmour'un yanıbaşında, 15 Eylül'de yitirdiğimiz Richard Wright da var. Senfoni Orkestrası eşliğinde iki CD'de Pink Floyd'dan ve Gilmour'un "On An Island" şarkılarından seçmeler: "Live In Gdansk".

PETE DOHERTY'nin solo projesinde de bagetleri emanet ettiği Babyshambles davulcusu Adam Ficek'in verdiği tüyolara göre, albümdeki bazı şarkılarda **GRAHAM COXON**'un gitarını dinleyeceğiz.

Babyshambles gitaristi Drew McConnell, Arctic Monkeys davulcusu Matt Helder, basçısı Andy Nicholson MC Lowkey ve Sheffield'lı ekip Reverend and The Makers'in kimi elemanları **MONGREL** adı altında buluştular. Taze grubun ilk EP'si "The Menace" dijital olarak piyasada.

Yeni **ANTONY AND THE JOHNSONS** albümü "The Crying Light" ocak ayında çıkıyor.

Spike Jonze'un kardeşi Sam Spiegel ve DJ Zegon'un kurduğu **NASA** isimli kolektifin önümüzdeki yıl yayınlanacak ilk albümünün ilk meyvesi internette dolaşmaya başladı. "Spacious Thoughts" adlı bu büyük sürpriz parçada, sıkı durun, **TOM WAITS**, **KOOL KEITH**'le beraber rap yapıyor. Temel fikri farklı janrlardan müzisyenleri bir araya getirmek olan kolektife katkıda bulunanlar arasında kimler yok ki: David Byrne, M.I.A., Yeah Yeah Yeahs, RZA, Ol' Dirty Bastard, Method Man, John Frusciante, KRS-One, George Clinton, Seu Jorge, Nina Persson, vesaire vesaire.

PRODIGY yeni albümü "Invaders Must Die"da Dave Grohl ve Does It Offend You Yeah?'den James Rushent'ı misafir ediyor.

Müziğinle patlama sırası sende!

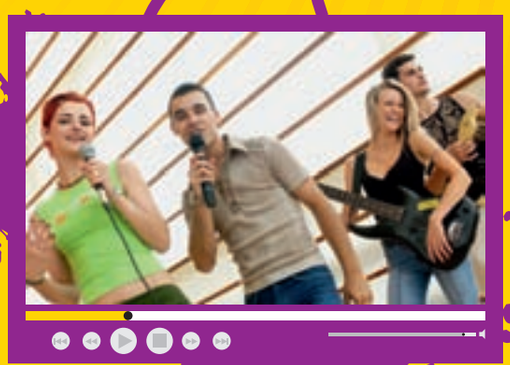

Hey genç! patlican.com.tr'ye girip müziğinle patlamaya ne dersin?

Önce müzik videonu yükle, herkes oylasın.
Profesyonel jüri de severseee...
Hem televizyona çık, hem de
Patlican Konserleri'nde ön grup olup sahneye!
Ayrıca hediye çeki ve binlerce kontör de cabası!

Haydi, sen de müziğine ne kadar güvendiğini göster herkese!

Ayrıntılı bilgi için:
patlican.com.tr

patlican
Avea'dan bir gençlik patlaması

avea

Kusura bakmasın ama, Atatürk'ü oynayan oyuncunun tombul tombul kıllı elleri, Atatürk'ün ince uzun sanatçı ellerine hiç benzemiyor. **RUHAT MENGİ** *(Star'daki programında, "Mustafa" filmi hakkında)*

Bir filmde, bir kızın güzelliğinden söz ederken oyunculardan birinin arkadaşlarına dönerek, "Kız öyle güzel ki, ben dönüp bakmasam bile gövdemin içinden iskeletim dönüp bakıyor," demesini unutamıyorum sözgelimi. Bir başka filmde de, Sadri Alışık tarafından canlandırılan karakterin, "Sokak köpeklerine selam vermek adam olmaya çeyrek var demektir," cümlesini unutamıyorum. **HASAN ALİ TOPTAŞ**, Harfler ve Notalar

"Klasik" denince söz edilen, hep gerçeğin güzelliğe kurban verilmesiyle elde edilen türden bir üründür. **JULIO CORTAZAR**, Andrés Fava'nın Güncesi

- Bir hayata mal olan özgürlük, özgürlük değildir.
- Özgürlüğe mal olan hayat da hayat değildir.
(Alejandro Amenabar'ın "İçimdeki Deniz" filminden)

KAÇ LEYLA KAÇ, KURTAR KENDİNİ

"Eğer böyle ölürsem / İki elim yakanızda / Hayaletim gezer / Düşer peşinize". Aylin Aslım'a üç yıl önce, töre cinayeti kurbanı Güldünya'nın ağzından bu dizeleri yazdırtan kararlılık, bugün dört başı mamur bir derleme albüme vesile oldu. Hürriyet gazetesinin Aile İçi Şiddete Son kampanyasının uzantısı olarak gerçekleştirilen "Güldünya Şarkıları"nda 14 kadın şarkıcı, şarkılarıyla hemcinslerine umut ve cesaret aşılıyor. İyi niyetin ötesinde, müzikal olarak da güçlü bir albümle karşı karşıyayız. Nazan Öncel'in polis şiddetine maruz kalan bir işçi kızını hikâye ettiği, rock'n'reggae marşı "Leyla" hakiki bir başyapıt. Albümdeki diğer yeni şarkı ise Şevval Sam'ın "Kibritçi Kız" baladı. Naim Dilmener'in deyimiyle birer "manifesto" olan bu ikisinin dışında "Güldünya Şarkıları"nda cover'lar var. Hümeyra'dan bildiğimiz Bora Ayanoğlu bestesi "Adım Kadın"ı Emel Müftüoğlu, albüme isim veren "Güldünya"yı Sezen Aksu seslendirmiş. Aynur, Ajda Pekkan, Rojin, Nilüfer, Zuhal Olcay, Şebnem Ferah, Ayten Alpman, Funda Arar ve elbette Aylin Aslım diğer katılımcılar. Açılış şarkısı ise feminist eylemlerdeki gibi ortaklaşa, hep bir ağızdan söylenen "Kadınlar Vardır".

Blast First Petite şirketi, Suicide'ın kalbi **ALAN VEGA**'nın 70. yaşını bir sene boyunca her ay biri yayınlanacak bir EP serisiyle kutluyor. İlk EP'de Bruce Springsteen'in sahnede yaptığı Suicide cover'ı "Dream Baby Dream" var. Müstakbel plaklarda Grinderman, Primal Scream, Spiritualized, Julian Cope gibi isimler boy gösterecek.

ANDY WARHOL'un film provası olarak çektiği kayıtlar DVD olarak yayınlandı. 1964 ve '66 yıllarında Factory'de yapılan sessiz çekimlerde Lou Reed, Nico, Dennis Hopper, Edie Sedgewick gibi figürler görülüyor. "13 Most Beautiful... Songs From Andy Warhol's Screen Tests" adlı DVD'nin müzikleriniyse Dean Wareham ve Britta Phillips hazırladı.

THE HIVES ve **CYNDI LAUPER** ortak bir Noel single'ı kaydetti: "A Christmas Duel". **THE KILLERS** da geçtiğimiz ay bir konserde "Girls Just Want To Have Fun"ı yorumladı.

Yeni albümleri "Music For Strippers, Hookers, and The Odd On-looker"ı önümüzdeki günlerde yayınlayacak olan **FALL OUT BOY**'un basçısı Pete Wentz, Kaliforniya eyaleti vatandaşlarını eşcinsel evlilikleri yasaklayacak Proposition 8 adlı yasaya karşı oy vermeye çağırdı. Bu arada Wentz, grup arkadaşı Patrick Stump ile 24 saat içinde tam 74 röportaj vererek Guinness rekorlar kitabına girdi. İkili en uzunu yirmi dakika süren onlarca söyleşinin arasında sadece tuvalet ve yemek molası verdi.

Postmodern caz grubu **THE BAD PLUS** yeni albümünde Igor Stravinsky, Gyorgi Ligeti ve Milton Babbitt gibi klasik bestecilerin yanısıra, Nirvana'dan "Lithium", Bee Gees'den "How Deep Is Your Love", Pink Floyd'dan "Comfortably Numb", Heart'tan "Barracuda", Yes'den "Long Distance Runaround" gibi rock parçalarını da yorumluyor.

The Cardigans şarkıcısı **NINA PERSSON**'un Atomic Swing üyesi Niclas Frisk ile kurduğu **A CAMP** ikinci albümünü çıkarıyor. Şubatta yayınlanacak "Colonia" adlı albümden seçilen ilk single "Stronger Than Jesus" olacak.

GÖNÜLLÜ ARABESK

Hüsnü Şenlendirici'ye Kibariye'yi sormuştuk, "Türkiye'nin gelmiş geçmiş en önemli sesi Gönül Akkor'dur, Kibariye ondan sonra gelir" demişti. Roman şarkıcılar arasında etki sahasını fazlasıyla geniş tutan, hem en ağırından sanat müziği eserlerine hem pop klasiklerine eşsiz yorum katan Akkor'un Harika Kasetçilik arşivinden "arabeske çalan" şarkıları, EMI tarafından CD'ye aktarıldı: "Ölüyorum Kederimden".

Bugünlerde "Picture Book" adında altı CD'lik bir box-set yayınlayan **THE KINKS**'in solisti Ray Davies, ekibin yeni bir albüm üzerinde çalıştığını açıkladı.

Ünlü punk grubu **THE DESCENDENTS**'in kurucu üyesi gitarist **FRANK NAVETTA** 31 Ekim'de hayata gözlerini yumdu. 1978'de kurulan grubu yedi yıl sonra terkeden Navetta, müzik işinden elini eteğini çekmiş, ancak uzun süre sonra dönem dönem gruba yeniden dâhil olmuştu.

Jimi Hendrix Experience'ın efsanevî davulcusu **MITCH MITCHELL**, Experience Hendrix adındaki ekiple çıktığı turne kapsamında bulunduğu Portland'da, bir otel odasında ölü bulundu. Yapılan açıklamalar, 62 yaşındaki Mitchell'ın doğal sebeplerden hayata gözlerini yumduğu yönünde.

SNOOP DOGG ve Massive Attack'den 3D, Mumia Abu Jamal hakkındaki "In Prison My Whole Life" isimli belgesel için "Calling Mumia" adında bir parça kaydetti. Siyasî eylemci Jamal, hakkında yeterli delil bulunmadığı halde, bir polis memurunu öldürmek suçundan ölüm cezasına çarptırılmıştı.

THE VON BONDIES'in içinde "This Is Our Perfect Crime" ve "I Don't Wanna" gibi 12 şarkı bulunan "Love, Hate and Then There's You" adlı yeni albümü şubatta raflarda olacak.

İsveçli indie rock müzisyeni **LONEY, DEAR** 2007 tarihli "Loney, Noir"ı izleyecek yeni plağı "Dear John"u ocak sonunda çıkaracak.

Her sene yılbaşı öncesi bir ünlüye tişört dizayn ettiren meşhur Fransız giyim firması Lacoste'un bu seneki tasarımcısı **MICHAEL STIPE**.

Indie rock ekibi **ASOBI SEKSU**'nun üçüncü albümü "Hush" şubatta piyasada olacak. Albümden seçilen ilk single "Me & Mary" ise çoktan yayınlandı bile.

Portishead'den **GEOFF BARROW** Bristol'de küçük bir sanat galerisi açtı. Sergilediği ilk işlerden bazıları Horrors solisti Faris Badwan'e ait.

BEN HARPER mayısta yayınlayacağı yeni albümü "White Lies For Dark Times"ı Relentless7 adındaki yepyeni orkestrasıyla kaydediyor.

SUPER FURRY ANIMALS, **THE WOMBATS**, **FRIENDLY FIRES**, **JAMIE T**, **COURTEENERS**, **ART BRUT**, **JACK PEÑATE**, **THE RAKES**, **THE MACCABEES**, **ART BRUT**, **LOS CAMPESINOS!**... Pek çok müzisyen, ürünlerinde kürk kullanmaya devam eden giyim markası Burberry'yi protesto etmek için Peta2 ile işbirliğine girdi.

JOHNNY MARR Manchester'daki Salford Üniversitesi'nde ders vermeye başladı. Marr ilk dersini "müzik endüstrisinin dışında kalmanın önemi" üzerine verdi. Jay-Z, Bob Marley, Kurt Cobain ve Sex Pistols gibi isimleri endüstrinin dışında durdıkları için kutladı ve ekledi: "Smiths'de diğer üç arkadaşım için müzik yapardım. Jay-Z de ilk albümünü arkadaşlarını etkilemek için yapmıştı. Ama ilk kural, arkadaşlarınızın zevkli olmasıdır!"

Jamaika'nın önde gelen müzik adamlarından, prodüktör **BYRON LEE** de kanseri yenemedi.

The Hold Steady'den **FRANZ NICOLAY** "Major General" adında bir solo albüm çıkarıyor. Albüme emeği geçenler arasında Dresden Dolls'dan Brian Viglione, Demander, World/Inferno'dan Jack Terricloth ile Yula Be'eri, Balkan Beat Box'dan Peter Hess da var.

Çünkü çocukluk, yalnız sonu ergenliğe, rüşde varan bir yol değildir. O aynı zamanda bir yığın tatlı hususiyetin, tabiatla derin kaynaşmanın, hayata her tecrübeden uzak şahsî bir kayışın mevsimidir. Onu kendinde kuvvetle devam ettirebilenler, daha ziyade şahsiyetlerindeki aksayışla sevilirler. **AHMET HAMDİ TANPINAR**, Sahnenin Dışındakiler

İş Makinesi günümüzde bütün gezegeni kapsayan bir makine: Afrika'da semiriyor, Asya'da sindiriyor ve Avrupa'da sıçıyor. **P.M.**, Bolo' Bolo

Ben yasalara değil, ayrıcalıklara uygun bir insanım. İnsanın yaptıklarında yanlışlık görmem, insanın yapısında yanlışlık görürüm. **OSCAR WILDE**, De Profundis (Mektup)

"Çocukları küçük kurşunla öldürürler, değil mi anne?" sorusu da unutamadığım ve asla unutamayacağım cümlelerden biri. Sırbistan sınırına 10 km. uzaklıktaki Boşnak şehri Srebrenica'da yaşayan, adını bilmediğim bir çocuk sormuş bu soruyu. Ardından da, ne yazık ki, 11 Temmuz 1995 tarihinde yapılan katliamda henüz dört yaşındayken öldürülmüş. **HASAN ALİ TOPTAŞ**, Harfler ve Notalar

Geçen ayki hatamızı düzeltelim: **NICK CAVE** Turner Prize'a aday filan gösterilmedi, sadece ödül töreninin sunuculuğunu üstlenecek. Her sene elli yaşının altındaki bir çağdaş sanatçıya verilen ödül, siz Roll'u elinize aldığınızda şu dört sanatçıdan birinin evine gidecek: Runa Islam, Mark Leckey, Goshka Macuga, Cathy Wilkes. Madonna ve Dennis Hopper da daha önce bu saygın görsel sanatlar ödülü için sunuculuk yapmıştı.

TOKYO POLICE CLUB ünlü TV dizisi "Desperate Housewives"ın yeni çekilecek bölümlerinden birine misafir olacak.

BRUCE SPRINGSTEEN 16. stüdyo albümü "Working On A Dream"i tamamladı. Brendan O'Brien eşliğinde kaydedilen plaktan seçilen ilk single, Springsteen'in eşi Patti Scialfa'yle düeti "Working On A Dream". Patron, Mickey Rourke filmi "The Wrestler"ın kapanışında söylediği filmle aynı adlı parçayı da bonus track'lerden biri olarak albüme eklemiş.

JOHN DOE'nun "A Year In The Wilderness" albümünden kotardığı "The Golden State" EP'sinde şarkının bir versiyonunu da Eddie Vedder ile Sleater-Kinney'den Corin Tucker kaydetti. İkili daha önce Vedder'ın "Into The Wild" soundtrack'inde birlikte çalışmıştı.

SÖYLEDİ YOH YOH

Esin Afşar '70'li yıllarda Aşık Kul Ahmet'in "Yoh Yoh"uyla öyle sükse yapmıştı ki, adı uzun zaman Bayan Yoh Yoh kalmıştı. 1997'de 65 yaşında yitirdiğimiz Kul Ahmet'in 16 eseri "İsmini Sevdiğim" başlığıyla Kalan Müzik tarafından yayınlandı. Kendi kaleminden çıkma Alevi deyişleri, sevda türküleri ve solcu ezgiler yan yana dizilmiş, Maraş'ın Pazarcık ilçesinden tüm Türkiye'ye mal olan bu gezgin ozanı bizlere lâyıkıyla tanıtıyor.

CHARLOTTE GAINSBOURG yeni albümünde **BECK** ile çalışıyor.

Kevin Shields, son **MY BLOODY VALENTINE** albümü "Loveless"dan 17 yıl sonra yeniden stüdyoya gireceklerini açıkladı.

NEIL YOUNG'ın Buffalo Springfield'dan ayrılışının ertesinde verdiği 1968 tarihli akustik konser "Sugar Mountain" adıyla yayınlandı. Sekiz yıl önce Crazy Horse'la kotarıp sumenaltı ettiği "Toast" albümü de yolda. On CD'lik "Archives" serisinin ilk ayağı da ocakta gelecek.

Çin Halk Cumhuriyeti, **GUNS N' ROSES**'ın yeni albümü "Chinese Democracy"yi "Çin'e yönelik bir saldırı" olarak niteledi ve grubun internet sitesine erişimi engelledi. Hükümet sözcüsü Qin Gang, BBC'ye şöyle konuştu: "Bildiğim kadarıyla zaten pek çok insan bu tür müzikten hoşlanmıyor, çünkü çok gürültülü."

Geçen ay üçüncü sayfamızı Phil Spector resmiyle süsleyen meşhur Belçikalı çizer ve fotoğrafçı **GUY PEELLAERT**, 74 yaşında vefat etti. 1974 tarihli kült kitap "Rock Dreams"in çizeri, Rolling Stones ("It's Only Rock'n'Roll"), David Bowie ("Diamond Dogs") plak kapaklarının, Robert Altman ("Short Cuts"), Martin Scorsese ("Taxi Driver") afişlerini de hazırlamıştı.

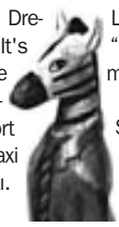

The Black Keys şarkıcısı ve gitaristi **DAN AUERBACH** "Keep It Hid" adını verdiği ilk solosunu şubatta çıkarıyor. "Whispered Words" şarkısını Dan Auerbach'ın babası yazmış.

JOHN FRUSCIANTE yeni solo albümü "The Empyrean"da Johnny Marr ve Flea'nın yanında Sonus Quartet ile New Dimension Singers'ı da misafir edecek. Red Hot Chili Peppers'da başka projelerle uğraşan bir diğer isimse **CHAT SMITH**. Davulcu, Sammy Hagar, Michael Anthony ve Joe Satriani ile birlikte kayıtta.

NEW YORK DOLLS bugünlerde "Arena" adlı yepyeni bir albüm çıkaran Todd Rundgren ile stüdyoda, 2006 tarihli "One Day It Will Please Us to Remember Even This"i izleyecek yeni plağın kayıtlarını yapıyor.

ROBERT WYATT aralık ortasından itibaren grubun internet sitesinde bedava dağıtılacak bir EP'de **HOT CHIP** şarkıları söyleyecek. EP'de Wyatt'ın "Made In The Dark", "Whistle For Will" ve "We're Looking For A Lot Of Love" yorumlarının yanında, "One Pure Thought"un Geese remiksi de bulunacak.

Sıfırdan bir **ROXY MUSIC** albümü yoldayken elemanlar da boş durmuyor: Gitarist Phil Manzanera yeni albümü "Firebird V11"ı yayınladı. Saksofoncu Andy Mackay ve davulcu Paul Thompson'un grubu The Metaphors'un "London! Paris! New York! Rome!" albümü de şubatta gelecek.

babylon.com.tr

Babylon bir pozitif titreşimdir.
www.pozitif.info

babylon

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

12 aralık/ december//08

the Miller way

20 Aralık// Ctesi//23.00

INFADELS

Nil Karaibrahimgil

12 Aralık// Cuma//23.00

BORA UZER

11 Aralık//Perş//21.30

123

10 Aralık// Çarş//21.30

Okay Temiz Oriental Wind

25 Aralık//Perş//21.30

İlhan Erşahin's WONDERLAND featuring Hüsnü Şenlendirici

Garanti CAZ Yeşili

18 Aralık//Perş//21.30
19 Aralık//Cuma//23.00

Home Not Home

bant RE:ORIENT

Deltahead/ Norrda/ DJ İpek

17 Aralık//Çarş//21.30

Baba Zula

21 Aralık//Çarş//21.30

NOKIA Nseries

Orient Expressions

26 Aralık// Cuma//23.00

The Wedding Present

bant CONVERSE

22 Aralık//Ptesi//22.00

27 Aralık//Ctesi//23.00

4 Aralık//Perş//21.30

GÖKSEL Akustik Proje

Anadolu Psychedelica vol:2/Osman İşmen

3 Aralık// Çarş//21.30

MASH-UP/ LOO & PLACIDO

burn ENERGY DRINK

Oldies But Goldies

EFES Pilsen

31 Aralık// Çarş//22.00
13 Aralık// Ctesi//22.00

SHANTEL

6 Aralık//Ctesi//23.00

EFE Yaş Üzüm

Efe Yaş Üzüm ile Yemekli Fasıl/ Selim Sesler

2 Aralık// Salı//20.00

Sulukule Roman Orkestrası

23 Aralık// Salı//20.00

7 PinkFloydlar & 2 Prenses

30 Aralık//Salı//21.30

Nappy G. & Nickodemus Present: Turntables on the Hudson

5 Aralık// Cuma// 23.00

MARIACHI Flavoured Beer

"Açık Radyo." 94.9 | bravoistanbul | DIGITURK | imat REKLAM | Radikal | RADIO XI-GEN FM 96 ISTANBUL | Wall

Leonard Cohen

Bayanlar baylar, bu ay büyük usta Leonard Cohen'i hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan ayağınıza getirdik. En güzel söyleşilerini, en nadide fotoğraflarını siz kıymetli misafirlerimiz için derledik. Yetmedi, bileti koyduk cebimize, kendisini ta Almanyalarda canlı canlı izledik... Programımız Word dergisinden aparttığımız BBC Radio 2 söyleşisiyle açılıyor. Ardından Hilmi Tezgör'den alınan Frankfurt hislenimleri var. Sonra Mojo ve Uncut'tan yaptığımız derlemeye geliyor sıra. Çoğu "I'm Your Man" belgeseline iştirak etmiş Cohen sevdalılarının yorumları da cabası. Hallelujah'lı günler sizlerin olsun…

YENİLGİDE ORTAKLIK

Birçok müzisyen için şarkı yazma süreci bir kelime, bir imge veya bir görüntüyle başlıyor. Sizde nasıl oluyor?

Leonard Cohen: İyi şarkıların nereden geldiğini bilseydim, oraya sık sık giderdim. Şarkıların nasıl doğduğunu bilmiyorum, ama şarkılarımın doğum ânına dönüp baktığımda, birilerinin bana tohumları verdiğini farkediyorum. Otobüsün penceresinden bakarken gördüğüm birisi de olabilir bu, bir kafede kahve servisi yapan bir garson da. Bir intikal oluyor, bir an... Ve ben o âna itibar ediyorum. Mânâsız bir günün içinden bir şey çıkıp geliyor ve içinize işliyor. Bir şey kıpırdanmaya başlıyor ve siz de bunun gibi bir defteri *(cebinden bir defter çıkarıyor)* çıkarıp yazmaya başlıyorsunuz.

O defterden bir bölüm okuyabilir misiniz?

"Pazar, 28 Ocak 2007, Kanada Havayolları, 746..."

Umduğum gibi olmadı, şiirsel bir şey bekliyordum...

Koordinatlarımı belirlemek için yazmıştım onu. Montreal'e uçuyordum galiba. Bence güzel bir mısra! Devamı bir tür dua gibi. "Lonely for your love and nothing less / Touch my heart and cure this loneliness". (Yalnızlığım sana olan aşkımdan yalnızca / Dokun kalbime, deva ol yalnızlığıma) Bu dizeler öyle çıkageldi. Bu kısa anlar zuhur ettiğinde onlara karşı çıkmıyorum. Zaten birçoğu kalıcı olmuyor.

Elvis Costello, aklına bir melodi geldiğinde, onu unutmaktan korktuğu için evini arayıp –evde kimsenin olmamasına dua ederek– telesekreterine mırıldandığını anlatmıştı. Siz nasıl hatırlıyorsunuz aklınıza gelen melodileri?

Ben hatırlayamıyorum, ama parmaklarım hatırlıyor. Gitarı elime aldığımda unutmuş olduğum şeyler geri geliyor.

Sanatçıların birçoğu şarkılarını yazarken ve icra ederken bir persona yaratıyor. Sizse daha ziyade gerçek hayatınızı şarkılaştırıyor gibisiniz.

Olay mahallinden bildiren bir gazeteci olduğumu farzederim. Ve gerçeğe mümkün olduğunca sadık kalırım. Bence bütün eserler otobiyografiktir netice itibariyle.

Aynen öyle. Ve tamamen öyle. Benim hayal gücüm zayıftır, dolayısıyla olay mahallinden bildiren bir gazeteci olduğumu farzederim. Ve gerçeğe mümkün olduğunca sadık kalırım. Ama bence bütün eserler otobiyografiktir netice itibariyle. Elimizdeki yegâne şey budur –kırık dökük hayatlarımız bazı kayda değer anlar sunar bize.

Melankolinin daha iyi sanat yarattığına dair bir toplumsal koşullanmamız olduğunu düşünüyor musunuz?

Popüler şarkıların çok fazla çeşidi yok. Herkesin sevdiğini sandığım şeylerden biri hüzünlü şarkılardır. Hepimiz, hayatta yenilgi yaşamışızdır. Kimsenin hayatı istediği gibi değildir. Hepimiz kendi dramımızın kahramanı olarak sahnenin merkezinde yer alarak başlarız hayata. Ve sonra kaçınılmaz olarak hayat bizi sahnenin merkezinden kovar, kahramanı yenilgiye uğratır, olayların akışını ve stratejiyi değiştirir. Ve biz de kenarda kalakalırız, neden bize bir rol verilmediğini ya da neden bir rol almak istemediğimizi düşünüp dururuz. Herkes bunu yaşamıştır ve bu bize tatlı bir dille anlatıldığında, bu duygu kalpten kalbe geçer ve hepimiz kendimizi daha az yalıtılmış hissederiz. Büyük insanlık zincirinin bir parçası olduğumuzu duyumsarız. Bu da yenilmiş olmayı idrak etmektir aslında.

"Anthem" adlı şarkınızda şöyle diyorsunuz: "There's a crack in everything, that's how the light gets in." (Bir çatlak var her şeyde, ışık böyle girer içeri) Kabaca özetlersek, şarkılarınızda dünyanın temelde karanlık bir yer olduğunu, yalnızca ara sıra umut ışıkları belirdiğini söylüyorsunuz.

Evet, sonuçta burası bir mezbaha.

Ne bakımdan?

İnsanlar birbirini boğazlıyor. Dünya nüfusunun büyük bölümü karşılanmayan acil ihtiyaçlar içinde. Birçok insan salgın hastalıklarla ve açlıkla baş etmeye uğraşıyor. Birçok insan zindanlarda işkence görüyor. Birçok insanın üzerine bomba yağıyor. Birçok insan yerle bir edilmiş evlerini yeniden yaşanır hale getirmek için çabalıyor. Dolayısıyla bizim bulunduğumuz yer *(eliyle içinde olduğumuz stüdyoyu gösteriyor)* çok, ama çok lüks bir mevki.

Dünyanın bu durumunu şarkılarınızda dile getir-

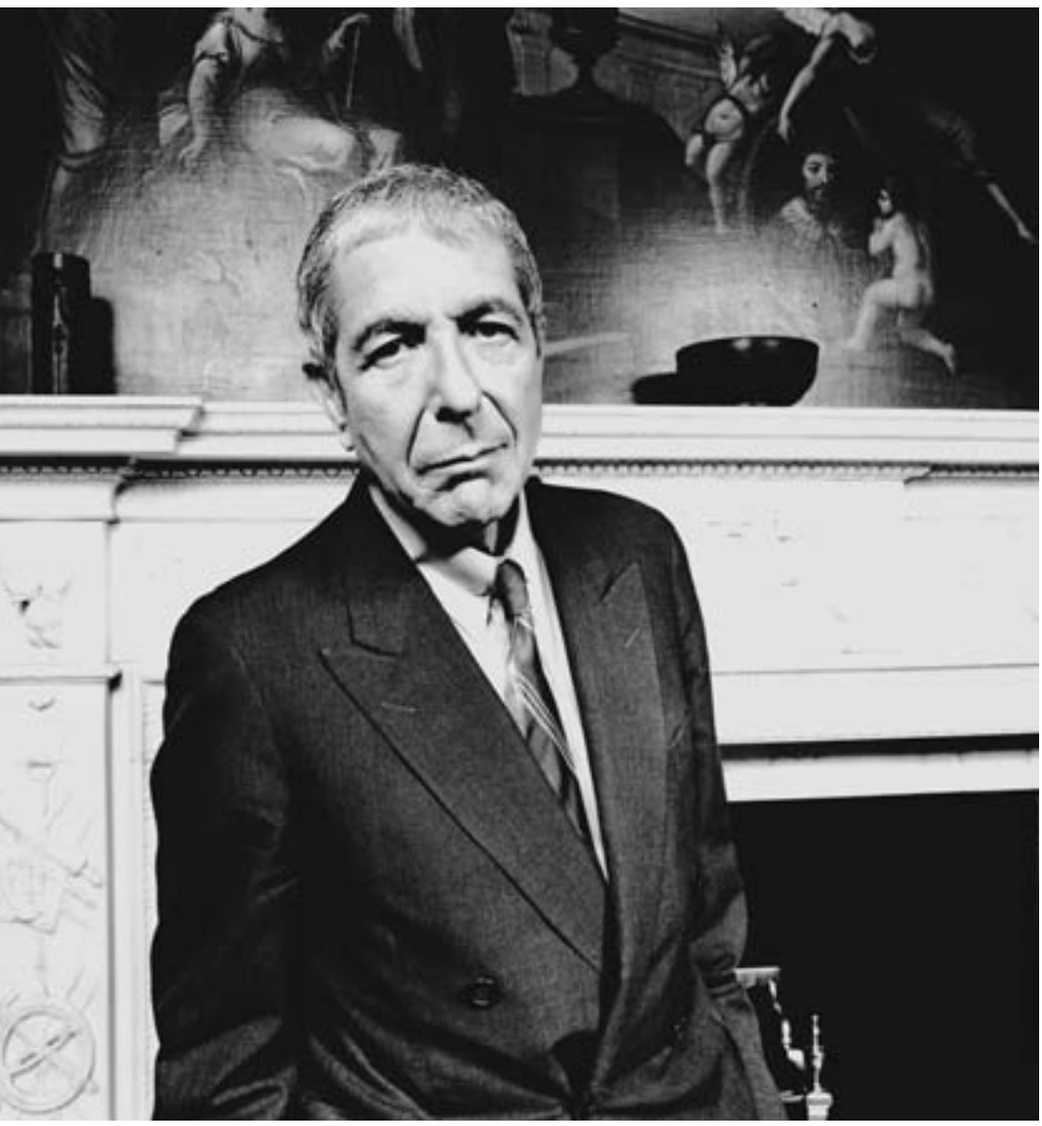

meyi bir sorumluluk olarak mı görüyorsunuz?
Bu kaçınılmaz bir şey. 1993'te çıkan "The Future"ı 1989 ve 1990'da yazmıştım: "I've seen the future, brother, it's murder." (Geleceği gördüm, birader, gelecek cinayet) Maalesef o kehanet gerçekleşti. İnsanlar arasındaki sözleşmenin –o ruhanî sözleşmenin– lağvedildiğini görüyoruz ve çok gaddar bir alternatifle karşı karşıyayız.
Çok uzun zaman önce yazdığınız şarkıları icra etmek size nasıl bir duygu veriyor?
Bazen o şarkıları yazdığım günlerden sonra yokuş aşağı gittiğim duygusuna kapılıyorum. Bazı şarkılar zamana dayanıklı, bazıları değil. Aradan ne kadar uzun zaman geçmiş olursa olsun, yapısal tutarlılığa sahip şarkılara yeniden nüfuz edilebiliyor. Mesela "Hey, That's No Way To Say Goodbye"ı hep sevmişimdir ve genellikle bütün konserlerimde söylüyorum. Gitar kalıbı çok yakalayıcı, müzisyenler onu çalmayı seviyor. Benim de rahat nüfuz edebildiğim şarkılardan biridir o.
Şarkı yazmanın bir altın kuralı var mı?
Yok. Benim için mânâsı olan bir tek kural var, ama bu başkaları için mânâlı olmayabilir. Genç şarkıyazarları benden öğüt istediklerinde onlara bir tek şey söylüyorum: Bir şarkının üzerinde uzun zaman uğraşırsanız, eninde sonunda teslim alırsınız. Ama bu "uzun zaman" makûl bir uzunluğun ötesindedir. Bir-iki hafta ya da bir-iki ay değildir, hatta bir-iki yıl bile olmayabilir. Yıllarca sürebilir.
Sizin üzerinde en çok uğraştığınız şarkı hangisiydi?
"Hallelujah" en az beş yıl sürdü. Yaklaşık seksen kıta yazdım onun için. Aslında iki versiyonu var o şarkının. John Cale'in söylediği versiyon benim söylediğim altı kıtalı versiyondan epey farklı.
Bir de Jeff Buckley'in versiyonu var. Onunki sizinkinden bir kıta kısa galiba.
Evet. Galiba o John Cale'e verdiğim kıtalardan bazılarını kullanıyor.
"Hallelujah"ı yazmak niye beş yıl sürdü?
Benim şarkılarımın birçoğu uzun sürmüştür. Ama sürenin uzunluğu bir kalite garantisi değildir. Bir sürü ikinci sınıf şarkıyı daha uzun sürelerde yazdım.

Müziği sevmemizin sebebi budur: Zihnin koşuşturmasını durdurur. Hepimizin içinde yaşadığı bu çıldırtıcı realiteye odaklanır, onu yatıştırır, ona bir ehemmiyet ihsan eder.

Size kd lang'ın "Hallelujah" için söylediklerini okumak istiyorum: "Leonard Cohen şarkıcılara geviş getirecek birçok şey veriyor. Sözleri asla rayihasını yitirmiyor. Kelimeleri derin bir mecaz ihtiva ettiğinde herhangi bir noktaya sıçrayabiliyorsunuz."
Nezaket göstermiş, sağolsun. Kanada televizyonunda "Hallelujah"ı söylediğinde ben de stüdyodaydım, o kadar etkileyici bir performanstı ki, gözyaşlarımı tutamadım. O da tutamadı.
Bir şarkının birçok farklı biçimlerde varlığını sürdürmesi çok hoş bir durum. "Hallelujah"ın Jeff Buckley, John Cale, kd lang, Willie Nelson, Fiona Apple versiyonları ilk akla gelenler. Galiba yirmiden fazla "Hallelujah" cover'ı var.
Çok daha fazla.
Ayrıca, Dylan ve Bono'nun yorumları da dahil olmak üzere seksenden fazla canlı performans kaydı var. "Hallelujah"a gösterilen bu ilginin sebebi ne?
Bilmem. Onu ilk yaptığımda plak şirketim burun kıvırmış ve albüme koymamıştı.
Bu inanılır gibi değil. İlk dinlediklerinde ne demişlerdi?
İlk kez, o günlerde şirketin başında olan Walter Yetnikoff'a dinletmiştim. Hiçbir yorum yapmamıştı, ben de yayınlayacaklarını düşünmüştüm. Birkaç ay sonra, tesadüfen elime bir Columbia kataloğu geçti. İçinde yakında yayınlanacak plakların listesi vardı, "Hallelujah"ın adı geçmiyordu. Yani, şarkıyı yayınlamayacaklarını bana söylemeye tenezzül bile etmemişlerdi.
Çok utanmazca bir şey. Her düzeyde!
Bütün sanatçıların böyle hikâyeleri vardır, o kadar büyütmeye gerek yok. Sonuçta, "Hallelujah"ı yayınlayacak bir şirket aramaya başladım ve nihayetinde caz plakları basan Passport adlı küçük bir şirket razı oldu. Ben de "Hallelujah" dinleyiciye ulaştığı için çok mutlu oldum.
"Hallelujah"a gösterilen evrensel ilginin sebebi umutsuzluk, haset, şüphe ve öfke gibi evrensel duyguları işlemesi mi?
Koro bölümü iyi.
Elvis Costello, The Word'deki söyleşisinde, bütün şarkıların beş konusu olduğunu söylüyor: "Birisini arzuluyorum, birisini yitirdim, bir şeye inanıyorum, birisi öldü ve komik bir durum." Bu saptamada gerçek payı var mı sizce?
Bilmem. Belki bir-iki madde ekleyebiliriz veya eksiltebiliriz. Costello'nun işaret ettiği şey şu galiba: Hepimiz benzer hayatlar sürüyoruz ve bir şarkı hayatımızın birkaç alanına –ki bunlar da kazanç ve kayıp, zafer ve yenilgidir– ne denli berrak, maksatlı ve özgün olarak temas ederse, o kadar iyidir. Costello'ya katılıyorum. Popüler müzik sözünü ettiği konulara dair olmak zorundadır.
Fakat siz derinliği ve rezonansı olan şarkılarla popüler olmayı başardınız. Bunu nasıl açıklıyorsunuz?
Benimki bir tür popülerlik, kitlesel bir popülerlik değil. Ben çok talihliydim. Şarkılarımın bir Volvo kadar uzun ömürlü olmasını isterim. Eski reklamlarında arabalarının otuz-kırk yıl ömrü olduğunu iddia ederlerdi. Bir şarkı birkaç nesil için faydalı olmuşsa, bu harikulâde bir duygudur benim için.
"Faydalı" derken neyi kastediyorsunuz?
Popüler bir şarkı faydalıdır. Kur yapmaya, kayıplara, aşka, bulaşık yıkamaya, çeşitli gailelere soundtrack olur. Hakiki bir fayda boyutu vardır. Popüler şarkıları sevmemin sebebi budur. İnsanlar hayatlarının önemli anlarında şarkıları kullanır.
Şarkıyazarı olmadan önce şairdiniz. İkisi arasında nasıl bir fark var?
Benim için temel fark, şairken yoksul, şarkıyazarıyken müreffeh olmam. Geniş bir ufkumun olduğunu hiç düşünmedim. Epey küçük bir tarlayı ekip biçtiğimi düşünüyordum. Hedefim minör bir şair olmaktı. Nasıl bir ligde oynadığımın bilincindeydim. Gelmiş geçmiş en büyük kafaların olduğu bir lig bu. İnsanın nerede durduğunu bilmesi tevazu değildir. Büyük bir bahçenin küçük bir köşesini ekip biçmeye çalıştım, elimden geleni yaptım. Hem bir romancı ve şair olarak, hem de bir şarkıyazarı olarak.
Mütevazı ölçülerde popüler olduğunuzu söylüyorsunuz, ama çok etkileyici plaklar yaptınız. Birçok şarkıyazarına esin kaynağı oldunuz. "Songs From A Room"un arka kapağına bakıp "tahayyül edilebilir en romantik kariyer" diye düşündüğümü hatırlıyorum.
(gülümsüyor) O albümün arka kapağındaki fotoğraf çok güzel. "Songs From A Room"u küçümsemek istememe, bazı alanlardaki etkisi çok önemliydi, ancak pek satmadı. Galiba 1968'de çıkarmıştım onu, kırk yıl içinde bir milyondan azıcık fazla sattı. Ama ben hep asıl meselenin kalıcılık olduğunu düşünmüşümdür. Bana sorarlar, "filanca albüm iyi sattı mı?" Ben de, "evet, altın plak oldu, ama kırk senede!" derim. Ama bir albümün kırk yıl ortalıkta dolaşması ve neticede altın plak olması harikulâde bir duygu.
Pek rekabetçi biri değilsiniz gibi...
Hayır, aksine.
Takibe aldığınız şarkıyazarları var yani...
"Takibe almak" gibi vahşi bir durum söz konusu değil. Birlikte büyüdüğüm insanlar onlar, kendi kuşağımın şarkıyazarları. Benim kuşağımın şarkıyazarları Himalayalar gibi oldu. Dylan, Van Morrison, Joni Mitchell... Ve onlar kadar ünlü olmayanlar: Phil Ochs, Tim Buckley gibileri. Bu isimlerin topluma sundukları yeni eserlere hep ilgi duymuşumdur.
Joni Mitchell'ın hayatınızda ayrı bir yeri var, öyle değil mi?
Joni çok iyidir. Yıllar önce Los Angeles'ta birlikte takıldığımız günlerde, bir ahbabım şöyle demişti: "Beethoven'la beraber yaşamak nasıl bir şey?" Joni çok yetenekli bir kadındır.
Beethoven'la yaşamak hoşunuza gitmiş miydi?
Hayır. *(gülüyor)* Kimin hoşuna gider? Dahilik mertebesinde yeteneklidir. Ayrıca büyük ressamdır.
Şarkıyazarı bir romancı gibi ölçüp biçmeli ve bir ressamın gözüne sahip olmalı. Çok kısa bir süre içinde bir hikâye anlatmak ve bir izlenim yaratmak gerekiyor, öyle değil mi?
Niyet işin çok, ama çok küçük bir parçasıdır.
Size ölümsüz gelen bir şarkı sözü söyler misiniz?
"The moon stood still on Blueberry Hill." (Ay, Blueberry Tepesi'nde asılı durdu) Popüler müzik için yazılmış en güzel dizelerden biridir bu. *(Louis Armstrong'un "Blueberry Hill"inden)* Mehtabın asılı durduğunu görürsünüz. Onu seyretmek istersiniz. Zihnin koşuşturmasını durdurur. Müziği –ve genel olarak sanatı ya da sanat dediğimiz şeyi– sevmemizin sebebi budur: Zihnin koşuşturmasını durdurur. İyi bir şarkı, iyi bir şarkı sözü, bir filmdir. Hepimizin içinde yaşadığı bu çıldırtıcı realiteye odaklanır, onu yatıştırır, ona bir ehemmiyet ihsan eder. İster yaklaşımınız benimki gibi karmaşık olsun, ister bir blues'cununki gibi yalın olsun, bir şarkıyı hayata getiren ve gönüllerde taht kurmasına yol açan şey öyle bir süreç ki, ona nüfuz ettiğimi söyleyemem.
Yine de kırk yıllık şarkıyazarı kariyerinizde çözdüğünüz sırlar vardır herhalde.
Yazdığınız bir şarkı saygıdeğer bir varoluş edinebilir, ama gol atan şarkıların kaderine hükmetmeniz söz konusu değildir. Kanadalı büyük şair Irving Layton'ın dediği gibi, "her şairin öğrendiği numaralar vardır, ama asıl mevzu onlar değildir."

FRANKFURT'TAN CANLI YAYIN: COHEN KONSERİNDEYDİK

Ağustos ayında ne güzel kendimizi Bay Leonard'ın Kuruçeşme Arena konserine hazırlamıştık. Olmadı, talihimize küstük. Ama sağolsun Hilmi Tezgör, yapılması gerekeni yaptı, bir uçak uçumu mesafedeki bir konserine gidip kırk yılın şarkılarına bıraktı gönlünü...

ŞAPKANIN SICAKLIĞI

Bilindiği gibi 5 ve 6 Ağustos 2008 tarihlerinde Leonard Cohen ilk defa İstanbul'da olacak ve iki gece üst üste konser verecekti, ama olmadı. Her nedense olmadı. Bunun üzerine, Kaliforniya'daki Zen manastırından çıkmış olan ve uzun bir aradan sonra turne yapan ozanı, Avrupa'da bir yerlerde yakalayıp görebilmek için fırsat kollamaya başladım. Tarih itibariyle Almanya konserleri uygun görünüyordu. Frankfurt Kitap Fuarı ile kesişemese de, 29 Ekim'deki konseri gözüme kestirdim ve 1.5 ay öncesinden –ve görünüşe göre bir hayli arka sıralardan– biletimi aldım.

28 Ekim sabahı Frankfurt'a indiğimde, şehirde bir süredir iyi giden hava bozmuştu; soğuktu ve hafif yağmur vardı. Günü gezerek geçirirken konserin afişine sadece bir defa rastladım, o da kuytu bir duvarın dibinde... Biletler çoktan bitmiş olmalı diye düşündüm. Ertesi günün akşamı daha da soğuk bir hava vardı. Frankfurt gökdelenlerinin, kulelerinin, özellikle de Commerzbank'ın tepesi daha da soğuk olmalıydı.

Kaldığım yerden, konserin olacağı Frankfurter Festhalle metroyla uzak değildi. Kitap Fuarı'nın da yapıldığı alan içinde bulunan kubbeli Festhalle, benim gördüğüm, oturularak seyre uygun en büyük kapalı salondu. Metrodan inip sadece bir yürüyen merdivenle salonun girişine geldik. Berlin ve Frankfurt'ta dönüşümlü olarak yaşamak durumunda olan eski bir arkadaşımla beraber görecektim Leonard Cohen'i.

Bira olarak "fıçı" Beck's vardı fuayede; ayrıca yaş ortalaması 40-45 olan, sakin ama konuşkan bir kalabalık, hafif yiyecekler ve Cohen'in turne tişörtlerinin satıldığı çok büyük olmayan bir tezgâh. Sigara içmek içinse üşütmeyi göze almak gerekiyordu.

Yerimiz çok arkalardaydı, ama salon tamamen doluydu. Sadece beş dakika gecikmeyle Cohen ve grubu sahneye çıktığında, kendi adıma unutulmayacak bir ânın bilincinde olarak, daha fazla şeyi "kaydedebilmek" için beyhude zorluyordum belleğimi. Nelerin orada kalacağına ben karar veremeyecektim.

"Dance Me to the End of Love", ilk şarkıydı. O ses, canlı olarak tam karşımızdan –biraz uzaktan– duyulmaktaydı. Kalabalık grubu, şapkası, koyu renkli takımı, hafif kambur duruşu, alçakgönüllülüğü ve dev ekrandan görebildiğim kadarıyla ışıltılı yüzüyle Bay Leonard Cohen sahnedeydi. Ne olduğunu bile anlayamadan şarkı bitti ve hemen "The Future" başladı. Ozan o kadar ağır konuşuyordu ki: "Batı'nın eski şifresi çözülecek ve özel hayatın aniden infilak edecek... Geleceği gördüm, birader, gelecek cinayet." Sonrasında, "aşka bir çare olmadığını" da canlı olarak duyabilmek mümkün oldu. Ozanın "sahnesi"ne de tanık olmaya başlamıştık. Diz çöktü, eğildi, büküldü; saksofon soloda ise şapkasını çıkardı ve kalbinin üstüne koydu; müzisyeninin yanına gitti, onu solo bitene kadar dinledi ve içtenlikle selâmladı sonrasında. Bu jest, konser boyunca her solo performans sonrasında tekrarlanacaktı.

Yunan adası Hydra'da yazdığı birçok şarkıdan biri olan "Bird on the Wire" başladığında salondakiler kendi karanlıklarının sıcak kucağındaydılar artık. Oysa şiirde "Yalnızım her zaman / Yüreğim buz gibi" diyordu ozan. "Everybody Knows", "In My Secret Life" ve "Who By Fire" art arda geldiler. Sonuncunun girişindeki flamenko gitara arp ve buzuki de eklendi. "Secret Life"ı ise vokalist Sharon Robinson söyledi.

Yedinci şarkının sonunda, "14 yıl önce buradaydım" dedi Cohen. "O zamanlar ancak 60'ımdaydım. Çılgın bir düş gören çocuk gibi... Sonra çok Prozac aldım ve inanmaya çalıştım." Seyirci uğuldadı, gözler belki biraz daha kısıldı. "Heart With No Companion" ve "Hey, That's No Way to Say Goodbye"ın ardından "Anthem" ile tam üç saat on dakika sürecek gecenin ilk bölümü kapandı: "Bir çatlak var her şeyde, ışık böyle girer içeri."

Şanslıydık. Menajeri tarafından dolandırılması yüzünden, uzun bir aradan sonra, Litvanya kökenli Kanadalı yaşlı Yahudi Leonard yine uzun bir turnedeydi. En sevilen şarkılarından "Tower of Song" ile başladı gecenin ikinci yarısı. On dakikalık arada, yaş ortalamasının sandığımdan da yüksek olduğunu gördüm. Ara biterken ön sıralara gidip bekleştik ve ikinci sırada boşalan birkaç yer dolmayınca, Leonard Cohen'i çok yakından görme şansına da sahip olacağımız kesinleşti. "Suzanne" başlayınca kalabalık yine uğuldadı ve sayısız "teşekkür" duyuldu. Artık Cohen'in "kalan her şeyi" çalacağından herkes emindi. "Gypsy Wife", "The Partisan" ve "Boogie Street" sıralandılar. Üç kadın; iki kızkardeş "melek" ve Sharon Robinson vokalist olarak sahnenin sağındaydılar. İki defa takdim edildiler; özellikle Robinson'ı selâmlarken Cohen'in ses tonunda minnet duygusu hissedilebiliyordu. Gitaristine de "Master of Arpeggio" diye seslendi. Bunlar, övgülerinden pek azıydı. "Hallelujah" başladığında artık herkes ayaktaydı ve topluca söylenen şarkı, gecenin tamamının zaten bir ayin olduğu duygusunu yerleştirdi içimize. Sonrasında, "bu benim ABD'ye aşk mektubum" dedi Cohen ve "Democracy"yi söyledi. "I'm Your Man"de yine eğilip büküldü. Diz çöktü ve zaten alnının çoğunu kapayan şapkasını iyice indirdi. Ama mutlu görünüyordu. Tüm sahiplenişiyle ve içtenliğiyle söylüyordu şarkılarını.

"Take This Waltz" da bittiğinde veda zamanı gelmiş gibiydi görünüşte, ama herkes tekrar sahneye döneceklerinden emindi. "First We Take Manhattan"ı duymayı çok istiyordum şahsen: Frankfurt am Mainhattan. "Famous Blue Raincoat" ise çok zor diyordum içimden... Bis, dünyanın en güzel ayrılık şarkılarından "So Long Marianne"le başladı, "Manhattan" ile devam etti ve "Raincoat" ile bitti. "Sincerely, L. Cohen..." ve ortalık masmaviydi.

Nezaketle defalarca takdim ettiği, kalbine koyduğu şapkasıyla durup selâmladığı muhteşem ekibiyle Cohen, toplamda dördüncü kez sahneye geldiğinde, çalınacak herhangi bir nota, duyulacak herhangi bir dize bile tatmin duygusunu doruğa çıkartacaktı. Ozan, "If It Be Your Will"i müziksiz olarak okudu, sonra da kadın melekler şarkıyı söylediler. Bu sırada sahne önü bile, Alman disiplinine rağmen dolmuştu. Artık gece bitmiş olmalıydı ki, "Closing Time" başladı. Bu neşeli şarkıyla kapanış vakti gelmişti.

Şarkının sonunda, "14 yıl önce buradaydım" dedi Cohen. "O zamanlar 60'ımdaydım. Çılgın bir düş gören çocuk gibi... Sonra çok Prozac aldım ve inanmaya çalıştım."

Hayır, gelmemişti. Yoğun alkıştan sonra yine geri geldiler ve "I Tried to Leave You" başladı. "Orada hâlâ gülümsememiz için çabalayan birisi" vardı ve herkes gülümsedi bunun üzerine; incelikten ve sevinçten gülümsedi. Büyük ozan bizi bırakamıyordu. Son şarkı ise "I Tried to Leave You" değil, "Whither Thou Goest"di. Gidiyordu Cohen, belki bir daha asla görüşememek üzere. "I hope you're satisfied" diye başladı son sözüne ve elbette ki herkes fazlasıyla tatmin olmuş, her şeyi unutmuştu. "Yıllardır varlığınızla bana destek verdiniz. Şarkılarımı dinlediniz, sevdiniz. Bu bir ozanın başına gelebilecek en iyi şey. Hava soğuk. Sakın üşütmeyin, annenizin sözünü dinleyin, Volkswagen kadar mutlu olun. Tanrı sizi korusun" diyerek ve yan yan zıplayarak sahneden çıktı Leonard Cohen. Bir yandan da şapkasını tutuyordu.

Hep birlikte Commerzbank gökdeleninden daha da yukarıdaydık ve içimiz sıcaktı.

Hilmi Tezgör

→11

LEONARD COHEN'İN DÜNÜ BUGÜNÜ

SİHİR ALEMİNİN CÜMLE KAPISI

Şapkanızdan başlayalım.

Leonard Cohen: Çok uzun zamandır fötr şapka kullanıyorum. Başımdakini kızımın antikacı dükkânının karşısındaki şapkacıdan aldım. *(Los Angeles, Melrose Avenue'daki Boo Radley's)* Çok iyi şapkaları var.

Eskiden sahneye şapkayla çıkmazdınız.

Çıkmazdım, ama genellikle şapkayla dolaşırdım. Zaman içinde daha fazla şapka giyer oldum. 11 Eylül'ün ertesinde kaskete geçtim, şapka yas ortamında fazla süslü bir kıyafet gibi geldi.

Böyle iki dirhem bir çekirdek giyinmeye ne zaman başladınız?

Ben çocukken bile takım giyerdim.

Nasıl bir aileydi sizinki?

Babam tekstilciydi, ben dokuz yaşındayken vefat etti, dolayısıyla yetişme çağındaki çocukları, o baskın erkek figürüne karşı koyma duygusunu ben yaşamadım. Annem bir Rus Yahudisiydi, cömert bir Çehov ruhuna sahipti. Elimde gitarla oradan oraya koşuşturmam onu telaşlandırmıştı, ama kaş çatmanın ötesine hiç geçmedi.

14 yıldır turneye çıkmıyordunuz, sizi yeniden yollara düşüren ne oldu?

Sebeplerden biri beni dümdüz eden malî mesele. *(Ekim 2005'te, eski menajeri Kelly Lynch'in, Cohen'in emeklilik fonundan beş milyon doları iç ettiği ortaya çıkmıştı)* Hayatımı kazanabileceğim bir mesleğim olduğu için müteşekkirim. Ama, bu turnenin aslî sebebi malî mesele değil. Çok uzun zamandır, hatta Mount Baldy manastırındaki *(Cohen'in 1994-1999 arasında yaşadığı Zen manastırı)* günlerimde bile, kendi kendime sorup duruyordum: "Bir daha hiç sahneye çıkamayacak mıyım?" Bu soru hep cevapsız kalıyordu. Gitarımı elime aldığım oluyordu, yeni şarkılar yazıyordum, ama sahneye çıkma düşüncesi giderek uzaklaşıyordu. Bunun sebeplerinden biri, son turnemin *(1994'teki "The Future" turnesi)* beni fiziksel açıdan tüketmesiydi. O turnede günde üç şişe şarap içiyordum.

Üç şişe mi?

Evet, her konserden önce. İş icabı içiyordum. Konserden sonra şişeye elimi sürmüyordum. Uzun bir turneydi, 60-70 konser vermiştim.

Niye o kadar içme ihtiyacı duyuyordunuz?

Çok gergindim, ayrıca hoşuma gidiyordu. Chateau Latour diye bir şarap keşfetmiştim. Şimdi çok pahalı bir marka. Şarap enteresan bir mevzu, uzmanlar hep tattan, üzümün cinsinden, bekletilme süresinden filan bahsederler, yaptığı kafadan bahsetmezler. Halbuki her şarabın başka bir kafası var. Ben o dönemde Chateau Latour'un kafasına tutuldum, çünkü müziğe eşlik ediyordu, konserlerde iyi geliyordu. Turneden sonra içmeyi denedim, bir kadehin ötesine geçemedim. Müziğin, konserin, o atmosferin adrenalini olmayınca, Chateau Latour'un da tadı olmuyordu. O şarapla çok güzel günler geçirdim, ama o arada on küsur kilo aldım.

Şarap enteresan bir mevzu, uzmanlar hep tattan, üzümün cinsinden filan bahsederler, yaptığı kafadan bahsetmezler. Halbuki her şarabın başka bir kafası var.

Yeniden sahnede olmak nasıl bir duygu?

İçki ve sigaranın yokluğu çok farklı bir durum yaratıyor. Uzun yıllar tiryaki olup bırakanlar bunun ne denli farklı bir gündelik varoluş yarattığını bilir. Eskiden günde birkaç paket sigara içerdim, turnelerde de içkiye yüklenirdim.

Sigara sesinize bir karakter vermişti.

Sigarayı bırakınca bir-iki bas notasında kayba uğradım. Alt perdelere istediğim kadar inemiyorum, ama eskisinden daha fazla yukarı çıkabiliyorum. Kendimi hiçbir zaman bir şarkıcı olarak görmedim. Dolayısıyla o meseleleri dert etmiyorum. Yıllarca bana sesimin olmadığı söylendi, ben de kabullendim. Avukatım şöyle diyor: "Sizin hiçbirinizde ses yok, zaten güzel ses dinlemek istesem operaya giderim."

Sesinizi en çok zorlayan şarkı hangisi?

"Suzanne". Eski formumu tam olarak kazanmış değilim. "Suzanne" sesim için biçilmiş kaftan. Bana hep "Suzanne"i söylemek nasıl bir şey diye sorarlar. Zor iştir. Ona girmek zordur, çünkü ciddi bir şarkıdır. Benim kendi sihirli evrenimin cümle kapısıdır. Dolayısıyla onu söylerken dikkatli olmam gerekir. Bu konuda pek konuşmak istemiyorum, çünkü "Suzanne"in niye zor olduğunu tam olarak teşhis edemiyorum. Söyleyebileceğim tek şey, bir kapı olduğu ve onu dikkatle açmam gerektiği. Aksi takdirde, onun ötesi benim için ulaşılmaz olur.

"Suzanne"in sizin için özel olması, o şarkının belli bir kadın hakkında olmasından ötürü mü?

Hayır, "Suzanne" belli bir kadına dair değildir. Benim için yeni ve farklı bir hayatın başlamasına dairdir. Montreal'in sahil şeridinde tek başıma yaptığım gezintilerin eseridir.

14 yıl sonra sahnelere dönmeye karar vermenizde, malî sorunun dışında, neler rol oynadı?

"Ya şimdi ya hiç" diye düşündüm. "Bu sene sahneye çıkmazsam, 75, 77 veya 80 yaşında hiç çıkamam" dedim. Ömrüm bunu yaparak geçti ve şimdiki yaşımda "hiçbir zaman" sözcüğünün gerçekten güçlü bir yankısı var.

Turneye doğu Kanada'da, küçük mekânlarda başladınız. O konserler sizin için ısınma turları mıydı?

Seyirci karşısına çıkıyorsanız öyle bir şey söz konusu olamaz. "Isınma" demek seyirciye hakaret olur. Üç ay prova yaptık. Neil Larsen *(Cohen'in konser grubunun klavyecisi)* birçok grubun sadece birkaç hafta prova yaptığını ve müzisyenlerin ilk on-yirmi konser sonrasında açıldığını söylüyor. Biz o aşamayı provalarda geçtik. Sahneye çıktığımda "şimdi ısınıyoruz" diye düşünmekten tanrı beni korusun.

Bob Dylan'la, aynı günlerde Newfoundland'deydiniz...

Konserine gittim, müthişti. Sharon Robinson *(Cohen'in vokalisti ve yaratıcı ortağı)* Dylan'ın dinleyicisiyle arasında gizli bir kod olduğunu söylüyor. Bir Marslı gelip Dylan konseri

12→

izlese, ne olup bittiğini anlayamaz. Newfoundland konserinde, Dylan sırtı seyirciye yarı yarıya dönük oturdu, org çaldı. Şarkılarının içinde cirit atıyordu, çok güzeldi. Hangisinin hangi şarkı olduğunu anlamak zordu, ama kimse umursamıyordu. Orada olmalarının sebebi şarkılar değildi, benim için de öyleydi. Başka bir olay dönüyordu. Bir dehanın kutsanmasıydı, insanları çok derinden etkilemiş bir dehanın kutsanması... Mühim olan şarkılar değildi, hatırlamaktı: O şarkıların yarattığı etkiyi hatırlamak...

'60'larda sizden "Kanada'nın Dylan'ı" olarak söz ediliyordu. O benzetmeyi siz mi yapmıştınız?

Hayır, basının marifetiydi. Benim "yeni bir Yeats olmak" dışında bir hevesim olmadı hiç. O benzetmenin ortaya çıkışının hikâyesi şöyle: Frank Scott'un *(Kanadalı şair; "A Villanelle For Our Time" adlı şiirini, Cohen "Dear Heather" albümünde besteledi)* evindeki bir partiye elimde bir Dylan albümüyle gitmiştim. Partide bir sürü şair vardı, Layton, Dudek, Phyllis Webb... Elimdeki albüm muhtemelen "Bringing It All Back Home"du. "Dinleyin" dedim, "bu adam gerçek bir şair". Plağı koydum, esnemelerle karşılık verdiler. "Şair filan değil bu" dediler. "Hayır" dedim, "ısrar ediyorum, bir daha çalacağım". O gece onlara defalarca dinlettim Dylan'ı. Sonunda "sen onun gibi mi olmak istiyorsun" dediler. O benzetme öyle doğdu. Gecenin sonunda o albümle dans ediyorlardı.

Şiirle müziği hep bir arada götürdünüz. Üniversite yıllarında, bir yandan şiir yazarken, bir yandan da iki arkadaşınızla birlikte Buckskin Boys adlı bir grup kurmuştunuz...

Üçümüzde de güderi ceketi olduğu için o ismi koymuştuk. Benimki babamdan miras kalmıştı. Bir cover grubuyduk, ben o sıralarda sadece şiir yazıyordum. Bir süre sonra sahnede doğaçlama yapmaya başladım. Montreal'deki bir avuç siyah nüfusun yaşadığı semtte kalipso çok popülerdi, Kalipso kulüplerinin müdavimi olmuştuk. Kalipso şarkılara doğaçlama söz yazıyordum.

İlk şiir kitabınız, "Let Us Compare Mythologies", 1956'da yayınlandı –siz 21 yaşındayken. Aynı yıl Jack Kerouac'in "On The Road"u yayınlandı. Beat'lerle aranız nasıldı?

Beat'lerin işlerini sevmeme, zaman içinde kişisel olarak da çok yakınlaşmamıza rağmen, Montreal'deki küçük grubumuzun daha özgür ve daha damardan olduğu kanısındaydım. Taşra iddialılığına uygun bir şekilde, bizim hakiki, onların haybeci olduğunu, Beat'lerin geleneğe bizim duyduğumuz saygıyı duymadıklarını düşünürdüm.

Folk'a takılmanız nasıl oldu?

1950 yazında, Yahudi cemaatin düzenlediği bir yaz kampında –pahalı yaz kamplarına bütçeleri müsait olmayan ailelerin çocuklarının gittiği bir kamptı– gözetmen olarak çalıştım. Nasıl olmuşsa, sosyalist bir Amerikalıyı o kampa müdür yapmışlar. O sayede "Halkın Şarkı Kitabı" girdi hayatıma. O günlerde sosyalistlerden başka gitar çalıp şarkı söyleyen yoktu. "Halkın Şarkı Kitabı"ndaki şarkıları öğrenip söylemeyi adet edinmişlerdi. Müthiş bir şarkı kitabıydı, Amerikalı müdürün yeğeniyle birlikte baştan sona hatmetmiştik. Gitar çalmayı öğrenmeye başlamam da öyle oldu.

Folk şarkıları sizi niye o kadar etkilemişti?

Sözleri çok cezbetmişti. Birçoğu sıradan folk şarkısıydı, ideolojik bir bakış açısıyla yeniden yazılmıştı. Onları biraz ciddiyetle incelediğimde İskoç baladlarını, Woody Guthrie'yi, Leadbelly'yi ve flamenkoyu keşfettim. Sevdiğim müziği o günlerde buldum.

Bana hep "Suzanne"i söylemek nasıl bir şey diye sorarlar. Zor iştir. Ona girmek zordur, çünkü ciddi bir şarkıdır. Benim kendi sihirli evrenimin cümle kapısıdır.

New York'taki folk ortamına nasıl girdiniz?

ABD'ye yerleşmeye karar vermiştim. Yazar olarak geçimimi sağlayamıyordum. Tek alternatif, üniversite hocalığıydı. Kitaplarım beğeniliyordu, iyi eleştiriler alıyordu, ama satmıyordu. Çekip Yunanistan'a, Hydra adasına gittim... Parasız kalıp Montreal'e borç bulmak için döndüğümde, tek çarenin atlayıp Nashville'e gitmek, orada bir iş bulmak olduğuna karar verdim. Hydra'da güncel müzikten kopmuştum. Sadece Yunan bar müziğini ve yanımda götürdüğüm albümleri dinliyordum. Ray Charles, Edith Piaf, Nina Simone, Charlie and Inez Foxx, Sylvie Vartan –Fransızca bir Nashville albümü yapmıştı. Nashville'e gitmeden önce, Amerika'daki müzik ortamının havasını solumak için New York'a uğradım. Ve folk rönesansı denilen hadiseye tosladım. Joan Baez, Dylan, Phil Ochs, Judy Collins, Joni Mitchell –onların şarkılarını ilk defa dinliyordum. "Ben de elimi bir deneyeyim" dedim.

Ve yazdığınız iki şarkıyı, "Suzanne"i ve "Dress Rehearsal Rag"i Judy Collins'e dinlettiniz...

Nispeten hızlı yazılmış şarkılardı. Daha yazarken "Suzanne"in iyi bir şarkı olduğunu biliyordum. Judy Collins ikisini de beğendi ve söyledi. Özellikle "Suzanne" New York'un

COHEN FAN KULÜBÜ

RUFUS WAINWRIGHT

Zen durumu

(Cohen şarkılarından "Hallelujah"ı, "Chelsea Hotel No.2"yu ve "Everybody Knows"u yorumladı) Cohen, keşke sahip olsaydım dediğim her şeye sahip. Şarkıları temelde yalın bir müzikal fikire dayalı, melodilerinin hiçbirinde fazlalık yok, şarkı sözleri çok incelikli bir biçimde komplike. Çok iyi ölçülüp biçilmiş ve müzikal olarak tekrarlanıyor. Benim şarkılarımın aksine, akıldışı sıçramalar yok. Benim kalbim hâlâ opera dünyasına ait, Cohen ise şarkı âlemine ait. Sesi müthiş, ama geniş ölçekli olmadığı için, şarkılarını söyleyenlere büyük bir hareket imkânı veriyor. Onları enine boyuna esnetebiliyorsunuz... Ben, hayatımın türbülans merkeziyim, Cohen ise bunun tam zıddını, Zen durumunu temsil ediyor. Kendisi hiçbir şey yapmıyor, her şey onun etrafında zembereklerinden boşanmışcasına dönüp duruyor. Cohen şarkılarında merkezî bir karakter var, bu karakter temelde bir boşluk –güzel bir boşluk, ama netice itibariyle boşluk. Bütün olaylar ve dramatik vizyonlar bu boşluğun etrafında vuku buluyor. Cohen, daima kendisini bir miktar gizemle sarıp sarmalıyor: Leonard Cohen kim? Onu yıllardır tanımama rağmen, bu sorunun cevabını bilmiyorum. Zamanın bu noktasında kendisinin bile bildiğini sanmıyorum. İyi bir adam, iyi bir baba, düzgün bir yurttaş, ama sanatsal olarak hep gizemli bir niteliği korudu. Ona şimdi çok ihtiyacımız var, zira bir kez daha çok çalkantılı bir zamandayız.

JARVIS COCKER

Cohen'e benzemek

("I Can't Forget"i yorumladı) İnsan çocukluğunda ve ergenliğinde, nasıl bir yetişkin olacağını merak ediyor. Ortalıktaki yetişkinlere bakıyorsun, hepten dalyarak olmayan birilerini arıyorsun. Leonard Cohen'e lise günlerimde takılmaya başladım. Şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: "Yetişkinliğimde birazcık onun gibi olabilirsem, ne iyi olur." Cohen'e takılmamın bir sebebi de şarkı sözleri ve gevşek düzenlemeleri, bir de "Death Of A Ladies Man" albümü. O albüm, erken Cohen'in neredeyse tam zıddı. Ondan öncekiler minimal ve romantik albümler. "Death Of A Ladies Man" ise şişirilmiş, şatafatlı ve sinik. Phil Spector'ın düzenlemeleri melodik ve ziyadesiyle olgun bir meyve gibi. Sözler de dünyadan bıkmış, usanmış. O albümü dinlediğimde şöyle düşünmüştüm: "Burada, bundan önce hiç kimsede görmediğim bir şey var." Cohen, etrafında olup bitenlerden hep daha yaşlıydı. Hakikaten mütevazı bir insan, şarkılarının başka sanatçılar tarafından icra edilmesinden mutluluk duyuyor. Fakat saksofoncuyu ve perdesiz bas çalan herifi kurşuna dizmesini isterdim.

ANTONY HEGARTY

Rehber filozof

("If It Be Your Will"i yorumladı) Cohen'in şiirleri en büyük kuşkularımızı ele alıyor, gizemlere ve hakikatlere çerçeve çiziyor. Onun şarkılarını söylemek, sihirli bir halıyla uçmak gibiydi. Şarkıların yapıları çok güzel, sözler ve melodiler çok zarif ve paradoksal. Cohen, kültürümüzün en büyük filozoflarından biri. Nasıl bir dünyada yaşadığımızı, nelerle karşı karşıya olduğumuzu anlamak için her zamankinden daha çok ihtiyacımız var onun rehberliğine. Kendi kendime üzerinde düşünmekten imtina edeceğim konulara onun sayesinde kafa yoruyorum. Güvenilir bir insan.

BETH ORTON

Ruha iyi geliyor

("Sisters of Mercy"yi yorumladı) Ergenliğimde en iyi arkadaşım Carol'la kafa çekip Cohen dinler ve kendimizden geçerdik. Çok seksî, bir süre takılmak isteyeceğin yaşını başını almış adamlardan. Matrak, ilginç ve sakin biri olduğunu hissediyorsun. Kadınlara karşı çok cömert –"Famous Blue Raincoat"u bir dinleyin. Bob Dylan öyle değildir, kadınlar hakkında çok acımasız sözler yazmıştır. Cohen ise aşık olduğu kadınlara müthiş cömerttir. Onların kırılganlıklarını dile getirir, ama kendi kırılganlıklarını da saklamaz. Mutsuz biri değildir, hayatı sever, dolu dolu yaşar. Oturup anlattıklarını dinlemek hepimiz için faydalı bir şey. Esprili, gözlemci, olup biteni izliyor ve çıkarsamalar yapıyor. Cohen insanın ruhuna iyi geliyor.

FRANK BLACK

Mizah, cesaret, muz

(Pixies'le "I Can't Forget" i yorumladı) Cohen'in "I'm Your Man"i benim gözümde herhangi bir Beatles veya Stones veya Neil Young veya Elvis Presley albümü gibidir. Bir zirvedir. Onu ilk dinlediğimde Pixies'le Avrupa turnesindeydim, sene 1989'du. Bir dinledim, bir daha bırakamadım. Şimdilerde gözümde daha da büyüyor. "I'm Your Man"i yaptığında 55 yaşındaydı, sesi daha da derinleşmişti, Johnny Cash veya Hank Williams gibi olmuştu. O albümdeki sesinin ağırlığı, müziğindeki birçok boyutu vurguluyor. O boyutlardan biri de mizah. O hafif, klavye merkezli ve neredeyse oyuncaksı prodüksiyon, Cohen'in sesine geniş bir alan bırakıyor. Sonra, albümün kapağı: Kırışmış bir takım elbise, Bryan Ferry'vari bir stil, ama Ferry gibi gayretkeş değil. Elinde de bir muz, ısırmış yiyor. ➜

→ Böyle bir poza kim cesaret edebilir? Cohen'in özgüvenine imreniyorum. 2001 tarihli "Ten New Songs" albümünde "Love Itself" diye harikulâde bir şarkı var. Rhythm & blues akorlarıyla ilerliyor, sözler toz parçacıklarından bahsediyor, derken koro bölümü geliyor –şarkının en vurucu bölümü: Hayat devam ediyor, bir sürü şey yok oluyor, nihayetinde bizatihi aşk yitip gidiyor, "love itself was gone". O kadar tatlı-acı ki. Ağlaklık yapmıyor, sadece aşkın güzelliğini değil, yitirilen aşkın güzelliğini anlatıyor.

KATHRYN WILLIAMS

Kitaba gömülür gibi

("Hallelujah"ı yorumladı) 17 yaşındaydım, bir pub'da çalışıyordum, mesaiden sonra iş arkadaşımın tek odalı evine gidip scrabble oynuyor, çay içiyor ve Cohen dinliyorduk. Cohen şarkıları önüme yeni bir dünya açmıştı, ben de oradaki yerimi almıştım. Onu ilk dinlediğimde yarattığı mood'u hatırlıyorum: Melankoli yayan bir klima gibiydi, keskin köşeleri törpülüyor, yumuşatıyor, her şeyi durağanlaştırıyor ve sözcüklerini dinletiyordu. Bir kitaba gömülmekle eşdeğer bir duygu yaratıyordu. Bir ilişkideki uçucu anlara, belirsizliklere, kararsızlıklara, bütün o dile getirilmeyen şeylere odaklanıyor. İfade edilmesi güç şeyler onlar ve Cohen büyük bir cesaretle onların üzerine gidiyor. Ve sesinin tonu: O kadar güzel bir anlatıcı ki, anlatmak için istediği kadar zamanı olduğunu hissettiriyor. Ateşin karşısında oturup saatlerce onu dinleyebiliyorsunuz. Kelimeleri birbirlerine açılan kapılar gibi: Bir hikâye anlatıyor, ama anlatılan hakkında düşler kurmanıza imkân veren boşluklar bırakıyor. Yarattığı atmosferde yüzüyorsunuz, yıkanıyorsunuz. Bir başkasının sesinden hayatı dinlemek çok hoşuma gidiyor, Johnny Cash'ten, Ivor Cutler'dan, Leonard Cohen'den... Cohen, Joni Mitchell'la ve Neil Young'la takıldığı günlerde bile onlardan biraz daha yaşlıydı, biraz daha dışarıdaydı ve daha iyi bir yazardı. Müziği gençlik kültürü kuşatmış olduğu için, görmüş geçirmiş birini dinlemek, onu hissetmek çok özel bir duygu. Şimdilerde canlı performansları onun için bu kadar başarılı, kendisini bir blucine sığdırmak zorunda hissetmiyor.

TEDDY THOMPSON

Nakış

("Tonight Will Be Fine"ı ve "The Future"ı yorumladı) Cohen, popüler müziğin şiire en çok yaklaştığı noktadır. Bir şarkıyazarından çok bir şair gibi yazıyor. Bir şarkı için 35 kıta yazmak, sonra da altı kıtaya indirmek –böyle bir iş etiğine sahip çok az insan var. Cohen'in şarkıyazarlığından dersler çıkarmamız lâzım. Şarkılarını nakış gibi işliyor, hiçbir fuzuli laf kullanmıyor. Ve şimdi çok iyi bir yaşta. İnsan 45'ine kadar "hip" olabilir, sonra 60-65'e kadar ıssızlığa gömülür, sonra da yeniden doğar –bir efsane olarak.

IAN MCCULLOCH

Unutulmaz tıraş

("Hey That's No Way To Say Goodbye"ı, "There's A War"ı, "Lover Lover Lover"ı yorumladı) Onu 1980'lerin ortasından bu yana beş defa seyrettim, en son da bu haziranda Manchester konserine gittim. Benim için çok özel bir durumdu, çünkü kızımla beraberdim. Cohen "A Thousand Kisses Deep"i söylerken ikimize de bir şey oldu –kendimizi kaybettik. Kızım Cohen'in o şarkıda söylediği her kelimeyi hissettiğini söyledi. Benim de onun yaşındayken hissettiğim şeyi hissetmesi muhteşemdi. Cohen onu dinleyen herkesi çok derinden etkiledi, özellikle sözleriyle. Bu, son on yılda daha da ayan beyan hale geldi. Müthiş bir melodi duygusu var –insana "Mona Lisa" kadar eskiymiş gibi gelen melodiler yazıyor– ve bunu sesiyle ve yarattığı atmosferle harmanlıyor. Son zamanlarda şarkılarına daha fazla mizah enjekte etmeye başladı. Yalan söylediği ya da uydurduğu tek bir şey bile yok gibi geliyor bana. "Bird On A Wire" adlı bir Leonard Cohen belgeseli var, 1972'deki Avrupa ve Kudüs turnesini kapsayan bir film. Kudüs konserinde, aniden sahneyi terkediyor. Seyirciler deliriyor, organizatörler, Cohen'in menajeri kuduruyor. Cohen diyor ki, "kendimi iyi hissetmiyorum, bir tıraş olacağım". Sonra tekrar çıkıyor, kaldığı yerden devam ediyor. Bu sahneyi gördüğümde, "vay be" dedim, "işte hakiki bir iş yapan biri".

MARTHA WAINWRIGHT

Babacan ve oyunbaz

("Tower of Song"u, "The Traitor"ı ve "Winter Lady"yi yorumladı) 13 yaşımdayken hayalim Leonard Cohen'in vokalistlerinden biri olmaktı. Cohen'in vokalistleriyle kurduğu babacan ve seksüel ilişki, o oyunbazlık büyüleyici güzelliktedir. Onunla, arkadaşım Lorca'nın babası olarak tanıştım, ama benim için tanrısal kimliğini muhafaza ediyor. Cohen'le aynı şehrin aynı mahallesinde, Montreal'in Westmount'unda büyüdük. Çok kıyak bir semttir, orada çok eskiden beri bir Yahudi cemaati vardır, hayat çok geleneksel şekilde yaşanır. Çok gayrı Amerikan bir ortamdır, Amerikalılar gibi paragöz ve hırs küpü olmak gibi bir adetleri yoktur. Cohen'in şarkılarındaki Katolik referansların birçoğunun Montreal'le bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Dinin romantik yorumlarına çok açıktır, zaten bir Yahudi ve bir Budist olarak, Hıristiyan azizler hakkında şarkılar söylemek çok müthiş bir şey.

1968, Cohen 34 yaşında

bazı kesimlerinde ses getirmişti.

O zamanlar böyle bir kariyeriniz olacağını tahayyül etmiş miydiniz?

Kariyer kelimesi bana hep sevimsiz gelmiştir, kalbimde sıkıntı verici bir yankısı olmuştur. Kariyer denilen faaliyetlerden uzak durdum. Geleceğe dair bir fikrim de yoktu, sadece o an vardı.

Zen üstadı Joshu Sasaki Roshi'yle tanışmanız nasıl oldu?

Hydra'dan bir arkadaşım tanıştırdı ve yakın dost olduk. Yeni bir din edinme isteğim yoktu, mevcut dinimden memnundum, hâlâ da memnunum. Roshi'nin bağlı olduğu Budizm ekolü çok sıradışı: Kabul edilen veya reddedilen hiçbir tanrısallık yok. Dolayısıyla insanın ailesinin diniyle çelişmiyor.

Depresyon defterini kapatmıştınız. Hâlâ öyle mi?

Evet, o defter kapalı.

Anti-depresanlara ihtiyacınız oluyor mu?

Hayır. Artık şarap bile içemiyorum. Mood'umu bozuyor. Cuma gecesi ailemle birlikte şabatı kutlarken bir-iki yudum içeceğim, o başka. Arada bir viski veya votka yuvarladığım da oluyor.

İçkiyi nasıl bıraktınız? Tedavi gördünüz mü?

Hayır. İlgimi yitirdim. Tıpkı sigaraya yitirdiğim gibi.

Sizin bir de asit döneminiz oldu. O nasıl bir tecrübeydi?

Herkes gibi benim de asit hikâyelerim var. Biri şu: Evimin kıyısında hep bir çöp yığını olurdu, baharları orada bir sürü yamulmuş papatya görürdüm. Bir trip'te papatyalarla özel bir bağım olduğuna hükmetmiştim, onlara şarkı söylediğimde veya sevgi sözcükleri fısıldadığımda, o küçük sarı suratlarında gülümsemeler belirdiği sanısına kapılmıştım.

Turnedeyken gündelik ritüelleriniz neler?

Beni en çok sesimi kaybetmek endişelendiriyor. Onun için konser aralarında konuşmamaya çalışıyorum. Gece âlemlerine hiçbir zaman düşkün olmadım. Otel odamın kapısını kapadığım ânı çok seviyorum.

Yani "sex, drugs and rock'n'roll" hayat tarzınız yok artık, genç kızların kollarınıza atılması filan...

Hayır ama, şurada gördüğünüz gibi, çok tatlı iletişimler var. *(Hayranlarından gelen kartları ve çiçekleri gösteriyor)* Birçok armağan geliyor. Çok duygulandırıcı...

Ayartıcı, baştan çıkarıcı durumlar olmuyor mu?

Olmadığını söylersem şeytan bana kahkahayla güler. Ama en çok hoşuma giden şey otel odamda gevşemek.

Sahnede hareketlisiniz...

Bu turnenin sürprizlerinden biri, şarkılarımı yeniden öğrenmek oldu.

Bir Marslı gelip Dylan konseri izlese, ne olup bittiğini anlayamaz. İnsanların orada olmalarının sebebi şarkılar değildir. Orada başka bir olay döner.

Onlara çok uzun zamadır bakmıyordum. İyi şarkılar zamana direniyorlar, onlara nüfuz edebiliyorum. Turneye çıkmayı müzikal bir hadise olarak düşünmezdim hiç. Kafa çekmek, yoldaşlık, baştan çıkmak... Bir motosiklet çetesinde olmak gibiydi benim için. Şimdi öyle değil. Belirleyici olan müzik. Bu şarkıların hareket ettiğini, onlara girebildiğimi, onların içinde yaşayabildiğimi görüyorum. Birlikte çaldığım müzisyenler beni hareket etmeye teşvik ediyor. Grubumuzda bir dansçı var, Sharon Robinson. Geçmişte Ann Margaret'in dançısıydı.

Bugünlerde medenî haliniz nasıl?

Bir ilişkim var, Anjani'yle *(Thomas, Amerikalı caz şarkıcısı)* beraberim. İyi bir ilişki. Geçen ay Wyoming'de bir kulübeye kapanıp yeni albümünün altı şarkısını bitirdi. Onları dinlemeyi iple çekiyorum.

Zen üstadınız Roshi'yle görüşüyor musunuz?

1 Nisan'da 101. yaşgününü kutladım. Yıllar önce, maalesef uymadığım bir öğüt vermişti bana. 1979 turnesiydi sanırım, soyunma odamda birlikte konyak içiyorduk. Ben su gibi yuvarlıyordum. Roshi, bacağıma bir şaplak attı ve dedi ki, "beden mühimdir".

Derleyen: **Yücel Göktürk**

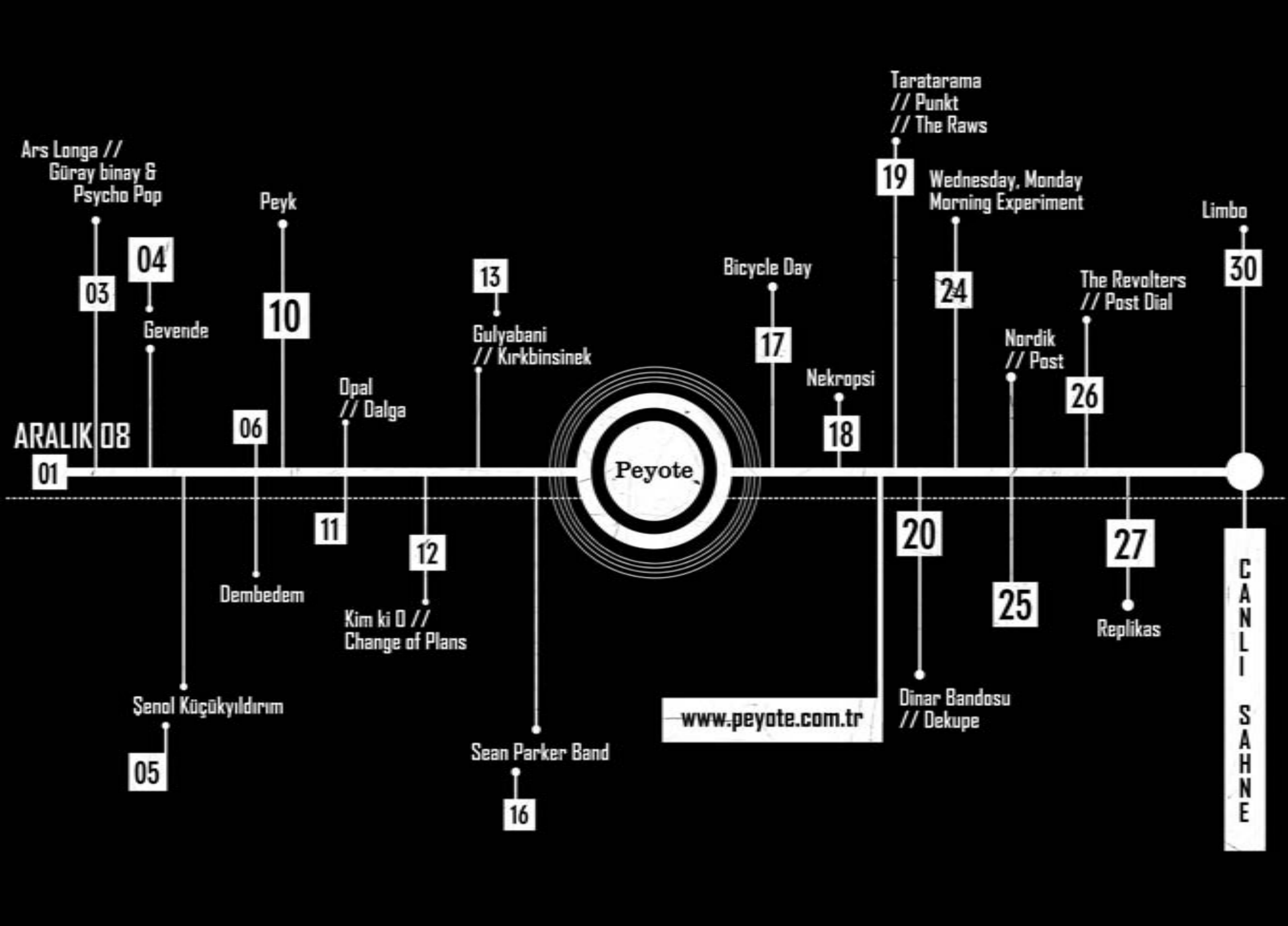
ARALIK 08
Peyote
01
Ars Longa // Güray binay & Psycho Pop
03
04
Gevende
Peyk
10
06
Dembedem
Dopal // Dalga
11
Kim ki O // Change of Plans
12
13
Gulyabani // Kırkbinsinek
Şenol Küçükyıldırım
05
Sean Parker Band
16
Bicycle Day
17
Nekropsi
18
Taratarama // Punkt // The Raws
19
20
Dinar Bandosu // Dekupe
www.peyote.com.tr
Wednesday, Monday Morning Experiment
24
Nordik // Post
25
The Revolters // Post Dial
26
27
Replikas
Limbo
30
CANLI SAHNE

Kings Of Leon

Creedance Clearwater Revival'dan The Strokes'a kestirme bir yol döşeyen Kings Of Leon'la tanışalı beş sene oldu olmadı, grup dördüncü albümü "Only by the Night"la karşımızda. Tennessee-Nashville'li dörtlü (üç kardeş, bir kuzen, Followill'ler), rock'n'roll dünyasındaki yerlerini, sound anlayışındaki değişimi ve olgunluğa eriş sürecini Rock & Folk ve Uncut dergilerine anlatıyor.

EVRİMİN DÖRDÜNCÜ AŞAMASI

Bu albümün öncekilere göre insanı daha kolay yakaladığını söylesek, sizce de doğru olur mu?
Nathan: İlk dinleyişte, öncekilere kıyasla daha yavaş bir albüm gibi gelebilir. Çünkü Kings Of Leon dendi mi, zincirinden boşanmış, ortalığı zangır zangır sallayan bir müzik akla geliyor.
Caleb: Hep ne yaşıyorsak, başımıza neler geliyorsa onları yazıyoruz. Artık çok daha iyi otellerde kalıyoruz, çok daha iyi yemekler yiyoruz, ama eskiden kim olduğumuzu da aklımızdan çıkarmıyoruz. Şampanyalardan ya da o tür zırvalıklardan söz eden bir adamdansa bunları anlatan bir adam dinleyiciye daha yakın gelir herhalde. İnsanoğlunun kusurları, hataları, hayatta başımıza gelen şeyler, masum gibi görünen alışkanlıklar hakkında şarkı yazmayı seviyorum.
İlk defa Ethan Johns'suz stüdyoya girdiniz. Bu tercihin sebebi neydi?
Nathan: "Only By The Night"ın alenen bir Kings of Leon albümü olmamasını istedik. Ethan'la yaptığımız albümlerde, özellikle ilk ikisinde, herhangi bir şarkının daha ilk notalarında, bunun bir Kings of Leon şarkısı olduğu anlaşılıyordu. "Only By The Night"a başlarken o sound'dan uzak durmayı hedefledik.
Albümde bir favori şarkınız var mı?
Caleb: "Cold Desert"ın ayrı bir yeri var. Bir grup için muhteşem bir an, darmadağın bir şekilde stüdyoya giriyorsun ve bir şarkıyla çıkıveriyorsun... Yetenek mi denir, bilemiyorum, ama en azından bayağı cesur hareket ettik. Bu albümde bir anda öne çıkıveren tek bir parça yok... "Seventeen" çok hoşuma gidiyor. Bizimle takılan 17 yaşındaki İspanyol kızı anlatıyor. Jared onunla sevgili miydi, bilmiyorum, ama çok acayip bir durumdu. Kızın erkek kardeşi de yanındaydı ve aralarında tuhaf bir bağ vardı, birbirlerini sevip sevmedikleri anlaşılmıyordu... Sonra, "Use Somebody" var. "Be Somebody" adlı bir şarkının da olması bana çok cool geliyordu. "Belki birisi olma şansına sahip olabilirim" ama, "birisine ihtiyacım olacak, senin gibi birisine"...
"Use Somedody"de biraz Arcade Fire'ın sahasına girmiş gibisiniz.
Caleb: Coldplay değil de Arcade Fire demenize memnun oldum. *(gülüyor)* "Use Somebody"nin iskeleti turnedeyken çıkmıştı. Onu yazarken bir insan, bir ev veya tanrı hakkında mı olduğunu kestiremiyordum. Ama büyük bir şarkı olduğunu hemen anlamıştım.

Günün birinde siyasî bir şarkı yapacak olsak, bunu Rage Against The Machine gibi yapacaktık. Eğer bir şeye gerçekten inanıyorsan, onu yüksek sesle söyleyebilmelisin.

Nathan: "Use Somebody"de kulağıma Arcade Fire tınısı geliyor gelmesine, ama neticede kendi kanatlarımızla uçuyoruz. Yeni sound'umuz ve yeni yönümüz bizim doğal evrimimizin sonucu.
Her albümde biraz daha olgunlaştığınız söylenebilir mi?
Nathan: "Youth and Young Manhood"u yaptığımızda Jared 15 yaşındaydı. O albüm, nasıl yapacağımızı bildiğimiz yegâne müzikti. "Aha Shake Heartbreak"te enstrümanlarımızla daha rahattık ve kendimize güveniyorduk. "Because Of The Times"ı yaptığımızda Pearl Jam'le, U2'yla, Bob Dylan'la turneye çıktık, kalabalıklara çaldık. O süreçte şöyle düşündük: Öyle bir müzik yapmalıyız ki, hem 300 kişilik bir mekânda, hem de Madison Square Garden gibi bir yerde patlamalı. "Only By The Night"ı belirleyen bu düşünceydi.
"Crawl" alenen siyasî olan ilk şarkınız. Kime hitap ediyorsunuz?
Caleb: Herkes Amerika hakkında şarkı yapıyordu, country'ciler de, Green Day gibiler de. Dolayısıyla siyasî bir şarkı yazmak istemiyorduk. Ama şundan emindim: Günün birinde siyasî bir şarkı yapacak olsak, bunu Rage Against The Machine gibi yapacaktık. Balad olmayacaktı. Eğer bir şeye gerçekten inanıyorsan, onu yüksek sesle söyleyebilmelisin. "Crawl", bir siyasetçinin ortaya çıkıp her şeyi berbat etmesini, sonra da hiçbir şey olmamış gibi çekip gitmesini ve herkesin onun yediği haltları temizlemeye uğraşmasını anlatıyor.
En çok beğendiğiniz grup hangisi?
Caleb: Kesinlikle Radiohead. Her seferinde 12'den vurmayı beceriyorlar ve her seferinde başka türlü vuruyorlar. Biz de bunu istiyoruz.
Sizi müzik yapmaya yönelten ne olmuştu?
Jared: Müzik dinlemeye başladığımızda, yapmamız gereken işin bu olduğunu gördük. Nashville'e taşındığımızda, kendimizi hiç de bize ait bir yerde hissetmedik. Music City mi? Hadi canım! Sadece bir takım eblehler vardı... Bir yandan da Black Rebel Motorcycle Club, Strokes gibi gruplar iyi albümler yapmaya başlamıştı. Bu tür adamlarla takılmak istiyoruz diye düşündük. Tam olarak ne yapacağımızı bilmesek de, "bari biz de şansımızı deneyelim" dedik. Şimdi durum daha farklı. Nashville'de gayet cool insanlar var ve müzik sahnesi de gittikçe gelişiyor. İnsanlar yaşamak için Nashville'e geliyor. Jack White bile Raconteurs'ü kurmadan önce oraya yerleşti.
Raconteurs gibi siz de Dylan'la turneye çıktınız.
Caleb: Dylan bir deha, ama çok sakin bir adam. Onu tanımayan biri, sıradan bir adam sanır.
Jared: En ufak bir ego sorunu yok. Böyle bir şeye ihtiyacı yok, her an ayaklarına kapanacak birilerini bulabilir. Çok matraktı, geceleri şehir dışında küçük motellerde kalmak istiyordu, böylece penceresini açıp sigara içebiliyordu.
Sizinle ilişkisinde tavrı nasıldı?
Caleb: Bize "turnede çaldığınız son şarkı hangisiydi" diye sordu. "Trani"ydi. "Çok sıkı şarkı" dedi! Bakar mısın, Bob Dylan bizim bir şarkımıza "çok sıkı şarkı" diyor! Daha ne istersin?
Avrupa'da ABD'dekinden daha çok tanınıyorsunuz, buna ne diyorsunuz?
Caleb: ABD nihayet yavaş yavaş uyanıyor. Uzun süre bizden hazzetmediklerini düşündük. En azından şöyle diyebilirlerdi: Vay, Tennessee'li bir grup Glastonbury'de afişte bir numara! Ama Kanye West'den başkasını gözleri görmüyordu.

Çeviren: ***S.İ. - Y.G.***

The Streets

Roll'un 88. sayısında Yiğit Atılgan, genç İngiliz rapper The Streets ile Leman'dan Metin Fidan'ın dünyaları arasında paralellik kuruyordu: Günlük gerçekliği, en ufak detayına kadar olduğu gibi yansıtmak... Ama malûm, bu devirde çıplak gerçeklerle sanat yapmak pek gerçekçi bir tutum değil! Yeni albümü "Everything Is Borrowed"u yayınlayan The Streets'in Les Inrockuptibles ve Q'ya anlattıklarına kulak verip ona Seda Sayan ablasından bir şarkı armağan edelim: "Ne olur sevgilim gerçekçi ol".

REALİST OLMAMANIN FAYDALARI

"The Escapist"in klibinde, İngiltere'yi terkedip yürüyerek Fransa'yı katediyorsun. Bunun sembolik bir anlamı var mı?

Mike Skinner: Evet, sonunda dünyayı keşfe çıkıyorum, ya da en azından, benim kafamdaki fikir buydu. İngiltere'nin benim için ilham kaynağı olarak tükenmiş olması değil neden, sadece yeni yollara ihtiyacım vardı. Alışkanlıklarıma, rahatlığıma hapsolmak üzereydim. O klibin beni nereye, nasıl bir şeye götüreceği hakkında bir fikrim yoktu başta. Tek istediğim bu deneyimi yaşamaktı: Fransa'yı baştan başa yürüyerek katetmek. Hep böyle davranırım: Sezgilerime kulak veririm, harekete geçerim ve açıklamasını, gerekçesini sonradan düşünürüm. Beni burnumun doğrultusunda götüren duygularım, heyecanlarımdır. Beyinlerinin bazı kapasitelerini, özellikle de duygulanıma dair olanları kaybeden insanlar hakkında bir belgesel seyretmiştim. Kesinlikle karar alamıyorlar, mantık yürütmek zorunda kalmak onları tamamen paralize ediyor.

Kolay karar alır mısın?

Evet, çünkü içimden gelen sese göre hareket ederim, her hareketimin sonuçcunu üstlenirim. Tıpkı bu Fransa seyahati gibi... Mesela Oradour-sur-Glane'ı *(Limousine'in bir köyü, SS'ler tarafından yakılıp yıkılmıştı ve ibret olarak o haliyle korundu)*, bütün bunların yanıbaşımızda olduğunu keşfetmek gibi... Bütün dünyayı dolaştım, ama hep kendi kozamın içinde, medeniyetlerin korunağında. Sanki hiç turne otobüsünü terketmemişim gibi. Turnelerde her şey sınırlıdır, bir anlamda çerçevelenmiştir, organize, düzenli, güvenlidir. Bu Fransa seyahati benim açımdan turne otobüsünden çıkmak, konforlu yumuşak yuvayı terketmek oldu bir anlamda. Küçücük bir çantayla yola koyuldum, diş fırçam, çoraplarım ve bir kitap. Sanki müzikten, stüdyomdan kaçıyormuşum gibi.

Bu yeni peyda olmuş bir arzu muydu?

Başka kültürleri keşfetmek mi? Yeni yeni ortaya çıktı, büyüdükçe. İlk albümümü yaptığım dönemde, bildiklerim kendi odam ve birkaç sokaktan ibaretti. Ama kişiliğimin her zaman gizlediğim başka yüzleri de var. Yazılıp çizildiği kadar Anglosantrik değildim, ama böyle düşünülmesi işime geliyordu. Bir önceki albümdeki şarkılar kendime yarattığım dünyadaki klostrofobimden söz ediyordu epey, ama biraz yalan söylüyordum doğrusu. O bestelerin getirdiği bir roldü bu, ben de sonuna kadar o rolü oynadım. İyi bir hikâye çoğu zaman gerçeğin kendisinden daha etkilidir.

Sözünü ettiğin "The Hardest Way To Make An Easy Living" (2006) çok şahsî bir albümdü ve dinleyici tarafından kabul görmedi.

(araya giriyor) Kabul görmedi değil, tiksintiyle karşılandı. İnsanlar niyetimi, maksadımı anladılar, ama bu onlara çok fazla geldi, çirkin geldi. *(susuyor)* Onlar için, The Streets dinlemek bu suni dünyaya isyan etmek anlamına geliyordu. Ve birden, onlara bu dünyanın parçası olduğumu söylüyordum. Bu nedenle beni seçmişlerdi ve bense onlara ihanet etmiştim. Ama sanat, sadece çikolata ambalajındaki güzel resimler değildir. İçine gömüldüğüm karanlığı, dünyamın ne derece rahatsız edici hale geldiğini hafife almıştım.

Senin şarkılarından bahsederken Ken Loach ve Mike Leigh gibi yönetmenlerin filmleriyle sık sık paralellikler kurulurdu. Sence de var mı öyle paralellikler?

Pek değil, çok az. İnsanlar kesinlikle hayal kırıklığına uğrayacak, ama kendimi fish & chips ile kebap arasında gezinen bir film yaparken tahayyül edemiyorum... Tek ortak noktamız, mümkün olan en çıplak, en çiğ gerçekçilik olmalı.

Bir sonraki albüm nasıl bir şey olacak?

Son bir albüm daha yapacağım, bitirmek üzereyim ve sound olarak Lou Reed'in "Berlin"i gibi olacak. Sonra, kesin olarak The Streets'e noktayı koyacağım; sırf şu isim bile bırakmak için yeter. Bir isme, bir de benim statüme baksana, ne kadar müstehzi... Film çekeceğim, uzun metrajlı, sonrasını sonra göreceğiz...

On yıllık kariyerinde İngiliz müzik sahnesinde neredeyse her türden müzisyene yol göstericilik yaptın: rap'te Kano, rock'ta Arctic Monkeys, popta Kate Nash... Bu seni nasıl etkiliyor?

Pek dinlemiyorum, kendi şarkılarım beni çok strese sokuyor. Benden etkilenenlerden ziyade, beni etkileyenleri dinlemeyi tercih ediyorum. Arctic Monkeys dinlerken benim etkim hissediliyorsa, bundan gurur duyarım. Ben sadece doğru yerde, doğru zamanda bulunma şansını yakaladım: Devrim her halükârda olacaktı, beni yanına aldı. Değişiklik zarurîydi ve zaten yola çıkmıştı. Silahı ben doldurmadım, benim yaptığım tetiği çekmekti sadece.

Yeniyetmeliğinde seni etkileyen müzisyenler de bu kadar geniş bir yelpazede miydi?

Çok dardı, köprüleri atmıştım ve kendime has bir şey icat etmişim gibi hissediyordum. Nas'ı seviyordum, ama hoşlandığım bir şeyi kopya edebilecek durumda olmadığımdan, kendi stilimi yaratmak zorundaydım... Clash, Billy Bragg, Specials... Bütün bu İngiliz geleneği hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Sonradan, sırf onlarla kıyaslandığım için gidip dinledim.

Star olmak gibi bir hayalin var mıydı?

→17

Evet, ama mikrofonda değil. Esasen prodüktör olmam lâzımdı. Benim esas tutkum stüdyo. The Streets aslında bir kolektif olacaktı, prodüksiyonda ben, mikrofonda rap'çiler... Ama hepsi beni yarı yolda bıraktı, tek başıma kaldım. Nereye varmak istediğimi, ne yapmak istediğimi anlayan bir tek ben vardım, ama çok vasat bir rap'çi olduğumun da farkındaydım. Kendimi yeterli, rahat hissettiğim yer stüdyo benim.

Aletlerinle aranda neredeyse tensel bir ilişki var.

Evet, her ne kadar sık sık sövüp saysam da, öyle... Özellikle de bir köşebaşında bir Asyalıdan aldığım ve ilk albümümü yaptığım IBM Thinkpad... Aslında, bugüne kadar bilgisayarlarımdan hep nefret ettim. Ne yapmak istediğimi bir türlü anlamıyorlardı, bana yardımları dokunmuyordu. Onların yüzünden, şarkılarım yapmayı hayal ettiklerimle yapabildiklerim arasında zarurî bir uzlaşma oluyordu. Çoğunlukla, yeterli hafıza kapasitesi olmadığından 8 kanalda yaptım kayıtlarımı.

Kendi müzikal kapasitenin de seni sınırladığı olmadı mı hiç?

Kısa süre önce gamlar, akorlar hakkında epey bir şey öğrendim. Şimdi ilk albümümü dinlediğimde, sınırlarımı görebiliyorum, bayağı primitif olmuş... Ama hiçbir zaman müzisyenlere karşı komplekse kapılmadım, müzik üstadlarından hiç hazzetmiyorum... Mesela, benim bateri sound'um çok hoşuma gidiyor, çok keskin, net, gürültülü... İnsanlar lo-fi müzik yaptığımı, albümlerimin prodüksiyonunun kötü olduğunu söylediklerinde hakikaten inciniyorum. Öyle pırıl pırıl değil sound, ama bu kastî. Ben sound'umla gurur duyarken, sade bir şarkı yazarı olarak nitelenmek çok kırıcı oluyor doğrusu. İngiliz hiphop'unda, prodüktör olarak söz yazarlığından daha çok takdir görüyorum. Kano'yla, Roll Deep'le, Mitchell Brothers'la, Professor Green'le, Rinse'le, grime dalgasından bütün tiplerle çalıştım... Onlar biliyor, ama diğerleri hep yazdığım sözlerden bahsediyor.

Kendini yazar olarak o kadar güçlü hissetmiyor musun?

Hayal ettiğim kadar sade olmakta zorlanıyorum. Çok fazla okuyorum ve yazdığım sözleri karmaşıklaştırıyorum. Yaşlandıkça geveze ve dolambaçlı konuşan biri oldum. Sadelik zahmetli, ama zarurî bir sanat. Şarkı yazarlığı virüsü geldi beni de ısırdı, ama bir gün bunun semptomları yok olacak. Yıllar boyunca miksaj masamın arkasında yok olduğum geliyor gözümün önüne.

IBM Thinkpad'inle başbaşa yalnız bir gençliğin mi oldu?

Oldum olası kendimi yalnız hissederim... Şarkı yazmaya kalkışmadan önce maket uçak yapıyordum, hep çok meşgul ve yaratıcı oldum. Ayrıca, çok resim yapardım. Epileptiktim ve bu benim hayrıma olmuştu nerdeyse: Video oyunları oynayamıyordum, televizyon bile seyredemiyordum, çok çabuk strese giriyordum. Gerçek anlamda spor da yapamıyordum, dolayısıyla habire odamda, müzik aleminde keşfe çıkarak vakit geçiriyordum. Ve işin tuhaf yanı, ilk albümümle birlikte sara krizlerim sona erdi, sanki birden rahatladım, onaylandım, kendime güvenim geldi...

"Escapist" adlı şarkı seni mi anlatıyor?

Hep hayalperest oldum. Beni gerçeklikten uzaklaştırabilecek ne varsa kabulümdü. Yakışıklı, zengin, baştan çıkarıcı, kışkırtıcı olmak istiyordum, halbuki küçücük odasına kapanmış, içler acısı şarkılar yazan, sivilceli bir saralıydım. Hayal gücüm benim için kurtarıcı oldu. Gerçeklikten kopuk geçirdiğim süre, bağlantılı geçirdiğimden çok

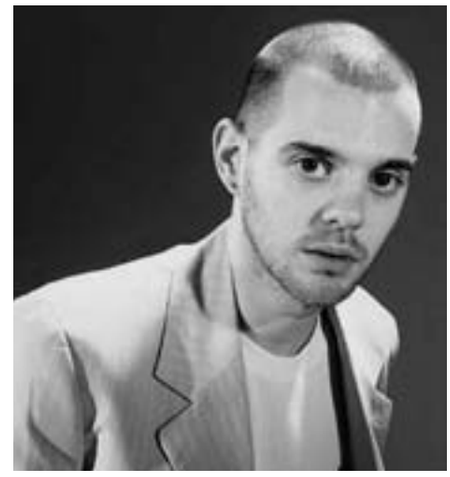

daha fazladır; bu sayede yanlış yollara sapabilme imkânım oldu... Mesela, ilk albümüm için benimle ilgili reaksiyonların hepsi felaketti. "Niçin bize boktan hayatlarımızı anlatıyorsun? Amerikalı siyahların hayatını anlatan herifleri dinlemek istiyoruz." Eğer realist olsaydım, albümü asla kaydetmezdim, hatta aklımdan bile geçirmezdim... Ama yine de bir milyondan fazla satmasına mani olmadı bu durum. Sanatçı olmak böyle bir şey: Yapmaman gerekeni yapmak.

Bunları annene babana nasıl izah ettin?

Annem, her ne kadar bugün inkâr etse de, beni gerçek bir meslek sahibi olmaya zorluyordu. Dolayısıyla, ben de Burger King'de ve bütün gün bir takım formları zarflara tıkıştırdığım bir takım bürolarda çalıştım. Geleceğime ket vurulmuştu, korkunçtu. Tam mânâsıyla kapana kısılmıştım: Sadece müzik yapma hayali kuruyordum, ama iş yüzünden öylesine serseme dönmüştüm ki, ilerleyemiyordum. Birmingham'da kalsaydım, dibi boylamıştım. Ama mucizeye inanıyordum ve Londra'da benimle aynı dalga boyunda insanlarla tanışacağımdan emindim. Korkuyordum, ama her şeyi terkettim. Ve kendimi Londra'da, yine zarfların içine bir takım formlar tıkıştıran ve burnundan soluyan insanlarla birlikte korkunç bir büroda buldum. Kaderin cilvesine bak, bugün oturduğum koca eve olsa olsa yüz metre mesafede Swiss Cottage adlı zengin mahallesinde... İşin ne olduğunun bile farkında değildim, beynim müzikle meşgûldü... Küçük bir plak şirketine yolladığım "Has It Come To This?"i orada besteledim. Single için 1500 euro teklif ettiler. Ama ben albüm yapmak istiyordum, onu tek başıma çıkarmaya hazırdım. Kafayı takmıştım, beni kurtaran da bu oldu. kendi değerim olduğunu, kendime has, bana ait bir şey olduğunu kanıtlamayı kafaya koymuştum.

"Kayalığın kenarındayım" diyorsun "Escapist"te. Öyle bir alışkanlığın mı var?

Takıntılarım, kuruntularım var, bunlar da beni tehlikeye sürüklüyor. Onun dışında, feci derecede cesaretsizimdir. Düşünmeden atlayıveren tiplerden değilim. Gözü kapalı atlayanlardan ziyade, hesap kitap yapanlara daha yakınım. Risk denen şeyi daha gençken, kendime müzikten başka seçenek bırakmayacak şekilde bütün köprüleri yaktığımda aldım. Ama ses mühendisliğiyle yetinecektim. Bazen en azılı düşmanım haline gelebiliyorum. Kendime çok kötülük yaptım, uslanmadan önce bayağı bir ifrat dönemim oldu. Para saçıp savurdum, kendimi berbat hallere sokmak için elimden geleni ardıma koymadım. Çok fazla otel odası, dostluk ve aşkı mahvettim...

Yeni albümün bu dengenin, durgunluğun, gevşemenin alâmeti sanki...

Sadece hakiki enstrümanlar kullanmak bu ahenkli, gevşek havayı oluşturmaya yetti. Sample'ların dayattığı o katı, sert, keskin açılar yoktu. Kes-yapıştır hissi vermiyor. Ve daha pozitif, o kadar kanırtıcı olmayan, daha ihtiraslı şarkılar denemek istedim.

Hit şarkın "Dry Your Eyes"ın aşk hayatına olumlu etkisi oldu mu?

Bunu bana çok kişi sordu. Hayır, "Dry Your Eyes" aşk hayatımı olumlu etkilemedi. Sığ, geçici heveslerime daha fazla imkân verdi sadece. Bildiğiniz gibi, seksle aşk aynı şey değil. Hele seks, hit bir şarkı üzerine kuruluysa. Gerçi o da şahane. *(gülüyor)*

Keyif verici maddelerin sana öğrettiği en önemli şey neydi?

Maddeler içinde kendisinden bir şey öğrenilecek tek şey asit. Ben asitten nefret ederim. Çok gençken takıldım, insana gerçek anlamda yeniyetme soruları sorduran bir meret. "Mavi, mavi olmasaydı ne olurdu?" türünden sorular. Bunlar bir yana, şunu öğretiyor: Güneşi doğurmadan yatmakta fayda var.

Albümünü kaydettiğin günlerde, şarkılarının Prag'da bir senfoni orkestrası tarafından çalınışını dinlediğinde ne hissettin?

2002'de Reading Festivali'nde büyük sahnede yer aldığımdan ve bütün milletin koro halinde "Let's Push Things Forward"ı söylediğinden bu yana ilk defa tüylerim diken diken oldu. Orkestra "Heaven For The Weather"ı çalmaya başladığında saat sabahın dokuzuydu. Öylesine mükemmeldi, öylesine bir emek ürünüydü ki, gözyaşlarımı tutamadım. Kendi küçük bilgisayarımda bestelediğim bu şarkı şimdi bunca yaylı tarafından seslendiriliyordu, inanılır gibi değildi, huşu içindeydim. Ve bu aynı zamanda bir kabul görme, onaylanma anlamına geliyordu, kimse dalga geçmedi, bütün bu müzisyenler için bu hakiki bir şarkıydı. Şahsî bir zaferdi. Özellikle de o albümün yazım sürecinin ne kadar komplike olduğu düşünülürse... İlk versiyonu plak şirketi çöpe atmıştı...

Son bir albüm yapacağım, Lou Reed'in "Berlin"i gibi olacak. Sonra, The Streets'e nokta koyacağım; sırf şu isim bile bırakmak için yeter. Bir isme bak, bir de statüme.

Geçmişte, kapasitenden, yeteneğinden kuşkuya düşmeni gerektirecek çok davranışla karşılaştın mı?

Yıllarca yok sayıldım, özelliği olmayan, sıradan bir herif muamelesi gördüm. Kimse beni hiçbir zaman teşvik etmedi. Albümlerim satmaya başlayınca, birdenbire cool, zeki, yakışıklı oluverdim. Daha ilk albümümü "bütün beni dövenlere ve terkedenlere" adamıştım. Ailem haricinde, Birmingham'da kimseyle en ufak bir temasım yok. Gruptakilerden başka hiçbir akadaşım yok. Birmingham'daki bütün bu insanlar ve onların kötü niyetleri yıllarca kafamı kemirdi.

Bir "kıro" ikonu olmak nasıl bir duygu?

Ben kıronun kralıyım. Eskiden işçi sınıfını severdik, öyle değil mi? Şimdi onları hakir görüyoruz. Niye acaba? Bu bir yana, nüfusun yüzde 31'i işçi sınıfı. Ama nüfusun yüzde 57'si kendisini işçi sınıfı addediyor. Demek ki, işçi sınıfına ait olma duygusundan hoşlanıyoruz, ama işçi sınıfının kendisinden hoşlanmıyoruz.

Çeviren: ***Siren İdemen - Yücel Göktürk***

TUNCER ERDEM
sesilegolge@yahoo.com.tr

seyir

su yüzünde kara lekeler, avare dalgalar gezinir durur, ne zaman bölünür, ne zaman birleşir karaya kavuşur

karada asfalt yollar kıvrılır, başını denize gömmüş toprak, kaya katmanlarında, sünger yataklarında sıcağı soğurur

ırmak kıyılarında kentler, sessizce bekler, dağların sureti suyun aynasına düşerken

dalyanlarda, çamur ve tuz kokulu iskelelerde, yeryüzüne dağılan sırların esintisi duyulur

Replikas

Gelenekle avangard arasında, matematikle doğaçlama arasında, stüdyo cambazlığıyla sahnede kaptırmaca arasında Türkiye rock'unda çok kullanılmamış bir patikanın yolcusu Replikas. Beşinci albümleri "Zerre"yi özkaynaklardan, bir müzik şirketi olarak faaliyete yeni başlayan Peyote'den çıkardılar, Anadolu'nun rock kulesine bir kat daha çıktılar. Beş ahbap çavuşla yağmurlu bir günde buluştuk...

varla yok arası

"Zerre"nin kapağından başlayalım mı? "Film Müzikleri"yle yan yana koyunca, illüzyonist bir grafiği sürdürür gibisiniz...

Orçun Baştürk: Aslında hep Özer (Yalçınkaya) yapıyor kapakları. Baktım, önce hiçbir şey göremedim, sadece çizgiler vardı, bir süre sonra "Zerre" yazısı belirmeye başladı, ama baktıkça onun da kaybolduğunu farkettim. Bir gözüken, bir kaybolan bir illüzyon var işin içinde. Albümün ismine de uygun. Varla yok arası, tam varolduğunu söyleyemiyoruz. Aslında her şeyi oluşturan en küçük parçacık, her tarafta var, ama tam göremiyorsun.

Barkın Engin: İlk başta Özer şarkı sözlerini bir programa atıp en çok kullanılan kelimeleri ortaya döktü, beş-altı kelimelik bir liste çıktı, o listeden hareket etti. Olmak, Hiç, Kan, Ben gibi kelimeler geçiyordu en çok...

Gökçe Akçelik: Böyle bir albümün ya çok sade ya da çok abartılı bir kapağı olması gerekiyordu. Şimdiye kadarki en sade kapağımız bu.

Selçuk Artut: Grubun adı da yazmıyor kapakta.

"Film Müzikleri"nde de yazmıyor...

Gökçe: Orada iki filmin müzikleri var *("İlki Genç Kız" ve "Maruf")*, tek bir filmin müzikleri bile kendi içinde farklılaşıyor. Bu iki filmi de temsil edecek tek bir şey yerine, bir grafikle işi çözmek istemiştik.

Müzikal açıdan da bu iki albümün grafik kapakları size uyuyor gibi. Bir titreşim, gürültü var, ama düzenli bir gürültü...

Orçun: Evet, gürültü eşiğimiz yüksek aslında, "Zerre"nin girişinden de anlaşılıyor bu. Sesleri düzenlemek üzerine bayağı bir düşünüyoruz, "Zerre"de bu noktaya çok iyi ulaştık. Taşlar yerli yerine oturdu, derdimizi tam olarak dile getirecek düzeye geldik sanki. Sesleri, şarkıları, şarkıbozumlarını en iyi şekilde kaydetmeye, düzenlemeye çalıştık.

Albümün bazı kayıtlarını Gökçeada'da, eski bir yarı açık cezaevinde yapmışsınız. Ne kattı size orası?

Barkın: Büyük bir mekân arayışındaydık, Gökçeada son anda çıktı. MİAM (Müzik İleri Araştırmalar Merkezi) gibi en büyük stüdyolar bile aslında fizikî olarak yeterince büyük olmuyor. Bizim gerçekten büyük akustiği olan bir mekânda davulun çınlayışına ihtiyacımız vardı.

Bu albümün temel fikirlerinden biri, davul kaydının çok geniş bir kayıt olmasıydı. Burak'la (Tamer) olan projemizde (Reverie Falls On All) Orçun'la İTÜ'nün koridorunda bir davul kaydetmiştik, oradan geldi bu fikir. Tekirdağ'a şarap fabrikalarına, okullara, bir sürü yere gittik, olmadı. Tesadüf eseri "Gökçeada'da böyle bir yer var, düşünür müsünüz" dediler, biz de atladık. Büyük ve temiz bir yerdi, özel bir düzenleme yapılmamış olmasına rağmen çok iyi bir akustiği vardı. Bütün ekipmanı yükledik, orada kendimize bir stüdyo kurmuş olduk.

Selçuk: Sadece bas ve davulu orada kaydettik, gitarları İstanbul'da, bizim stüdyoda, yaylıları MİAM'da... Önemli olan kısmı davuldu zaten.

Barkın: Ama davul kaydında her zaman gitarları da çalıyoruz, metronom verip sırf davul kaydı yapmıyoruz. Gökçeada'da yaptığımız bazı gitar kayıtlarını da tuttuk albümde.

Orçun: Daha önceki kayıtlarda, yakın mikrofonlamayla kayıt yapıp sonra onu yapay tekniklerle, aletlerle büyüttüğüm zaman bana gerçek anlamda büyük gibi gelmiyordu. Bu albümde daha davudî, daha organik, bizim müziğimize uygun bir sound çıktı ortaya.

İlk albümde bizde bayağı militan ruhu vardı, şarkı kalıbından kopmak istiyorduk. Bağıra bağıra "Anadolu rock'u seviyoruz" demek istiyorduk. Artık daha sakiniz.

Böyle hacimli bir sound'la tanınan başka hangi davulcular var?

Orçun: The Liars'ın "Drum's Not Dead" albümünden çok etkilendik. Garajlarda kayıt yapan, akustiği iyi kullanan başka pek çok davulcu da var. Bonzo (John Bonham) da "When The Levee Breaks" şarkısında üç katlı bir evin en alt katına, merdivenin içine sokup davulu, mikrofonu da yukarıya koyarak yapmış kaydı. Bir çamur, sel etkisi yaratmak istiyor. Afro-Amerikan köleleri anlatıyor şarkı.

Burak Tamer: Bizim albümdeki davul sound'u bir konserdeymişsin duygusunu veriyor, üç boyutlu bir hal yakalıyor.

Sizde hem bir stüdyo sevgisi var, hem canlı performansa bağlılık...

Gökçe: İlk albümde "girip canlı çalalım, her şeyi ➜

Barkın, Gökçe, Selçuk, Orçun, Burak Peyote'nin aynasında (foto: Şahan Nuhoğlu)

Rock'n DARK EXPRESS 2009

EFES DARK

ROCK'N DARK EXPRESS 2009

ROCK MÜZİK YARIŞMASI

10 OCAK ANKARA
24 OCAK TRABZON
21 ŞUBAT ÇANAKKALE
28 ŞUBAT ESKİŞEHİR
07 MART İZMİR
20 MART ANTALYA
04 NİSAN İSTANBUL
18 NİSAN ADANA
09 MAYIS İSTANBUL (F)

Ayrıntılı bilgi ve başvuru için:
www.rockndarkexpress.com

EFES
MTV MUSIC TELEVISION
Billboard TÜRKİYE
pmd yapım
biletix Eğlenceye giriş biletiniz.
UNITEDDESIGN STUDIOS

→ bir arada kaydedelim, canlı tınlasın" demiştik, ama yöntem bu değilmiş. O şekilde tam istenen olmuyor hiçbir zaman. Daha sonra stüdyo olanaklarını bari iyi kullanalım, Peyote sahnesindeymişiz gibi düşünmeyelim dedik, bilgilenmeye çalıştık.

Orçun: Rock tarihine bakınca da, devrim niteliğindeki albümler hep stüdyonun nimetlerinden faydalanarak yapılmış. Stüdyoda ciddi bir illüzyon var, onu sonuna kadar kullanmak istiyoruz.

Selçuk: Ama tabii her zaman da sahnede çalınabilecek gibi yapmak istiyoruz kayıtları. Albümde duyulan şeyi sahnede sunmayı, hatta daha ötesine geçmeyi seviyoruz, doğaçlamalara da alan bırakıyoruz. "Zerre" eski albümlere göre aralıkları olan bir albüm değil, ama bazen geliştirebiliyoruz parçaları sahnede.

Gökçe: Eskiden parçaları sahnede deniyorduk ve stüdyoya hazır giriyorduk, ama bu albümde çok kapalı bir çalışma yaptık, demolar kaydedip üzerlerine düşündük, titiz çalıştık. Dinleyici için de sürpriz olacaktır parçalar.

Seslerle bunca haşır neşir olurken sözler de giderek çoğalıyor, parça süreleri de kısalıyor.

Gökçe: Şarkı sözü de eksik bırakmak istemediğimiz bir alan. "Avaz"da daha çok sözlü parça vardı aslında. Bundan sonra da ne olur, bilinmez.

Eski albümlerinizi dinliyor musunuz?

Gökçe: Çok uzun süredir dinlememiştim, geçen gün "Dadaruhi"yi bir dinleyeyim dedim, iyi geldi valla. Hatta mail attım arkadaşlara, "güzel albümmüş ya" diye. *(gülüyor)*

Barkın: Ben "Köledoyuran"ı tercih ederim.

"Çekirge Dansı" bugünün kafasıyla nasıl bir parça sizce?

Barkın: Geçenlerde bir yerde otururken çaldı, şaşırdım. "Biz n'apıyormuşuz" diye düşünüyor insan. Çok saçma bir şarkı gerçekten. *(gülüyor)* O çakma caz bölümünü çoktan unutmuşum, bir süre sonra sahnede de çalmamaya başlamıştık o bölümü, "n'oluyor" dedim dinlerken. Otuz kere senkop gibi dinleyiciye yapılabilecek her türlü kötülüğü yapan bir şarkı.

Gökçe: Ortaya koymak istediğimiz bir şeyler varmış o zaman ama, biraz naif ve beceriksizce yapmışız sanki. Kötü olduğundan değil ama, lafın çok uzun uzun tekrar ediliyor olması, bir yerden apayrı bir yere geçmek falan... Bir sıkıntı varmış, bir şey yapmak istemişiz gibi, şimdiyse o arızaları başka yerlerden veriyoruz. *(gülüyor)* İlk albümde bizde bayağı bir militan ruhu vardı, bir sürü konuyu vurgulamak istiyorduk ciddi bir şekilde. Standart şarkı kalıbından kopmak istediğimizi göstermek için "Çekirge Dansı" gibi şeyler yapıyorduk. Anadolu rock etkisini de ortaya koymak, bağıra bağıra "biz bunları seviyoruz" demek istiyorduk. Şimdi artık daha sakiniz.

Replikas hâlâ kelimenin olumlu anlamıyla bir tür Anadolu rock grubu sayılabilir mi?

Orçun: Çağdaşıyız denilebilir belki.

Gökçe: Eskiden Anadolu rock'tan etkileniyorduk, artık vazgeçtik diye bir şey yok. Sindirilmiş bir şekilde devam ediyor bizde bu etki, hâlâ o çizginin devamında bir müzik yaptığımızı düşünüyorum. Sözlerde özellikle var bir etki.

Varlık-yokluk deyince akla Erkin Koray'ın Ömer Hayyam'dan aktardığı güzel dizeler geliyor: "Varlık yokluk derdini şu kafandan sil / Kaç nefes alacağın var ya hiç belli değil..."

Orçun: Yaşama biraz daha Doğulu gözle bakma meselesi... İlk albümden beri var bizde bu, Anadolu halk ozanlarının söylediği şeyleri belki biraz daha kendimize uyarlayarak söylemeye çalışmamız o yüzden. Batıda hiç ölmeyeceksin gibi yaşanıyor sanki, Doğudaysa her an ölebilirmişsin gibi. Biz de etkileniyoruz bunlardan, ama İstanbul'da ne o taraf gibi yaşayabiliyorsun, ne bu taraf gibi. Sadece düşünsel boyutta kalıyor bunlar galiba.

Basın bülteninizden bir-iki cümle okuyalım mı: "Müziğe düşünsel bir süreç olarak yaklaşan Replikas'ın olgunluk dönemi albümü olarak adlandırılabilecek bu albümünde de dünya ve Türkiye'de gerçekleşen olayların ve gerilimlerin izlerini bulmak mümkün." Mümkün mü hakikaten?

Orçun: Mümkün, evet. *(gülüyor)* Biz aslında yazdığımız sözlerle ilgili konuşmayı çok sevmiyoruz. Bizim için sadece şarkı sözü değil onlar, şiir gibi de değerlendirilebilecek şeyler. Hemen kendini ele vermeyecek sözleri seviyoruz, metaforlar, altanlamlar olsun istiyoruz.

Gökçe: Çıkış noktası ne olursa olsun, sözleri okuyunca oradan başka yerlere de gidebiliyor insan. Bizi sarsan bir şeyden, mesela bir cinayetten bahsedeceksek, oradan başka bir yere gidiliyor, günah kavramına gidiyorsun mesela, artık o cinayetten çıkıyorsun, o yazdığın günah sana hayatındaki başka şeyleri de hatırlatıyor.

Sonraki cümle: "Albüm, grubun müzikle ilişkisi ve müzikal geçmişlerinin yanısıra, okudukları, takip ettikleri edebî eserlerin tarzlarının izlerini taşıyor."

(önce bir sessizlik, sonra hep birden gülerek) Evet!

Orçun: Genel anlamda bu sıkıntı, yalnızlık, yabancılaşma, benim belki çok yoğun hissettiğim bir suçluluk duygusu var, bu çağda yaşamaktan ötürü. Tek tek referans göstermek yerine, bu çağda yaşayan, etrafına biraz bakıp bu ülkede yaşıyor olmanın getirdiği zorluklarla iştigal eden herkesin hissetmesi gereken şeyler bunlar. Konfor içinde olup bitene bakıyoruz. Zor geçiyor.

Harbiye'den Taksim'e giderken üç kere çevrilip aranabilirsin. Hep bir tedirginlik vardı ama, bu son bir senede hissettiğim kadar baskı hissetmiyordum hiç.

Replikas'ın 15 senesini düşünürsek, zorlaşıyor mu yaşadığınız şeylerle baş etmek?

Gökçe: Her açıdan umutsuzlaşıyor bence insan. Müzik hayatımızı sürdürme açısından baktığımız zaman, etrafımızdaki insanların çok sağlam durması sayesinde bir sorun olmuyor, ama Türkiye'de müzik yapmak, hele popüler alanın dışında kalmaya çalışmak zor. Hem on sene öncesine göre dünyanın her yerinde çok daha tatsız bir hayat yok mu?

Bir tür '90'lar nostaljisi başlıyor, farkında mısınız? Yaşayanlar '90'ları özlüyor, genç kuşaklar imreniyor...

Gökçe: Biz '90'larda çok kritik yaşlardaydık, grunge patladığı zaman 16-17 yaşındaydık, sağa sola gidip, içki içip sabahlıyorduk herkes gibi, bizim için hayat çok daha kolaydı. O zaman bu yaşta olsaydık nasıl olurdu, bilemiyorum.

Ya da şimdi o yaşta olsaydınız?

Gökçe: Şu anda hiçbir şekilde iyi olabilecek gibi değil ki. Atmosfer bayağı kötü. Daha gençler de bizim o zaman olduğumuz kadar rahat yaşayamıyorlardır belki de.

Barkın: Şurdan, Harbiye'den Taksim'e giderken üç kere çevrilip aranabilirsin mesela. Dolmuşlardan indirilip aranmaya kadar vardı iş. Hep bir tedirginlik vardı ama, bu son bir senede hissettiğim kadar baskı hissetmiyordum hiç.

Sessiz sessiz oturuyor ama, Burak Tamer'in nasıl bir katkısı oldu Replikas'a?

Barkın: Daha farklı bir elektronik ses geldi onunla beraber, armoni de taşıyan bir yapısı var. "Zerre", ilk defa armoni duyabileceğiniz Replikas albümü. İçgüdüsel olarak oraya doğru gittik.

Bir Reverie Falls On All parantesi açalım mı? Bu proje grubunun ilk albümü "Clouds In Our Room"u internet üzerinden yayınladınız...

Barkın: Burak'la master'da tanışmıştık, beraber bir müzik yapalım istemiştik. Bilgisayar başında doğaçlamalar yapıyorduk. Üç senede şekillendi albüm. Bir şarkı gitar-bas-davul formatında giderken daha sonra sopranodan girebiliyor. Canımız ne istiyorsa onu yaptık yani.

Burak: O albümden sonra epey değiştik, ikinci albümde bambaşka bir şey de yapabiliriz. Gitar biraz dominant o albümde.

Barkın: Mercury Rev'in ilk albümünün ilk şarkısını dinlediğim ânı hatırlıyorum, sert gürültüler arasında naif flüt melodileri vardı. O zamandan beri gürültüyle melodik yapıyı bir arada tutmak istiyordum.

Burak: Metallica'nın "Master Of Puppets" albümünün girişindeki klasik gitarların hep hayranıydım mesela. Oralara büyüteç tutmak gibi de oldu Reverie Falls On All.

Bir Wim Wenders filminde komik bir Lou Reed sahnesi vardı, otel odasında gitarın tonlarıyla boğuşup duruyordu. Sizde de var mı o tür saplantılı durumlar?

Barkın: Var galiba biraz. *(gülüyor)*

Orçun: Ben Velvet Underground zamanlarına hastayım. Artık iyi müzik yaptığını söyleyemem.

Gökçe: Benim Velvet'teki adamım John Cale.

Moe Tucker nasıl bir davulcu?

Orçun: Çok kötü bir davulcu, o yüzden iyi.

White Stripes'ın Meg White'ı?

Orçun: O da çok kötü bir davulcu, gayet de iyi o yüzden. *(gülüyorlar)*

Ringo Starr?

Orçun: O da çok kötü bir davulcu, gayet de iyi o yüzden. *(gülüyorlar)* Ama ilk çıktıklarında zaten hepsi kötü çalıyor, Ringo da kendini bayağı geliştirmiş giderek. Şu anda "Tomorrow Never Knows"un beat'inden ekmek yiyen koca bir müzik piyasası var. Moe Tucker'la Meg White, gruplarının müziğini gayet iyi tamamlıyor. Moe Tucker kick'i kullanmıyor, ayakta trampet gibi çalıyor, zil de kullanmıyor. Çok iç ritmiyle, dalgalı çalıyor, bütün grubu oraya çekip tekrar geri getiriyor.

Konserde izleyiciyi en gaza getiren şarkılarınız hangileri? "Seyyah" mı mesela?

Selçuk: Kitle onunla gaza geliyor da, pek çalmıyoruz onu aslında. "Dayan" var, "Gece Kadar" var, "Zift"... En çok "Taş Var Köpek Yok" isteniyor gece sonunda, içkiler içilmişken.

"Zerre"den bunların arasına ne katılır?

Orçun: Klibi "Bugün Varım Yarın Yokum"a çektik. "Hortum"u daha önce çalıyorduk. "Zerre" de olabilir belki, Myspace'ten tanınıyor çünkü...

Erkin Koray'ın '70'lerden bir Nazilli konserinin kayıtları dolaşıyor internette, dinlediniz mi?

Orçun: Manyakça bir şey. Nihat (Örerel) abi kaydetmiş.

Siz şimdi verebiliyor musunuz Peyote'de öyle bir konser?

Barkın: *(gülüyor)* Nazilli gibi bir yerde konser herhalde ütopik bir şey, zor gözüküyor bize. Kesintisiz, gayet sert çalıyorlar, alkış yok, ara yok...

Orçun: Onlar öyle çalıyorlar da, karşılarında nasıl bir kitle var, onlar ne yapıyor, bilemiyoruz. Çocuk-

lar, teyzeler mi var, coşan bir ekip mi var?.. Karaburun Şenliği'nde geçen sene bir Anadolu rock repertuarı hazırladık, gürültüden rahatsız olan insanlar olmuş. Halka tam hitap edemedik yani.

Selçuk: Nazilli durumuna en yakın, bizim için Bozcaada konseri olabilir belki. Gerçi Bozcaada'da turist mevsimiydi, yerli halk, teyzeler, çocuklar da vardı ama, bizim ismimizi duyarak gelenler herhalde İstanbullulardı.

Ankara bir yana, Anadolu konserleriniz nasıl geçiyor?

Selçuk: Pek çok yere hiç gitmedik. Adana'ya gittik, Antalya'ya, Gezici Festival'in davetlisi olarak Kars'a...

Adana konseri nasıl geçti?

Gökçe: *(gülüyor)* Çaldığımız barın sahibinin bir de ocakbaşı vardı, en güzel kebapları orada yedik. Sahneden inilmiş, biralar içiliyor, acıkan olursa hemen dürüm yetişiyordu. *(gülüyor)* Kitle bayağı iyiydi ama.

Selçuk: Bizim "Bahar" şarkısını Adanalı bir grup konserde çalmış, geçen gün video gönderdiler.

Adana da olumsuz anlamda Anadolu rock'un kalbi sayılır, öyle değil mi?

Orçun: Şöyle bir geyik vardır ya: "Haluk Levent'i sevmeyiz ama, memleketi drive gitara, distortion'a alıştırdı." *(gülüyor)*

Yurtdışına konser için çıkıyor musunuz sık sık?

Barkın: Eskiye oranla daha sıklaşmaya başladı. 2007'de küçük çaplı bir turne yapmayı başardık mesela, Macaristan, Bulgaristan... Anlamaya çalışan, mesai harcayan, bunu size hissettiren bir seyirci var oralarda.

Gökçe: Bulgaristan'da punk'vari bir kitle vardı. Bizi Sonic Youth'tan önce çalarken dinleyen, sonra da arkadaş olduğumuz birinin vasıtasıyla gitmiştik, herkes ezbere biliyordu bizim şarkıları, Türkçe bilmeseler de. *(gülüyor)*

Konserlerinizde heavy metal'e kaçan anlar oluyor gibi geliyor mu size?

Gökçe: Evet. İz bırakmıştır metal bizde, sonuçta bize müzik yapma kararını verdiren, yıllarca uğraşmamıza sebep olan metaldir, sonradan bozulmuş olsak da. *(gülüyor)*

Orçun: Metalin üst türlerini dinlemiş olmak da bence müzik anlayışımızı geliştirdi. Sırf hard rock dinleseydik, salam gibi şarkılar yapıyor olurduk. *(gülüyor)*

Gökçe: O yaşlarda metal çok net mesajlar veriyor. Ortaokulda okuyan bir gencin oturup Zen dinleyebileceğini sanmıyorum mesela.

Siz nasıl geldiniz Zen'e?

Gökçe: Güneş Gençlik dergisinde bir takım gruplarla söyleşiler yapıyorlardı, genellikle heavy metal gruplarıydı bunlar. Bir baktım, Zen diye bir grup. Ama gitar değil, kitar yazmışlar, ben de ortaokullu bir salak olarak "başka bir şey mi çalıyor bunlar" diye düşünmüştüm. Fotoğrafları da garipti. Lisede dinledim Zen'i, ilk anda içine almamıştı, yavaş yavaş aldı.

Barkın: '94'te izlemiştim ben Zen'i. 15-16 yaşımda falandım. Gökçe'yle, Orçun'la bir araya gelip müzik yapmaya karar vermişiz, ama heavy metal'den de sıyrılmaya başladığımız dönemler. Zen'in süreci hızlandırdığını düşünüyorum.

Gökçe: Zen'i görünce "ne düşünüyorsun, ne istiyorsan yap" gibi bir noktaya geldim. Cesaret verici durum vardı Zen'de. "Suda Balık" albümü müthiştir. 2/5 BZ de bir o kadar etkileyiciydi.

Barkın: Baba Zula'nın "Tabutta Rövaşata"sı da öyle. İlk çıktığında günlerce dinlemiştik albümü. Tam Replikas'ın kuruluşuna da denk gelmişti.

Selçuk: O heavy metal'den geçişte benim için yol açıcı olan, kafa açan Nekropsi olmuştu, onlar da çok önemli.

"Zerre", bir bar olarak bildiğimiz Peyote'nin yayınladığı ilk albüm. Nasıl bir yer Peyote sizin için?

Orçun: Kurtarılmış bölge. Kendi müziğini yapan gruplar orada toplanıp istedikleri gibi çalabiliyorlar, bir denetim mekanizması yok, bu bile yeterince önemli. Çok iyi müzik yapan gruplar da çıkıyor.

Gökçe: Birçok barda olmayan bir şey, bir sürü genç grupla tanışabiliyorsun, konuşabiliyorsun. Kendi müziğini yapan gruplar görebileceğin başka bir yer yok.

Sizin Zen'de gördüğünüz özgürleşme halini Replikas'ta gören gruplar var mı Peyote'de?

Orçun: Var tabii, bizimle paylaşıyorlar, bizden cesaret aldıklarını söylüyorlar. Her yaptığın avangard olmuyor, ama o yolu bulana kadar da bazı badirelerin atlatılması gerekiyor. Yeni gruplara "şöyle yap, böyle yapma" diyecek halimiz yok. bu bir süreç, müziği sevdiği ölçüde zaten kendini geliştirecek.

Vücut dışı bir deneyim sunuyor müzik çalmak. Bektaşi nefesleri, zikirler de bu deneyimi yaşıyorlar, biz bunu kendi enstrümanlarımızla yapıyoruz.

Gökçe: Evet, "hep beraber takılıyoruz abi" tavrını kimse çok uzun süre sürdüremez zaten.

"Tabutta Rövaşa" Türkiye'de yapılmış en güzel film müziği albümlerinden biri, Ahmet Uğurlu'nun karakteriyle de çok uyuşan bir müzik. "İki Genç Kız"ın Behiye'siyle Replikas arasında böyle bir örtüşmeden söz edilebilir mi?

Gökçe: Behiye'nin öfkesini duyduğumu hissediyorum o müziklerde. Ama Behiye o müzikleri dinler miydi dersen, dinlemezdi herhalde.

"Maruf"taki dua bölümleri de sanki orada müziğinizi tamamlıyor, hem de genel olarak müziğinizde bir yere oturuyor. Zikir gibi kaptırmayı, dinin alanına giren meselelerle ilgilenmeyi seviyorsunuz, ama din üzerinden de düşünmüyorsunuz. Şöyle bir dize var "Zerre"deki "Dulcinea" şarkısında: "Din olur, ruh inanmaz."

Orçun: Vücut dışı bir deneyim sunuyor müzik çalmak, farklı şeyler yaşıyorsun çalarken. Bektaşi nefesleri, farklı kaynaklardan zikirler de bu deneyimi yaşıyorlar, biz bunu kendi enstrümanlarımızla yapıyoruz. "Maruf"taki dualaların ruh hali de çok etkileyici, o müziğin bütünlüğü içinde hele.

Gökçe: "Maruf" için çeşitli dergâhlarda çeşitli zikir âlemlerine katılmak zorunda kaldım, ama çok da hoşnut olmadım oralarda bulunmaktan.

Barkın: Zikirden sonra "maç kaç kaç" diye soranlar, cep telefonuyla konuşanlar... *(gülüyor)*

Gökçe: Cerrahilerde eskiden gelen geleneği devam ettiren ciddi bir durum vardı. Ama bir apartmanın bodrumunda çaktırmadan kurulmuş bir dergâhta mahallelinin geldiği zikirler daha farklı. Onların inandığı şeye inanmayarak bakınca iyice yabancılaşıyorsun. Fakat hiç de bize anlatıldığı gibi korkutucu bir durum da yok ortada, herkesin ciddiyetle koptuğu bir durum da yok. Küçük çocuklar sağda solda koşturuyor, kadınlar yemek yapmış, sohbet ediliyor. Rahatlar yani. Daha çok şey bilen bir adam bir takım menkıbeler anlatıyor gençlere. Bir nevi okul gibi. Zikir kısmına gelince, abartılı şekilde yerde kıvrananlar da var, bazen kızılıyor onlara "poz yapmayın" diye. Her tür tip var, aynen okul gibi, inanmışı da var, serserisi de.

Orçun: Yeni Sinemacılarla "Takva" için Tünel'de bir binada zikir çalışmaları yaparken polis basmıştı. Birileri şikâyet etmiş. Girer girmez adamlar Che Guevara posteriyle karşılaştı, "ilk defa bunu gördüğüme seviniyorum" dedi adam. *(gülüyor)*

Bir de kilise tecrübeniz olmuştu. O ne içindi?

Barkın: Salzburg'da yaşayan bir arkadaşımız var, bir vakıf, bu arkadaşımızdan, Michael Haydn'ın eserlerinin de içinde olacağı bir proje yapmasını istemiş. Ben, Burak ve Ahmet Altıner ilgilendik. Bizden istenen, Haydn'ın bir eserinin org ve elektronikler için düzenlenmesiydi. Kilise orguyla ilgilenmeyi de istiyorduk, hazır böyle bir işe girmişken, beş bölümlük kendi bestemizi yaptık. Kilise orgu, zamanı için çok gelişmiş bir synthesizer. Mekânla da birleşince çok acayip bir ses kaynağı. Bonn konseri kayıtlarını MySpace'ten yayınladık geçenlerde. Bir de turnesi oldu çünkü o işin, Almanya, Avusturya, dolaştık. Kiliselerde çok ciddi bir noise yapma fırsatımız oldu. *(gülüyor)*

Burak: 70 bin nüfuslu bir kasabanın kilisesinde çaldık mesela. Yaşlı başlı insanların böyle bir şeyle karşılaşması da ilginçti doğrusu.

Bir tür Nazilli durumu olmuş...

Burak: *(gülüyor)* Konserin ilk bölümünde gayet mutlulardı, bizim bölümde kulaklarını tıkamıştı herkes. Kilisenin pederi elimizi sıkmadı sonra. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Merve Erol - Eray Aytimur***

Fatih Yaşar

"Kıyıların Ardı"ndan yepyeni sesler yükseliyor. Kâzım Koyuncu'nun yokluğunun acısı sürerken, Tanju Duru'yu dağlarda kaybetmenin yası tutulurken zirvelerden seslenen Fatih Yaşar, "Kıyıların Ardı"yla bir devam gücü veriyor. Pazar ve Ardeşen'de büyümüş Yaşar'ın Kalan'dan çıkan ilk albümünde Erkan Oğur, Tanju Duru, Serkan Çağrı, Ali Rıza Albayrak, Selim Bölükbaşı, Kağan Yıldız gibi müzisyenlerin yanısıra, Karadeniz'de yaşayanların sözleri, sesleri, müzikleri de duyuluyor. Kente itinayla tercüme edilmiş bu yeni Karadeniz müziğinin ardını arkasını, İstanbul'un orta yerinde "çarçi çarçi çi çi çi" diye bağıran uşağımızdan dinliyoruz...

UÇURUma BAĞIRMAK

Albümün adı ve kapak, Karadeniz'in zirvelerine taşıyor bizi. Fotoğrafı da siz çekmişsiniz...

Fatih Yaşar: Kaçkarlar'ın Avusor Yaylası'nda yer alan 3 bin metredeki bir göl. "Kıyıların Ardı", sahil yolundan sonra Karadeniz'in artık kalmayan kıyılarına bir gönderme.

Rize - Pazar'da doğup büyümüş biri olarak kıyılarla ilişkiniz nasıldı?

Çocukluğum kıyılarla haşır neşir geçti. Evimizle denizin arası 15 metreydi. Tekneler, filenkler vardı, çok iyi bir balıkçıydı, mahallenin atom delikanlılarından. Dayım önce govidi tutardı, zaten saf bir balık olduğu için kolayca her yeme gelirdi. Bir hamsiymiş gibi keserdi onu jiletle, kancasına bağlardı, sonra da uzun ince bir taşı özel bir teknikle bağlardı. Öyle bağlardı ki taşı, olta tam suya düştüğünde taş da düşerdi. Yavaş yavaş çekerdik balık geliyormuş gibi ve o arada sarganı tutardık. Govidi işte bir tek o işe yarardı, ama oraların sembolüydü. Kı–yağlanarak, tekneleri kıyıya çekerken kullanılan tahtalara filenk denir, biz çocuklar bağıra çağıra halatlarından tutup onları iterdik. İlk çinekop tuttuğumda, ki güzel balıklardan biridir, dört yaşımdaydım. Denizle yaşamaktan çok mutluydum, dalgalarından, uzakta çakan şimşeklerinden... Kışın, yazın, her mevsim denize girerdik. Hele yağmurda denize girmenin tadı bambaşkadır. Pazar'ın Soğuksu mahallesinden bahsediyorum. Kadınlar da rahatlıkla denize girerdi, annem de orada büyümüş. Aydın bir yerdi, biz de bunun son demlerine yetiştik. Bizim için deniz hayattı, oranın döngüsüydü, dönüşümü sağlayan bir şeydi.

Karadeniz'den çıkıp gelmiş insanlar olarak Kâzım Koyuncu'yu örnek alıyorduk. Ondan sonra biz sessizleştik. Onun dünyayı kucaklayan aykırı duruşuna öykünmeliyiz.

Şimdi oraya gittiğinizde neler hissediyorsunuz?

Bir mazi var ve o mazinin üzerinden geçmiş asfaltı görüyorsunuz. Bizim kayalarımızın isimleri vardı; Karakaya, Birinci Kaya, İkinci Kaya, Palamut, Canavar Kaya, Delikli Kaya... O kayalarla ilişki kuruyorduk. Palamut'ta çok midye olurdu, Karakaya'da güzel çupra olurdu, biz taraklı deriz, mezgite laxo deriz, hamsiye kapça... Komik bir de balık vardı, govidi.

Nasıl bir balık govidi?

Yenmeyen bir kayabalığıydı. Şapşal bir balık. Kıyılarda olurdu, garip bir solungacı vardı altında, onu vakum yapardı, kayalara yapışmasını sağlardı o vakum. Dalga da gelse sapasağlam kalırdı kayada. O balık o dönemlerde sargan –zarganaya sargan derdik– tutmaya yarardı. Dayım yıda yaşayan bir balıktı, sahil yolundan sonra artık oralara govidi gelmesi mümkün değil. Bir sembol olarak govidi belki de bizdik, bizim çocukluğumuzdu. Onunla beraber bir sürü şey gitti. Endemik bir hayat var orada, planktonlarla beslenen, bizim görmediğimiz mikroorganizmalar var. Yosunlar onlarla besleniyor, govidi yosunla besleniyor, govidiyle sargan besleniyor, sarganla insanlar... Ama bu zinciri bozduğunuz zaman, derelerin getirdiği atıklarla, yukarıdaki hastanenin atıklarıyla beslenen balıklar olacak. O balıkla beslenen başka türlü insanlar, yeni bir kuşak gelecek. İleride Çernobil gibi, Karadeniz'de daha da büyük kanser vakalarının çıkacağını düşünüyorum.

Kâzım Koyuncu da sağlığında kıyıların kurtarılması için epey çaba harcamıştı. Çok yakın bölgelerde yetişmişsiniz. Tanışmış mıydınız onunla?

Evet, o Hopalı, daha yukarı bölgelerden. Tanıştık ayaküstü, sohbet ettik, ama koyu bir arkadaşlık olamadı ne yazık ki. Bu albümdeki birkaç şarkıyı demo olarak kaydetmiştim, ona götürecektim: "Abi bak, ben böyle bir şeyler yapıyorum, akustik, daha dünya müziğine yakın şeyler. Ne dersin, bana yardımcı olur musun?" diye soracaktım ona. O günlerde hasta olduğu haberini aldık. Müziğimi hiç dinletemedim ona... Bizler Karadeniz'den çıkıp gelmiş, onun gibi hayatlar yaşamış insanlar olarak Kâzım Koyuncu'yu örnek alıyor, ona öykünüyorduk. Ondan sonra biz sessizleştik. Her taraf sessizleşti. Bence daha da sessizleşmesi lâzımdı. Dünyada büyük adamlar kayboldukları zaman ardından hep bir yalpalama dönemi gelir. Öykünülmesi gereken Kâzım Koyuncu'nun sahnedeki duruşu, yorumu değil, aykırılığıdır bence. Onun dünyayı kucaklayan aykırı duruşuna öykünmeliyiz. Müzik sadece çalınıp söylenen bir şey değil. Derslerde hocalarımızla hep bundan da söz ederdik, müzik aslında konuşulması gereken, yazılıp çizilmesi, okunabilmesi gereken bir şey. Kâzım Koyuncu da çok güzel konuşuyordu. Selahattin İçli, Türk müziğinin duayenlerindendir, bizim hocamızdı, bir gün derste "sanatçı kimdir" diye sordu, herkes cevap verdi: "Sanatçı çok güzel çalan, söyleyen, duruşuyla, giyinişiyle örnek olan..." Hepsi doğru, ama onun bir tanımı vardı ki, muhteşemdi bence, hepsini içine alıyordu: "Sanatçı, sanatını bir

Foto: Anıl Özgüç

köşeye koyduktan sonra da kendini dinletebilen insandır.”

Albümde derlemeci kişiliğinizle de öne çıkıyorsunuz. Çocukluğunuzda, gündelik hayatta müziğin yeri neydi? İlişkiniz nasıldı seslerle?

Hayatın içinde müzik vardı. En basit örnek, dedenizle bir ormandasınız ve büyük bir ağacı kesmeye çalışıyorsunuz. Elinizde iki taraflı hızarlardan var, siz bir ucundan tutuyorsunuz, dedeniz bir ucundan. O hızarı bir ritmle çekmeniz gerekir, 1, 2, 3, 4 diye. 1, 3 diye çekerseniz hızar yamulur. Bir şekilde ritmle büyüyor insanoğlu. Kanada’da da böyle, Afrika’da da böyle. Sesleri oluşturan, doğanın kendisi. Orada hiç yetişmeyen bir ağaçtan enstrüman olamaz o memlekette. O coğrafyaya ayak uyduramayan bir hayvanın derisinden bir müzik aleti olamaz. Tulum sadece keçi derisinden olur, çünkü orada fazla koyun yoktur. Çok sarp olduğu için sadece keçiler dolaşabilir orada.

İlk enstrümanınız neydi?

Küçük bir dijital piyano. Ona müzik aleti denemez. Okulda öğrendiğim şarkıları, annemin söylediklerini, ninnileri çıkartmaya çalışırdım. Evde her türlü müzik dinlenirdi. Annem Selda Bağcan severdi, babam Barış Manço... Pazar çok dışa açık, kozmopolit bir yerdi. Eskiden Atina sancağı denirmiş. Üç yüzyıl önce bir Osmanlı salnamesinde Pazar’da yüzde on Musevi, yüzde yirmi Hıristiyan, yüzde yirmi Venedikli’nin yaşadığı, ötekilerin Müslüman olduğu yazılmış. Böyle garip bir yer. Müzik de bunların bir neticesi. Erol Evgin şarkılarını çok severdim. *(mırıldanıyor)* “Bir o yana bir bu yana / Saçına güller takayım”. Bu benim ilk şarkımdı, Coşkun Demir’in, annem de hep söylerdi. Bir yandan düğünlerde o tulum seslerini duyuyorsunuz, insanların türkülerinde, konuşurkenki müziklerinde o yöresel havayı alıyorsunuz.

Hep Pazar’da mıydınız?

Benim yaşadığım bölge bir karedir; Pazar, Hemşin, Çamlıhemşin ve Ardeşen bir kare oluşturur, bu karenin üzerinde Kaçkar Dağları vardır, ortada da “T” harfi gibi Fırtına Deresi akar. Mustafa Sırtlı’nın bir türküsü vardır mesela, “Pazar, Hemşin, Çamlıhemşin, Ardeşen / Var mı benim gibi sevdaya düşen...” Bu benim çocukluğumun en unutulmaz, bütün o yılları özetleyen şarkısı. Bunları hep minibüslerde dinledim.

Ailede enstrüman çalan var mıydı?

Dedem kemençe çalardı. Annemin amcası tulum, kaval, dayısı bağlama çalardı. Sürekli müzik dinleyen, müziği seven bir aileydi benimki. Ortaokul yıllarında solcu amcamdan, onun dinlediği müziklerden çok etkilenmiştim. Kimsenin dinlemediği kalın sesli bir adamı dinlerdi, Ruhi Su’yu... Zülfü Livaneli’yi çok severdim. 1997’de Artvin’e konsere gelmişti, çok yağmur yağmıştı. Ben orada olmakla övünürüm. Grup Helesa vardı ben öğrenciyken, solistleri Ayşenur Kolivar’dı, onlar Ermenice, Rumca parçalar söylüyorlardı. O gruptaki Kenan Yaşar benim fizik hocamdı. Artvinli Gürcüydü, onu çok severdim, kendime örnek alırdım. Bir yanda minübüsteki türküler, bir yanda bunlar, bir yandan dünyayı anlamaya çalışıyorsunuz, Marx’ı, ansiklopedileri karıştırıyorsunuz. Türk müyüz acaba, değil miyiz, bunları sorguluyorsunuz.

Yaylaya çıkar mıydınız?

Bazen, ama yaylacılık kültürüyle büyümedik.

Albümde tepeler, dağlar çok yoğun hissediliyor. Kıyıların müziğiyle ve dansıyla dağlarınki arasında keskin bir fark var, değil mi?

Aslında bu meridyenlerle ilgili bir şey, Doğu’yla ve Batı’yla ilgili. Trabzon tarafında çok hızlı kemençe çalınır, bizim horonlarda böyle bir şey yok. 5/8’lik bir horon vardır bizde, ama Trabzon’da çok daha hızlıdır. Artvin’deki horonlar Kafkaslara daha yakındır, ama bahsettiğim bu dört yerde, tamamıyla tulumla horon oynanır. Kemençe, akordeon yoktur. 5/8’lik horonlar vardır, yavaş başlar, kıvrak bir yere doğru gider, Hemşin türküleri daha da hızlıdır, ama hiçbir zaman Trabzon’daki gibi titretmeler yoktur. Doğu ve Batı birbirinden epey farklı. Ben horon biliyorum diyorsunuz, ama bakıyorsunuz, onların horonuyla hiç ilgisi yok. Amcamla birlikte dünyayı algılayışım da değiştikçe, bağlamaya, özgün müziğe ilgim arttı. 19 yaşımda üniversiteyi kazanana kadar batıya gitmiş bir adam değilim. Küçük bir yerdesiniz, ama dünyaya yakınlaşmaya çalışıyorsunuz.

Sadece bağlamayla değil, klasik gitarla da yakın ilişkiniz var...

Klasik gitarı çok severek dinlerdim, ama çalmıyordum. Çok geç başladım, 21 yaşındaydım. Konservatuarda bağlama bölümündeydim, ama bir şekilde dünyaya yakınlaşmaya çalışıyordum. Kontrbas, viyolonsel seslerini de çok severdim. Konservatuara gelmeden önce kendi mahallî kültürümü bu müziğe taşımak gibi bir meselem yoktu; daha doğrusu, müzik diye bir meselem yoktu. İstiyorum ve yapıyorum, her şey bu kadar basitti. Gitara geçişim Cemal Reşit Rey Konser Salonu’ndaki bir konserde oldu. Bekir Küçükay’ı dinliyordum, tek bir enstrüman vardı, “bu enstrüman beni ifade ediyor”

Hocamız Selahattin İçli’nin bir sanatçı tanımı vardı ki, muhteşemdi bence: “Sanatçı, sanatını bir köşeye koyduktan sonra da kendini dinletebilen insandır.”

dedim. O gün gitar öğrenmeye karar verdim. Eskiden gitarı popüler bir şey yapmaya çalışan insanların enstrümanı gibi algılıyordum, ama orada başka bir şey olduğunu, insanlıkla ilgili bir enstrüman olduğunu kavradım. Tek başına bir enstrüman çok yeterli olmayabiliyor bazen, ama piyano, gitar gibi enstrümanlar, onların çokseslliliği insanlığın gelişmişliğini gösterir. O günlerde gitarda ilerlemeye karar verdim, "evet, geç olabilir, ama şimdi başlar, düzenli çalışırsam, 35 yaşımda iyi bir gitarcı olabilirim" dedim. Baktım, Ahmet Kanneci mesela, geç başlamış gitara. Gitar, müziği daha iyi düşünmemi sağladı. Herhangi basit bir cümleyi nasıl genişletebiliriz diye düşünmemi, bakış açımın genişlemesini sağladı. Yaptığım bütün aranjmanlar gitar üzerine düşünülerek yapıldı.

Sizi İTÜ Devlet Konservatuarı'na götüren süreci anlatır mısınız? Çanakkale ve Ankara'dan geçerek nasıl İstanbul'a geldiniz?

Ardeşen'de dershane dönemi başladı. Bizim gibi gençler için üniversite oradan çıkıştı, ben Ankara'da okumayı çok istiyordum, ODTÜ Felsefe istedim, o dönem daha hızlı, daha ateşli bir solcuydum, "ben de Samsun'dan Ankara'ya yürüyeceğim" derdim. *(gülüyor)* Ankara olmadı, Çanakkale'de işletmeyi kazandım, hiç bana göre değildi. Yarım dönemin sonunda okulu bıraktım. Bir bavulum, bir bağlamam vardı, Ankara'daki arkadaşlarıma gittim. Bir buçuk sene Ankara'da Anadolu Halk Ezgileri Topluluğu'yla müzik yaptım. Arap, Kürt, Alevi arkadaşlarımız vardı. Orada Türkiye'nin müziğini daha iyi anladım. O zamanlar hayalim İstanbul'a gelip müzik yapmaktı. Çok sevdiğim müzisyenler vardı; Erkan Oğur'a bayılıyordum mesela, bakıyordum nereden mezun diye, İTÜ Temel Bilimler, Erdal Erzincan çok güzel bağlama çalıyor, hayranım, o da oradan mezun. Bu arada babam beni hâlâ Çanakkale'de öğrenci sanıyor, para gönderiyor. *(gülüyor)*

Nasıldı İstanbul'la ilk karşılaşma?

Ankara Garı'ndan Kurtalan Ekspresi'yle Haydarpaşa'ya geldim. Elimde yine bavulum, sırtımda bağlama. Tam Türk filmlerindeki adam! *(gülüyor)* Ne yapacağım, İTÜ'nün sınavlarına gireceğim. Ege türküsü çalışacağım, "Ah bir ataş ver"... Okula gidiyorum, büyüleniyorum, Boğaz'ı görüyor tepeden, çok güzel. Orada kalmak istiyorum. Hiç beklemiyordum, sınavda ikinci olmuşum. Öyle başladı. Biraz kendime geldim, demek ki oluyormuş dedim. O zamanlar Cemal Reşit Rey konserleri öğrencilere ücretsizdi, ben hiç çıkmazdım oradan. Görmemiş bir adam olarak dünya müziğini orada tanıdım. Sıcaktı, koltuklar rahat, bir sürü insan gidip geliyor, klasik müzik, caz...

Derlemecilik nasıl başladı? Albümden önce, "Pazar-Ardeşen ve Köylerinde Destan Söyleme Geleneği" başlıklı tezinizle bu alanda bir ilke imza atmışsınız.

Ben eskiden beri hep eski kültürlere, eski nesnelere meraklıydım, biraz eskiciydim. Anneanneme, babaanneme hep sorardım, bana düğünlerini, kına gecelerini anlatmalarını isterdim. Öyle bir şey yapayım ki, ilk kez ben yapmış olayım diye düşündüm ve içinde Lazca türkülerin olduğu bir tez yazmaya karar verdim. Orada destan ağıtın karşılığıdır ve bir şiir formudur. Biz söze, güfteye turki deriz, müziğe kaide. "Benim babamın bir türküsü vardır" dediğinde biri, babasının yazdığı sözü kastediyordur. Yazacağım tezde özgünlük olsun istedim. Lazca destanlar on bir heceyle yazılmış, formu da a/a/a/b'dir ve o b hiç değişmez. Şevval Sam'ın "Karadeniz" albümünde "Ahmedum" vardır mesela, Nokta Ana'nın destanı, "Bir tükenmez derde düştüm Ahmedum" diye biter. Kanserden ölen insanlara yazılmış çok uzun destanlar vardır. Daha modern, komik destanlar da vardır, mesela "Lahana Destanı"nda adam lahananın nasıl pişirildiğini anlatmış. Ben de o formu bildiğim için, yazılı kültüre de geçirilmediği için bu tezi yazmaya karar verdim. Madem teknoloji de gelişti artık, bu derlemeleri video kamerayla yapayım dedim. Eskiden plaklarla yapılırmış derlemeler. Bir yaz çıktık yaylalara, dağlarda derelerde gezerken yeni insanlar, yeni müzikler, öyküler çıktı karşımıza.

"Biçtum Çayir Çimeni" böyle mi çıktı?

Tobira (Aşağı Şimşirli) köyünde yaşayan Emine Şahin'den çıktı o türkü. Muhteşem bir babaanne, bilge bir kadın, ona âşığım ben. Evini görünce büyülendim, bulutlarla arkadaşlık ediyorsunuz orada. 35 yıl önce eşini kaybetmiş, ona yazdığı destanı okudu, onun adı da Ahmet'miş: "Çiçekler içinde ben seni seçtim / Başka çiçeklere bakmayıp geçtim / Yarun merağunden sararıp soldum / Senden sonra hep solayım Ahmedum" diyor. Öyle güzel bir kompozisyon ki. "Babaanne" dedim, "sen şu orağı eline alıp bahçeye girer misin, ben de seni kameraya çekeyim". Aldı hemen orağı eline ve o anda başladı uydurarak söylemeye. Bir yandan ot biçiyor: "Biçtum çayir çimeni / Biçtum kurutemedum / Her şeyi unuttum da / Yari unutemedum" diyor. "O kadar hastayim ki / Su alemem çeşmeden / Ben belki eleceğim / Bir de seni görmeden..." Babaanne de benim müziğe karar vermemde bir kırılma noktası oldu. Fikret Kızılok nasıl Âşık Veysel'le karşılaştığında bir karar verdi, ben de babaanneyle tanışınca bir karar verdim. Sık sık

Ben Harper'ın kayıtlarına hayranız, "Kıyıların Ardı"nda ona öykündük. Onda da gaz yoktur, sadece müzik vardır. Çok geleneksel bir albüm değil bu, ama yöresel bir albüm.

ararım onu, sohbet ederiz. 75 yaşında ve en büyük korkularımdan biri onu kaybetmek. Kendi babaannem kıskanıyor onu, onun torunları beni kıskanıyor. *(gülüyor)*

Tezdeki bütün destanlar Lazca mıydı?

15 destan vardı, on tanesi Lazcaydı. Türk Müziği Devlet Konservatuarı adı altındaki bir kurumda bu tezin yazılması çok önemliydi. O dönemde basında epeyce haber oldu. Bu tez yüzünden okulu yarım dönem uzatmak zorunda kaldım, Süleyman Şenel adlı bir hocadan döndü tez, Laz müziği diye bir şey olmadığını iddia etti. Bir ney hocam vardı, Ali Yılmaz, o aynı tezle beni geçirdi AA vererek.

O bölgenin insanları herkesle rahat rahat Lazca konuşmuyor, hatta bildikleri halde bilmediklerini söyleyenlerle de karşılaşıyor insan. Ama kendi fıkralarını anadilde anlattıklarında daha bir içten kahkaha attıklarına da tanık olduk.

Son dönemde bir bilinç oluşmaya başladı, ama insanların bu yargılarını oluşturan bir devlet politikası, bunun üstünde de bir dünya politikası var. Bu sadece Lazcayla, Kürtçeyle bitmiyor, çok global bir erozyon. Lazca bir şey söylüyorum örneğin: "Nosi şuka varonçi mekitaxa gaybana." Bu bir Laz atasözü, çevirisi de çok güzel, bayılırsınız: "Akıl hıyar değil ki, yarısını kırıp sana vereyim." *(gülüyor)* Türkçesi de güzel ama, bunu Lazca söylediğim zaman başka bir şey oluyor.

Siz Laz mısınız? Lazca konuşulur muydu evde?

Bizimkiler Hemşinli, Laz değil. Evde Türkçe konuşulurdu. Yine de Lazlarla beraber sahilde büyüdüğüm için Lazcayı bilirim, konuşurum.

Albümde Yılmaz Yeşilyurt'la ortak gibisiniz. O da sizin taraflardan mı?

Her şeye Yılmaz'la beraber karar verdik, beraber yaptık. O Sivaslı, ama İstanbul'da doğup büyümüş. İTÜ'den arkadaşım, benden çok daha iyi biliyordu dünya müziğini. Albümün bütün düzenlemelerini, kayıtlarını baştan sona birlikte yaptık. Albüm tamamladıktan sonra Yılmaz'la oturup "bu albümün hiçbir şeyi iyi değilse bile sözleri güzel, bu da yeter bize" demiştik. Bu topraklardaki bütün halk müziklerinde sözdür önemli olan. Dert sözü söylemektir, müzik hatırlamaya yarar. O yüzden halk müzikleri karmaşık değil, çok basittir. İnsanlar daha sonra sözleri hatırlayabilmek için müziği uydurmuş gibidir. Albümdeki sözler çok önemli: "Ne olurdi dunyada / Sevenler ayrilmasa / Yardan ayri gunlerum / Ömürden sayilmasa..." Bunun başka kıtaları da vardı, ama müzikle olmadı, başka sözler lâzım diye düşündüm, gittim, Çamlıhemşin'deki arkadaşım Mustafa Kuyumcu'dan rica ettim, söyledi: "Dereye karşi beri / Köpri olsa geçerdum / Bu merağun ustine / Raki olsa içerdum // Gel gidelum pazara / Sallama çalileri / Şube askere alma / Yeni sevdalileri..." Müzikal komplekslerim var, doğru akoru basmak, doğru tonda söylemek gibi. Eskilerde bu da yokmuş, çok daha hayattan, yaşandığı gibi söylenirmiş. Bunun kötü bir şey olduğunu düşünüyordum başlarda, bunu anladığım zaman demek ki biz bozulduk dedim. Ama şimdi bunun farkında olmak, yaptığınız işi daha dürüst ifade etmenizi sağlayabilir. Bugün müzikal komplekslerim olduğunu söyleyebiliyorum.

Kente yakın duran bir müzik yapmışssınız, yerellik fonda duruyor ama baskın değil. Bu özelliğiyle öteki Karadeniz albümlerinden ayrılıyor. Sizin İstanbul'a uyumunuzu, dünya müziğine açılmanızı müzik üzerinden de izliyoruz. İlk parçada, "Sirlarumi Söyledum"daki "Bozo" vokalinde bu özellikle dikkat çekiyor. Bir de dipten gelen Modern Folk Üçlüsü havası...

O vokali Erkan Oğur ekledi, çoksesli birkaç şey yaptık. Şaşaası yok albümün. Kayıt yaparken en doğal, yalın nasıl kaydedebiliriz diye uğraştık. Vokallerde de ekolar, reverb'ler yok, çok akustik. Ben Harper'ın kayıtlarına hayranız, bu albümde de ona öykündük. O bizim için çok önemli bir adam, onda da gaz yoktur, sadece müzik vardır. Çok geleneksel bir albüm değil bu, ama yöresel bir albüm. Hasan ağabey (Saltık) ilk dinlediği zaman, "bu şehir Karadeniz müziği olmuş" dedi. Albümün özgünlüğü bence burada. Albümdeki müzik benden farklı değil, nasıl konuşuyorsam öyle söylüyorum. "İlk dinlediğimde pek sevemedim, ama şimdi her gün dinliyorum" diyenler oldu. Zaten böyledir müzik, bir şeyi ilk defa dinlediğinizde hemen beğendiyseniz, onu mutlaka bir şeye benzetmişsinizdir. İlk dinlediğinizde kulağınıza garip geliyorsa onun bir özgünlüğü vardır ve zamanla ona alışmaya başlarsınız. Ben bunu yaratmayı amaçladım.

Daha önce Şevval Sam'ın "Karadeniz" albümünde dinlediğimiz "Sirlarumi Söyledum", burada Erkan Oğur'un dokunuşu, Tanju Duru'nun kaydıyla bambaşka bir parçaya dönüşmüş.

Bu albümün miksini Ömer Avcı yaptı, sadece "Sirlarumi Söyledum"un miksini Tanju Duru yaptı. O parça sayesinde Tanju Duru'yu, Erkan Oğur'u tanıdık. Erkan ağabey, biliyorsunuz, İsmail Hakkı Demircioğlu ile çalışıyor, o da Pazarlıdır. Erkan ağabey ile İsmail ağabeyin birlikte yaptığı işleri çok seviyoruz. İsmail ağabey de bizim bölgeden çıkmış ve perspektifi genişletmiş bir müzisyen, halk türkülerini çok güzel yorumlayan biri.

Tanju Duru'yu o talihsiz bir kazada kaybetmeseydik, belki gelecekte onunla çalışacaktınız. "Kıyıların Ardı"nı çok beğendiğini söylemiş çevresindekilere.

Komiklik yaparak, yöresel şive kullanarak bir Karadenizli portresi çiziyorlar. Türlü bilinçsizlikler de yapılıyor şovenistçe. Hrant Dink'in katiline övgüler yağdıran beste mesela.

Tanju ağabeyin yorumu çok güzel oldu, onunla çalışmak harikaydı. Başbaşayız, sohbet ediyoruz, kahveler içiyoruz, başka bir şey olmuştu... Artık aynı şeyi istesek de bulamayız.

Albümde caz tınılarını çok ferahlatıcı bir biçimde kullanmışsınız. Doğaçlama tonuyla gelen bir genişlik var sanki.

Müziğimizi doğaçlamaya daha da yaklaştırmaya çalışıyoruz. İkinci albümde bunları daha çok duyabileceksiniz. Gitar tonlarından, davul tonlarından da kaynaklanıyor bu. Caz tonları onlar. "Nenni Nenni"de canımızın çektiği oydu. Şarkının ortasında birden klarnet solo giriyor, çok şivesel bir dizenin ardından caz gitar geliyor. Kontrbas ilk kez bir Karadeniz albümünde bu kadar yoğun kullanılıyor. Her enstrümanı canlı kaydettik, hiç düğme yok albümde, kopyala - yapıştır yok.

Müzikte deneyselci bir tutum sergilerken, vokalde çok da öne çıkmadan daha geleneksel olmayı seçmişsiniz.

Vokali süslerken otantik olmaya, çok modern tınlamamasına özen göstererek kullandım sesimi. Enstrümanlar bazında yaptığımız müzik zaten modern, ama ben sesimde geleneksel bir hava yakalamaya çalıştım.

Popüler Karadeniz müziği üzerine ne düşünüyorsunuz?

Komiklik yaparak ve yöresel şive kullanarak tam da insanların duymak istediği bir Karadenizli portresi çiziyorlar. O köylü tipi prim yapıyor. Aynı şey Doğu müzikleri için de geçerli. İnsanların yumuşak karınlarını okşadılar, ajitasyon var burada. Türlü bilinçsizlikler de yapılıyor şovenistçe. Hrant Dink'in katiline övgüler yağdıran beste bunun örneğidir. Ben bu insanları bir müzik icracısı olarak göremiyorum, hiçbir şekilde müzikleri kafamı meşgul etmiyor. Günü kurtaran şarkılar yapan tüccarlar onlar.

Özcan Alper'in "Sonbahar" filmiyle sizin albümünüz aynı zamanda çıktı karşımıza. Yepyeni bir Karadeniz algısı, duyuşu diye düşündük. Siz filmi izlediniz mi? Oradaki kıyı sahnesini gördünüz mü?

Filmi henüz izlemedim, ama fragmanlarını gördüm. Adamın uçuruma bağırdığı sahne muhteşem. O sırada neler hissettiğimi anlatamam. Orada başka bir şey var, Özcan'ın bunları yakalamış, görmüş olması onun erdemliliğini gösteriyor. Ne kadar orada doğup büyüse de, sonuna kadar orada yaşamış olsa da, göremeyebilir insan böyle bir şeyi. Harika bir şey, doğayı kişiselleştirmesi... Doğayla mücadele, onunla bir ilişki kurmaktır aynı zamanda. Belki bağırmaktır uçuruma, çaresizliktir. Kaçkarlar'a, dağlara çıktığım zaman beni en çok keyiflendiren duygu acizliğimdir. O dağların karşısında acizim, ardına gidemiyorum, atlayıp zıplayamıyorum, dokunamıyorum, kocaman bir şey var karşımda. Uçağa atlayıp gidemiyorum, üzerinden köprü yapıp geçemiyorum... O dalga sahnesi de müthiş, Pazar'daki iskele aynen öyledir. Heyecanla bekliyorum filmin gösterime girmesini. Özcan Alber Hopalı, Kars'ta tanıştık, beni tanıdığını öğrenince çok sevindim. Karadeniz'in doğası çok güzeldir, insanlar da bunu bilir, ama bir yalnızlığı da vardır oranın. Gidersiniz, eğlenirsiniz, ama çok tatil bölgesi gibi bir yer değildir Karadeniz, biraz kendine çeker. Tanju ağabey bana şöyle söylemişti: "Ben oralara gittim ve dedim ki, gelip buralarda yaşayacağım."

Söyleşi: ***Pelin Özer***

Reem Kelani

2005'teki Doğu'nun Kadınları Festivali'nin ve 100. sayımızın konuklarından Reem Kelani, kasım ayında ikinci kez İstanbul'a gelip Babylon'u şereflendirdi. Sağında bir caz triosu, solunda Selim Sesler ve arkadaşlarının eşliğinde, geleneksel ezgilerden Seyyid Derviş'lere, Mahmud Derviş dizelerinden güzelim yalellilere, mavallara uzanan bir "şen sazın bülbülü"ydü. Londra'da yaşayan Filistinli şarkıcıyla, konser repertuarını, "Sprinting Gazelle" albümünün ayrıntılarını ve Filistin'de kanayan yarayı konuştuk...

SÜRGÜN PİKNİK DEĞİLDİR

Nasıl oldu da sizi İstanbul'da Selim Sesler'le birlikte izleyebildik?
Reem Kelani: Londra'daki Tate Gallery'de gerçekleştirilen "Doğu'nun Cazibesi" sergisi kapsamında şarkı söylemem ve oryantalizm üzerine konuşmam için bir davet aldım. "Benim gibi bir müzisyenin oryantalizmle ne işi olur" dedim, ama "müzikal açıdan konuşursunuz" dediler, ben de kabul ettim. Birkaç hafta sonra İstanbul'daki British Council'in davetini aldım, aynı sergi buradaki Pera Müzesi'nde de açılacaktı. Buralı müzisyenlerle sahneye çıkmamı istiyorlardı, başım üstüne dedim. Böylece Selim Sesler'le çaldık, gerçekten inanılmaz bir adam. Konserden önce oğlunun düğününe gittik, müthişti. Müzik festivali gibiydi. Oradaki Roman kadınların hepsi Granadalıya benziyor. Filistin'de de Çingeneler var.

Çingenelerin İstanbul'daki en eski yerleşim yerlerinden Sulukule yıkıldı, yerine lüks konutlar inşa edilecek. İnsanlar da uzak bir yere gönderildi.
Buradaki Romanların kaderi, Mısır ve Sudan'daki Nubyalılarınki gibi. Berbat bir şey.

Konserde Seyyid Derviş'den şarkılar söylediniz. Onun repertuarından oluşan bir albüm üzerine çalışıyorsunuz...
Seyyid Derviş, Mısırlı büyük bir besteci. Bugün doğmuş olsaydı yine zamanın ilerisinde bir adam olacağı kesindi, 1892'de doğdu ve henüz çok gençken 1923'te öldü. Osmanlı devrinin sona ermesine ve Britanya hâkimiyetinin başlamasına denk gelen Arap tarihinin en önemli dönemine tanıklık etti. Aynı bugün Arap dünyasında olduğu gibi, Türkiye'yle arasında bir sevgi-nefret ilişkisi vardı. Osmanlı müzik tarzından çok beslendi, bu müziğin doğal ve tarihî bir ürünüydü, bunu hiç reddetmedi. Fakat aynı zamanda Arap müziğini Osmanlı saraylarının dışına, Arap sokaklarına çıkaran adam olarak anılır. Bir şarkısında Osmalı hükümdarını nahoş bir şekilde tasvir eder, çünkü Mısır milliyetçiliğiyle içli dışlıydı. Britanya makamları tarafından birçok defa hapse atıldı. Mısır sokakları için müzikal bir sesin peşindeydi. Diğer yandan İtalyan operası çalışmış, ondan da çok etkilenmişti. Piyano için şarkılar bestelemişti. Arap tarzını korudu, ama Batılı enstrümanları müziğe soktu. Dinî müzik de yazdı, seküler müzik de. Çeşitli meslekler için şarkılar yazdı, birçokları ona "working class hero" der. Bu şarkılar marşlara dönüştü, kapıcılar, denizciler, falcılar için bile marşları var. O devirlerde bu insanlar aşağılık kabul edilirdi, Seyyid Derviş onlara insanlıklarını iade etti. Onun şarkıları zaten genellikle müzikal tiyatro atmosferinde hayat buldu.

Mısır'ın millî marşı "Bilady, Bilady, Bilady" de onun bestelerinden biri.
Evet, öyledir. Onu Kral Faruk tarafından sınırdışı edilen, büyük Mısır devrimi önderi Saad Zaghloul için yazdı. Kral Faruk Arap bile değildi, Arnavuttu. Fakat Saad Zaghloul'un Mısır'a döndüğü gün, Seyyid Derviş'in öldüğü gündür, yani o marşın kahramanı önünde çalınışını görecek kadar bile yaşamadı.

"Sprinting Gazelle"deki şarkılar 1948 öncesi Filistin'den, dünyaya bizim her zaman orada olduğumuzu söylemek için. Yahudiler üzerinde kimsenin yaşamadığı bir toprağı almadı.

Seyyid Derviş'in ölümünün ardından büyük bir tören düzenlendi mi?
Hem evet, hem hayır, daha ziyade ölümünden sonra değer kazandı. Ama devlet onu sevmezdi, karşı kültürü temsil ediyordu. Şimdi ironik bir biçimde anaakım içine yerleşti; Arap bir müzisyen olarak Seyyid Derviş repertuarıyla ilgilenmiyorsanız, kimse sizi ciddiye almaz.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Şarkı sözleri şu anda bile Mısır devleti için kolaylıkla yenilip yutulabilecek cinsten değil. En harika şarkılarından biri, "Müslüman, Hıristiyan ya da Yahudi olsan da benim için fark etmez, eğer memleketin seni birleştiriyorsa dinin asla ayırmamalı" der. Şimdi Arap dünyasında böyle bir şeyin söylenebileceğine inanır mısınız! Aynı zamanda sevgilisinin sigarasıyla yanan bir kadından bahseden bir şarkı da yazmıştı. Çok derin bir şarkıydı, çok moda olmuştu. 20. yüzyılın başında herkes sigara içiyordu, bu bir sosyal bir statüydü.

Konserde Seyyid Derviş'in kokainden öldüğünü söylediniz. Ama bu wikipedia'da bile yazmıyor, birkaç kaynakta geçiyor sadece.
Ailesi bu durumu reddediyor, ama kokainle ilişkisi vardı ve bunun hakkında yazıyordu da. Öte yandan bir hafızdı. Şarkılarından biri kokainmanlar için marş. Yirminci yüzyılın başında Mısır'da kokain şimdi olduğundan çok daha yaygınmış. Bu marş, kokainin yaptığı tahribatı da anlatıyor. Bu yolla bir kokainmanın acısını da anlıyorsunuz.

Şarkı sözlerini kendisi mi yazardı? Hangi Arapçayı kullanırdı?
Genellikle büyük şairlerden isterdi. Ama seçtikleri klasik Arapça yazanlar değildi. Çeşitli lehçelerle yazan şairleri tercih ederdi, bir sokak adamıydı. Genellikle Mısır Arapçası kullanıyordu. O zamanlar onun yaşadığı İskenderiye'de bir sürü halk yaşardı. Yahudiler, Nubyalılar, İranlılar, İtalyanlar, Romanlar... Bu azınlıklarla ilgili şarkılar da yazdı, bu şarkıların o lehçeyi kullanan şairler tarafından yazılmasına özen gösterirdi.

Repertuarınızdaki şarkılarda böyle →

Zirve konforu şehirde!*

• Çadır • Çanta • Uyku Tulumu • Kamp Mutfağı • Giyim • Ayakkabı • Bisiklet • Dalış Malzemeleri
• Termos • GPS • Güneş Gözlüğü • Tırmanış Malzemeleri ve daha pek çoğu...

*Yeryüzünün en zorlu koşulları dağların zirvelerinde saklıdır. Bu koşullarla mücadelede dağcıların en büyük dostu geleceğin teknolojisiyle üretim yapan profesyonel markalardır. Bu markaların aynı teknoloji ve kalite ile üretilmiş şehir versiyonları şimdi Kutupayısı'nda!.. Üstelik en iyi markalar en uygun fiyatlarla.

SALEWA
"İtalyan Efsanesi"

SALEWA - Hudson PTX Ceket
Powertex yalıtım sayesinde %100 su geçirmez ve nefes alır. Sportif kesim ve ekstra ısı düzenleme gözenekleri olan sıradışı bir ceket.

SALEWA - Folklore Kaz Tüyü Mont
Hakiki kaz tüyü dolgusu sayesinde mükemmel ısı yalıtımı sunar. 700 gr. ağırlığı ile hafiflikte rakip tanımaz. Loft Tex kumaşı uzun ömürlü ve dayanıklıdır.

SALEWA - Tamur Pantolon
Nano teknoloji harikası Dry'ton kumaşı sayesinde mükemmel yalıtım sağlar. 6 adet cebi sayesinde tüm eşyalarınızı rahatlıkla taşırken özel diz kesimi ile özgürce hareket edebilirsiniz.

SALEWA - Marmot GTX Bot
Gore-Tex yalıtım sayesinde %100 su geçirmez ve nefes alır. 1.8 mm kalınlığındaki deri gövdesi sıcak ayakların garantisidir. Deri iç kaplaması sıradışı bir konfor sunar. 3D bağcık kilitleme sistemi, 3F güvenlik sistemi, karbon destekli ve honeycomp şok giderici sistemi ile benzersiz bir taban teknolojisine sahiptir.

ASOLO

ASOLO - Voyager GTX Bot
Gore-Tex yalıtım sayesinde %100 su geçirmez ve nefes alır. 1.8 mm kalınlığındaki deri gövdesi sıcak ayakların, anatomik iç taban ve VIBRAM dış taban ise benzersiz bir konforun garantisidir. Üstelik sadece 510 gr.'lık ağırlığı ile bir spor ayakkabı kadar hafif!..

Üye kartı alın kazanın!..
KUTUPAYISI kart ile yapacağınız alışverişlerinizde benzersiz indirim, taksit ve özel hediye fırsatları sizi bekliyor.

KUTUPAYISI
Doğa Sporları Malzemeleri

BEYOĞLU MAĞAZA
Tarlabaşı Bulvarı No:117
Beyoğlu - İstanbul
Tel: 0212 2 430 430
beyoglu@kutupayisi.com

KADIKÖY MAĞAZA
Dere Gazino Sk. No:4
Kadıköy - İstanbul
Tel: 0216 337 80 67
kadikoy@kutupayisi.com

www.kutupayisi.com

→ bir örnek var mı?
Evet, hele biri için öyle çaba sarf ettim ki. Bu şarkı Mısır'da yaşayan Nubyalılara dair. Nubya, coğrafî olarak Mısır ve Kuzey Sudan arasında yer alır. Nubya kökenli Mısırlıların çoğu siyahtır. Eski siyah-beyaz Arap filmlerinde Nubyalılar hep aptal kapıcılar, hizmetçiler olarak tasvir edilir, aşağılanır. 1919 tarihli bu şarkının adı "Ashinger Damolina"; "paramız yok" demek. Şarkı Arapça değil, sözleri anlamak için Nubyalı bir dilbilimciyle konuşmam gerekti. Seyyid Derviş, şarkıyı taklit ederek söylüyordu. Nubyalılar bu şarkıyı hiç sevmezler, çünkü bunun kendilerinin yerine konuşan bir Mısırlı tarafından yazılmış olduğunu düşünürler. Ama şarkının sözleri inanılmaz, "barbarların bile sendikaları, birlikleri var, ama bizim hiçbir şeyimiz yok, bütün dünyada devrimler oluyor, biz gerçek devrimin mucitleriyiz, bana köle gibi davranmaktan vazgeç, çünkü köle bir gün efendi olacak" diye giden bir şarkı. Bu şarkıyı aranje etmek ömrümün üç ayını aldı. Araştırmaya Londra'da, bizim mahalledeki (Portobello Road) Nubyalı olduğunu keşfettiğim falafelciden başladım. Şarkıyı sordum, bir yandan falafellerini kızartırken, diğer yandan Nubya Kültür Merkezi'ni aradı. Merkezin yöneticisi, "hayır, biz Mısırlıların Nubya kültürü hakkında yazmasını istemiyoruz" diye söylendi durdu. Bu tıpkı bir Türkün, Çingenelere hiç danışmadan onlar hakkında bir şarkı yazması gibi bir durum. Yönetici beni başka bir adama yönlendirdi, bir mail gönderdim ve zehir zemberek bir cevap aldım. Sonra, bu üç numaralı adama, "bak Hamza, habibi, sen bir Filistinliyle konuşuyorsun" dedim. "Benim de İsraillilerle ilgili benzer sorunlarım oldu, benim yerime konuşmak istediler, o yüzden kimsenin başına böyle bir şey gelmesini istememe. Şarkı şahane. Arap dünyasındaki ırkçılığı sorguluyor." Adam "aaa, hiç böyle düşünmemiştim" dedi. *(gülüyor)* Şarkının ritmi 4/4'lüktü, ben 6/8'e çevirdim, Afrika sound'lu olmasını istedim. Tanbur adında bir Afrika enstrümanını arıyordum. Kuveyt'te, çocukluğumda bu enstrümanı çalan bir kadın görmüştüm. Bazı Kuveytliler siyahtır ve şarkı söyleme tarzlarına da Nubani denir. Bu üç numaralı adam bana tanburun Nubya işi olduğunu söyledi, Körfeze giden Nubyalılar enstrümanı Kuveyt'e de götürmüşler. Londra'da nereden tanbur bulabileceğimi sordum; dört numaralı adama yollandım. (gülüyor) Günlerden 9 Ağustos'tu, Mahmud Derviş'in öldüğü gün. Bütün günümü o adamla geçirdim ve bana enstrümanı gösterdi. Batılılar şarkıda Pat Metheny'yi buluyor, Afrikalılar da bayılıyor. Bütün bu hikâye üç ayımı aldı, sadece bir şarkı için. Albümde 13 şarkı var. Bu yüzden bu CD'yi çıkartmak kolay değil.

"Sprinting Gazelle" albümü Filistin'de yayınlandı mı?
Birkaç mağazada satılıyor, gittikçe de popülerleşiyor. Ama yine de sorun oluyor, ekonomik anlamda da bir albüme Britanya fiyatlarını ödeyebilecek maddî gücü olan az. Ayrıca şimdi karmaşık bir durum var Filistin'de, Hamas müziğe pek sıcak bakmıyor. Hele bir kadının şarkı söylemesi fikrine hiç. Filistin, sanatın pek desteklendiği bir yer değil. Sanat sahnesi çok da kötü değil, ama işgal altında yaşadıkları için hep politize. Filistin'deki sanatçıların büyük bir kısmı bir siyasal partiye ait olmak zorunda, gerçekten başka şansları yok. Ayrıca Filistin'de yaşayan Filistinliler diasporadaki Filistinlileri sevmiyorlar. Sürekli piknik halinde olduğumuzu, onlar kadar acı çekmediğimizi düşünüyorlar. Bunu ben seçmedim, ben diasporada doğdum. Annem babam ülkeden atılmıştı, ben Filistin'i terketmedim, ne yapabilirim ki? Beytüllahim Üniversitesi'nde bir konferans veriyordum, birisi çıkıp "sen kim oluyorsun da Londra'dan gelip bize Filistin folklorünü anlatıyorsun" dedi. Gerçekten çok canım acıdı. Elbette benim hayatım işgal altında yaşayan insanlarınkinden daha kolay, ama sakın bana sürgündeki bir Filistinli olarak hayatımın bir piknik olduğunu söylemeye kalkmayın. Ama muhteşem mail'ler de alıyorum oradan, özellikle de bugün İsrail'e ait olan topraklarda yaşayan Filistinlilerden. Batı Şeria'da ya da Gazze Şeridi'ndekilerden değil... "Sprinting Gazelle" çok depresif bir albüm aslında, Türkçede de söylendiği gibi "hüzünlü". Ben bile dinleyemiyorum bazen. İnşallah bir referans olur, Filistin müziği üzerine çalışacak insanların işine yaramasını ümit ediyorum. Albümdeki bütün şarkılar 1948 öncesi Filistin'den, özellikle dünyaya bizim her zaman orada olduğumuzu söylemek için. Dünya üzerindeki en büyük siyonist uydurmalardan biri, toprağı olmayan bir halk olarak Yahudilerin gidip üzerinde hiç kimsenin yaşamadığı bir toprağı almış olmasıdır. O zaman ben hiç varolmadım!

Dünkü konserde şarkı aralarında açıklamalar yaptınız, hikâyeler anlattınız. Konserden çok "kabare" havasındaydı olay. Arap coğrafyasındaki genel konser tarzı nasıldır?
Bu "kabare"den ziyade trubadur tarzı. Aynı geleneğin Türkiye'de de olduğunu sanıyorum. Filistin'de hikâye anlatıcıya "hakawaati" denir. Geleneksel olarak hakawaati destanlar ve efsaneler hakkında şarkı söyler ve şarkı aralarında olayın ayrıntılarını anlatır. Bu gelenek artık can çekişiyor, bu nedenle konserlerimde bunu kullanmayı çok önemsiyorum. Ayrıca hakawaati geleneksel olarak erkeklerin kullandığı bir sanat biçimi, kadınlar da bunu sanatlarına taşımalı. Konserlerimde kullandığım diğer bir öğe de "katılım", ki Hakawaati geleneği her zaman sırtını buna yaslar. Bu illâ izleyicilerin şarkı söylemesi ya da alkış tutması gibi değildir, bazen daha ağırbaşlı ve dinî şarkılardaki "katılım" mutlak sessizlik olabilir. Bunun diğer örneği de meşhur şarkım "Il-Hamdillah"da olduğu gibi zikir tarzı şarkı söyleme, ki bunu böyle şarkı söyleme biçiminin pek de uygulanmadığı Babylon'da yapmaktan çekinmedim. Kabare sözcüğünün kullanımına gelirsek, bana en yakın durum muhtemelen Berlin tarzı kabare olurdu. Kabare sözcüğü Arap dünyasında tamamen farklı bir bağlamda kullanılır. Göğsüne para sı-

Halep'te müzik alkol gibi. Suriyeli müzisyenler için Hüsnü Şenlendirici, İsmail Tunçbilek, Selim Sesler çok yüksek bir yerde. Açlık ve susamışlık var.

kıştıran adamlara danseden dansözlerin olduğu sefil gece kulüplerine denir.

Mısır, Arap dünyasında kültürel ve politik anlamda çok önemli bir ülke. Mısır'ın bu önemi nereden kaynaklanıyor?
Arap dünyası haritasına bakarsak Mısır tam merkezde yer alıyor, Asya ve Afrika'yı birbirine bağlıyor. Türkiye'de Asya ve Avrupa'nın birbirine bağlanması gibi. Her şeyden önce Mısır, dünya tarihinin en eski medeniyetlerinden birinin beşiği. Ayrıca geçmişte kedilere tapmış herhangi bir ulus çok önemlidir, kedileri çok severim. *(gülüyor)* Bir de kültürel boyut var: Mısır filmleri, Ümmü Gülsüm, Abdelhalim Hafız... Klasik Arap dili ve basının kullandığı dil modern standart Arapça, eğitimli olmayanlar pek anlayamaz. Onun haricinde lehçeler var. Ben bir Filistinli olarak bir Faslının konuştuğu Arap-

çayı anlamam, ama Mısır lehçesini herkes anlar. Dil de birleştirici bir unsur. Bir diğer önemli faktör de, Arap milliyetçiliğinin gelişmesinde Mısır'ın oynadığı rol. Ama burada militan değil, kültürel milliyetçilikten söz ediyorum. Seyyid Derviş de bunun önderlerinden biriydi. Eğer klasik Arapça öğrenmek isityorsan Suriye'ye gitmen gerekiyor, konuşma dili için Mısır'a.

Önceki söyleşide Türkiye müziğini pek dinlemediğinizi söylemiştiniz. Artık dinliyor musunuz?

Türkler ve Araplar arasında tarihî bir sevgi-nefret ilişkisi var. Birbirimizin kaderinde varız. Onunla da yaşanmaz, onsuz da. Bu gerilimi seviyorum, hatta seksî buluyorum. Büyükannem ben küçükken udunu alıp şarkı söylerdi, benim için katı, nemrut bir nineydi. Konserde, "büyükannem Osmanlı sultanı gibiydi" dediğimde bazıları bu durumdan hoşlanmadı. *(gülüyor)* Seyyid Derviş'in müziğinde de öyle, bizim için Osmanlı Sultanı her zaman ceberruttur. "İstanbul Hatırası"nı seyretmek çok acayip bir tecrübeydi, sürekli ağlıyordum, "Latcho Drum"da olduğu gibi. Ama neden her zaman beyaz bir Avrupalı adam olmak zorunda ekranı işgal eden başrol oyuncusu?.. Geçen sene British Council turnesini birlikte yaptığım Halepli saksofoncu Basel (Rajoub) prova aralarında Youtube'dan Taksim Trio'yu izliyordu. Halep'te müzik alkol gibi, çok dindarlar, alkol yok, fakat müzik yetiyor zaten. "Reem koş, Hüsnü Hüsnü" diye seslendi bana. Suriyeli müzisyenler için Hüsnü Şenlendirici, İsmail Tunçbilek, Selim Sesler çok yüksek bir yerde. Açlık ve susamışlık var. "Sprinting Gazelle"de yaptığım gibi, fotoğrafçı Türk, kaligraf ustası İranlı, perküsyoncu Azeri, albümde bütün kolektif köklerimi bir araya getirmeye çalıştım. Osmanlılar Arapları ezdi, fakat Araplar da tarihî bir hata yaptılar, Osmanlılara karşı İngilizlerle birlik oldular. "Bunu derken, İngiliz kocasını işaret ediyordu" diye yazabilirsiniz. *(gülüyor)* Hâlâ bunun bedelini ödüyorlar. Bir Filistinli olarak, Abdülhamit ya da Abdülmecit kalsaydı Filistin kaybedilmezdi diye düşünüyorum. Onlar siyonist projeye karşıydılar. Körfezdeki Araplar da şimdi aynı hatayı yapıyor, İran'a karşı ABD'yle ve İsrail'le işbirliği içine giriyorlar. Aslında Suriyeli Simon Mreach'i de bu konser projesine dahil etmek istedik, yan komşu zaten. Senfoni orkestrasıyla da çalıyor, o da Taksim Trio'yu ve Türk müziğini seviyor. Hewar adında bir grubu var, hewar "dialog" demek.

Filistin'in bugünkü atmosferi nasıl?

Bir sürü Arap ülkesi, özellikle de Körfezdekiler, "daha fazla sorun istemiyoruz" diyor. Katar İsrail'le ilişkilerini normalize ediyor, İsrailli bir elçileri bile var. Filistin meselesi bir yapı olarak ölüyor. Bunu söylemeye dilim varmıyor, ama Filistin Kurtuluş Örgütü eskidi, artık sevseniz de sevmeseniz de Hamas var, ki güzel noktaları da yok değil. Ama Filistinliler arasındaki birliği bozuyorlar. Daha önce FKÖ vardı, diasporada Filistin Ulusal Konseyimiz vardı. İsrail'in apartheid rejimi yüzünden Filistin bölündü. Gazze üzerinde bir blokaj var, Batı Şeria'dan, "Yeşil Hat"tan kopuklar. Normal bir hayatı nasıl yaşarsınız ki bu koşullar altında? Arafat bir semboldü, Filistinlileri birleştiriyordu. Edward Said vardı, o da Filistin meselesini okyanusların ötesine taşıdı, insanların kulaklarını gözlerini açtı, bir bilimadamı olarak da mükemmeldi. Mahmud Derviş vardı, tamamen evrensel bir simgeydi. Mahmud Derviş öldüğünde obsesif bir şekilde cenazesini seyrederek günler geçirdim. Hele annesini izlemelisiniz. Kadın 92 yaşında, okuma-yazması yok. İsrail kısmında yaşıyor, cenazenin olduğu Batı Şeria'ya büyük zorluklar içinde ambülansla getirildi. Mahmud Derviş'in doğduğu köy Birweh, 1948'de İsrailli yerleşimciler tarafından boşaltıldı ve yıkıldı. Mahmud Derviş ölünce yetim kaldım, nereye bakacağımı bilmiyorum. Sizler de belki Nazım Hikmet öldüğünde benzer bir şey hissetmiş olabilirsiniz. Mahmud Derviş'i tanıyordum da, birlikte bir konser gerçekleştirmiştik, kolay bir adam değildi. Dehası ve yapıp ettikleri kendisinden daha büyüktü. Onunla beraber içimde Filistin'e dair bir şeyin öldüğünü hissediyorum. Benim insanlarımın başına gelen buyken İsrailli sanatçıları nasıl kabul edebilirim ki? Hepsi İsrail ordusunda hizmet verdi. Bunlar bir kontrol noktasında durup Mahmud Derviş'in annesini oğlunun cenazesine gitmekten alıkoyan askerlerle aynı. Benden çok fazla şey istiyorsunuz. Öpüşelim barışalım dememi beklemeyin. Yeter artık! Üç yıl önceki halimden daha sakinim ama daha keskinim, her türlü diyaloğu ve normalizasyonu reddediyorum. Yahudiler Nazilerle normalleşmeyi düşünürlerse, ben de İsraillilerle normalleşmeyi düşünebilirim. Üzgünüm. İsrailliler Nazilerden daha kötü demiyorum, ama onlar da benim Nazilerim.

Yahudiler Nazilerle normalleşmeyi düşünürlerse, ben de İsraillilerle normalleşmeyi düşünürüm. İsrailliler Nazilerden daha kötü demiyorum, ama onlar da benim Nazilerim.

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk***

Trajedi beklemiyordunuz herhalde!

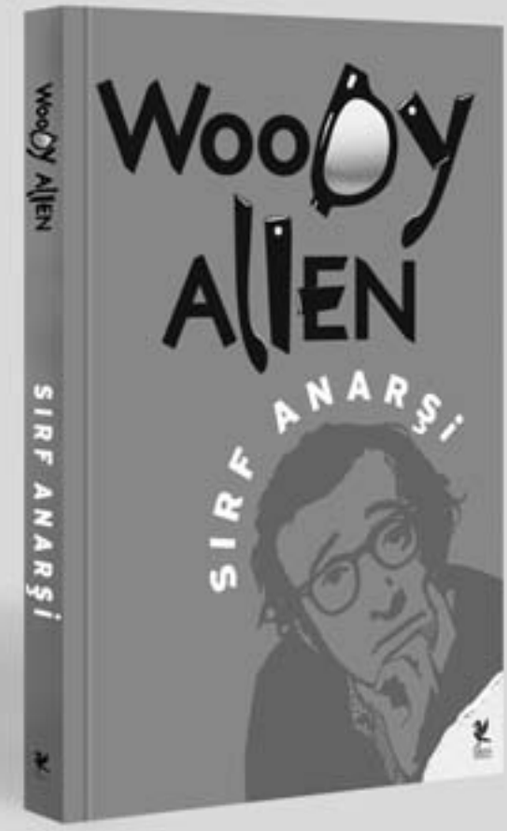

Çağımızın en verimli ve çarpıcı kültürel figürlerinden Woody Allen, unutulmaz filmleri ve kültleşmiş kitaplarının ardından, yirmi yılı aşkın bir zaman sonra yazdığı en son kitapla, Sıla Okur'un özenli çevirisiyle Türkçede. Woody Allen, 2007 yılının son günlerinde çıkan ve neredeyse bir yıldır çoksatanlar listelerinde yer alan SIRF ANARŞİ'de, daha olgun bir duruşla, daha komik ve daha ilginç malzemelerle yeniden okurlarının karşısında. Woody Allen'ın Sırf Anarşi'si, seksten fiziğe, siyasetten felsefeye ve gündelik hayatın kahkahalarla güleceğiniz absürt detaylarına dokunan, eğlenceli ve entelektüel bir başyapıt.

Sırf Anarşi, zekayla ışıldayan mizahıyla biraz gülmeye ihtiyacı olanların, imparatorların yeni giysilerini fazla umursamayanların, dünyada olan bitenler karşısında bir adım geride duranların, düşüncelerinin sınırsızlığına hâkim olamayanların ve içi sıkılan tüm insanların başucu kitabı.

Sırf Anarşi, Woody Allen'ın
en yeni ve en son kitabı.
Hangisi önce geliyorsa.

SİREN YAYINLARI

SİREN YAYINLARI

Aşırı Gürültülü ve İnanılmaz Yakın - **Jonathan Safran Foer**
Yan Etkiler - **Woody Allen**
Yatak Odası Dersleri - **Tom Perrotta**
Ve İşimiz Bitti - **Joshua Ferris**
Ölümsüz - **Paco Ahlgren**

Tünel Geçit Han, B Blok 309-312 Beyoğlu - İstanbul
Tel: 0212 243 45 65 Fax: 0212 251 05 32
www.sirenyayinlari.com

Sahne
Senin
İstanbul!

İSTANBUL 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ, HEPİMİZİN ESERİ OLACAK...

İstanbul, 2010 Avrupa Kültür Başkenti... Tarihi, görkemi, kültürel zenginliği ve bu şehirde yaşayan herkesin bitmek bilmeyen enerjisiyle Avrupa'nın ve tüm dünyanın gözbebeği. İstanbul'u İstanbul yapan her şeye ve herkese teşekkürler.

Sahne senin İstanbul!

www.istanbul2010.org

İstanbul 2010

AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ

EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE

Liz Fando

Parazitler, buluntu sesler, atmosferik gürültüler, sinyaller... Bildiğimiz çalgılı şarkılı müzik değil, arızalı, hırıltılı bir "soyut" elektronika, "psycho-acoustics" ilminden el alan bir sesbozumu Liz Fando'nunki. Polonya'larda en iyi grup seçilen, Wire gibi dergilerin övgülerini alan bu müziği, mimarlarından birinden, Açık Radyo programcısı, Karga ve Peyote'nin dub'cısı, matematik hocası, Roll'a da mürekkebi çokça bulaşan Osman Kaytazoğlu'ndan dinliyoruz...

AYRINTILARIN SALDIRISI

Foto: Şahan Nuhoğlu

Müzik işlerine nasıl başladın?

Osman Kaytazoğlu: Liz Fando'nun ilham kaynağı, matlab diye matematik ve mühendislik alanında kullanılan bir program oldu. O zamanlar Mille Plateaux diye acayip bir plak şirketi çıkmıştı, mp3'lerdeki hataları bir nevi müzik diye yutturuyorlardı. Bunu da Deleuze ve Guattari'nin ortak eseri "Bin Yayla"daki ("Mille Plateaux") felsefeye dayandırıyorlardı. Postyapısalcı bir okumayla müziği farklı yayınlıyorlardı. Terre Thaemlitz'in bunun müzik olduğuna dair savunma niteliği taşıyan sayfalarca makalesi vardı. Boğaziçi Üniversitesi'nden dostum Başkan'la onları okuyup havaya girerek "kendi postyapısalımızı nasıl kurgularız" diye düşünüyorduk. Sonra fotoğrafların jpeg olarak bilgisayara işlenen formatını matlab'de ses dosyalarına çevirmeye başladık. Çok eğlenceliydi, herkesin kendi müziği çıkıyordu. Suratının fotoğrafını çekiyorsun, ayrı bir müziğin oluyor. Müzik dediğim şey aslında ses. Achim Szepanski, Mille Plateaux'nun manifestosunda şöyle der: Klikler birer değer olacak, hatalar paraya dönüşecek. Onun dediklerini günümüzde daha iyi anlamak mümkün, çünkü electroclash, minimal tekno gibi, insanların dans ettiği popüler müzik akımlarına baktığımızda, aralarda hep glitch'lerin, seslerin birbirine sürtünmesinden doğan hataların hipnotik bir etki yarattığını görebiliyorsun. Müziğin çöplüğünden geri dönüştürülen bir takım sesler artık fiyakalı gece kulüplerinde ciddi bir endüstriye dönüştü. Sonra Mille Plateaux kapandı, raster-noton adında eski İyi Şeyler Yayıncılık tarzı çalışan bir şirkete kaldı her şey. Şimdi sanatçılar kendi plak şirketlerini kuruyor. Mesela Jan Jelinek, uçakta yanındaki çocukla konuşurken, çocuğun annesinin '60'larda BBC'nin Almanya'daki elektronik müzik stüdyolarının workshop'larına giden, gizli kalmış inanılmaz elektronik müzikçi Ursula Bogner olduğu ortaya çıkmış. Jelinek de plak şirketini kurar kurmaz ilk iş onun albümünü çıkarmış.

Liz Fando'nun kökleri nasıl atıldı?

Boğaziçi'nde seçmeli ders ararken "psycho-acoustics" diye bir ders gördüm. Ders elektronik mühendisliği dersi, hocası ses tanıma konusunda çok ünlü Levent Arslan. "Psycho-acoustics" deyince elektronik müzik geliyor akla, ama hiç alâkası yokmuş. Bu dal, sesin insanlara nasıl davrandığını inceliyor. Masaya elimi vurduğumda sende yarattığı psikolojik etkiyle ilgili. Televizyondaki whitenoise'u beyin nasıl algılıyor, uyurken sese maruz kalmanın beyinde yarattığı etkiler gibi şeylerin işlendiği didaktik bir ders. Bir gün hocaya Pan Sonic dinlemeyi teklif ettim, nasıl davranacak bize diye merak ettim. O sıra Berk'le (Gökberk) tanıştık, o da Pan Sonic hayranıymış. Öyle başladık Liz Fando'ya, dışarıda bir cihazla ses kayıtları yapmaya başladım.

Ne kadar zamandır ses kayıt cihazıyla geziyorsun?

2002'den beri. Bazen kamera da alıyorum. Sesleri topluyorsun, sonra bağlamından koparıp başka bir şeye dönüştürebiliyorsun. Bazıları fetiş haline getirmiş, binlerce dolar verip acayip ses kayıtları yapıyorlar. Çernobil'de kayıt yapan Jacob Kirkegaard diye bir müzisyen var, sesleri bütün pürüzleriyle kaydetmeyi profesyonel bir işe dönüştürmüş. Benimkisi biraz daha romantik bir bakış. Fotoğrafla nasıl bir ilişki kuruyorsam sesle de öyle, muhteşem olmak zorunda değil.

Sesler hafıza için de güzel ipuçları sağlıyor, tıpkı fotoğraf gibi...

Fotoğraf benim için dokunulmaz. Ses gibi değil. Seslerde, o gürültünün içine, olan bitene karışmak gibi, kendi beynindeki sesi eklemek gibi düşünüyorum. Orada daha özgür olabiliyorsun.

İstanbul'da ses açısından çok bereketli bir köşe, bir zaman var mı?

Hisar'ı çok seviyorum. Köprünün altında pazar sabahı sessizliğinin arada bir geçen tekneyle flört edişi güzel oluyor. Bir de evime yakın. *(gülüyor)* Niye fotoğraf çekiyorum? Çünkü çok sevdiğim fotoğraflar var. Exupéry'nin dediği gibi, "bir marangozun yaptığı gibi elimi bir makinaya tahtayla birlikte sürüyorum". Elim de gidebilir, tahtadan daha iddialı değilim. Sesleri işlerken hesap yapmıyorum. Garip sessizlikleri kaydetmeye çalışıyorum. Yaptığım müziklerde ya da oluşturduğum seslerde de değişik bir sessizlik, bir dip gürültüsü var. Çok dipte kalan gürültüleri nasıl daha ön plana çıkarırım diye düşünüyorum. Sahnede arkadakini öne koymak gibi. Bu durumda şöyle bir sorun çıkıyor: Arkada gürültü varken nasıl sessizlik dediğin şey önde olabilir? Orada işin matematiği, mühendislik kısmı devreye giriyor. Sesi nasıl işleyeceksin, katmanları nasıl dizeceksin ki, o dip gürültü her şeyden daha baskın olsun. İlk defa dinleyen biri önce o arkadaki sesleri duyabilir. İnsanın kendi öncelikleri, müziğe tanıdığı öncelikler müziğin dinlenişini, ne olduğunu değiştirir. Arkadaşımla minimal tekno çalan bir yere gittiğimde, o basları duyuyor, ben glitch'leri. Programlara eklenen programcıklar sayesinde işin içine tesadüf gibi zevkli bir boyut da eklendi. Her şeyi suyunun suyu halinde yapabiliyor-

Garip sessizlikleri kaydetmeye çalışıyorum. Dipte kalan gürültüleri nasıl ön plana çıkarırım diye düşünüyorum. Arkada gürültü varken nasıl sessizlik önde olabilir?

sun. Hayatta tüylerimi diken diken en önemli parça, Mahler'in 5. Senfonisi'ndeki "Sehr Langsam". Onu nasıl tanınmaz hale getirebilirim diye denerken, 12 dakikalık cızırtılı bir buzdolabı sesi çıktı. Bu kaydı bir arkadaşıma verdim, eve gitmiş, CD'yi koymuş ve unutmuş, "iki saat evde hangi elektronik eşya bozuk diye aradım" dedi. *(gülüyor)*

"Pi" filmini görmüş müydün?

İzledim, ama çok sonra. O zaman da matematikçi gözüyle bakmak zorundaydım. Çok sevmedim. En sevdiğim filmi söyleyebilirim ama: Louis Malle'in "Üfürüm"ü (Murmer of The Heart). Kalp hırıltısı, üfürüm hastalığı derler ya. Müzikle, Oidipus'la, çocukla, ergenlikle, her şeyle ilgili... Filmin matematiği süper, ama hayat matematiği. Çok kusursuz bir ispat yazmış.

Liz Fando isminin esin kaynağı da sinemadan, değil mi?

Alejandro Jodorowsky'nin "Fando & Liz" filmi var. Liz kötürüm bir kız. Fando da onun için Tar diye bir yeri arıyor. Tuhaf bir işporta el arabasıyla tepelerden, dağlardan geçerken başlarına bir sürü şey geliyor. Tar'ı bulamıyorlar, herhalde cennete tekabül ediyor. Film çıkar çıkmaz yasaklanmış. Buñuel'vari bir film, ama Buñuel'de akıllı uslu bir savunma, makûl bir haklı çıkarma var. Bunda o yok, ipinden kopmuş. Dağda kadınlara bowling topu atan erkekler gibi garip göndermeler var.

Sahnede nasıl icra ediyorsunuz müziğinizi?

İki gitar bağlıyoruz ve ses kayıt bankasını devreye sokuyoruz. Plunderphonics dediğimiz, John Oswald'ın bir sürü müzik setini aynı anda ileri geri sardırarak veya Philip Jack'in 179 pikapla yaptığı gibi. Bazen farklı enstrümanlar oluyor. Orçun'la (Baştürk) yaptığımız bir konser çok iyiydi. Başına buyruk bir şey müzik, gözlerle anlaşılan başka bir dil yok.

Liz Fando'nun ünü yurtdışına gitti. Wire dergisinde övgü dolu bir yazı çıktı, ayrıca Polonya'da ayın sanatçısı seçilmişsiniz.

Evet. 2007'de Polonya'dan bir mail geldi: "Avrupalıların aynı şeyleri yeniden üretmelerinden baydık artık. Müziğinizde gürültülerin içinden duygu yayılıyor" diyordu. Polonya radyosunda ayın sanatçısı seçildik ve parçalarımız yayınlandı. Teknik ve gramer olarak mükemmelleşmesine izin vermeden, çalakalem yapılan, ama kendiliğinden, o sesleri severek, duyarak, ayıklayarak, belki onlara cevaben bir seslenme olarak baktığımız için Liz Fando iddiasız bir grup aslında.

Berk mühendis, sen matematikçisin. Formasyon itibariyle Liz Fando müziğinin yine de belli bir yetkinlik barındırdığını düşünüyor musun, yoksa tamamen punk bir iş mi bu?

Punk olabilmesi beni onurlandırır. Punk gruplarındaki yetkinliğe, belki uyuma benzetebilirsin. Onu yakalamak zordur... Elektronik müziğin kaliteli ve çok üst sınıf versiyonu olarak sunulan şeyleri dinlediğinde ayrıntıların saldırısına uğrayabiliyorsun. Jan Jelinek muhteşem bir groove yaratmış ama, '70'lerdeki Isaac Hayes'ler, Tommy Guerrero'lar, Shaggy Otis'lerin plaklarını miksleyerek yaratmış kendi sound'unu. Mahler'i Mozart'a bölüp Schönberg elde etmek gibi. Her şey birbirinin içine giriyor, kim ondan alıyor, kim ona veriyor, bilmiyorum.

Liz Fando'nun myspace sayfasında ilham verenler arasında Cortázar'ın adı da geçiyor. Neden?

Cortázar, "Seksek"! "Seksek"te Necla Işık'ın, Cortázar'ın bilinçakışıyla yazdığı bölümü kafasına göre Türkçeye çevirişi vardır, çok güzeldir. 57. bölümden sonra sekerek Octavia Paz'ın şiirine gidersin. Sbylle'le Oliveira arasında bir diyalog geçer, anlamazsın önce, sonra başka bir bölüme gönderir seni. O bölümde şiiri okuyunca konuyu anlarsın. Öyle bir şey bir daha yazılabilir mi, bilmiyorum. Dostoyevski'nin "Cinler"i, Rilke'den "Malte Laurids Brigge'nin Notları", Thomas Bernhard'ın "Bitik Adam"ı, Camus'nün "Tersi ve Yüzü"... Bunların bir karşılığını bulabilsem keşke hayatta.

Melodiyi nereye koyuyorsun müziğinde?

Debussy varken ben melodiye hiç bulaşmıyorum. Melodi bulmak zor bir şey. Bach'ı dinlersin, bir yerden sonra sıva olduğunu hissedersin. Debussy'de yoktur bu, onda melodiler iç içe geçmiştir. Music Concrete anlayışını Pierre Schaeffer'le birlikte yaratanlardan Pierre Henry'nin bir anekdotu var: "Hayatımı 'imerod'la *(doremi'nin tersi)* yedim bitirdim. Artık anladım ki müzik doremi'den başka bir şey değilmiş." Ölmeden önce şunu demek isterim: Müzik, Debussy'den başka bir şey değilmiş. *(gülüyor)*

Debussy de 20. yüzyıl başında Gamelan müziğini dinlediğinde yırtıp atıyor tüm yazdıklarını, "ben ne yapıyorum" diyor.

Nereden esinlendi, hangi tahtayla elini testerenin ağzına sürdü? O tahtayı bulmak önemli. Herkes beynindeki o eksik tahtayı bulmalı. Schönberg de "Verklärte Nacht"ı bitirdikten sonra ancak psikopatça şeylere girişebiliyor.

Açık Radyo'daki Psychoacoustics 101 programı nasıl gidiyor?

Barış Karakaş'la birlikte devam ediyor. Jan Jelinek'in uçakta oğluyla tanıştığı ve böylece gün yüzüne çıkabilmiş Ursula Bogner gibi kadın elektronik müzikçiler çalıyoruz. Daphne Oran, "Kötülük Çiçekleri"nin neredeyse her bir şiiri içi yazdığı müzik yazan Ruth White, Brezilya'dan Jocy de Oliveira gibi inanılmaz kadınlar. Neler yapmışlar! Belki üniversitelerde bir müfredatın içine gömülmüş durumda da olsalar, eskiden yaptıkları inanılmaz ilham verici. İlhan Mimaroğlu, Bülent Arel, Luc Ferrari, Cornelius Cardew gibi adamlar gerçekten müziği büyük bir aşkla sevmişler ve onu değiştirmeyi başarmışlar. Çünkü o gürültülerle yaşamanın bir bedeli var. Luc Ferrari dünya televizyonlarındaki haber bültenlerinden parçalar yapmış, son dakikaların müzikleriyle verilen uyarılmalarla yapılan başka bir bakış açısı geliştirmiş. Luc Ferrari'nin cenazesinde iki eski dostu 45 dakikalık tamamen emprovize bir veda konseri vermiş. Dinlerken tüylerim diken diken olan ender elektroakustik konserlerden biridir. Bir arkadaşa başka nasıl veda edilir? Bunlar beni hayatın içinde tutuyor. Yaşarsam, kendimi 70 yaşında da ses kayıt cihazları ve fotoğraf makinamla gezerken bulmayı hayal ediyorum.

Çocukken sesle ilişkin nasıldı?

Çocukluğum Tokat'ta, doğayla tamamen iç içe, köyde geçti. Sessizdi. Çoğu günüm yalnızdı yazları, çok sıkılıyordum. Kendi eğlencelerimi kendim yaratır, inanılmaz yaramazlıklar yapardım. Ramazan'da bana elma verilmediği için, herkes teravih namazına gittiğinde, elma ağacındaki bütün elmaları ısırıp yere tükürerek kimseye yar etmemek gibi acayip zırlıklar...

Ercüment Ortaçgil de senin için önemli bir isim...

Benim manevi babam. Boğaziçi'nde matematik hocası. Bir gün çok sinirlendi derste, insanlar ilgisiz, ben de anlamaya çalışıyorum en önde. Power series (süper diziler) diye bir konu işliyoruz. Tebeşiri attı, "hepiniz ilgisizsiniz, Boğaziçi'ni bir bitireyim, bankacı olayım, köşeyi döneyim derdindesiniz" dedi. Çıkışta yakaladım, "hocam, ayıp oluyor, çok hızlı bir genelleme oldu" dedim. Özür dilerim filan dedi. Benim için çok önemli bir insandı.

Müzisyen aynı zamanda…

Ama küsmüş, döndüremiyoruz. Gitarla senfoniler çalmış kafasında. Gitarla flüdü canlandırmak istemiş.

Debussy varken ben melodiye hiç bulaşmıyorum. Onda melodiler iç içe geçmiştir. Ölmeden önce şunu demek isterim: Müzik, Debussy'den başka bir şey değilmiş.

Liz Fando'ya ne diyor?

Yaptığım müziği benimsemek için az çok elektronik müzikten hazzetmek lâzım. O daha eski kafalı olmaya yeminli. Rock'n'roll, Deep Purple kafasında. '70'leri çok canlı yaşamış, o yıllarda o müziği kardeşi Bülent Ortaçgil'le birlikte Robert Kolej'de üretmiş, saykodelik gruplar kurmuş. Benim sunacağım ona bir şey ifade etmeyecektir. Bundan yirmi yıl sonra yapılan şeyler de belki bize hitap etmeyecek, başka frekanslar daha popüler olacak.

Liz Fando blog'unda ve Karga Mecmua'da şiirlerini okuyoruz. Peki söz yazmayı, şarkı yapmayı düşünmüyor musun?

En son Edip Cansever'e bir tribute şiiri yazmıştım. Şiiri okurken duramadım, bir çırpıda bir şey çıktı içimden. Edip Cansever'e bağırmak istedim. Teşekkür etmek, bir şey demek istedim. Ama sözlü müzik yapamayacağımdan eminim.

Liz Fando myspace sayfasında "Requiem For Hrant Dink" adlı bir parça var.

Bir lisede matematik öğretmeniydim. Hrant Dink'in öldüğünü duyduğumda teneffüsteydim. Hiçbir şey olmamış gibi dersi anlatmaya başladım, sonra arkamı döndüğümde "hocam, ne oldu" dediler. Benim gözler gitmiş, hüngür hüngür ağlıyorum... Bir çaresizlik durumu vardı. O anki duygularla çıkan bir parça o. Rahatladım mı? Tabii ki hayır, ama en azından seslenmiş oldum.

Söyleşi: ***Şahan Nuhoğlu - Çiğdem Öztürk***

Nejat İşler

Onu bir ekran şahsiyeti olarak tanıdık. Bir taraftan "milyonların sevgilisi", öbür taraftan rol kesmeyen, efendi gibi oynayan, karakteri etiyle, kemiğiyle, ruhuyla canlandıran bir aktör: Demiroğullarından Kadir ("Gülbeyaz"), doktor Deniz ("Aliye"), marangoz/şoför Ali ("Bıçak Sırtı"). Beyazcamdaki hissimiz Yeşilçamda da pekişti: "Mustafa Hakkında Her Şey", "Barda", "Yumurta" ve diğerleri... Zamanla anladık ki, bu Nejat o Nejat'mış: Tezgâhından bir sürü kitap düşürmüşüz, aynı gece aynı barda içmişiz, aynı konsere kaçak girmişiz... Nejat İşler'le söyleşi yapmak için kasten uzun süre bekledik, televizyon molası aldığı, medyadan uzak olduğu bir dönemde "gel, sana 10 şarkı dinleteceğiz" diye kandırıp saatlerce sorguya çektik.

Brecht Dövüş Kulübü

Foto: Şahan Nuhoğlu

Pinhani
Ben Nası Büyük Adam Olucam
(İnandığın Masallar)

Nejat İşler: Pinhani bu. Çok seviyorum. Garip bir karşılaşmamız oldu. Bir gün bizim dükkâna (Tezgâh) bir CD bırakılmış. Üzerinde bir not: "Nejat abi, ben Cağaloğlu Anadolu'dan Sinan, bir CD çıkardık, dinlemenizi istiyorum." Sonra evde dinledim, çok sevdim, telefon numarası da vardı, hemen aradım, tanıştık. Sinan'la (Kaynakçı) aynı okuldanmışız, benden çok sonra mezun olmuş. Sonra konserlerine gittim, sahnede de iyilerdi. Pinhani'yi Çekirdek Sanatevi sound'u olduğu için sevdim, Bülent Ortaçgil'in, Fikret Kızılok'un o canlı kayıtlarını zaten dinlerdim. Bizim okuldan bayağı bir grup çıktı, Replikas'çılar da (Barkın Engin ve Gökçe Akçelik) Cağaloğlu Anadolu'danmış.

Sen de lisedeyken "ben nası büyük adam olucam" diye sorar mıydın?

Okulda bütün Türk erkeklerinin karşılarında gördükleri rakip, sınıfta asılı Atatürk resmidir. Senden de öyle olmanı isterler. Ben deniz subayı olmak istiyordum. Orta sonda maddî durumdan dolayı Deniz Lisesi sınavlarına girdim. Yakışıklı herifler, üstlerinde güzel giysiler; deniz subayı olmak forslu bir durum. Sınavı kazandım, ama Cağaloğlu Anadolu'nun müdürü "sana kitaplarını verelim, harçlık ve yemek de verelim, gitme" dedi. Benim de işime geldi.

Müdür herkese bunu demez... İyi bir öğrenci miydin?

Yaramaz bir heriftim, "beşten şaşma, altıyı aşma"ydım, ama öğrenim hayatımın tümünde sınıf başkanlığı yaptım. Yol yordam bildiğim için herkes severdi beni. Sonra "Gülbeyaz" dizisinde bir rüya sahnesinde denizci üniforması giydim ilk defa. *(gülüyor)* Lise sonda, Deniz isminde filozof bir arkadaşımla "üniversite sınavlarına karşıyız" diye herkese posta koyduk, kursa falan da gitmedik. Kendimizden çok eminmiş gibi, Boğaziçi Political Science, ODTÜ Uluslararası İlişkiler gibi hayvan tercihler yaptık. Tabii ki hiçbir yere giremedik. O bir senelik boşlukta, büyük adam olmanın yolunu tiyatroda gördüm. Serseri serseri gezerken, bir gün, 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü'nde beleş tiyatroya gittim. Sahnede Nihat İleri'yi gördüm. "Danton'un Ölümü"nde. O akşam konservatuara girmeye karar verdim.

Filozof Deniz'e ne oldu?

Birkaç okul değiştirdi: Prehistoria, arkeoloji, AB Yüksek Okulu, birincilikle bitirdi hepsini. Şimdi Topkapı-Ambarlar'da babasının işinde çalışıyor. *(gülüyor)* Sahiden büyük filozoftur. Beni müziğe uyandıran da odur.

Ailende büyük adam var mı?

Hiç yok. Doktor yok, asker yok, memur yok... Dedem fabrika işçisi, babam da öyle. Dedem Feshane'den emekli oldu, ayakkabı ustasıydı, sayacıydı. Soyadımız o yüzden İşler. Annemin babası, babamın babasının kalfasıymış. Birbirlerine oğlanla kızı vermişler... Annem bir ara konfeksiyonda çalıştı, uzun süre Vakko'ya eşarp işi yaptı. O eşarpların kenarları, evlerde yapılırdı. Bizim ev eşarp kaynıyordu bir aralar.

Roll'a da kızıyorum. Politik içeriği olmayan bir müzik sanki müzik değildir gibi bir tavrınız var. Metal de yok. Şu son Motörhead - AC/DC kapağı biraz düzeltti aramızı.

Baban hangi fabrikada çalışıyordu?

Çok iş değiştirdi. En sevdiğim fabrika bisiklet fabrikasıydı. Getirdiği artık parçalarla bana bir bisiklet yapmıştı. 12 Eylül dalgasına işsiz kaldı uzun süre. Siyasete herkes gibi o da karışmıştı. TEKSİF'e bağlıydı. Sonra 42 yaşında emekli olup amcamın dekorasyon dükkânında gücü yetene kadar boya,

duvar kağıdı, marley işleri yaptı. Emekli ikramiyesiyle bir manav açmıştı, Veliefendi'nin arkasında. İki ay sürdü. Bütün para atlara gitti. *(gülüyor)*

Seni de bu işlere sürükler miydi?

Bu işlerin hepsini yaptım, manavda da durdum, evlere de gittim, yağlıboya yaptım yazları. Yedi yaşımdan itibaren her yaz mutlaka çalıştım. Dokuz yaşımda gazetecilik yapıyordum, sabah 6:30'da sıcak sıcak gazeteleri alıp mahallede satardım. Eski matbaa kalıpları vardır, onları kıvırırsın, bir kayışla boynuna bağlarsın. Tıpkı filmlerdeki çocuklar gibi bağırırdım günün haberlerini. O sıralar Tan gazetesi yeni çıkmıştı... Babamla annem durumumuz ne kadar sıkışık olursa olsun, eğitimimiz için elden geleni yaptılar. Ablam şimdi İngilizce öğretmeni.

Tiyatrocu olmanı desteklediler mi?

Çok desteklediler. Başından beri bütün oyunlarıma geldiler. Bizimkiler öyle şeyleri sever. Ben doğmadan evvel, amcamlarla başladıkları bir sinemacılık, salon işletmeciliği serüvenleri var. Şimdi Galleria'nın olduğu Bakırköy Halk Bahçesi'ni altı-yedi sene işletmişler: Filmler, Erkin Koray, Barış Manço konserleri, Kenterler'in oyunları... Babam Tarık Akan'ın oralarda haytalık yaptığı zamanları anlatır. Ben iki yaşındayken, '74 yılında bırakmışlar. Evde dört tane telefon vardı, sinema işi bitince telefonları eve getirmişlerdi herhalde. Dördü yan yana dururdu, ablamla birbirimizi arardık. *(gülüyor)* Hepsi satıldı, çünkü telefon para ediyordu o zaman. Sonra babam PTT'ye dilekçeler yazmaya başladı, eve yeniden telefon bağlanması için. On yıllık dilekçeler ve gelen cevaplar –"maalesef kutu yok"– koca bir dosyada hâlâ durur. En son, Özal bir telefon hamlesi yapınca bağlandı eve telefon.

Eyüp'te nasıl bir evde yaşardınız?

Üç katlı, büyük bahçeli bir ev. Dedemin emekli ikramiyesiyle yapılmış. İki de kiracımız vardı. Yazın çok keyifliydi. Komşuluklar akraba ilişkileri gibiydi. Benim halam yok, bütün komşulara hala derdim, Mürvet hala, Dursen hala...

Ev duruyor mu?

Aslında inançlı biri değilimdir. Askerdeyken, gecenin bir vakti kötü bir rüya gördüm ve uyandım. Hiç adetim değildir, hemen eve telefon ettim, "bir şey mi oluyor" dedim. Annem güzel yalan söyler. Kimseyi kırmamak için beyaz yalanlar: "Yoo, hiçbir şey yok" dedi... Askerlik dönüşü, bahçede çay içiyorum, annem "son kez bak, ev gidiyor" dedi. Satmaya karar vermişler. Üç otuz paraya sattılar evi.

Rüyayı gördüğün gün?..

Evet, o gün satış kararı verilmiş... Benim bu televizyon işlerine girme nedenlerimden en önemlisi o evi geri almaktır. "Aliye"den sonra denkleştirdim parayı. Evi alan adamı buldum. Ankara'da, Gençlik Spor Müdürlüğü'nden biri. AKP Eyüp Belediyesi'nden oraya geçmiş. "Para sorun değil, istediğinizi öderim, orası doğduğum ev" dedim. Vermedi. Hâlâ duruyor, önünden geçip bakıyorum, başkasının oturmasına dayanamıyorum. Hâlâ rüyalarıma giriyor.

Nine Inch Nails - The Collector *(With Teeth)*

Soundgarden filan mı? Güzel parça.

Nine Inch Nails.

Haa, eyvallah. Trent Reznor'u seviyorum. İnternetten son albümünü beleş indirterek "CD'ler satmıyor, batıyoruz" diyenlere güzel bir hareket yaptı. İlk hareketi Radiohead yapmıştı, Reznor daha da acayibini yaptı. Sanatta artık alternatif ticaret şekillerine bakmak lâzım.

Şarkının adı "The Collector". Senin oynadığın son film, bir koleksiyoncunun hayatını anlatıyor. Pelin Esmer, "Koleksiyoncu" adıyla kendi amcasınının belgeselini yapmıştı, şimdi de aynı tema üzerine uzun metrajlı bir film çekti...

Yeni bir dil arayan sinemacıların hepsinde haklı bir korku var: Profesyonel oyuncularla çalışmak istemiyorlar. Onların büyük oynama durumlarından, inandırıcılıktan uzak kalmalarından çekiniyorlar. Ben bunun aksini iddia ediyorum. "Yumurta"yı biraz o amaçla yapmıştım: Hem Semih (Kaplanoğlu) arkadaşımdı, hem de en gerçek, en doğal haliyle bir rolü taşımanın nasıl bir şey olduğunu tecrübe etmek ve göstermek istedim. Pelin Esmer, "Yumurta"yı seyrettikten sonra, "galiba seninle çalışacağım" dedi. Bir süre sonra bu senaryoyu verdi, inanılmaz güzeldi. Mithat (Esmer) amca başlı başına bir fenomen. Filmde kendini oynuyor. Tam film olacak hikâye. Onun hikâyesine saygımdan dolayı kabul ettim işi.

Kimdir Mithat Esmer?

1940'larda, hükümetin "dahi çocuklar" programı çerçevesinde yurtdışında okuyor. Mithat amcayı California'ya, Stanford Üniversitesi'ne elektronik mühendisliği okuması için Sümerbank gönderiyor. Hayatta hayıflandığı en büyük şey, "transistörlü radyoyu neden ben icat etmedim!" Öyle bir adam. Çocukluğunda zaten kibrit kutusu, pul falan biriktirirmiş. Amerika'dan gemiyle yedi bavulla dönüyor. Sümerbank'ta elektronik mühendisine uygun bir pozisyon bulunamayınca, saçma bir fabrikada kontrol şefliği veriyorlar. Orada çalışırken koleksiyon hikâyesi gemi azıya alıyor.

Ne koleksiyonu bu?

Sebze, meyve ve yemek haricinde her şey! Bardaktan piyango biletine, gazeteden saate kadar... Bir gün Emniyet'in radyo kuracağını öğrenince, hemen başvuruyor. Ankara'da Polis Radyosu'nu kuran adam aynı zamanda. O günlerde boşanıyor. Karısı "ya koleksiyon ya ben" deyince "koleksiyon" diyor. *(gülüyor)*

Çocukken sendikanın babama verdiği kitaplar vardı evde. Dostoyevski'nin "Ezilenler"i, Politzer'in "Felsefenin Temel İlkeleri" ve İş Kanunu... Dönüp dönüp üçünü okuyordum.

Niye her şeyi biriktiriyormuş?

"Hayatın devamlılığını tutuyorum" diyor. Vakanüvislik gibi bir şey. Tek farkı, yazarak değil de, eşyalarla tutuyor tarihi. Mesela alışverişlerdeki pazarlığını cebindeki küçük teyplere kaydediyor, onları da saklıyor. Evindeki makara bantlarda Polis Radyosu'ndan kaydettiği sesler var: Deniz Gezmiş'lerin yakalanma haberi, '60 ihtilalinde Türkeş'in konuşması falan... Evi bir tarih. İşte bu evin hikâyesi filme çekildi. Bina depreme dayanıklı olmadığı için boşaltmaları lâzım. Metrekareye düşen ağırlık çok fazla. Apartmandakiler "ev yıkılsın, yenisi yapılsın" istiyorlar. Mithat amca imza vermediği için ev yıkılamıyor. Filmde ben kapıcıyı oynadım. Bana ihtiyacı var, çünkü zabıtalar "yükü hafiflet" diyorlar. Eşyanın bir kısmını kolileyip depoya indireceği için, her gün çıktığı rutin alışverişe gidemiyor, onun yerine ben gidiyorum. Muntazaman piyango bileti aldığı bir büfe var. Büfeci kapıcıya, yani bana, bir deste eski bilet veriyor, "bunları amcaya götür" diyor. Eve gidip "eski biletleri neden gönderdi, anlamadım" deyince, "beni bir tek o adam anladı" diyor. *(gülüyor)*

Anlaşılamadığına üzülen, acılı biri mi?

Hayır, ne özellikle övünüyor bundan, ne de kendine acıyor. 1950'den beri beraber yaşadığı normal bir durum. Bence artık tarih böyle yazılmalı. Kişisel tarihler daha önemli. Mesela Reşat Ekrem Koçu'nun kitapları... Zaten filmin ana hattında Koçu'nun "İstanbul Ansiklopedisi" var: Film boyunca eksik 11. cilt aranıyor... Mithat amca 82 yaşında, günde on tane sigara yakıyor, her gün belli bir ölçü votka içiyor, Antakyalı olduğu için "Asi" dizisini kaçırmıyor. Filmde apartman yöneticisini oynayan Savaş (Akova) abi, "çizgileri 82 yaşında, ama gözleri hâlâ genç" dedi. Kadınlardan dolayı mı acaba? Bir gün Mithat amcayla birlikte oturuyorduk, bir arkadaşımın annesi geldi, tanıştılar, "oğlunuz Nejat'la aynı yaşta mı?" diye sordu. "Evet" deyince "ama siz çok gençsiniz" diye direkt asıldı. Kadın "yemezler" dedi, gitti. *(gülüyor)*

Senin de eski kitapçı olman ilgisini çekti mi?

Yaptığım işi öğrenmesinden korktum. Tezgâh'ı, eski kitap işimi öğrenirse biteriz diye düşündüm. Çünkü adamın merakı, benim işim. Ben de bir koleksiyoncuyum aslında. Bunu ondan sakladık, hâlâ bilmiyor. Mithat amcanın koleksiyonunu hayretle anlatıyorum ama, bana hiç yabancı gelmedi. Bizim de depolarımız, evlerimiz onun evine benzeyen yerler oldu hep.

"Masumiyet Müzesi" ile paralellikler kurdun mu filmin ve Mithat beyin hikâyesinde?

Okumadığım için bilmiyorum. Kitabı almadım. Büyük ihtimalle iki-üç sene sonra karşıma çıkacak ve okuyacağım. Ben elime ne geçerse, abur cubur okurum...

Beatles - Paperback Writer *(The Beatles 1962-1966)*

Beatles benim için klasiktir. Bütün şarkıları on numara, ama ben en çok toplu vokallerini severim. Birçok müzisyen "ilk aldığım plak Beatles" der. Benim de ilk aldığım plaklardan biri Beatles. Biri kırmızı, öbürü mavi iki plakları vardır, merdivenden aşağı bakıp poz verdikleri. O ikisini almıştım. "Paperback Writer" kırmızısındaydı herhalde.

Kitaplarla ilişkin nasıl başladı?

Kalabalık bir ailede büyüdüm, kalabalık içinde yalnız kalmanın tek yolu okumaktı. Nasıl oldu bilmiyorum, ama beş yaşımda okumaya başladım. Ablamla beraber okula giderdim, bana da bir önlük dikmişlerdi. Evde tabii ki kütüphane yoktu, sadece sendikanın babama verdiği birkaç kitap vardı. Biri Dostoyevski'nin "Ezilenler"i, biri Politzer'in "Felsefenin Temel İlkeleri", biri de İş Kanunu... Dönüp dönüp üçünü okuyordum. *(gülüyor)* Kelimelerle acayip bir ilişkim var. Filmlerde altyazı okumak bile çok hoşuma gider. *(gülüyor)*

Eski kitap satmaya nasıl başladın?

Liseden sonra boş kaldığım dönem, bir film şirketine girdim, çıktım, Ana Britannica sattım, o işten de çıktım. Şiddetli paraya ihtiyacım olunca, Mahmutpaşa'da tişörtçü bir tanıdığımdan tişört alıp Teşvikiye'ye tezgâh açtım. Teşvikiye Camii'nin duvarında kitap-plak satan çocuklara zaten devamlı takılıyordum. Onlar kolladılar beni. Güzel para kazandım, ama kış geldi. Ben de evdeki bütün plakları ve kitapları çıkardım; camide yer kalmamıştı, yanan konservatuarın önüne sergi açtım. Sonra camiye yasak geldi, hepsi benim yanıma geldiler, en kıdemli ben oldum orada. *(gülüyor)*

Ne tür kitapların vardı?

Fransız İhtilâli'ne takıktım, Rousseau'lar, Voltaire'ler, Server Tanilli kitapları filan vardı. Plaklarım da Sinatra'lar, Elvis'ler, Shakin Stevens... Hep rock'n'roll dinliyordum... O kitapların öyküsü komiktir: Filozof Deniz'in annesi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde çalışıyordu. O zaman Fak-Fuk-Fon vardı, ihtiyacı olanlara yardım ediyorlardı. Deniz'in an-

→37

Solda, "Bıçak Sırtı" dizisinde Melisa Sözen'le; sağda Semih Kaplanoğlu'nun "Yumurta" filminde

nesi haber gönderdi, "Nejat'ın ihtiyacı var, gelsin, para alalım ona" diye. Boyalı ayakkabılarla temiz çocuk olarak giyinip gittim. Hayatımın en güzel rollerinden birini kestim. Gerçekti, ama demek öyle güzel dramatize ettim ki, adam 100 lira vereceğine 500 lira verdi. Biz de Deniz'le parayı kırıştık, direkt Kitap Fuarı'na gittik, bir sürü kitap aldık, sonra Ses Tiyatrosu'na seks filmine gittik, çıkışta İnci'den profiterol yedik, sonra evlere dağıldık. O kitaplarla dört sene sonra tezgâh açtım. *(gülüyor)*

İlk kime ne sattın, hatırlıyor musun?

Hatırlamıyorum. Muhtemelen Hüsrev ya da Hüseyin, Hatemi'lerden birine satmışımdır. Onlarla iyi anlaşıyorduk.

İnsan Teşvikiye'de tezgâh açınca, müşterileri de ünlüler oluyor değil mi?

Nuray Mert, Fatih Özgüven, Orhan Pamuk, Sabah gazetesi oradayken Çetin Altan gelir giderdi.

Dizilerde oynamaya başlayınca, müşterilerin arttı mı?

Yoo. Bazen yanıma gelip "Siz 'Şehnaz Tango'daki çocuk değil misiniz" derlerdi. "O olsam burada ne işim var" derdim. *(gülüyor)*

Tezgâhta dururken kitap okuyor muydun bir taraftan?

Zor oluyordu. İlgimi çekecek çok şey vardı Teşvikiye'de. Türkiye'nin en kalburüstü caddesinde oturuyorsun ve Türkiye'nin en acayip kızları geçiyor önünden. Biraz onlara takılıyordum, gelip geçen insanları seyrediyordum. Bayılırım seyretmeye.

İnsanları seyretmek oyunculuğunu da besledi mi?

Çook. Son filmde yaptığım kapıcı, Teşvikiye'den bir kapıcı mesela. Kapıcılarla aramız iyiydi. Aldığımız bütün dergiler, kitaplar ilk önce onlara gelirdi. İş ilişkimiz vardı yani.

Senden önce kimlerin tezgâhı vardı orada?

Sinan, Ferruh, Zihni, Güray, Şahin ve tabii Deli Şeref... Çoğu üniversiteden arkadaş. İlk Beyazıt'ta başlıyorlar. İlk nasıl Teşvikiye'ye geldiler, hiç bilmiyorum. Önceleri sırf pazar günleri başlıyorlar, sonra her güne yayılıyor. Güzel günlerdi. Her gün festival gibi geçiyordu. Komün yaşıyorduk. Aile olduk, hâlâ da öyle. Şimdi Galatasaray'daki dükkânın adı aslında Teşvikiye'deki Tezgâh. "Teşvikiye'deki" üstte ufak yazar tabelada. Sinan (Düğmeci) ve Ferruh'la (Okan) birlikte açtık...

Zabıtayla aranız nasıldı Teşvikiye'de?

Fenaydı. Hep "kapatın, kaldırın bunları" diyorlardı. Biz de direniyorduk. Fatma Girik zamanında cami yasaklandı. Mustafa Sarıgül zamanında da, dört tane belediye kamyonuyla geldiler, her şeyi aldılar. Hiç ellemedik. Oturduk, seyrettik. Bu işin sonunun geleceği belliydi. Bizi koruyan kimse kalmadı. Çünkü Teşvikiye de çok değişti.

Eskiden nasıldı, ne değişti?

Şimdi orası bir fasad gibi. O zaman yaşıyordu. İnsanlar da butafor sanki. Madame Tussauds müzesindeki mumyalar gibi geziyorlar. Biz o zaman tezgâhı kapatır, aynı kıyafetle akşam Pasha'ya giderdik. Sınıfsızdı durumumuz. Herkesle muhabbetimiz vardı. Orası mahalleydi, şimdi değil.

Kendinizi tam bir sahaf gibi hissediyor muydunuz?

Sahaf değiliz, eski kitapçıydız biz. Recycle işindeyiz. Sahafiyeden hiç anlamayız. Aslında aralarında eski Türkçesi olan bir tek ben varım, ama yine de anlamam.

Eski Türkçe nereden?

Kur'an kursundan. Ama her şeyi unuttum, çok zor okuyabiliyorum artık.

Kur'an kursuna kaç sene devam ettin?

Beş yaz falan gittim. Hatim matim işlerini geçtim yani. *(gülüyor)* Ezan da okudum, müezzinlik yaptım.

Brecht, Marx'ın yabancılaşma kuramını kapıcıya anlatabilen bir herif. Büyük adam. Brecht'e hâlâ ihtiyacımız var. İlk oyunu "Baal"i oynamak istiyorum.

Nasıl yani?

Dedem mahallede saygı gören bir insandı. Birkaç tane cami yaptırma derneğinin başkanıydı. Bazen imamı köyüne gönderir, "yıllık iznini yap, biz burayı idare ederiz" derdi. Dedemle camiye giderdik. Dedem imamlık yapardı, ben müezzinlik. Çocuk sesimle. *(gülüyor)* '83'te Anadolu Lisesi'ne girmeseydim, İmam Hatip yolcusuydum. Dedem çok istiyordu. Beni dedem büyüttü zaten. Babam çalışıyor, annemin bir sürü işi var, hep dedemin elindeydim. Beni hâlâ mahallede dedeme benzetirler, babama değil.

Demin Deli Şeref'in adı geçti. O kim?

(gülüyor) Benim ustamdır. Delidir, ama iyidir. Teşvikiye'de ilklerdendir. Aslında Manisalı. Ortaköy'de meydana yakın bir yerde kitap, plak dükkânı açıyor. Battıktan sonra Teşvikiye'ye geliyor. Şeref death metal'e giden yolculuğuna cazdan başladı. Benim için çok iyi bir müzik öğretmeni oldu. Tezgâha plak geldiğinde, yok Creedence Clearwater Revival, yok Osibisa, "bunları mutlaka dinle" derdi. Türkiye'de kitabı en iyi bilen adamdır bence. Üstüne tanımam. Bilerek değil, ama hep doğru hislerle hareket eder. Sezgisel bir tüccar. Burnu koku alır. "Seç al bir lira" yaptığımız kitapları çöpten toplar, beş-on liraya millete kakalardı. Bir gün Gültepe'de bir kâğıt hurdacısına gidiyor. Presin içine girip bir şeyler arıyor. İçindeyken pres çalışıyor, farkında değil, hâlâ kağıt topluyor. Sonunda pres arkasından vuruyor, uyanıyor ve bağırmaya başlıyor, "durdurun, imdaat" diye. Sıkışıyor, sıkışıyor, kaburgaları çatur çutur kırılıyor. Haber geldi, Yedikule kemik hastalıkları hastanesine gittik. Abartmıyorum, gözleri çizgi film gibi dışarı fırlamıştı. Sedyede ameliyata giderken eliyle metal işareti yapıp bağırıyordu. *(gülüyor)* Bir lâkabı da Dokuz Canlı Şeref. Ya da Parkinson Şeref. Bir de Şerefsiz Şeref. *(gülüyor)*

Parkinson nereden?

Parkinson diye grubu vardı. Bilsak 5. Kat konserleri efsanedir. Death metal çalıyorlardı. Geriye dönük vokalin, brütal vokalin kralıdır.

Kitapçılığa devam ediyor mu?

Ediyor. Dükkânı, tezgâhı yok. Freelance yapıyor. *(gülüyor)*

Senin de gitar çaldığını, vokal yaptığını duyduk.

Bir-iki denedim. Dinlediğimiz müziğin o tarafını çok seviyorum. Müzik dinleyen herkes bir şekilde aktif hale geldi.

Daha ziyade punk tavrı gibi.

Bulunduğum çevrede her tür şey dinlenirdi. Sadece Deep Purple'dan, Led Zeppelin'den gelen süzme rock'çı değildik. Genelde '80'leri hepimiz yediğimiz, punk'ı yuttuğumuz için, onları eleye eleye ve toplaya toplaya geldik. Hâlâ yelpazem geniş. Bu ara evde devamlı Mezzo kanalı açık, opera, klasik, dans, mans... Blues çok dinliyorum. Jeff Buckley, Ben Harper da çok seviyorum. Post-punk dinliyorum, New Model Army hastasıyım. Punk dedin mi, Sex Pistols Allah'tır.

Ya Clash?

Daha az severim. Bana melodik geliyor. Müzikte melodiyi seviyorum, ama punk'ta değil. Punk kırsın, döksün istiyorum. Anti-Flag güzel.

Tom Waits - What Keeps Mankind Alive *(Orphans: Brawlers, Bawlers & Bastards)*

Tom Waits mi? Kurt Weill bestesi gibi.

Evet, Kurt Weill bestesi, "İnsan Neyle Yaşar".

"Üç Kuruşluk Opera"dan, Brecht.

Hiç seyrettin mi oyunu?

Seyrettim, okulda da oynadım... Müşfik (Kenter) hoca da oynamış. Çok güzel oynadığını söylerler... Ferhan Şensoy'un "Üç Kurşunluk Opera"sı da güzel bir versiyondu.

Brecht ne zamana, nasıl girdi hayatına?

Lise Alman tedrisatlı olduğundan, Alman yazarlara aşinaydım. Konservatuara giriş sınavı için kimseden yardım almadım. Fransız İhtilâli'ne ilgim yüzünden, Wajda'nın filminden "Danton'un Ölümü"nü biliyordum. Büchner'in kitabını da aldım. Bir tane de komedi hazırlamak lâzımmış, sahaftan Brecht'in "Galile'nin Yaşamı"nı buldum. Oradaki bir şarkı, Kopernik'in kuramını özetler. Çok güzel bir şarkıdır. Bir de Bob Dylan'ın bir boksör hakkındaki "Who Killed Davey Moore?" şarkısını şiir olarak hazırladım. Herkes sınava Shakespeare'le, "Antigone"yle filan gitmiş. Ben Büchner, Brecht, Bob Dylan... Zeliha (Berksoy) hoca çok Brecht'yendir. Bana "kim bu?" falan diye baktı herhalde, beni aldı, okuldayken de çok ihtimam gösterdi... 1930'lar Almanya'sı, Brecht, Klaus Mann'ın "Mephisto"su, bir sürü sanat akımı, dünya buhranı... O dönemleri çok seviyorum. Brecht'in ilk oyunu "Baal"i oynamak istiyorum. Brecht'in epik olmayan tek oyunu, anarşist bir şairin, şarkıcının hikâyesi. Biseksüel, millete satışan, kavgacı, acayip bir herif. Brecht hayatı boyunca dönüp dönüp tekrar onu yazmayı istemiş. Bir şekilde becereceğim, ya "Baal"i ya da ondan uyarladığım bir şeyi muhakkak yapacağım.

2009 İstanbul Bienali'nin ana teması Brecht ve "İnsan Neyle Yaşar" şarkısı. Sence Brecht'i özledik mi? Bugünün dünyasında toplumsal bir karşılığı var mı?

Brecht, Marx'ın yabancılaşma kuramını kapıcıya anlatabilen bir herif. Büyük adam. Brecht'e hâlâ ihtiyacımız var. Okuldan mezun olmuş çocuklarla, yirmi kişi toplanıp "Üç Kuruşluk Opera" yapmayı düşünmüştük. Almanya'daki Kurt Weill Vakfı çok iş çıkardı başımıza. Oyunu oynamak istiyorsan şu kadar nefesli gerekiyor, şu kadar yaylı, bilmem ne tipi orkestra... Etimiz ne, budumuz ne? Devlet tiyatrosu muyuz? Biz de vazgeçtik. Çok da güzel fikirlerim vardı. Canlı orkestra ve DJ bir arada yapacaktım. Kerhanede geçecekti. Kovboy filmlerinde müzikli kerhaneler gibi bir yerde. Bir sürü dansçı. Anadolu'da bilinen çadır tiyatrosu gibi olacaktı. Tiyatroyu hâlâ öyle bilirler Anadolu'da: "Çıplak kadınlar gelecek!" derler... Kirli bir şey yapmak istiyordum.

Yazdığın oyunlarda Brecht'yenlik var mı?

Biraz. Normal dramatik bir hikâye yazıyorum. Sonra o dramayı genellikle şarkılarla kırıyorum. Kabare çok güzel bir format benim için.

Neler yazdın şimdiye kadar?

Marguerite Duras'nın "Ölüm Hastalığı" diye bir kitabı var. Oradan "Yalnızlıktır Benim Gizli Sevgilim" diye tek kişilik bir oyun uyarladım. Sonra "Biz Zavallı Erkekler" diye bir şey yazdım. Bir de, "Tuhaf Şehir Hikâyeleri" diye, kabareye benzeyen altı ayrı hikâye: Bir radyo DJ'i Tuhaf Şehir Hikâyeleri adlı radyo programında hikâyeler anlatıyor, biz de onları sahnede canlandırıyoruz. Oyunda hem kendi yazdığımız, bestelediğimiz şarkılar vardı, hem de Ibrahim Ferrer'den, Art Of Noise'dan bilinen birkaç şarkı. Tam istediğime yakın bir şeydi. Sonra "Cadı Sıkıntısı" diye bir absürd bir oyun oynadık. Onu Aşkın Şenol yazdı. Anlayışımız yavaş yavaş bu son iki oyunda oturdu. Daha bir şeyler denemek, danslı bir şeyler yapmak istiyorum. Ama ben dans etmem muhtemelen. Gerçi "Atları da Vururlar"da hepimiz hayvan gibi dans ettik.

Farkında mısınız, bu aralar Sakallı bayağı gündemde. Bir kriz oldu, herkes Marx kesildi. Allahın sopası yok diye buna mı deniyor?

Buradan veya yurtdışından, ruhuna en yakın bulduğun oyunlar, temsiller neler?

Buradaki Tiyatro Festivallerinden birinde, İspanyolların Yllana Tiyatrosu'nun "Muu?" diye bir işi vardı. Sadece mim yapıyorlar, ama çok yaramazlar. Onları takip ediyorum... Geçen sene bir haber duydum, gitmeyi çok istedim: Stuttgart'ta bir ekip var, "Das Kapital"i oyun olarak sahneye koyuyorlar. Nasıl yapıyorlar, çok merak ettim. Farkında mısınız, bu aralar Sakallı bayağı gündemde. Bir kriz oldu, herkes Marx kesildi. Allahın sopası yok diye buna mı deniyor? *(gülüyor)* Kısaltılmış Shakespeare Kumpanyası diye bir grup var İngiltere'de. RSC kısaltmasını kullanıyorlar. RSC, aslında Royal Shakespeare Company. Bunlarınki ise Reduced Shakespeare Company. Birbirlerine rakipler. Royal Shakespeare Company'nin gittiği kentlere RSC diye tezgâh açıp bilet satıyorlar. Enayiler de yanlışlıkla bunlarınkine gidiyor. Tek oyunda, iki saat içinde, Shakespeare'in bütün oyunlarını oynuyorlar. Birinci perde 37 oyun. İkinci perde "Hamlet".*(gülüyor)* Seyredemediğim bir oyunları var. Denk gelirse mutlaka bakmak lâzım: "Allah'ın Yazdığı Bütün Kitaplar". Fena dalga geçiyorlar. *(gülüyor)* Tom Stoppard'ı çok seviyorum. Tiyatro, fırlamalığa çok müsait. Ben hem video, hem dansı denedim okulda. Nasıl yaparım, nasıl ederim diye mevzuyu anlamama yarayan laboratuar çalışmalarıydı onlar. Bu tip şeyleri en iyi Baba Zula yapıyor.

Baba Zula'yı bir tiyatro gibi mi görüyorsun?

Kesinlikle. O bir gösteri. Müzik değil. '70'lerdeki bir ton şey, asit kafa hikâyeleri, renklerin değişmesi, çiçek dürbünleri, belli imajlar, onlarsız bir konser düşünülemezdi. Konser demek şov demektir. Gösterinin her şekli benim için tiyatrodur. Söz olmasına gerek yok. Bir şey anlat yeter. Büyük ihtimalle heavy metal'i sevmemin nedeni de o grotesk hal. Haraketler, makyajlar,

ANI-ANLATI

Yazar David Rieff, annesi Susan Sontag'ın ölümüne yol açan son kanserine yakalandığı ândan son dakikalarına kadar birlikte yaşadıklarını anlattığı bu kitabında, annesinin görüşlerinin gölgesinde, Batı kültüründe ölüm karşısında alınan tavırları da dokunaklı bir süzgeçten geçiriyor ve son sözü yine Sontag'ın bir cümlesiyle söylüyor: "Hüzün vadisine gelince kanatlarını aç."

ÖLÜM DENİZİNDE YÜZMEK
David Rieff
Türkçesi: Pınar Savaş

SİYASET

'68'in ünlü devrimcilerinden Tarık Ali, askeri darbeler, uçak kazaları, bombalı saldırılar, idamlar, beceriksiz siyasetçiler ve fanatik İslamcıların eylemleriyle belirlenen kendi ülkesinin siyasal tarihini anlattığı bu kitabında, ABD'nin daimi tehditleriyle Pakistan'ın nasıl bir uçurumun kenarında durduğunu anlatmaktadır...

DÜELLO
Amerikan Gücünün Uçuş Rotasındaki Pakistan
Tarık Ali
Türkçesi: Murat Uyurkulak-Aslı Ilgın Kapsız

ANI-ANLATI

Paris'te patlak veren ve dalga dalga bütün dünyaya yayılan '68'in o çalkantılı günlerinde Paris'te bulunan Hıfzı Topuz, bu kitabında kendi yaşadıkları ve gözlemlerinden de yola çıkarak bir '68 panoraması sunuyor okura; Meksika'dan Vietnam'a, ABD'den Çekoslovakya'ya, İtalya'dan Türkiye'ye sarsıntıları yeryüzünün her tarafında hissedilen 'başkaldırı ateşi'nin arkaplanını ve sonrasını anlatıyor...

PARİS '68:
BİR DEVRİM DENEMESİ
Hıfzı Topuz
Tülay Gerner'in Önsöz'üyle

SİYASET

Kıbrıs ve bağlantısızlık hareketi konularındaki çalışmalarıyla bilinen akademisyen Mehmet Hasgüler'in derlediği bu çalışma, kendi dışındaki güçler ve uluslararası siyasi oyunlar arasında mütemadiyen statüsü değişen ve bu yüzden suni-gerçek kimlik arayışı bir türlü nihayete ermeyen Kıbrıslıların 'Kıbrıslılık' meselesini etraflıca irdelemektedir...

KIBRISLILIK
Derleyen: Mehmet Hasgüler

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28
agorakitaplığı

abartı... Hep maço derler, maço değil aslında. O bir gösteri. Zaten en maço hareketi Jim Morrison yaptı. Çıkarttı, salladı, daha ne olsun.

Okuldaki hocaların arasında Müşfik Kenter'in ayrı bir yeri var galiba.

Dedim ya, beni dedem büyüttü diye. Dedemin kopyasını Müşfik hocada gördüm. Aksi biri, canını acıtıyor bazen, ama bir yandan da sevdi mi seviyor. Özür dilemeyi bile ondan öğrendim. Hata yapardı ve koca adam gençlerden özür dilerdi. Çok iyi hocadır. Hepimize usta oldu, bizi çırakları olarak kabul etti. Böyle sezgili, bu kadar ince bir insan hayatımda görmedim.

Senin neler yaptığını takip ediyor mu?

Ediyormuş. Hiç sanmıyordum ama, öğrendim, takip ediyormuş.

Sana aklından çıkmayan, yolunu aydınlatan belli bir nasihati oldu mu?

Bir gün çok güzel bir şey söyledi. "Ne zaman ki seni seyreden 'siktir lan, bunu ben de yaparım' der, o zaman iyi oynadın demektir koçum!" Bu çok güzel bir kerteriz... Oyunculuğuyla bir kere bile övündüğünü görmedim. Biri övse utanır, yerin dibine girer. Bana bir kere "aferin" dedi. O da birinci sınıfta. Edirne'de turnedeydik, ben perdeciydim. Perde çekip, kapatıp açıyorum. Oyun bitti. Trakya Üniversitesi plaket verecek, Hoca'yı sahneye çıkardılar. Oyunculuk dışında sahneye çıkmaktan nefret ettiğini bildiğim için, perdeyi ona göre ayarladım. Plaketi alınca, tırırıt, hemen kapattım. Sonra yanıma geldi, yanaklarımdan öptü. "Aferin lan" dedi, "perdecilik çok zor iştir". *(gülüyor)* Ama oyunculuğuma hiç aferin demedi. Hep küfür etti. O bir serseri. Uslanmış olsa bile büyük bir serseri hâlâ... Bir gün, fotoğraf çektiğimi öğrenince, "bir makinam var, onu sana vereyim" dedi. '70 model bir Zenith makina getirdi. İçinde film kalmış, yanmış, ama bir kare fotoğraf çıktı. Tab ettirdim, gidip verdim. Başladı ağlamaya.

Ne vardı fotoğrafta?

Bir balkondalar, abisi falan var. Renkli, ama bayağı eski bir fotoğraf... Bir gün benden sapan istedi. Haydaa! Gittim, evin bahçesindeki dut ağacından bir "Y" buldum. Kazıdım, yaptım, beğenmedi. Erik ağacından yaptım, beğenmedi. İncir ağacından yaptım, beğenmedi. Beğenmedi, beğenmedi, beğenmedi! En sonunda gittim, osuruk ağacından bir tane yaptım, götürdüm, "tamam, bu" dedi. *(gülüyor)* Herhalde sene '94 filan. On sene sonra Datça'da evine gittim. Oturduk, çay kahve içtik. "Gel, bir şey göstereceğim sana" dedi. Dolabı açtı, sapan orada! İnanılmazdı.

Kazım Koyuncu - Ella Ella *(Hayde)*

Kazım değil mi?

Nasıldı muhabbetin Kazım'la?

Çok içten bir herifti. Aramızda n'aber, nasılsın filan olmadı, bir anda yan yana geldik. Zuğaşi Berepe'yi biliyordum, dinliyordum önceden. Bildiğimi öğrenince hasta oldu: "Sahiden biliyor musun?" Hep "aktör bu, öyle şeyleri bilmez" denir. Ne yapayım yani, tam da artist değilim. *(gülüyor)* Onunla güzel zamanlar geçirdik. "Gülbeyaz"ın tutma sebeplerinin başında Kazım'ın müziği gelir.

Reklam, diziden daha dürüst. Televizyon, zaten mal satmak üzerine kurulu bir düzen. Biz de reklam arası drama çekiyoruz. Gerçekten reklam çekelim daha iyi.

"Gülbeyaz" kaçıncı dizindi?

Çokuncu, ama ikinci başrolüm. İlk başrolüm "Aşk ve Gurur" diye bir şeydi. Yapımcısı BKM'ydi. Oraya da Pentagram'ın yapımcısı oldukları için gitmiştim. Pentagram'a albüm yapan, bana da kötü bir şey yapmaz herhalde diye düşünmüştüm. Biraz para tuttum "Aşk ve Gurur"dan sonra. Hayalim Krakow'a gidip Wajda'nın okulunda takılmaktı. Aynı Müşfik hocaya gittiğim gibi gidecektim. Wajda'yı çok seviyorum; bana bir şeyler anlatsın, isterse Lehçe anlatsın, bir şekilde bir şeyler öğrenirim, eşek değilim ya. Böyle düşünüyordum. Okul açılana kadar paraları yememek için Sinan'la anlaştım. Sinan'ın bir dükkânı vardı. Dedim ki, "bana sigara, yemek, yatacak yer ver, Polonya'ya gidene kadar dükkânda çalışırım". Depoda kalıyordum, dükkânda çalışıyordum. Ama sürekli senaryolar gelip duruyor dükkâna. Tomris Giritlioğlu'nun ne kadar ısrarcı bir insan olduğunu anladım. Özer'le (Kızıltan) tanıştım. Tanıdığım dakika çok sevdim. "OK" demiş bulundum. Polonya yattı, "Gülbeyaz"a girdik.

Hangi dizide oynayacağına, ekibi görünce mi karar veriyorsun? Rolün önemi yok mu?

Dizilerde 500 bölüm oynamışımdır, on tane de filmim var. Dublaj yaptım, palyaçoluk yaptım, oyunculuğun her şeyini yaptım. Artık insan önemli. "Gülbeyaz" bilindik bir hikâye aslında. Romeo ve Jülyet! Bu kadar basit. Basit bir şeyi nasıl süsleyebilirsin? Sette eğer iyiysen, insanlarla ilişkin güzelse, kameraya yansıyor. "Gülbeyaz" o yüzden tuttu. Böyle bir şeyi bir daha yaşayamam herhalde. Otuz kişi çalışıyorduk. İş bittikten sonra çil yavrusu gibi herkes evine dağılır normalde. Gitmiyordu kimse. İçmeye devam. İçimizde paylaşmayı seven çok insan vardı. Bir de ortak bir düşman yarattık kendimize. Yapımcıyı düşman yaptık. *(gülüyor)* Bir tek şeye yanıyorum: Çok sözleştiğimiz halde Kazım'la birlikte Hopa'ya gidemedik. Kazım bizim kadar serseri değildi. Fazla da içmezdi. İşini seven, işini yapan bir herifti. "Gülbeyaz"ın finalinde "Dido"yu Lazca söyledi. Lazca için biz bastırdık. Şarkının duygusu Türkçe değil dedik. Herhalde televizyon tarihinde ilklerden biridir.

En son "Bıçak Sırtı"nda yine arkadaşlarınla bir

arada takılmak için mi oynadın?
O daha tasarlanmış bir çete işi. Fikret (Kuşkan), Mehmet (Günsur) ve ben, "üçümüz bir şeyler yapalım mı" dedik. Selim (Demirdelen) "yaparsanız ben çekerim" dedi. Erol (Avcı, TMC'den) abi de "ben size yaparım" dedi. Hikâye aradık, "Bıçak Sırtı"nı sevdik. Şimdi belli bir lükse eriştim piyasada, kelepçelemiyorlar artık beni. Ben de bunu kullanırım. Kapitalizmi kullanıyorum. Elbette onlar beni kullanıyor ama, ben de onları kullanıyorum. Zordu, ama o noktaya geldim.
Bu kış dizi çekmedin. Teklifleri red mi ettin?
Evet. Çok teklif geldi.
Kaç tane? Yedi, on, on iki?
Fazla. Birine "hayır" demek çok zor benim için. Fakat daha ilginci var, insanlar "hayır"ı anlamıyor. "Yapmayacağım" diyorsun, "nasıl yani" diyorlar. Param yok, çok zor durumda kalırsam, bir sürü dostum var, "birkaç bölüm sizin diziye gelebilir miyim" derim. Girer çıkarım. 45 günden fazla bir rolü taşıyamam.
Bundan sonra sinemaya mı ağırlık vereceksin?
Evet. Biraz da tiyatro. Altı senedir bir şey yapmıyorum, tiyatroyu çok özledim.

Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra - Was Romeo Really A Jerk *(Unza Unza Time)*

No Smoking.
Oynadığın Mavi Jeans reklamını Emir Kusturica çekti. Nasıl bir maceraydı?
Enteresan. Atladık, Belgrad'a gittik. Özel jet falan. Sigara içebiliyorsun, içkini içiyorsun, şahane... Bu arada bu olaydan on gün evvel, Savaş abiyle geyik yapıyorduk, "biz oranın filmlerinde oynayamayız, çünkü herifler sürekli göbek atıyor, biz ağır oyuncularız" diyorduk. On gün sonra gittim, göbek attım. *(gülüyor)*
Kusturica filmlerini sever misin?
Seviyorum. Son filmini sevmedim. Artık hep aynı şeyi yapıyor... Reklam filmi için Tuna nehri kenarında, ormanın içinde bir set kurmuşlar. "Underground" filmindeki adayı yapmışlar. İçlerine bir girdik, ooho, herkes kanka. Zaten komün yaşıyorlarmış. No Smoking elemanları içiyorlar, şarkı söylüyorlar. İlk gün hava bozuk, çekim olmayacak, zaten Emir de yok ortada. Bir ara, öğleden sonra geldi. İlk söylediği laflardan biri "buraya kapitalizm hiçbir zaman giremeyecek". Niye? "Çok tembeliz." Eyvallah, tamam, bu da bizden! *(gülüyor)* Bildiğimiz magandalar. Cep telefonundan birbirlerine bir şey gösterip horoz sesiyle ha ha ha diye gülüyorlar. Filmlerdeki herifler gerçek. Bunlar onlar. Ama acayip bir sistem kurmuşlar. Her şeyi planlamışlar. Yağ gibi iş yaptılar... Emir büyük ihtimalle beni kasıntı biri sanıyor ve uzak davranıyordu. Yanımda bir şişe Jack Daniel's vardı. Açtım, içmeye başladım. Ona buna verdim. No Smoking'in bir numaralı adamı Nenat'la (Dr. Nelle Karajlic) kanka olduk. O Nenat, ben Nejat. Herif Fenerbahçeli çıktı. Biz içiyoruz, diğerleri de ağaca bıçak atıyor. Kafam güzel oldu. "Usta" dedim, "versene bir tane de ben atayım". Attım, zınk, saplandı. *(gülüyor)* Emir geldi, sarıldı bana. Kendi attı, ıska geçti. Çıkarttı, silahın ağzına verdi, dan dan dan ateş etti. *(gülüyor)*
Tabancayla mı dolaşıyor?
Yılmaz Güney sanıyor kendini. Yılmaz Güney'in hayranı zaten... Biz oraya Kosova'nın bağımsızlığı ilan etmesinin hemen ertesinde gittik. Türkiye de hemen desteklediği için gıcıklar. Bunlar devamlı şarkı söylüyor. Bir yandan kaçamak bana bakıyorlar. Anladım ki Türklerle ilgili fena şarkılar. "Bana da öğretin, ben de söyleyeyim" dedim. *(gülüyor)* Bir ara çekimdeyken Emir'e bir telefon geldi. Meğer Chavez'miş. Reklamın montajını yapması gerekirken, çekimler biter bitmez Venezuela'ya konsere gittiler.

'90'ların başlarında çok eğlendik. Biz asi değildik, birileri bize özgürlük bahşetti, "aman bize bulaşmasınlar, işimizi görelim" dediler. Susurluk'un başlarıdır o zamanlar.

Kusturica'yla ilişkiniz sonra devam etti mi?
Yoo. Mesafeliyimdir. Emir'le de laubalilik yapmadım tabii. Giderken "yakında görüşürüz" dedi, "eyvallah" dedim, çıktım... Ondan sonra burada ne haberler! Güya Gümüşlük'e gelmiş, senaryo çalışıyormuşuz Emir Kusturica'yla. *(gülüyor)*
Sık sık reklam teklifi geliyor mu sana?
Çok gelmiyor. Gelse güzel olurdu. Az zamanda büyük işler başarırdık. *(gülüyor)*
Diziler hakkında bile çoğu kez olumsuz açıklamalar yapıyorsun. Reklamı neden bu kadar seviyorsun?
Reklamda bir-iki gün çalışıyorsun, diziden bir-iki ayda alacağın paradan daha fazlasını alıyorsun. Hiçbir farkı yok diziyle reklamın. Reklam belki biraz daha dürüst. Televizyon zaten malları satmak üzerine kurulu bir düzen. Reklamlar için dizi yapıyoruz aslında. Reklam arası drama çekiyoruz. Gerçekten reklam çekelim o zaman, daha iyi.
Reklamına çıkmayacağın bir ürün yok mu?
Düşünmedim. Gelsin, bakarız. Bana yakışmayacağını düşündüğüm bir şey gelirse, normalinden çok fazla fiyat söylüyorum. Yok banka reklamı, yok Ülker reklamı, hiç umurumda değil. Patron öyle olsun, böyle olsun, bıyıklı olsun, solcu olsun, bana ne. Hepsi patron. Biz işçiyiz, bize ne patrondan.
Eskiden de böyle miydin? Gençken, Ferhan Şensoy Akbank'a çıktı diye ya da Mazhar Alanson BP'ye çıktı diye sinirlenmedin mi?
Yok... Hiç düşünmedim öyle bir şey. Önemli olan parayı nereden kazandığın değil, nereye harcadığın.
Bunu ahlâken daha mı doğru buluyorsun?
Brecht'in bir lafını çok severim. Deminki şarkıdan bir laf: "Önce ekmek, sonra ahlâk". Ahlâkçılık yapanlara uyuzum. İnsanın kişisel bir ahlâkının olmasını çok değerli buluyorum.
Chumbawamba bir şarkısını General Motors'un ürettiği Pontiac arabalarının reklamına sattı. Sonra kazandıkları parayı, General Motors'un kirli çamaşırlarını araştıran bir örgüte bağışladı.
Süper hareket. Ver parçayı, kap parayı, sonra geçir heriflere. Şahane performans... Kapitalizmi tepemizden atmaya gücümüz yok. Yan yana gelelim, bağıralım, çağıralım, olmuyor. Bunu yapan abilerimizin hepsini kırdılar. Onlar da bizi kırıyor şimdi. *(gülüyor)* Olmayınca başka bir şey yapmak lâzım. Tyler Durden durumu. Tek kişilik ordu. İçine gir, bombala, içine gir, bombala! Anarşidir bu işler: Başka türlü olmayacak galiba.

Mad Madame - La, La, La *(Today's Special)*

Seattle'lı çocuklar... Alice In Chains'e benziyor... Pearl Jam'a da benziyor. Kim bunlar be?
Yaklaş, yakınlara, buralara gel...
Buraya mı geleyim? Yoksa Duman mı?.. Gerçekten mi?
1996'da Kaan Tangöze ve Yakup Trana'nın, Mad Madame adıyla, Seattle'da yayınlanan bir toplama albümdeki şarkısı.
Eyvallah... Ortaköy'de Flatline diye bir yer vardı. Aslında biz Sis'e giderdik: Murat Çekem, Volvox falan, daha rock'n'roll, daha sevdiğim bir so-

SAYI 06 - Ekim 2008

Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar'ın yeni sayısı çıktı !!!

Okuyucularımız artık dergiye ücret ödemeden ulaşabilecektir. Yine de, dergimizin çıkmasını sağlayacak altyapı koşulları ancak okurlarımızın oluşturacağı bir dayanışma ağı ile mümkün olacaktır. Bu nedenle sizden, sitemize yapacağınız bagışlarla Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar'a destek olmanızı rica ediyoruz. Dergimizin 6. sayısına www.feministyaklasimlar.org sitesinden ulaşabilirsiniz.

ÖRTBAS ETMEK: FRANSIZLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE İSLAMİ BAŞÖRTÜSÜ
Joan Scott

FEMİNİZMİ ÖRTMEMEK
Afsaneh Najmabadi

TÜRKİYE'DE BAŞÖRTÜLÜ OLMAK:
Ayla Kerimoğlu ve Fatma Benli ile Söyleşi

SUSKUNLUĞUN SİYASETİ: HANÇ KADINLARINA VE FUHUŞA DAİR SESSİZLİĞİN FEMİNİST BİR ANALİZİ
Asli Zengin

TÜRKİYE'DE FUHUŞ SEKTÖRÜ ÜZERİNE:
Ayşe Tükrükçü ile Söyleşi

TANRININ EVİNDEKİ OROSPULAR
Selma James

ADALETLE MACERALAR
Karin Karakaşlı

KADIN DESTANI OLUR MU?
Jale Parla

KENT VE KADIN
Melis Oğuz-Neslihan Atatmur

und'du. Sonra bunlar ortaya çıktı. Bunlara hırkametal derdik. *(gülüyor)* Aramızda mesafe vardı. Ama Flatline öyle güzel bir yer oldu ki, acayip yerlerden acayip insanlar gelmeye başladı. Orada bir şeyler dönüyordu, kızlar başka türlü, oğlanlar başka türlü... Cockroach adıyla Kurban'cılar da oradaydı. Mad Madame çok iyi gruptu. Duman da çok iyi. Türk rock müziğinde bir şeyi kırdılar. Seattle'lı çocuklar depresifti, arabesk de depresif. O paydayı birleştirdiler. Evlere kaç sene sonra gitar sesi girdi. Şimdi bütün gruplarda onlara doğru bir eğilim var. Ama Duman bu işi çok kalite yapıyor, sözleri de çok güzel. Diğer gruplarda aynı güzelliği bulamıyorum.

'90'ların başlarında rock barlar İstanbul hayatının bir parçası haline gelince, sen de oraların bir parçası oldun. Nasıl günlerdi o günler?

Şöyle anlatayım: Ben 1972'liyim. Bir gün biri bana yaşımı sordu. "20" dedim. "Kaçlısın?" dedi. "72'liyim" dedim. "Sen 22 yaşındasın oğlum" dedi. O iki sene bende yok. '93-94'e tekabül eden iki sene o kadar hızlıydı ki, o kadar eğlendim ki! İki sene süren bir parti düşün! Dizide çalışıyorum, tezgâhım şahane, okulum şahane, devlet tiyatrosunda oynuyorum, saçlarım belimde, kendi evim var, 10 numarayım, kimse bana dur demiyor... Ve ben orada uyandım, 20'yi geçeli iki sene olmuş!

Diğer yandan, Türk popu da patlamıştı.

O dönemde galiba herkes çok eğlendi. Paramız yoktu, ama sosyete kızlarıyla takılıyorduk. Şimdi saflar belirleniyor. Artık hep bir öteki var, beyaz ve siyah var. O zaman öyle bir şey yoktu. Köprüaltı yanmadan evvel, orada otururduk: Keşler, üniversite öğrencileri, sivil polisler, esnaf, balıkçılar, turistler... Kimse kimseye ne iş yaparsın diye sormazdı. Beraber içerdik, kasetler havada uçuşurdu. Biz asi değildik, birileri bize özgürlük bahşetti. "Aman bize bulaşmasınlar, işimizi görelim" dediler muhtemelen. Kim bilir o ara neler oldu, kimler ne paralar kazandı, kimler kimleri öldürdü? Güneydoğuda savaşın hızlandığı, uyuşturucudan büyük paraların kazanıldığı, Kürt işadamlarının vurulduğu yıllar. Susurluk'un başlarıdır o zamanlar.

Deep Purple - Burn
(Burn)

Deep Purple. Vokalde David Coverdale var. 1974. İki yaşındayım. Ne şahane! Aramızda "Led Zeppelin mi, Deep Purple mı?" geyiği vardı. Resmen kavga sebebiydi.

Led Zeppelin mi, Deep Purple mı? Sen ne dersin?

"Coverdale'li Deep Purple" derim. Aslında Robert Plant'in imitasyonudur, ama Plant bence çok çığlık atıyor, bu herif tuşe vuruyor, bütün notaları hissediyorsun, daha disiplinli.

Coverdale'i önce Whitesnake'le mi keşfettin, yoksa Deep Purple'la mı?

Whitesneake'le keşfettim.

Sonra geri dönüp Deep Purple'la yaptıklarını dinlediğinde, "adam meğer eskiden neymiş, şimdi ne hallere düşmüş" demedin mi?

Demedim, çünkü beni meşgul edecek şeyler vardı: Tawny Kitaen mesela. Whitesnake kliplerindeki dansçı kız. Sarhoş ediyor insanı. Hepimiz "Here I Go Again" klibinden tav olduk. Bu müziği niye dinliyoruz sanıyorsun? *(gülüyor)* Ben Roll'a da kızıyorum. Politik içeriği olmayan bir müzik sanki müzik değildir gibi bir tavrınız var. Metal de yok dergide. Şu son kapak *(Motörhead & AC/DC kapağı)* biraz düzeltti aramızı. *(gülüyor)* İnsan bazen mânâsız şeylere kaptırabilir kendini. Eğlencelik, pop-corn şeyler de lâzım. Ama her zaman değil. Bazen. *(gülüyor)* Şimdi "biz bunları nasıl dinliyorduk lan?" diyorum kendime, Mötley Crüe, Poison filan için. Ama bunu dedikten on dakika sonra "bir Poison koysana" diyorum. O şarkıların şimdi bendeki karşılığı, o dönemleri hatırlamak.

O şarkıların o zamanki karşılığı?

TRT'de, Erhan Konuk'un "Pop Saati"nde, metal ve rock gruplarının konser kliplerinde, en önde kızlar, memeler falan görürdük. "Kast ajansı lan bunlar, film çekmek için ajanstan getirmişler, yoksa imkânı yok" derdik. Çünkü aynı dönemde barlara biz de gidiyorduk, hiç kız yoktu, askerlik şubesi gibiydi. *(gülüyor)* Ama yurtdışına bir çıktım, evet, o kızlar ordalar.

Burada o ortamlar her zaman daha maço oldu.

Orada da buradaki gibi maçoluk var, ama ciddiye alınmıyor. Herkes dalga geçiyor, dalga geçilen de dalga geçildiğini anlıyor, ama dalgaya devam ediyor. Ama burada her şeyi ciddiye alıyor insanlar. Orada bu maçoluk komik bir tavır. Kişiliğini bulana kadar götürebileceğin bir şey. Ergenlik durumu. Hâlâ devam ediyorsan, o fena. Mesleğin müzisyenlikse maçoluğu oynuyorsun.

'87'de 15 yaşındaydın. "Here I Go Again" klibinde bir tane uzun saçlı adam, süper lüks bir arabada, bir Jaguar'da, 90-60-90 bir hatunla birbirlerini götürüyorlar. O adam gibi olabileceğini mi düşünüyordun, yoksa tiyatro gibi mi geliyordu?

Herhalde şöyle düşünmüşümdür: Öyle bir manitayı götürmem için böyle biri olmalıyım! Dizilerle meşhur olmadan çok önce ben buna eriştim zaten. Rock star gibi yaşadık. Tabii Jaguar kısmı hariç.

Saç yetiyor muymuş?

Çoğu zaman yetti. Saç, küpe, bitti yani. Bazıları dövmeye kadar götürdü işi. Şimdi pişmanlar. *(gülüyor)*

Sende dövme yok mu?

Yok, sıfır. Oyuncu olacağım için hiç dövme yaptırmadım. Belki ileride yaptıracağım. Sırtıma, iki kürek kemiğinin arasına, "hiç" yazdırmak istiyorum.

Neyzen Tevfik'in "hiç"i mi? Erkan Oğur'un "Hiç" albümünde de "hiç, yoktan iyidir" yazıyor...

Gene "Fight Club"tan örnek vereyim. Son sahnede binalar bam güm diye patlamaya başlar. İnsanın kendini patlatmasından daha güzel bir şey yok. Başkasına şiddet uygulayacağına, önce kendini tokatla, ondan sonra görelim. Hiç olmayı kabul edince, başkalarıyla olan ilişkinde şahane bir yere geliyorsun. Ego işleri zor işler. Onlara biraz saldırmak lâzım zülfikârlarla. *(gülüyor)* Benim lâkabım çocukken "Farketmez Nejat"tı. Şarköy'de amcamların yazlığı vardı. Ablamla ikimizi zorla tatile gönderirlerdi. Hiç istemezdik gitmeyi, annem yok, babam yok, amcamların yanına gidiyoruz, bir kenardayız... Yolda lokantaya uğrardık: Ne yemek istersin? "Farketmez!" Oğlum bir şey söyle. "Farketmez!" Deniz subayı olmak, political science okumak, tiyatrocu olmak. Farketmez abi!.. Manita gidiyor. Farketmez, gitsin! *(gülüyor)*

System Of A Down - Aerials / Arto
(Toxicity)

Ermeni oğlanlar bunlar. Çok iyi grup be! Belçika'da bir konserlerine gittim. Uçakta Metal Hammer okuyordum, içinde bir röportajları vardı. Yeni albümleri soykırım üzerineydi. Türkiye'de bu kadar çok seveni olduğunu bilseler ne yaparlar diye düşündüm. Konserde Türk bayrağı açıp sallamak istedim: "Hey! Biz buradayız be! Biz yapmadık!"

Kapitalizmi tepemizden atmaya gücümüz yok. Başka bir şey yapmak lâzım. "Fight Club", Tyler Durden durumu. Tek kişilik ordu. İçine gir, bombala! Başka türlü olmayacak.

Türk milliyetçisi metalciler System Of A Down'ı hedef alan Anti-SOAD isminde bir internet sitesi kurdular. "Ermeni yalanlarına inanma", "Ülkene küfür eden grubu dinleme" gibi sloganları var.

Allah allah, haberim yok...

Dünyada sağa göz kırpan çok heavy metal grubu olduğu gibi, bu müzik milliyetçilik ekseninde Türkiye'de de çok iş yaptı...

Hayır, ben bunun canlı kanıtıyım. Bir milyon tane kavgaya girdim bu yüzden. Burada hiç milliyetçi metalciye rastlamadım, en azından bizim ortamlarımıza girmediler. Güneydoğuda bizden çok insan öldü. Ama zorunlu askerlikten öldüler, "ben milliyetçiyim, öldürmeye gidiyorum" falan demediler. Faşistlerle çok kavga ediyorduk. 2 Temmuz 1993'ün gecesinde, Sivas'ın ertesinde, Teşviki-

ye'yi bastılar. Otuz kişilik bir grup, vurdular, kırdılar, gittiler. Şeref'i öldürüyorlardı, öyle bir dayak yedi ki, tanınmamak için saçlarını ve kaşlarını kesti, "The Wall" filmindeki Pink gibi oldu. Tezgâhta sopalar biriktirirdik, bize ne zaman dalacaklar diye.

System Of A Down, soykırımın kabul edilmesini talep ediyor. Bu talebi nasıl karşılıyorsun?

Neyi kabul edelim? Belki asıp kesmişizdir, buradan nereye varacağız? System Of A Down'a anneleri babaları bir şeyler anlatmış, ama onlar hiçbir şey yaşamadılar ki. Halklar arasında bir husumet yok. Birinci Dünya Savaşında herkes birbirine bir şey yaptı, bütün milletlerin tarihinde var bunlar. Bunu büyütmemek lâzım, konuştukça büyüyor.

Sen de doğduğun evde başkasının oturduğunu görmek istemiyorsun. Onlar topraklarından sürüldüler, öldüler. Bunu dile getirmesinler mi?

Bence şu anda yapılması gereken şey, el ele tutuşmak. Sorunun bizde de olduğunu biliyorum. Mahalledeki herkesle kavgalıyız: Bulgaristan, Yunanistan, Rusya, Ermenistan, İran, Irak, Suriye... Bir kendimize bakalım. Bir yanlışımızın olması lâzım. Ama açıkçası 1915'te olmuş bir şeyin bugün bana iade edilmesini kaldıramam. Geçen sene Kars'a, Film Festivaline gittim. Vali beni ve Erkan Can'ı "yoksullara kaz verme törenine" çağırdı. "Sanatçı Nejat Bey, siz de bir şey söylemek ister misiniz" denince, "şu sınır kapısı açılsın artık" dedim. Meşhurlara ve devlet büyüklerine özgü buğulu bir bakış vardır. Vali, o bakışı yaptı ve gitti. Dinlemedi bile devamını. Kars'tan Ermenistan'ın ışıklarını görüyorsun. Ama oraya gidemiyorsun. Bu işten nemalanan birileri var, bence diaspora denilen zengin abiler de bundan nemalanıyor. Sarp kapısının açılmaması onların da işine geliyor, sürekli soykırımı dayatıyorlar. Ben atalarımın sorumluluğunu üstüme almak istemiyorum. Çünkü o ben değilim. Ben sadece yan yana yaşamak istiyorum... Efendim, ben size şu kadarını söyleyeyim, bizim müzikte milliyetçilik olmaz. *(gülüyor)*

Youtube'daki Hayko Cepkin kliplerinin altında, onlarca ırkçı yorum var.

Ona bakarsan, Çarşı'nın lideri bir Ermeni: Alen. Onu nasıl kabul ediyorlar? Burası çok garip bir yer. Soykırımı kabul etmek bizim için çok sert.

1915'te yaşananlardan daha mı sert? Kabul etmek ne kadar sert olabilir ki?

Ben kabul etsem, kimse kabul etmez. Öyle söyleyeyim... Osmanlı'dan gelen "severiz ama döveriz" durumu bu: Alen'i severiz, ama onları öldürürüz! Daha geçenlerde Savunma Bakanı salaksaçma bir laf söyledi. *(Vecdi Gönül: "Bugün eğer Ege'de Rumlar, Türkiye'nin pek çok yerinde Ermeniler devam etseydi, bugün acaba aynı millî devlet olabilir miydik?")* Demek ki adam içinde hâlâ böyle şeyleri yaşatıyor... Hrant Dink bir Anadolu milliyetçisiydi, onu da yok ettiler... Müzik, müzik, hayatı çekilir kılan tek şey müzik. Duduk girdi hayatımıza, bundan daha güzel bir şey var mı?

Gösterinin her şekli benim için tiyatrodur. Söz olmasına gerek yok. Bir şey anlat yeter. Büyük ihtimalle heavy metal'i sevmemin nedeni de o grotesk hal.

Bulutsuzluk Özlemi - Güneye Giderken *(Yaşamaya Mecbursun)*

Evet, güneye gitmek lâzım... Bulutsuzluk Özlemi'nin özellikle "Uçtu Uçtu" kaseti şahaneydi, "Hiroşima"yı, "Acil Demokrasi"yi ezbere söylerim.

Nejat Yavaşoğulları senin adaşın. Nejat ne demek?

İki dilde iki ayrı anlamı var. Benim nüfus kağıdındaki asıl ismim Necat. "Kurtuluş" demek. Nijat ise Farsça "soylu" demek. Bizimkiler bana bu ismi nereden koymuşlar? Gayet basit: "Samanyolu" filminden. *(gülüyor)* Dedem "Kur'an'da Nejat yoktur, Necat vardır" diyor, nüfusa öyle yazdırıyor.

Araplarda Nejat ya da Necat kız ismi aslında. Mısır'da Nejat Ali, Fas'ta Najat Aatabou gibi ünlü kadın şarkıcılar var...

Allah allah... İlkokulda ismim Necat diye geçti. Cağaloğlu Anadolu'yu kazanınca, baktım ki Alman hocalar söyleyemiyor. C'yi J yapınca sorun kalmadı. Böylece Alman hocalar vesile oldu, Arapça ismimi Farsçaya çevirdim. *(gülüyor)* Hollywood'a gidersem söylemesi daha kolay. *(gülüyor)*

Güneye gidiyorsun sahiden. Artık Bodrum - Gümüşlük'te mi yaşayacaksın?

Buradan çok sıkıldım. Son beş senede saçmasapan hastalıklar da geldi başıma. Doktora gittim, "bir ilaç verin de geçsin" dedim, "kafayı değiştireceksin" dedi. Kafayı burada değiştiremem ki. Burada yalanlarla yaşıyorsun. Gümüşlük'te insan fazla yalan söyleyemiyor. Orada sahiden yalancının mumu yatsıya kadar yanıyor. Bir şey söylüyorsun, ertesi gün kahvede yalanın ortaya çıkıyor. Orada Yalancı sadece bir lâkap, bir de Kabuklu diye biri var, sünnet olmamış, o yüzden lâkabı Kabuklu. *(gülüyor)* Orada herkes birbirini biliyor.

Gümüşlük'te n'apıyorsun?

Duruyorum. *(gülüyor)* Kahvede okey, tavla... Üzerimde mahalle baskısı vardı, "şu kazandığın parayla bir şey al" diye. Sonunda bir ev aldım işte. Evi oyunevi yapacağım, langırt, masa tenisi koyacağım. Pencerenin önüne de bir masa. Yeşilliğe ve denize bakıyor. O masada yazacağım biraz. Kendi projelerimi yapmam lâzım. Oyun, film, bir şeyler yazacağım, çok özledim yazmayı. Burada yazamıyorum, her şey bölüyor beni. Herkes "daha 36 yaşındasın, erken değil mi?" diyor. Halbuki tam zamanı. Köyün çocuklarından biri oldum. Yerel seçimlerden önce, kaydımı kuydumu da aldırıyorum oraya. Burada bir oy ile orda bir oy arasında çok fark var.

Geçmişinde güney var mı? Otostopla filan dolaştın mı?

Çok... Sinan'la bir sürü hikâyemiz var, yan yana gelip yazacağız onları.

Bir tanesini şimdi bizden esirgemezsin.

En güzelini anlatayım o zaman. *(gülüyor)* Fatih diye bir arkadaşımla yola çıkmıştık, Kaş'taydık. Pazarın kurulduğu yere gidip otostop yapmaya başladık. Bir Honda Civic geçti, içinde iki kız vardı. Önümüzden geçip gittiler, sonra zızzzt, geri geldiler. Bizi aldılar, 15 gün beraber dolaştık ve sevgili olduk. Her otostopçunun rüyasıdır bu.

Söyleşi: ***Derya Bengi - Çiğdem Öztürk***

KEREM KURDOĞLU'NUN MÜZİKAL "DAVA"SI

'90'lı yıllarda "Haritadan Naklen Yayın", "Vınnlamanın Bin bir Yolu", "Everest My Lord", "Fayton Soruşturması" gibi deneysel tiyatro projelerinin bayraktarlığını yapan Kumpanya'nın kurucusu Kerem Kurdoğlu, uzun bir aradan sonra, yeni bir toplulukla Garaj-İstanbul Pro ekibiyle sahnelere döndü. Bir Kafka uyarlaması olan "İstanbul'da Bir Dava" müzikali aralık ve ocak aylarında GarajIstanbul'da sahnelenecek. Yazar ve yönetmen Kerem Kurdoğlu'nun yanısıra, besteci İmre Hadi ve oyuncu Güvenç Dağüstün'le konuştuk.

İSTANBUL'DA BİR KAFKA

Kerem Kurdoğlu'nun yazıp yönettiği "İstanbul'da Bir Dava"da Derya Alabora, Yiğit Özşener, Güvenç Dağüstün, Metin Göksel, Cüneyt Yalaz, Gözde Çetiner, Roza Erdem Simel Keçicioğlu, Hande Özelsancak, Uğur Altun rol alıyor

Kafka derin bir konu, nereden başlamak istersiniz?

Kerem Kurdoğlu: Biz şimdi aramızda konuşuyorduk, karşılaşabileceğimiz en gıcık soru ne olabilir diye, "neden müzikal?" sorusu atıldı hemen ortaya. Sonra düşündüm de, o kadar da boş bir soru değil bu. İnsan neden Kafka'nın "Dava"sından yola çıkarak günümüz İstanbul'unda geçen bir hikâye anlatır, üstüne bir de bunu müzikal olarak tasarlar? Benim"Dava"yı ele alışımda önemli olan, hiç Kafkaesk olmaya çalışmamam. Kafka burada ne demek istemiş, onun yaşadığı dönemin gerçekliği neymiş vs. gibi noktalara hiç takılmadan, olabildiğince serbest bir şekilde hikâyeyi bugünün İstanbul'unda geçen bir olaya dönüştürdüm.

Peki, nasıl bir uyarlama çalışması yaptın?

Kurdoğlu: Oyunun dramatik yapısını incelemek için bugünün gerçekliğine bakarken içinde yaşadığımız gerçekliğin Kafka'nın anlattığından daha az kasvetli, hatta bazı yanlarıyla bayağı eğlenceli bir dünya olduğunu düşündüm. Öte yandan, bu genel akışın içinde küçük trajedi hikâyeleri de yaşanıyor Kafkaesk bir biçimde. İkili bir durum söz konusu, bir yanda bir gösteri dünyası var tüm hızıyla sürüp giden, bir yanda da bireylerin yaşadığı trajediler. Bence Kafka'da olmayan bir boyut bu. Eğlence dünyası deyince de müzikal, müzikli oyun gösteri dünyasında buna çok denk gelen bir şey. Onun için bu kadar müzikle yoğrulmuş bir teatral gösteri var karşınızda. Müzikleri, dansları, kostümleri ve sahnelenişiyle, bayağı eğlence dünyası geleneğine, klişelerine göndermeler içeren, Temptations'a kadar uzanan bir yanı var gösterinin.

Bahsettiğin trajik hikâyeleri anlatırken nasıl bir işlev görüyor o halde müzik?

Kurdoğlu: Trajik hikâye, aktarılan öykünün kendisi. Çevreleyen eğlence dünyası ise onun etrafında akıp gidiyor. İkisi arasında zıt bir ilişki var, gösteri boyunca çarpışıyorlar. Müzik de bu zıtlığı ortaya koymakta yararlandığımız bir araç. Trajedi öğesinin altını çizmek için diyelim.

Brechtyen ekolden gelen bir sahneleme anlayışınız var, bahsettiğimiz gösteri dünyası klişeleriyle ne kadar örtüştüğü söylenebilir Brecht'in tiyatro anlayışının?

Kurdoğlu: Brecht'in hemen bütün oyunları aynı zamanda müzikaldir. Ayrıca müzikal, anlatılan hikâyeyle özdeşleşmeyi değil, tam tersine yabancılaşmayı, seyircinin yer yer gösteriyle, hatta kendisiyle dalga geçmesini beraberinde getiren bir formdur. Özde dramatik olandan bir anlamda dışarıda kalmayı ifade eder. Ama biz bunların yanısıra hikâyemizi anlatırken, kahramanımızın yaşadığı trajik hikâyelere seyirci üzülsün de istedik. O noktada da İmre'nin yaptığı müzik, istediğimiz duyarlığı destekleyen bir işlev yüklendi. Dolayısıyla gösterideki müzik kullanımının tümden Brecht'yen olduğunu söylemek doğru olmaz. Bazı yerlerde sadece atmosferi destekleyen bir işlevi vardı. Bir bütünlüğü olan müzikal projelerde, sürekliliği olan bir sound vardır baştan sona. Bizde böyle bir bütünlük yok, eklektik bir yapı var. Bu eklektik yapıya beni İmre ikna etti. Gerçi ikna etmek için çok çaba sarf etmesi gerekmedi, bir-iki cümle yeterli oldu. *(gülüyor)* İstanbul'un kültürel durumuna baktığımızda, dünyadaki birçok başka yerin kültürel durumuna denk düşüyor, ama İstanbul'da baskın olan kültürel bir eklektiklik de var. Herkes kendi içinde bir eklektisizm yaşıyor, özellikle kültürel boyutta.

Bu kültürel eklektisizmi gösteriye nasıl yansıttınız?

Kurdoğlu: İlk aklıma gelen ilham kaynaklarından biri Orhan Gencebay. Hemen hepimizin severek dinlediği Orhan Gencebay şarkıları var. Ama bizi ifade eden şey Orhan Gencebay'ın müziği değil. Yani beni tarif eden müzik sorulduğunda Orhan Gencebay cevabını vermem, başka isimler veririm. Ama iki-üç Orhan Gencebay şarkısı vardır ki, her duyduğumda "dur şunu sonuna kadar bir dinleyeyim" dedirtir bana. İşte bunu oyunda var edelim dedik. Kafka'da, yüce otorite karşısında birey var, bizim gösterimizde ise öyle bağımsız bir otorite yok, şikâyet ettiğimiz o otorite de biziz. Bugünün dünyasında bireyler başlarına gelen felaketlerden kendi dışlarında bir otoriteyi sorumlu tutuyorlar, gizli örgütler, komplo teorileri havada uçuşuyor. Oysa sorumlu bir insan bütün bunlarda bizim de payımız olduğunu bilir.

Siz bu gösteriye çalışmaya başladığınızda henüz Ergenekon davası, izinsiz telefon dinlemeler vs. bu kadar ön plana çıkmamıştı, değil mi?

Kurdoğlu: Tamamen tesadüf oldu. Bizim çıkış noktamız bugünün dünyasında suç, ceza, otorite gibi kavramlarla bireyin ve toplumun kurduğu ilişkiydi. Bu soruşturmaların ve davaların aynı zamana denk gelmesi bence kötü bir tesadüf oldu, çünkü yaptığımız işin çok küçük bir gündeme hapsolması tehlikesini doğuruyor.

"Dava"yı ele alışımda önemli olan, hiç Kafkaesk olmaya çalışmamam. Bir yanda gösteri dünyası, bir yanda yaşanan trajediler. Bence Kafka'da olmayan bir boyut bu.

Müzikalin yapısı nasıl şekillendi, çıkış noktanız ve çalışma yöntemi neydi?

İmre Hadi: Oyunun sekiz şarkısı var. Oyunun bütün metni yazılmıştı, içinde şarkı olacak yerler işaretlenmişti. Ben gitaristim, şarkıyı gitarla yazmaya başlıyordum ve yaptıklarımı kaydediyordum. Daha sonra öbür enstrümanların kayıtlarını da bilgisayarla ben yaptım. Gitarist olmakla birlikte, özelikle şarkıların ço-

ğunda gitar kullanmaktan kaçındım. Orhan Gencebay'dan esinlenerek yaptığımız şarkıda mesela, gitar bir yana, hemen hemen hiç enstrüman yok, sadece vokal var. Enstrümanlardan sonra, şarkıları da ben söyledim. Vokalleri oyunculara ve yönetmene fikir versin diye söyledim açıkçası, yoksa şarkı söylemek gibi bir iddiam yoktu.

Oyunda herkes şarkı söylüyor mu?

Güvenç Dağüstün: Tabii. Oyunda farklı şarkılar var. Bazıları koro tarafından söyleniyor, iki tane düet var, benim solo söylediğim başka şarkılar var. İmre'nin yaptığı müzikte çok güzel, çok yeni bir çokseslilik buluyorum.

Oyun sırasında müzik canlı mı yapılıyor?

Hadi: Oyunda hiçbir şey canlı çalınmıyor. Şarkının yeri geldiğinde bizim altyapı devreye giriyor ve oyuncular onun üzerine şarkı söylüyor.

Güvenç'in bahsettiği çokseslilliği besleyen unsurlar nedir?

Hadi: Sanıyorum bu biraz da Kerem'in ne istediğini anlatırken bize verdiği gazla ilgili. Arabesk gırtlağı zaten sevdiğim bir şarkı söyleme tarzı. Bir yandan da Orhan Gencebay'da bazı şeyleri çok eğlenceli buluyorum. Ne bileyim, arkada kalabalık bir kadın grubu vokal yapıyor, sonra bir sürü keman giriyor. Bunları kendi içinde takdir ediyorum, bir çokseslilik var şüphesiz, ama bunların yanısıra son derece komik tonlu klavye sesleri giriyor devreye bir anda, piyanist şantör sound'unda. Başlı başına komik bir durum. Ama kemanları duyduğumda "keşke ben de böyle keman çalabilseydim" dediğim de oluyor. Aslında daha çok Batı müziğinden etkilenmiş biriyim ben. Orhan Gencebay'dan aldığımsa sanırım yerlilik diyebileceğimiz bir şey.

Güvenç, sen opera kökenlisin, senin için nasıl bir deneyim oldu "İstanbul'da Bir Dava"da yer almak?

Dağüstün: Evet, çok çeşitli projelerin yanısıra faal olarak da opera söylüyorum. En son Eskişehir'de "Carmina Burana" söyleyip geldim. Benim için hem bu ekiple çalışmak hem de böyle bir projede yer almak çok heyecan verici oldu. En canımı sıkan şey ise şarkıları İmre'nin benden çok daha güzel söylemesi. Adam o kadar güzel söylemiş ki şarkıları, zaman zaman "allahtan sahneye ben çıkıyorum da kimsenin bu şarkıları İmre'nin benden daha iyi söylediğini öğrenme şansı yok" diyorum kendi kendime. *(gülüyor)* Şarkılarının en iyi yorumunu o şarkıyı yazan yapar diye bir kurala pek inanmam ben. Bir Bülent Ortaçgil hayranı olarak mesela, Birsen Tezer'in "Çığlık Çığlığa" yorumunu hiçbir şeye değişmem. Ama İmre hakikaten bir başka söylemiş yaptığı şarkıları.

Köksal Engür, Derya Alabora gibi ustalarla çalışmışsınız...

Dağüstün: Deneyimli ustalarla çalışmak da ayrı bir zevk oldu. Köksal abi bu sezon programının yoğunluğu nedeniyle ara vermek zorunda kaldı, onun rolünü Cüneyt Yalaz oynayacak. Kasım sonunda Garaj-İstanbul'da sezonu açacağız. Derya Alabora da anlatıcı rolünde, ama alışılagelmiş anlatıcılardan değil, yani sahne değişimlerinde, oyunculardan kopuk bir şekilde anlatıcılık yapmıyor, sürekli oyunun içinde. Oyunun yaklaşık 110 dakika sürdüğünü düşünürseniz, Derya Alabora bayağı lokomotif işlevi görüyor.

İmre, oyundaki şarkıları teker teker konuşalım mı hızlıca.

Hadi: Oyunda iki tane "Lüküs Hayat"vari şarkı var. Bunlar eğlenceli, hatta cıvık ya da ironik diyebileceğimiz avukat şarkıları. Sedat Bey karakteriyle ilgili bir başka şarkı var, o daha çok modernist bestecilerin '30'larda, '40'larda yaptıkları bestelere benziyor, biraz Schönberg gibi. Güvenç'in söylediği başka şarkılar da var, yine klasik Batı müziği formunda diyebileceğimiz. Kısacası, daha önce bahsettiğimiz eklektik yapı şarkılarda böyle ortaya çıktı. Ne bileyim, avukat şarkılarından birinde, şarkı ortalara doğru big band'e dönüyor, sonra bağlamalı bir nakarat bölümüyle devam ediyor. "Şehir" şarkısının adından da anlaşılabileceği gibi şehirli bir sound'u var.

Kafka'da, yüce otorite karşısında birey var, bizim gösterimizde şikâyet ettiğimiz o otorite de biziz. Sorumlu bir insan bütün bunlarda bizim de payımız olduğunu bilir.

Daha önce bahsettiğimiz eklektik yapı şarkılara yakından bakınca daha net ortaya çıkıyor sanki...

Hadi: Kesinlikle. Udlu bir düet var, biraz Sezen Aksu şarkılarını andırıyor, ama bir yanıyla da Björk şarkılarını. Klasik Türk müziği birebir yok, ama Türk müziği öğeleri var şarkılarda. Zeynep Oral "İstanbul kokan müzikler" demiş yazısında. Derya Alabora, kahramanın yaşadığı sıkıntıları anlatırken mekânlardan bahsettiğinde, işte Sultanahmet filan derken, fonda bir-iki Türk müziği öğesi duyunca yerli bir his oluşuyor seyircide. Derya konuşurken arkadan bir çello giriyor, tam Adnan Saygun'da rastlayabileceğiniz türden bir çello. Yoksa, biz işe başlarken İstanbul kokan bir müzik yapalım demedik, sevdiğimiz gibi bir müzik yapalım dedik. Açık fikirli olmak güzel bir şey, çalışma sürecini çok zevkli kılıyor.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Babylon'da bu ay

2 Aralık, 20:00 **Selim Sesler**
3 Aralık, 21:30 **Anadolu Psychedelica: Osman İşmen**
4 Aralık, 21:30 **Göksel Akustik Proje**
5 Aralık, 23:00 **Nappy G. & Nickodemus Present Turntables On The Hudson:** İstanbul'da New York geceleri tam gaz devam ediyor. Perküsyonda Groove Collective'den Nappy G ile pikabının başında Nickodemus, geleneksel mutfaklardan seçtikleri tatlara funky Latin, Afro-Beat, hiphop sosları boca ederek karnavalesk bir set çıkartacaklar.
6 Aralık, 23:00 **Shantel**
10 Aralık, 21:30 **123**
11 Aralık, 21:30 **Bora Uzer**
12 Aralık, 23:00 **Nil Karaibrahimgil**
17 Aralık, 21:30 **"Home Not Home":** İsveç'in "Kültürlerarası Diyalog Yılı"na Bant dergisi organizasyonuyla köprü kuruluyor. Kadınları merkezine alan öyküler ve kimlik kavramını dert edinen oyun, forum ve sergi gibi aktivitelerle donatılmış "Home Not Home", Babylon'da bir partiyle başlıyor. Norrda'yla açılan gecenin sahne trafiği hayli yoğun. Garage-punk-blues ikilisi İsveçli Deltahead'in (kontrbaslı, gitar, davul) yıkıcı şovlarını DJ İpek İpekçioğlu seçkisi perçinleyecek.
18 - 19 Aralık, 21:30 **Wonderland feat. Hüsnü Şenlendirici**
20 Aralık, 23:00 **Infadels:** Modern rock dünyasının en genç, en azgın gruplarından biri İstanbul'a düşüyor. Üç yılda üç kıtada 300'ün üzerinde konser vererek ne kadar sıkı kondisyonları olduğunu cümle âleme gösteren Londralı ekibin iki albümü, sahneyi sirke eviren çılgın bir gösteri adetleri ve yetkinlikleri var.
22 Aralık, 22:00 **Wedding Present:** "George Best" adlı ilk albümleriyle sahalara adım atan post-punk geleneğinin temsilcisi grup, aşk şarkılarındaki yetkinliğiyle John Peel'ın da gözüne girmişti. Oyunu kendi kurallarıyla oynamayı seven vokaldeki David Gedge'in kaptanlığındaki ekip, İngiliz Top 40 tabelalarına 18 single'ı altın harflerle yazdırmıştı. Rock namına şimdiye kadar yaptıkları her şey, orada bulunmak için yeter de artar.
23 Aralık, 20:00 **Sulukule Roman Orkestrası**
24 Aralık, 21:30 **Baba Zula**
25 Aralık, 21:30 **Okay Temiz Oriental Wind**
26 Aralık, 23:00 **Orient Expressions**
27 Aralık, 23:00 **Loo & Placido:** Mash-up incelikli bir zanaat. Şöyle düşünün: "Britney Spears ve Amy Winehouse üst üste çalıyor ve kendinizi dans ederken buluyorsunuz. Fransız pop-punk DJ duo'su, kendi tabirleriyle "1999'dan beri müziğin canına okuyor". "Punk's not dead"i şiar edinmiş ikilinin Power FM'de yayınlanan radyo programlarının bağımlısı da gani.
30 Aralık, 21:30 **7 Pink Floydlar ve 2 Prenses**
31 Aralık, 22:00 **Oldies But Goldies**

Infadels

The Wedding Present

Loo & Placido

The Dø

Helsinki ve Paris mutfağının karışımı, dünyalı, kalender bir folk-rock. Az zamanda çok işler (film müzikleri, albümden evvel konserler) yapan ikili radyo listelerinin de çok dinlenen parçalarına imza attı. Radyo Eksen marifetiyle izleyeceğimiz konser 13 Aralık'ta, Yeni Melek'te, kaçmaz!

Gevende

Uluslararası Af Örgütü'nün İnsan Hakları Beyannamesi'nin 60. yılı kapsamında düzenlediği "Küçük Yerler Turu" isimli "insan hakları ve müzik" projesini Gevende gönüllü bir konser vererek destekliyor. 3 Aralık'ı ve Ghetto'yu not düşelim. *(www.amnesty.org.tr)*

Faze Action

Otto Santral'da bu ay

Elektronik müziğe evsahipliği yapmayı sürdüren Otto, 19 Aralık'ta minimal teknonun Alman kalelerinden M.A.N.D.Y.'den Patrick Bodmer'ı ağırlıyor. Yılın son gecesindeyse Londralı Faze Action'la parti var. Simon ve Robin Lee biraderlerin yedi kişilik orkestraları new wave, disko house hattından hipnotik bir geceye çağırıyor...

The Hall'da bu ay

Hiphop dalgasını jazzy electronikayla harman edip üflemelileriyle ortalığı kasıp kavuran Red Snapper, ekim başında yayınladıkları yeni albümün ardından yollara düştü. 5 Aralık'taki buluşmada groovy trip-hop'la yeni deneylerini canlandıracaklar. Bir gün sonra, remiksleriyle diskotekleri sallayan house DJ'i Junior Sanchez türün meraklılarını uçuracak, New York'la aradaki zaman farkını ortadan kaldıracak. 20 Aralık gecesi bambaşka bir tecrübe var şüphesiz: Afro-beat'in piri, r&b'nin mucidi, Fela Kuti'nin ahbabı '68'lik kurt Roy Ayers plak valizleriyle geliyor.

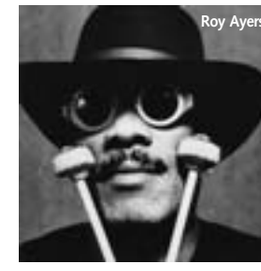
Roy Ayers

TrendShow'09

Fatboy Slim

Etkinliğin sürprizi Fatboy Slim. Ama yanları da kuvvetli. Bülent Ortaçgil, Müslüm Gürses, Teoman, Portecho, Bedük, Roy Ayers, M.A.N.D.Y., Billie Ray Martin, Italoboyz, Jenifer Cardini, Zipunt, Orange, Hüseyin Karadayı konserlerinin yanında genç tasarımcıların defileleri, atölye, sergi ve söyleşilerde trend'lerin izinin sürüleceği TrendShow'09, beşinci senesinde, 11-21 Aralık'ta Taksim Metro İstasyonu, The Hall, Indigo, Lütfi KIRDAR ve Santralistanbul'da bir dizi görülesi etkinlik sunuyor. *(www.trendshow.com.tr)*

Nazareth Orkestrası ve Lubna Salame

Klasik Arap müziği ve geleneksel Filistin müziğinde ustalaşmış Nazareth, Hıristiyan, Müslüman ve Yahudi müzisyenlerden kurulu bir orkestra. Solist Lubna Salame ise Thom Yorke'tan Ömer Faruk Tekbilek'e kadar birçok büyük isimle ortaklıkları olan, Arap dünyasına hâkim bir yorumcu. Mısır'ın "dördüncü piramidi" Ümmü Gülsüm'ün anısına divanın şarkılarının seslendirileceği konser 16 Aralık'ta CRR salonunda...

Gitarcafe'de bu ay

5 Aralık, 21:00 **Mandragore**
16 Aralık, 21:00 **Bilal Karaman - Sarp Maden**
17 Aralık, 21:00 **Jujunela**
18 Aralık, 21:00 **Ke-Ke-Ça Beden Perküsyonu İkilisi:** Tugay Başar ve Timuçin Gürer'den "Her Beden Duyar" adlı ödüllü belgesel film gösterimi ve uygulamalı sohbet.
19 Aralık, 21:00 **Yedi Renk**
20 Aralık, 21:00 **Etni-Ka**
5 Aralık, 20:00-22:00 **Dia gösterisi: Küba, Botswana-Namibia-Zambia ve Nepal**
25 Aralık, 21:00 **Onok Bozkurt - Sayat Arslanlıoğlu klasik gitar ikilisi**
26Aralık, 21:00 **Murat Meriç: İki Darbe Arası Müzikli Şamata**
27 Aralık, 21:00 **Birol Topaloğlu**
Ritm, yaratıcı yazarlık, felsefe, klasik gitar ve flüt atölyeleriyle amatör sanatçılara açık "sahne sizin" etkinlikleri bu sezon da sürüyor. *www.gitarcafe.com*

Birol Topaloğlu

SERGİ

Hafriyat

"Hayalî siparişler üzerine çalışan, aynen bir grafikerin müşterisi için bir işaret tasarlaması gibi toplumsal baskı altındaki bütün topluluklar için işaretler tasarlayan" Extramücadele'nin ikinci kısa filmi "Köle" 20 Aralık - 3 Ocak arasında Hafriyat Karaköy'de... "İktidar, halk ve silahlı adam" üçlüsünün ne menem bir ilişki içinde olduğuna bakan Extramücadele, Cannes'da gösterilen "Pompa"nın ardından müzikleri yine Baba Zula'ya teslim etmiş. Mücadelenin resim ve heykellere de işlendiği serginin acılış günü pikabın başında DJ Ken olacak. *(www.hafriyatkarakoy.com)*

Aksanat'ta "Metamorfoz"

Metamorfoz kadim bir kavram. Üstelik çok da Kafkaesk. Soluduğumuz dünyanın nasıl bir dönüşümden, beşeriyetin ne denli zor bir sınavdan geçtiğinin kayıtlarını düşen sergide yer alan yapıtlar Gregor Samsa'nın ruhunu çağırıyor, kendi varoluşlarımız, pratiklerimiz üzerine de durup düşünmek için... Farklı coğrafyalardan farklı disiplinleri bir araya getiren sergi 20 Aralık'a dek sürecek. Hamiş: 15-25 Aralık arasında beşincisi düzenlenecek Akbank Kısa Film Festivali'nin programı yakında belli oluyor.

"İnsan Halleri"

Ergün Turan ve Süreyya Yılmaz Dernek'in sokaktan geçenleri bir brandanın önünde anonimleştirdiği "Biz" adlı güçlü çalışmasıyla Sıtkı Kösemen'in "ölü taklidi yapanlar"ı yan yana geliyor ve tesirli bir okuma sunuyor. 52 parçalık "İnsan Halleri" sergisi 25 Ocak'a dek İstanbul Modern'de görülebilir.

"Örtemeyen"

"Bütün kıvrımları, gölgesi, sıcaklığıyla bizi sarmalayan, bütün kullanılmışlığıyla, cennetten dünyaya kovulmanın, elmayı dişlemenin getirdiği utancın simgesi kumaş"ı boya katmanları ve tualle, kendi deyimiyle dil ötesi, ancak malzemenin ve fırçanın hissettireceği bir yöne taşıyan Nazan Azeri'nin "Örtemeyen" sergisi 24 Aralık - 20 Ocak arasında Karşı Sanat Çalışmaları'nda görülebilir.

"The Bitch Is Sleeping"

Derya Demir ve Leyla Gediz kürator ikilisinin derlediği, fetişizmi mercek altına alan "The Bitch Is Sleeping / Uyuyan ID" adlı sergi, yeni açılan Galeri Splendid'den taşıp Karşı Sanat'a, İstiklâl Caddesi'nin mağazalarına uzuyor. Kelebek Korse, Katia Şapka, Panter Kırtasiye, Robinson Crusoe, Mudo Concept, Gon, İpek Mağazası'nda yerleştirmelere, videolara, heykellere, fotoğraflara rastlayabilirsiniz. Pazartesileri Dogzstar'a yolunuz düşerse, iki-film-birden gösterim var. Politik, marjinal ve korku sinemasından Bruce LaBruce, Brice Dellsperger, Richard Van Loot'un kült yapımları 19:30'da perdede. Deneysel elektronikçi Erdem Helvacıoğlu da Karşı Sanat'taki ses yerleştirmesiyle 19 Aralık'a dek sürecek etkinlikte yer almış...

ETKİNLİK

İklim Zirvesi

Beşiktaş Köyiçi Caddesi 10 numara'da faaliyet gösteren Çadır, küresel ısınma tehdidi altındaki yeryüzünde bu gidişle kültür-sanat etkinliklerine evsahipliği yapmanın mümkün olmadığının farkında olarak 6 Aralık'ta mücadele ruhunu yükseltecek bir İklim Zirvesi'ne platform oluyor. 12'de kitlesel basın açıklamasıyla başlayacak zirvede sahne önce aktivistlerin ve kampanya sözcülerinin. Animasyon ve film gösterimlerinin ardından Marsis, Beton Orman, King Seroman Reggae DJ Set, Sultan Tunç ve Dub Kurtuluş Bandosu ve Iya Waves konserleriyle gecenin körü aydınlanacak. Greenpeace, Doğa Derneği, Küresel Eylem Grubu, BAK, yeşiller Partisi sözcülerinin katılacağı zirvenin ağır topu tarım politikalarının birinci elden en güvenilir kaynağı, Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu başkanı Abdullah Aysu.

"Troyalı Kadınlar"

Küreselleşmenin dayattığı ilişki biçimlerine, orta sınıfın halet-i ruhiyesine, faşizmin ayak seslerine, ahlâkçılığa, özgürlüğe, savaşa, barışa, suç ve cezaya dair, aykırı yazar Mark Ravenhill'in kaleminden, 16 kısa, bir radyo oyunu ve bir epilogdan oluşan 18 oyunu sezon boyunca izleyiciyle buluşturacak Dot Tiyatrosu. Tepebaşı'ndaki Bilsar binasında serinin üçüncü oyunu "Troyalı Kadınlar – Dünyalar Savaşı" Murat Daltaban rejisiyle ezber bozmaya devam ediyor. Gerçek yetişkinler için sert içerik! Gösteri tarihleri www.dotbilsarda.org adresinde.

MECMUA

Mimarlık Müzesi

Sadece mimarları değil, kent, tarih, etik, estetik ve insanlık durumları üzerine kafa yoranların da merakını cezbedecek olan Mimarlık Müzesi, mimari mirasın envanterini tutmaya devam ediyor. "Tatavla'dan Kurtuluş'a" adlı yeni sergi, bir semtin geçirdiği dönüşümü kiliseler, ayazmalar, çeşmeler, hamamlar, okullar ve fotoğraflar eşliğinde anlatıyor. Ursula LeGuin'in dediği gibi "esas yolculuk, geçmişe doğru yapılanı..." *(www.mimarlikmuzesi.org)*

MECMUA

Deli Kasap

Deli Kasap, 2000'den bu yana "www.delikasap.com" adresinde yayında. "Rock'n'Roll Kültürü Mecmuası"nın fizikî yayınıysa, dördüncü sayısıyla dolanımda. "Heavy metal'e 'sol'dan bakan, felsefe toplantıları düzenleyen ve lumpen hard rockçılığa entelektüel bir aidiyet kazandırma arzusu" içindeki yayın, yeni sayısında Rob Zombie, Jean Paul Sartre, Scott Ian, Nejat Yavaşoğulları, Metallica, Atomic Blonde'a dair makalelerle Roger Waters ve Scorpions ile röportajlara yer vermiş.

İSTANBUL BASKISI

Aysun Öner

Fotoğraf Sergisi

16 - 31
Aralık 2008

kargart

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul
www.kargart.org
info@kargart.org
T: 0216 330 31 51

Üçler Reklam'ın katkılarıyla...

ROLL KİTAPLIĞI

Alberto Moravio Ben ve O (Alkım)
Amos Oz Kara Kutu (Doğan)
Andrew Wilson Patricia Highsmith –Güzel Gölge (Everest)
Arthur Rimbaud Ben Bir Başkasıdır (Kırmızı)
Aziz Gökdemir Amerika'dan Bitlis'e William Saroyan (Aras)
Başo Kelebek Düşleri (Metis)
Ellen Meiksins Wood Kapitalizm Demokrasiye Karşı (Yordam)
Erinç Yeldan Küreselleşme Kim İçin (Yordam)
Ersin Kana Asi Ruh (New Age)
Haydar Ergülen Eski Yazı (Turkuvaz)
Italo Calvino Kum Koleksiyonu (YKY)
Jose Saramago Küçük Anılar (Can)
Lale Müldür Güneş Tutulması 1999 (YYK)
Leonard Cohen Görkemli Kaybedenler (Versus)
Murat Belge Genesis –Büyük Ulusal Anlatı ve Türklerin Kökeni (İletişim)
Noam Chomsky Müdahaleler (BGST)
Slavoj Zizek Kieslowski ya da Maddeci Teoloji (Encore)
Thomas Brussing Futbolun Ölümü (Agora)
Trisha Ziff Korda'nın Objektifinden Che (Bilgi Ün.)
Woody Allen Sırf Anarşi (Siren)

Dünyalar güzeli bir orospu

Bu şehrin adamı söver, bu şehir kadınını döver, bu şehir kanımızı emer... Barış Müstecaplıoğlu'ndan Sadık Yemni'ye, Müge İplikçi'den Jessica Lutz'a, karanlık, kanlı, şehevî, acılı 16 öykü var "Kara İstanbul" derlemesinde. Tadımlığımız, no wave şairi Lydia Lunch'tan...

Bunaltıcı sıcak indiriyor şaplağı yüzüme, sidikten sırılsıklam olmuş bir battaniye gibi. Trenden inerken, öğle namazının tüyler ürpertici hastalıklı serenadı karşılıyor beni. Kertenkeleler gibi kaçışan, sırtlarına yükledikleri çürük meyve dolu hasır sepetler bellerini bükmüş, bir ayağı çukurda kadınlar sürüsü tarafından itilip kakılınca öfkem katlanarak yeniden depreşiyor. Amaçsızca onları solluyorum; nerede olduğum, nereye gittiğim, hatta hangi akla hizmet birkaç saatlik keşif için buraya uğradığım hakkında zerre fikrim yok. Doğu ile Batı'yı, Asya ile Avrupa'yı hem birleştirip hem bölen bu ucube şehri sahiden anlamak, benim diyen dedektifi bile yıllarca uğraştırır. Entrika doludur İstanbul; mis kokulu çiçeklerle üzerini örtmeye çalışsa da belden aşağısının besleyip büyüttüğü kötülüğü asla gizleyemeyen bu karı, bastırılsa da saklanamayan iştah açıcı cazibesiyle kirlidir. İstanbul dünyalar güzeli bir orospudur; pislik yuvası, dolambaçlı, adi bir bataklığa gömülmüş, tırnaklarının içi kir dolmuş kabadayı kuzenlerin, para eden her şeyi pazarladığı sokakların kollarında eriyen orospu. Takas, taciz, kaçakçılık sanatları eğer Konstantinopolis'te icat edilmemişse bile, çok çok eskiden burada doruk noktasına ulaşmış, bugün tahminen on beş milyonu bulan ter döken bedenin hemen hemen hepsi bu işlerin ustası olmuştur. Anasını sattığım üç kuruşluk aklımı da yitirmek üzereydim.

Altı yaşlarında oğlan çocuklarından oluşan, insanı canından bezdiren bir it sürüsü yolda peşime takılmış, hırlayarak bana zorla adi selpaklarından satmaya çalışıyorlardı. Sıska kolları ve bacakları, acı biber salçasına batırılarak araba lastiğini delebilecek şişlere geçirilip ızgaralanmış leziz kuşbaşı hayalleri kurdurdu bana. Tansiyonum tavana, kan şekerim dibe vurmuşken, işlediğim nefret suçlarının uzunca listesine yeni bir madde olarak yamyamlığı da eklemeden bir şeyler yemeliydim. Kafayı çekebileceğim bir yer arayarak toz toprak bir ara sokağa daldım. Çölde vaha bulmuş gibi, dışarıya birbiriyle alâkasız masaların atıldığı boş bir kafeye sığındım. Boştu derken, karı kızla kafayı bozmuş, Amerikan gerzekliğinin kusursuz iki numunesi ile onların ayaklarının dibindeki yanardöner atsineği bulutunu atlaya zıplaya kovalayan kirli karındaş tekir yavru kediler dışında bir Allah'ın kulu yoktu. Birbirinin aynısının tıpkısı bu iki kafadar, güneşin şehvetinden nasiplenmiş yanakları, geniş omuzları ve uçak pilotu gözlükleriyle iştahımı kabarttılar. Şimdi artık yemekten başka bir şeylere aş eriyordum. Yan masada leş bir sandalyeye çöktüm.

Garsona el ettim, siparişimi verdim. Boş sohbetlerine kulak kabartırken tansiyonumun bir nebze daha arttığını hissettim –ısmarladığım kuzu pirzolası daha önüme gelmemişti. Kaşınıyordum. Serçeparmağım atmaya başladı. Gözkapaklarım yanıyordu. Ana baba parası yiyerek Avrasya'yı talan eden bu azgın, esrardan kafaları dumanlı şımarık piçler, pahalı cep telefonlarında birbirlerine en son yatağa attıkları kadınların suç delili fotoğraflarını peşpeşe göstererek ayrıntılı bilgi veriyorlardı: "Varna'da Anal", "Odesa'da Arka Kapıdan Kumlu Sikiş", "Saraybosna'da 69 Artı Bir". Alternatif porno filmlerinin upuzun bir listesi gibi geliyordu kulağa, ki iyice çiğ sarışın olanının yarı kalkmış sikine naz niyaz yaslanan el kamerasında bunların bol bol örnekleri bulunabileceğinden iyice emindim artık.

"Abi bunun amı götü dağılmış", çadırı kuran arkadaşının yanına sokularak telefona yaklaştı.

"Afferin lan sana! Ulan, Dirty Sanchez solda sıfır kalır! Biri fiyatına iki kişi biner buna!"

"Tabii lan oğlum!"

Kankalar çaktı.

Havalarından geçilmeyen bu gez götüm yolları çapkınlarının sikişme anılarını duydukça –aramızda bulunmayan, cinselliğe aç kızkardeşlerime karşı herhangi bir ahlâkî sorumluluk duyduğumdan değil de– cinsler arasındaki mücadelenin dur durak bilmeyen savaşında önde giden delibozuk misali, yakamı bırakmayan intikam arzusuna karşı koyamıyordum. (...) Analarından emdikleri sütü burunlarından getirecektim.

Lydia Lunch, "Vitriol yahut Kan Kusturma Felsefesinin Ruhu", "Kara İstanbul" içinde, der: Amy Spangler - Mustafa Ziyalan (Everest)

I'M FROM BARCELONA

El çabukluğu marifet

İsveçli kalabalık bando, "Who Killed Harry Houdini?" adlı ikinci albümünü yayınladı.

Bu albümdeki şarkılar ilk albümdekilere göre daha ciddi görünüyor.
Emanuel Lundgren: Evet. Ben ilk albümü de sevmiştim. Ama aynı şeyleri bir kez daha yapmak gereksizdi. İlk albüm bir yaz süresince yazılmıştı, bu albümdeyse yıllardır gelişen şarkılar var. Daha fazla duygu içeriyor olabilir.
Albümün adı "Harry Houdini'nin Gizli Yaşamı" kitabından konmuş. Siz de sihirbazlık denemelerinde bulunuyormuşsunuz...

Bu işlere hep büyük bir ilgi duydum. Çocukken yaptığım ucuz kart numaralarını bıraktıktan sonra da o ilgiyi içimde yaşattım. Albüm yaparken biyografi okumak, kendime bakmam için yeni bir perspektif sağlıyor. Houdini'nin biyografisi, okuduğum en iyi biyografilerden. Gizem konusunda örnek alınacak birisi.
Müziği çoğunlukla siz yazıyorsunuz. Grup neden bu kadar kalabalık peki?
Grup haline gelmemiz kaza eseri sayılır. Müziğimizi kimse önemsemeseydi, bu iş ancak bir yaz sürerdi. İlk çalışmalarda bir şeyler yapacağımızı hissetmiştim. Bunu vücudumda, karnımda hissedebiliyordum. On yıl önce okulda birlikte çaldığım grupla yakaladığım hissiyatın peşindeyim. I'm From Barcelona ile verdiğimiz ilk konserde bunu yakaladım. Ama grubun tüm dünyayı dolaşacağını tahmin edemeyebilirdim. Mevcudumuza gelince, bu hep sorulur. Aslında bu turnelerde sorun yaşamamak için iyi bir yol, dört kişiyle turneye çıkmaya benzemiyor. Biriyle takışırsan, onu hiç görmeden otobüsün arkasında iki gün geçirebilirsin.
Bugünlerde neler dinliyorsunuz?
Kaçırdıklarımı yakalamakla meşgülüm. Albüm yaparken pek müzik dinlemem, etkilenmek kolaydır, kimseden bir şey araklamak istemem. Beck'in yeni albümünü dinliyorum, çok etkileyici. Yeni Dungen albümüne de takılıyorum, saykodelik işleri '60'ları hatırlatıyor. Bir de arkadaşım Loney, Dear'ın albümünü bekliyorum, bu kış çıkacakmış.
(Quietcolor, çev: Fevzican Abacıoğlu)

MATTHEW HERBERT

Filistin günlüğü

İngiliz elektronikçinin yeni albümü "There's Me and There's You" yayınlandı.

Kafandakileri dinleyicilerine tam anlamıyla nakledebildiğini düşünüyor musun?
Albümü, İsrail'de insanlar vurulurken kaydedilmiş seslerden bozma, zahmetsiz bir müzik olarak niteleyenler oldu. Bu biraz tedirgin edici. Elimdeki materyali doğru bir biçimde sunup sunamadığımı sorguladım. Yaptığım işin beraberinde getirdiği bir sorumluluk var. Bu yaptığım müziği daha iyi kılmasa da, onu saf müzikal deneyimden çıkarıp insan hayatına temas eder bir hale getirdi.
Filistin'de ses kayıtları yaparken ne gibi yöntemler izledin?
İlk yapmaya çalıştığım şey, orada bir turist edasıyla gezinmemek, duyduklarına kendi yorumunu getiren bir sanatçı gibi davranmamak oldu. İnsanların kendi yorumlarını duymak istedim. Yalnızca gidip insanlara en sevdikleri ve en nefret ettikleri sesleri sordum. Sevilen sesler doğaya ait ritmlerdi; biçilen buğday, doğan güneş veya yanan sigara gibi. Nefret edilenlerse kaosa, vahşete dair şeylerdi, en başta tabii silah sesleri.
Devamında ne geldi?
Yaptığım şey temel olarak bu kayıtları bir sıraya sokmaktı. İlginç olan, sevilen seslerin kendiliğinden bir ritm duygusu yaratıyor oluşuydu. Nefret edilenlerse karmaşadan başka bir şey oluşturmadılar; ritmsiz, yapısız, armoniden ve melodiden yoksundular. Eğer savaş için bir mecaz arıyorsanız, herhalde daha iyisini bulamazsınız. Kaos genellikle nefret uyandırır. Kendimizi Filistinlilerin yerine koymak, hasta yahut ölmekte olan yakınlarını dahi göremeyecek insanlarla kendimizi özdeşleştirebilmek için, grubun ülkenin farklı yerlerinde kayıt yapmasını sağladık.
"The Yesness" adlı parçada 100 farklı kişiye "Evet!" dedirttin.
Bu piyasa mantığında, kolektifler ancak ve ancak tüketiciler veya müşteriler olarak tanımlanıyor. Bir seyirci kitlesini sürecin parçası olarak görebilmek neredeyse imkânsız. Benim içinse albümün dinleyicilerinin albümün içinde olmaları çok önemli. Ortaya çıkan müzik rezalet bile olsa, bunu yapabilmek gurur verici.
(Pitchfork, çev: V. Can Yazıcı)

MY BRIGHTEST DIAMOND

Berlin felsefesi

Kanadalı Shara Worden'in My Brightest Diamond projesi ikinci albüme erdi: "A Million Shark's Teeth".

Yeni albümünün hikâyesi nasıl?
Shara Worden: İlk albümüm "Bring Me The Workhorse"u kaydetmeden önce, bir yaylı çalgılar dörtlüsüyle kayıt seansı yapmıştım. Sırf yaylılarla bir albüm yapmayı geçiriyordum içimden. Bu fikri "A Million Shark's Teeth"te biraz uyguladım.
Yaylı çalgılar takıntısı nereden çıktı?
Pierre Boulez'nin "Pli Selon Pli"sini izledim. Sonra Nina Nastasia ve Antony & The Johnsons'ı yaylı çalgılar orkestrasıyla sahnede seyrettim. O günlerde Peter Gabriel, Tom Waits, Talk Talk ve Björk dinliyordum; bu albümlerin yaylı çalgılar dörtlüsüyle alâkası olmadığını bile fark etmeden, sürekli "yaylı dörtlüsü" diye kafamdan geçiriyordum.
Yaylılar haricinde, iki albüm arasında ne gibi farklar var?
Bu seferkinde müzik daha çok sözlerin peşinden geldi, daha az tekrarlar var. Klasik "dörtlük / nakarat / dörtlük" formunu illâ kullanmıyorum.
Kayıtları Los Angeles, New York ve Berlin'de yaptın; neden?
Bateristim Berlin'de yaşıyor. Yaylıları çalan müzisyenler New York'ta, tuhaf elektronik sound'ları yapanlarsa Los Angeles'ta yaşıyordu. Berlin'deki ambiyans beni çarptı, punk ruhu hâlâ capcanlı, insan hayata gerçekten dokunduğunu hissediyor, her şey daha katışıksız. Gün boyu yaşadıklarım, insanlarla sabahlara kadar kültür, felsefe muhabbetleri yapmak beni etkiledi. Bir sonraki albümde bunların izi görülür.
Babanla ortak "French Songs" projen vardı, o ne oldu?
Henüz bir kayıt yapmadık. Babam çok iyi bir akordeoncu. Yani canı istediğinde. *(gülüyor)* Onun yaşadığı Teksas'ta, Kurt Weill, Edith Piaf ve bildiği birkaç Rus şarkısından oluşan yarım saatlik konserler verdik. Bu şarkılara ve dillerine tam mânâsıyla nüfuz etmek uzun vadeli projelerimden biri. Bu müziğin çağrıştırdığı resimler çok hoşuma gidiyor.
(Popnews, çev: Siren İdemen)

GIANT SAND

Avare ruhlar

Giant Sand, Danimarka'da Danimarkalı bir kadroyla kaydedilen yeni albümü "ProVISIONS"ı yayınladı...

Geçmişte Giant Sand, değişken elemanlarıyla daha ziyade tek kişilik bir grup olarak görülürdü. Giant Sand'i bugün nasıl tarif etmeli?
Howe Gelb: Daha ziyade mevsimlik kadrolar söz konusuydu. Zarlar nasıl geldiyse işler öyle yürüdü. Özellikle gidip birilerini aramadığım gibi, kimselerden kurtulmaya da çalışmadım. Gruba emek vermiş tüm elemanların yaşam boyu geçerli üyelikleri var. Aynı yağmur altında ıslanan, fırtınalara karşı serpilen ekinler gibiyiz...
"ProVISIONS"ı neden solo bir albüm olarak değil de Giant Sand adıyla yayınladın?
Yeni kadroyla solo çalışmam esnasında bir araya gelmiştik. Turne boyunca aldığım heyecan, yazarken beni saran duygu tıpkı Giant Sand'le yaşadıklarım gibiydi. Yirmi küsur yıldır aldığım lezzeti bariz bir şekilde barındırıyordu. Bu bir ferahlama getirdi ve yeni bir gruba dönüştük. Gençlerle çalışmayı seviyorum. İyi bir akustik grup olduk, ama elektriği kesmek istemiyorum. Ama çocukların pek de hoşuna gitmedi. Danimarka'da tuzları kuru tabii. Piyasadaki distorsiyon pe-

dalları üzerinden siyasî yapıyı okumak mümkündür. Kriz ve buhran ne kadar derinleşirse, rock da o kadar iyi olur. Ne zaman Cumhuriyetçiler başa geçse, en harbi rock ortaya çıkar. Kennedy suikasti dünyayı sarstı, ama ardından Hendrix çıkageldi.
Carter döneminde disko patlamıştı...
Clinton'la birlikte de hiphop.
Şarkıyazarları yaşlandıkça, çalışma saatleri gecenin geç saatlerinden sabahın erken saatlerine kayıyor. Senin yoğunlaştığın saatler hangileri?
En sevdiğim sözlerimi uykuya dalmazdan evvel ve uykudan hemen uyandığım anlarda yazdım, çok aydınlatıcı oluyor.
Tuscon sound'u diye bir şey var mı? Varsa, bunun kökeni sen misin?
Çorbada benim de tuzum var. Tuscon'u ilk mesken tutanlardanım. Tuscon müziği avare ruhlara cazip geliyor. Ezelden beri avare olan ben de halimden memnunum. Tuscon'a yerleşen bazı sevdiğim arkadaşlar geleneksel sound'un bu tarafını eksiltip onu daha veciz bir senaryoya oturttular. Calexico'dan John ve Joey'i burayla tanıştıran benim. '90'larda, farklı zamanlarda Tuscon'a geldiler ve bir daha gitmediler. Bizim eski havaları büküp müziğe daha bir yerellik kazandırdılar. Tabii bu da, Avrupalının Batı derken kastettiği şeye cuk oturdu.
(Village Voice, çev: Şahan Nuhoğlu)

BRIGHTBLACK MORNING LIGHT

Dağlara gel dağlara

Amerikalı saykodelik folk ikilisi, Will Oldham'la yaptıkları EP'lerin ardından üçüncü uzunçalar "Motion To Rejoin"i yayınladı...

Nasıl bir geçmişi var grubunuzun?
Naybob Shineywater: Ben Alabamalıyım, çocukluğum sokaklarda geçti. Rachael'le kendimizi kırsal, yaban ortamlarda müzik yapmaya adadık, ekolojik sürdürülebilirliğe odaklandık. Vahşi hayat, tek gerçek özgürlüktür.
Dağlara niye taşındınız?
New Mexico büyüleyici bir yer. Burası Avrupalıların istilâsına direnişte başarılı olmuş tek halkın, Puebloların yuvası. Tarih bütün yerlilerin, dillerinin, dinlerinin öldüğüne inanmamızı ister. Bu bir yalan. Dönüp kadim kültürlere bakmamız gerek.
Size hippi denmesine ne diyorsunuz?
LSD'nin Amerika'dan çıktığını unutmayın. Bugüne kadar hiçbir kültür bu kadar devrimci bir tecrübe üretemedi. '60'lar ayrıca kadınlara oy hakkını, ırksal ve cinsel eşitliği de getirdi. Onların hatalarından almamız gereken dersler var, ama bilinç geliştirmek için kullandıkları araçları da kucaklamalıyız. Marihuana mesela, dış çevremizi genişletmek için gerekli potansiyel onda vardır. Bu tür araçları kötü diye nitelememeliyiz, bu nitelemeyi yapanlar petrol için, her türlü aşırılık için savaşlar çıkarıyorlar. Bu ülkenin bütün şehirlerinde her ay savaş karşıtı gösteriler düzenlenmemesini kabullenmek zor.
İlk defa kaç yaşınızda şüpheye düştünüz?
Çok küçükken, daha okul yıllarımda, hem beyaz hem siyah çocuklardan ırkçı laflar duyduğumda. Emekçi ve yorgun ebeveynleri öğretiyordu onlara bunları. Hükümete, bürokrasiye yükleneceklerine, birbirlerini suçluyorlar. Bence ABD'nin hepten ayrılması, devletlerin birleşmiş filan olmaması lâzım. Bizi bir arada tutan hiçbir şey yok. Başka türlü bir birlik fikri olması gerek.
En çok korktuğunuz şey?
Liderlik, lider olmak isteyen tipler.
Şarkı sözleriniz basit, aynı zamanda dua ya da büyü gibi...
İngilizceyi fazla sevmiyorum. Ama sözlerin büyü metinleri gibi olmasını istiyorum, Amerikan yerlilerinin hikâyelerinden etkileniyorum. Mevcut kolektif zihniyet dünyası beni bağlamıyor.
Rachael Hughes'le nasıl tanıştınız?
Alabama'da ne sevdiğim grup My Bloody Valentine'ın cover'larını yapan bir grubumuz vardır. Benden sonra Rachel girdi gruba, ben dönünce de beraber müzik yapmaya başladık, Will Oldham'la küçük bir turne yaptık. Sonra Rachel Kaliforniya'ya, organik tarım yapmaya gitti, ben de peşinden. İnsanlar sevgili olduğumuzu zannediyor, ama hiç olmadık. Sanatsal bir beraberlik bizimki.
(Uncut, Pitchforkmedia, çev: Merve Erol)

CRYSTAL CASTLES

Beyazlar kirli

Remiksleriyle ve sahne şovlarıyla ünlü Torontolu elektro punk ikilisi, bu yıl kendi adını taşıyan ilk albümünü yayınladı.

Diğer üye Ethan Kath'la aranızda bir işbölümü var mı?
Alice Glass: O parçaları yazıyor, ben de aralarından seçim yapıyorum. Cilanın altını kazıyan, kazarak deney yapan grupları sevmişizdir hep. İlk başlarda, kulağa gelen sesin mümkün olduğu kadar sert, haşin olmasına çalışıyorduk. Rahatsız olmak da insanlarda değişik duygular yaratabiliyor, bir dizi manyakça ses duyduğunuzda bir şeyler hissetmeye başlıyorsunuz.
Yazarken sık başvurduğun temalar var mı?
Pek sayılmaz, her şarkının meselesi başka. Şarkı yazmak, heceleri uydurmaya çalışmaktan ibaret değildir sonuçta. Galiba en sevdiğim sözler "Courtship Dating" şarkısınınkiler. Birbirlerinin vücudunu dolduruyorlar

şarkıda, sonsuza dek saklayabilmek için.
NME okurları seni "2008'in en cool insanı" seçti. Neler hissettin?
Gururum okşandı. Ama okul yıllarımda kendilerine böyle diyenler de, hayatımda gördüğüm en haybeci insanlardı.
Neler giyer, nasıl görünür bu cool insan?
Gayet kadınsıyımdır, etek giyerim, sutyen takarım. İri sarışın görüntüsünü transseksüeller devraldı galiba. Ben de sarışınım aslında, ama erkeklerin arzu ettiği o sarı saç, o iri gögüsler falan bana artık hiç de kadınsı gelmiyor. Benim saçım 13'ümden beri böyle, öncesinde daha da kısaydı. Çoraplarım da hep böyle yırtık pırtıktır. Turnede olup da çorabının yırtılmaması olmaz. Yırtılanları atsam, her gün yenilerini almak zorunda kalırım. Bir de Converse'çiyimdir, herhalde anamdan Converse'le doğmuş olmalıyım. Parçalananana kadar giyerim bir ayakkabıyı. Tercihim beyaz olanlar, hele kirli bir kahverengiye büründüklerinde.
Makyajla aran nasıl?
Günlük rutinim siyah kalem çekmekten ibaret. Rujda çok iddialı değilim. Görüntü çok da umurumda değil aslında. Hoşuma gitmeyen şeyi giymem, ama hiç gerçek bir işte çalışmadığım için kimse de nasıl giyinileceğini anlatmadı bana.
(Time Out, Plan B, Independent, çev: M.E.)

DEERHUNTER

Reznor'ın tercihi

Atlantalı ambient punk ekibinin üçüncü albümü "Microcastle" yayınlandı. Grubun davulcusu, albüm sürecini anlatıyor.

Grubunuzun geçmişi soygunlar, ölümler ve anlaşmazlıklarla dolu. Şu aralar nasılsınız?
Moses Archuleta: Artık gülebiliyoruz. Çalkantılı günleri geride bıraktık. Galiba insanlar bu duruma bizden daha fazla kafa yoruyor. Hani konser esnasında monitörden gelen cızırtıyı bir süre sonra önemsemez hale gelirsiniz. Aynı şekilde insanların da bir süre sonra bu durumu unutacaklarını umuyoruz.
Önceki albümünüz "Cryptograms" bu albümden daha serbest ve deneyseldi. Efektlerden ve doğaçlamalardan vazgeçmenize ne sebep oldu?
Tekrara düşmemeye çalışırken kendiliğinden gelişen bir şey. Yine de son albümün bir öncekinden çok farklı olduğunu düşünmüyorum. Geçen albümün aksine, birçok kaydı demolar şeklinde hazırladık. Daha önce ihtiyarî buluşmalara daha fazla zaman ayırabiliyorduk. Dolayısıyla da doğaçlamalar daha fazlaydı. "Microcastle" çoğunlukla yatak odalarında hazırlandı.
Şarkıları tamamlayıp sonra mı bir araya geldiniz?
Şarkıcımız Bradford Cox solo projesine (The Atlas Sound) başladığı için ara vermek durumundaydık. Biraz ayrı gayrı olsa da, her birimiz şarkılara çalışmaya devam etti. Yaptığımız işleri e-mail'le birbirimize gönderdik. Yan yana geldiğimizde ise şarkılara son halini verdik. İşe başlarken düşündüğümüz pek çok şey iş tamamlandığında büsbütün değişmişti.

Bu albümden önce Nine Inch Nails'le beraber konserler verdiniz. Gerçeküstü bir hismiydi?
Biraz tuhaf sayılırdı, fakat mükemmeldi diyebilirim. Çalmak hususunda bir sıkıntı yoktu, ama başta seyirci sayısı olmak üzere, geri kalan her şey çok garipti. Seyircilere dair deneyimlediğimiz şey ise daha ziyade kayıtsızlıktı. Bizden nefret etmediler. Sanırım hepsi Trent Reznor'ın tercih ettiği grubun karşılarında çaldığının farkındaydı. Bu yüzden, sevseler de, sevmeseler de bize saygı gösterdiler.
(Formatmag, Expressnightout, çev: V.C.Y.)

ALAN VEGA

Jailhouse rock

Efsanevî new wave-punk ikilisi Suicide'ın 70 yaşındaki şarkıcısıyla müzik, sinema ve edebiyat üzerine...

Neler dinliyorsun bu aralar?
Sert hiphop'u, özellikle de gangsta rap'i hâlâ severek dinliyorum. Tupac Shakur'u yeniden keşfettim. Muhteşem şiirinin yanında ne kadar da büyük bir sesi olduğunu farketmemişim vaktiyle. Hip-hop'un Elvis'i o. Küçüklüğümde okul yolunda Elvis'ten başkasını dinlemezdim. "Blue Suede Shoes" her günün ihtiyacıydı. Annem babam klasik müzik hastasıydı, bense caz, blues ve rockabilly. Velvet Underground, Silver Apples, Iggy & The Stooges ve Can'den çok beslendik, Suicide'a bizi getiren onlar oldu. Çiğ rock'n'roll'u severim.

Sinemayla aran nasıl?
Scorsese'nin ilk filmlerine tav olmuştum. "Mean Streets", "Taxi Driver"... Daha bugün Abel Ferrara'nın "Bad Lieutenant"ını izledim. Eskidir ama, beni içine alıverdi. Keitel filmde döktürüyor. Herifin dokunduğu her şey altına dönüyor. Çocukluğumda Elvis filmlerini de kaçırmazdım. Çoğu berbattı, ama "Jailhouse Rock" başarılıdır. Bana kalırsa Elvis'te büyük aktör kumaşı vardı, ama onu boktan filmlere mahkûm eden menajeri Colonel Parker oldu.
Ya kitaplarla ilişkin?
Kerouac'ın "Yolda"sını okuduğumda uçmuştum, hayatım değişmişti. Beat yazarlarına sardırmıştım. Suicide'ın ilk zamanlarında bir gün Allen Ginsberg'in mekânına davet almıştım. "Vay be, sonunda entelijansiyaya kendimizi kabul ettirdik" diye düşünmüştüm. Fakat tanışır tanışmaz, bir tirada girişiverdi: "İntihar kelimesini nasıl kullanabilirsin? Neden?.." İçinde biriktirdiğini kusuyordu ve benim için müthiş bir hayal kırıklığıydı... Camus'yü de severim. Çok basit, ama inanılmaz güzeldir. Favorim "Başkaldıran İnsan". Hayatımı dönüştüren başyapıtlardan biri de odur.
(Word, çev: Ş.N.)

Umutla beklenti arasında büyük fark var. İlk başta süreyle ilgili olduğunu düşünmüştüm, umudun daha uzaktaki bir şeyi beklemek olduğunu. Yanılmışım. Beklenti bedene ait, umutsa ruha. Fark bu. İkisi birbiriyle temas ediyor, birbirini tetikliyor ya da yatıştırıyor ama her birinin hayali farklı. Bir şey daha öğrendim. Bir vücudun beklentisi bir umut kadar uzun sürebilir. Seninkini bekleyen benim vücudumun mesela. **JOHN BERGER**, A'dan X'e

Tarih: Çoğu sahtekâr olan yöneticiler ile çoğu aptal olan askerler tarafından gerçekleştirilen çoğunlukla önemsiz olayların çoğunlukla yanlış aktarımı. **AMBROSE BIERCE**, Şeytanın Sözlüğü

DAVID BYRNE & BRIAN ENO

Everything That Happens Will Happen Today

(Todo Mundo)

20. yüzyılın müzik kahramanlarını sayarken Brian Eno'yu anmadan geçmek mümkün değil herhalde. Eno minimalizm ve ambient konseptiyle müzik dünyasını ilginç yerlere çekmekle kalmadı, usta bir prodüktör olarak yeteneklerini güncel müziğe yön veren birçok grubun da hizmetine sundu. Zaten kendisini esas olarak bir müzisyen olarak değil de, bir "müzik yapımcısı" olarak gördüğünü söyleyebiliriz. Diğer tarafta David Byrne de belki çapraz kulvarda ilerleyen, ama aynı derecede önemli bir müzisyen. 1970'lerde başını çektiği Talking Heads, 2000'li yılların popüler rock gruplarından Franz Ferdinand ve LCD Soundsystem gibi isimlere ilham kaynağı olmuş önemli bir topluluktu. Rock'un "dans edilebilir" hale gelmesinde ve new wave gibi yeni bir akımın oluşmasında Talking Heads'in ve Byrne'ün katkısı oldukça büyüktür. Bu iki önemli ismin bundan yaklaşık otuz yıl kadar önce bir araya gelmeleri ise "My Life In The Bush Of Ghosts" isimli önemli bir albümle sonuçlanmıştı... Eno ile Byrne'ün 1981 tarihli çalışması "My Life In The Bush Of Ghosts", aslında bu ikilinin ilk beraberliği değil. Brian Eno, daha öncesinde Talking Heads'in art arda üç albümünde prodüktör olarak da yer almıştı. Ancak Byrne-Eno ortaklığı, Talking Heads'den hem teknik hem de müzik olarak oldukça farklı bir noktadaydı. "My Life In The Bush Of Ghosts", bir yandan sample'ların ilk kez bu kadar yoğun şekilde kullanıldığı, diğer taraftan da Batı pop müziğiyle Afrika ve Asya müziklerinin yoğun bir şekilde sentezlendiği önemli kayıtlardan biri olarak zihinlere kazındı (hatta öyle ki, günümüzde artık şüpheli bakışların hedefi olan "dünya müziği" kavramının ilk kez bu albümle kullanılmaya başlandığı belirtilir hep).

Talking Heads'in "Remain In Light" albümünden sonra grupla yolları ayıran (ve akabinde U2'nun prodüktörü olarak karşımıza çıkan) Brian Eno ve günümüze kadar solo çalışmalarını sürdüren David Byrne, bu önemli yapıtın üzerinden yıllar geçtikten sonra bu, yıl yeni albümleriyle tekrar bir araya gelmiş oldular. Düz bir mantıkla 30'lu yaşlarında tarih yazmış bu iki ustanın 60'lı yaşlarında ve geçen onca zamanın birikimiyle tekrar tarih yazmaları gerekirdi denilebilir. Ama sonuç öyle "çok farklı ve yeni" bir şey değil. Zira o aradaki otuz yılda bu iki insanın başlattığı şeyler üzerinde öylesine yol alınmış ki, artık bunlar üzerine tamamen yeni bir şey söylemek kolay değil. Halbuki ikili, bu albümde belki de bundan otuz yıl önce hiç yapmayacakları şeyleri yaparak, kendi adlarına ilginç bir değişimi başarmış gibi görünüyorlar.

Açılış parçası "Home", albümün genel rengini oldukça başarılı bir şekilde yansıtıyor: Çoğu zaman sakin, huzurlu, ama alttan alta güçlü ve dolu bir müzik. Elektronik altyapı üzerinde aslında folk, country ve gospel gibi tarzların etkileri çok bariz bir şekilde hissediliyor. Arada "I Feel My Stuff" ve "Strange Overtones" gibi parçalar ise ikilinin daha genç ve enerjik yüzünü gösteriyor bize. Belki güncel pop hitlerinden çok farklı değil yaptıkları, ama tertemiz icraları ve belki de tecrübenin getirdiği rahatlıkla insana huzur veren parçalar bunlar. Zaten herhalde albümün en büyük özelliği de bu huzur faktörü olsa gerek. Albümün kapağındaki bilgisayar grafiği, şu ünlü bilgisayar oyunu Sims'den kopyalanmışa benziyor –Amerikan rüyasının sembolü olabilecek güzellikte, idealize bir ev grafiği, akustik gitar akorlarının az ötedeki yemyeşil ovalar üzerinde uçuştuğunu görebileceğiniz türden bir dünya. Tabii ki albümün daha rahatsız anları da yok değil, ama bütünü dinlediğinizde aklınızda kalan bu oluyor. Bütün bunları düşününce, Byrne'ün yaşlandığını ve ambient ustası Eno'nun yoluna geldiğini de düşünmemek elde değil. Yıllar önce sahnelerde koşa koşa şarkılar söyleyen David Byrne, bu sefer eski fotoğraflar, deniz fenerleri ve nehirler hakkında şarkılar söylüyor...

Müzik endüstrisini de yakından tanıyan bu iki usta müzisyen, çağın değişen şartlarına ayak uydurmak konusunda çok başarılılar. Albümü ilk olarak bir plak şirketi yerine doğrudan kendi web sitelerinden (www.everythingthathappens.com) yayınlayan ikili, önce dijital satışlara ağırlık vermiş ve oldukça da başarılı olmuşlar. Web sitesinden albümü CD olarak da alabilmek mümkün; albüm, çok başarılı bir "deluxe" pakette satışa sunulmuş. Kayıt sürecinin de (albüm notlarında da belirtildiği gibi) oldukça modern bir şekilde gerçekleştiğini belirtmeden geçmemek lâzım bu arada. Brian Eno, yazdığı çeşitli müzikleri David Byrne'e gönderiyor, o da bunları dinleyerek sözleri yazıyor, kayıtları paslaşarak albümü son haline getiriyorlar –fiziksel olarak pek bir araya gelmeden yani. Zaten Eno'nun bir müzisyen olarak sahnede yer almaya veya fiziken müzik yapmaya pek meraklı olmadığı iyi bilinir, kendisi David Byrne'ün albüm turnesinde de yer almıyor. *Harun İzer*

LAMBCHOP

OH (Ohio)

(Merge)

Foto: Şahan Nuhoğlu

Kurt Wagner, Lambchop adıyla albümler yayınlamaya başlayalı 14 sene olmuş, az zaman değil. Lambchop'a Wagner'in solo projesi diyemeyiz, zira Wagner Lambchop'un beyni olsa da, ortada çekirdek bir kadro olmasa da, sürekli farklı müzisyenlerle çalışan sanatçı bir grup mantalitesiyle oluşturuyor albümlerini. "OH (Ohio)" kronolojinin 11. stüdyo albümü. Başta daha çok country ve folk etkileşimleriyle yola çıktı Nashville'li kolektif, ama zamanla bu etkileşimler biraz derinlere gömüldü. Hafif caza, hafif rock'a, hafif soul'a bulandı tarzları. Temeldeki sakin gitar tınıları baki kaldı, bazen üflemeliler coşturdu, bazen yaylılar dokunulsa ağlanacak ruh hallerine soktu. Wagner gözlemleriyle şaşırttı, kelime oyunlarıyla düşündürttü. Gecenin ilerleyen saatlerinde tek başına bir bar sandalyesine tünemişken insanı anılara boğacak şarkılar ortaya çıktı. Yeri geldi, aynı şarkılar güneşli bir sabah tatlı bir uyuşuklukla sokaktan geçenleri izlerken hayatın film müziği oldu. Hep iç gıcıklayan melodilere dayalıydı şarkılar, ama sanki bilinçli olarak gösterişten kaçınıyordu grup. Bir de Wagner'in sesi vardı, fısıldarken de, titrerken de, derinlerden gelirken de bilge bir ses. Ne dese inanırdık. "OH (Ohio)"ya da aynı sükûnet ve bilgelik sinmiş, tevazusuyla gönlümüzü çalıyor albüm. Tabii ki Kurt Wagner'ı da eleştirmek mümkün, örneğin bir süredir pek bir değişiklik yapmıyor tarzında ve grubun vizyonunda. Kendine oyduğu güvenli mağarada kimselere amenna demeden bildiğini okuyor. Ama bu kabul edilebilir bir durum, şarkılar böylesine güzel olduktan sonra. Her şarkıda Wagner ağzını açsın da sesi duyulsun diye saniyeler sayılıyor. "A Hold Of You" gibi umutsuz bir aşk şarkısını ya da "Popeye"ı, "Close Up"ı yazabilecek, güneyin muhafazakâr müzik geleneklerinden böylesine evrensel pop şarkıları damıtabilecek başka bir grup yok. Wagner yaşı ilerledikçe kinikleşmekten ziyade daha umutlu biri oluyor; bu durum "Oh (Ohio)"ya iyimser bir kimlik de vermiş. Lambchop'un her albümü eskilerin değerini tekrar anımsatıyor, grup imkânsızı başarıp çıtayı daha da yükseltiyor. *Yiğit Atılgan*

Tarihçi: Uçsuz bucaksız dedikoducu. **AMBROSE BIERCE**, Şeytanın Sözlüğü	Ermeni nasıl acı çekerse Türk de acı çeker. Saçma işte, ama bunu bilemezdim o zaman. Bilemezdim şu Türk dediğimiz insanın zorlandığı yola sapan, kendi halinde, dünya tatlısı bir biçare olduğunu. Ondan nefret etmenin, aynı hamurdan çıkma Ermeniden nefret etmeye eşdeğer olduğunu. Ninem de bilmezdi, hâlâ da bilmiyor. **WILLIAM SAROYAN,** Ermenistan'ın Evladı Antranik
Dur biraz / Kapı çalındı, hayır, telefon / Telefon kapı telefon / İkisi birden mi yoksa / Yoksa / Ne telefon ne kapı / Bir şimşek sesi hiç olmazsa **EDİP CANSEVER**	Bu işler daima böyledir. En çok hataya düşenler, kendilerinden kudretlerinin üstünde şeyler isteyenler, kendilerini olduğu gibi kabul etmeyenlerdir. Pascal büyük adamdan bahsederken, sadece iki uçta birden bulunmaz bu iki ucun ortasını da doldurur, der. **AHMET HAMDİ TANPINAR**, Sahnenin Dışındakiler

The Cure
4:13 Dream
(Geffen)

"Pornography"lerle, "Disintegration"larla büyüyen, zamanında Robert Smith'in pervanemsi hallerine öykünen bir insan, 30 yıl ve 13 albüm sonra ne diyebilir, eski ve yeniyi karıştırmadan, bir tutam kırılganlık, bir perçem muzırlığa tav olmadan? Çok şey, ve hiçbir şey. "Yeni başlayanlar için The Cure" lûgatından cımbızlanacak olası alıntı: Güçlü baslar, melankoli ve aşırı sevinci betimleyen melodik riff'ler ve bütün bunların üstünde yüzen Smith'in yetişkin erkek çocuğu rolüyle örtüşen haykırışları ve güfteleri. Peki, bu ve "Three Imaginary Boys'dan bugüne The Cure" başlıklıklı iki resmin arasındaki farkı bulunuz desek, ne dersiniz? Benzerliklere, tekerrürlere nasıl baktığınıza bakar. Değişmez portreler kimi ressamları klasikleştirir. Değişmeyen müzikler birçok müzisyenin ölümü demektir. Eskilerin birilerini mutlu etmesi zordur. Antika hayranları tarafından "bunlar piyasa maymunu oldu", yeni dinleyiciler tarafındansa "geçmiş zamanın kurbanı bunlar" damgasıyla boğuşup dururlar. "4:13 Dream" yeni başlayanlara enteresan gelecektir, "Underneath The Stars"ın yıldız sesleri, "Scream"in milenyum İspanyolası ve çığlıkları, "Hungry Ghost"un saadet söylemleri... Eski dinleyiciler için, "Kiss Me, Kiss Me, Kiss Me" oynaklığının "Bloodflowers" karanlığıyla harmanlanmış bir albüm olmuş diyebiliriz. Çok mu parlak? Hayır. Çok mu kötü? Hayır. Tekerleme kıvamında bir açıklama elzemdir: The Cure sevenlerdenseniz, seveceksiniz, The Cure sevmeyenlerdenseniz sevmeyeceksinizdir. Bu kadar basit.

İlk albümü tenzih edersek, kapak tasarımından tutun, grup üyesi elemelerine kadar her şeyi ele alan Robert Smith, bu albümde de her yerde. Kapaktan başlayalım. The Cure albüm kapakları, bilhassa single koleksiyonları, bize içindeki müziklerle ilgili birçok ipucu verir. (Galeri gezintisi için The Cure official website discography'sine bkz.) "4:13 Dream"in hayaletleri ve renkleri, uçuşkan, sapıtmış halleri ("Freakshow"), psychedelic'e yaklaşan mimikleri bu kapakta resmedilmiştir. Sound'a gelecek olursak, Korn prodüktörü Ross Robinson kimilerine göre yerli yerinde bir seçim, şöyle ki, ham gitarlar ve tribal baslar açısından iyi olmuş, fark hissediliyor diyebilirsiniz. Ama kimi eleştirmenlere uyarak, Robinson'u The Cure'un parodisini yaratmakla suçlayabilir, onların alışılagelmiş bütün trüklerini gözümüzün içine, pardon, kulağımızın diplerine sokuyor diyebilirsiniz. Bir de tabii, Smith gibi bir kontrol delisinin kontrolü dışında bir şey olabilir mi, Robinson ne yapsın diye de düşünülebilirsiniz. Dediğimiz gibi, seviyorsanız, sorun yok. "Disintegration"a yaklaşamasa da, aynı sularda yüzen parçacıklar, bir kış akşamüstüne iyi gidebilir...

13 şarkıdan mürekkep albüm, enstrümantal bir girişle ruhu akort ettikten sonra Smith'in utangaç ve arsız, tedbirli ve korkusuz sesiyle kaplanıyor. 33 şarkı arasından elenmiş bu parçalardan en güçlüleri başlangıç ve son olarak düşünülse de, bizim oyumuz ortalarda sallanan "Scream"den yana. "Gözlerin fazla parlak, fazla parlak" diye söylenen Smith, kış güneşinin zayıf ve ihtiyarca asılı kaldığı yerlerden bağırıyor burada. Bir arkadaş, hiç yakışıyor mu, koskoca adam demişti Smith için, vakti zamanında. Ama onun bu personası 15 yaşındaki goth'ları, 30 yaşındaki yalnız kalpleri de mutlu edebiliyor hâlâ. İkonlarımıza saygı gösterelim, biraz da olsa... *Pelin Batu*

Kaiser Chiefs
Off With Their Heads
(Universal)

Bir grup düşünün ki, sahneye adımlarını atar atmaz atmosfer hissedilir şekilde değişsin, dinleyicileri süzdükten sonra enstrümanlarını ellerine aldıklarında "işte şimdi değişik bir şeyler olacak" beklentisi içinizi kaplasın. Enerjinin hiç düşmediği eğlence dozu yüksek iki saat sonunda bile kıpkırmızı suratı ve üzerinden akan muzipliğiyle vokalist gözünüzün içine bakarak "daha başlamadık bile" desin. İşte İngiltere'nin en sıcakkanlı grubu Kaiser Chiefs! Leeds çıkışlı beşlinin birlikte müzik yapmaya başlamalarının üzerinden neredeyse 15 yıl geçmiş. Otuzlu yaşlarını sürmelerine rağmen, tıpkı akranları Franz Ferdinand gibi, asla bitmeyecek gibi görünen bir enerjiye sahipler. Çıktıkları festivallerde en son ayakta kalan hep onlar oluyor. İsimlerini bir futbol takımından almışlar. Yine de İngilizliklerine yakışık almaz şekilde futbol fanı değiller.

Öncelikle belirtelim, içinde grubun hitlerinden "Ruby"i barındırmasına rağmen beğenilmeyen ikinci albümleri sonrası "Off With Their Heads" ilaç gibi geliyor. Prodüktör, her yerde grubun fanı olduğunu söyleyen, hâlihazırda bir Kaiser cover'ı da bulunan Mark Ronson. Üstelik cover'ını icra ettirdiği Lily Allen'ı da iki şarkıya eşlik etmesi için yanında getirmiş. Chav mucizesi bu bayanı ilk single olarak seçilen "Never Miss A Beat" ve "Always Happens Like That" adlı parçalarda duyabilirsiniz. Açılış parçası "Spanish Metal" ise hard rock riff'leriyle alışık olduğumuz Kaiser'den uzak olmasına rağmen, saçma sapan sözleriyle oldukça eğlenceli sayılır. Bu basit sözlerden sorumlu insanın davulcu Nick Hodgson olması da albümün ilginçliklerinden biri. "You Want History", "history – mystery" kafiyeleriyle yine oldukça basite indirgenmiş, ama sonlara doğru parçayı ele geçiren synthesizer ile vokalist Ricky Wilson'ın tekrarladığı "don't stop moving" cümlesine uyarken buluyorsunuz kendinizi. "Can't Say What I Mean" hemen eşlik etmek istenilen, şiir gibi akan, adı gibi açık açık konuşamamak hakkında bir parça. "Addicted To Drugs", albümün sonlarına doğru en eğlenceli dakikaları oluşturuyor. Adını Robert Palmer'ın "Addicted to Love"ından almış. Kapanışı yaptığımız "Remember You're A Girl" albümdeki sakin tek parça, sanki bir Beatles albümüne aitmiş gibi parlıyor. Daha büyük sürprizi ise "gizli silah" Hodgson tarafından söyleniyor olması.

"Off With Their Heads", Brit-pop'un en iyi örneklerinden biri. Kaiser Chiefs'in sıkça etkilendikleri tek grup olduğunu söylediği Blur, mirasıyla gurur duyabilir. *Esra İpekçi*

→53

Fikirler arkalarında kendi kalabalığını isterler. Onu bulamazsa konuşan hür olmaz.
AHMET HAMDİ TANPINAR, Sahnenin Dışındakiler

Teşhis: Hekimin hastanın nabzını ve cüzdanını ölçerek çıkardığı hastalık tahmini
AMBROSE BIERCE
Şeytanın Sözlüğü

Hesaplanmış kusurda aklın izi, kusursuzluktakinden daha derindir.
HASAN ALİ TOPTAŞ,
Harfler ve Notalar

Yüzünde gezginci bir adam hali; / Sazı ve heybesiyle, / Küçük bir garaj kahvesinin önünde / Bekleyen biri gibi. / Ay dokunmuş omuzuna bir akşam vakti. / O günden beri bakışlarında, / Bir otobüs penceresinin hızla geçişi. **METİN ALTIOK**

DEERHUNTER
Microcastle
(Krank)

Baştan söyleyelim, Deerhunter'ın üçüncü uzunçaları yılın en iyilerinden. Kendilerini buraya getiren yol ise dolambaçlarla dolu. Atlantalı beşlinin beyni Bradford Cox, eklem yapısını bozup kendisine fazlasıyla uzun bir boy ve narin bir dış görünüş veren, sağlığını tehdit eden bir hastalıktan mustarip örneğin. Amacımız tıp dersi vermek değil, ancak Cox'un hayatı boyunca duyduğu bu "ötekilik" hissinin grubun müziğine yansımaları büyük. İlk başlarda epey bocalayan grup çeşitli eleman değişikliklerinden sonra bir de basçılarını bir kazada kaybedince, tüm iç huzursuzluklarını ve düş kırıklıklarını ilk albümleri "Turn It Up Faggot"a dökmüş 2005'te. Amatör, ham bir punk/art rock albümü bu, hatta grup o şarkıların adını bile anmak istemiyor artık. Lâkin bu albüm sayesinde Liars'la turlamışlar ve bu esnada pişmişler. Arkasından 2007'de shoegaze ve ambient arasında keskin geçişlere sahne olan, yer yer parlayan, yer yer can sıkan, çiftkutuplu "Cryptograms" gelmiş. Bu albümle eleştirmenlerin dikkatini çekmişler. Bradford Cox'un daha deneysel fikirlerini Atlas Sound isimli solo projesine havale etmesi sonucu yüklerini de boşaltmışlar. "Microcastle", bu sürecin sonunda ortaya çıkan, göreceli olarak daha temiz ve hedefe daha odaklı bir indie rock albümü.

Kabaca üç bölüme ayırılabilir "Microcastle". Açılıştaki enstrümantal "Cover Me (Slowly)", albümün nostaljik ama özgün havasını bir buçuk dakikaya yoğuşturan bir parça. Arkasından gelen "Agoraphobia" ise düz bir tempoda ilerleyen huzurlu sesler yumağı. "Never Stops" sırtını shoegaze geleneğinden ödünç alınmış gitarlara dayayıp gümbürdüyor, "Little Kids"deki çanlar ve "Microcastle"ın ikinci yarısındaki reverb efektli gitarlar gidişatı bozmuyor. Albümün ortasında ise sakin ve kısa üç adet parça var, bunlar piyanonun yürüttüğü "Green Jacket" örneğindeki gibi daha itidalli şarkılar. Son düzlükte albümün en neşeli gitar cambazlıklarını ihtiva eden "Nothing Ever Happened" ile tekrar artıyor ivme, albüm zirveye tırmanıp son buluyor. Yaratılan ses duvarları insanı boğmuyor, aksine, şarkılar akıp giderken bir ferahlık çöküyor. Kof şarkı yok, her ses tam yerinde ve zamanında, akış muazzam, şeytan ayrıntıda gizli. Ama düşününce, lâyıkıyla indie rock yapan tek grup Deerhunter değil; "Microcastle"ı özel kılan bir unsur olmalı. Belki sırrı "Microcastle"a damgasını vuran temaların karanlığında bulabiliriz. Az önce huzurlu dediğimiz "Agoraphobia" dört duvar arasına hapsolmaktan memnun, söyleyeceği hiçbir şey kalmamış, silinip gitmek isteyen bir insanın ağzından yazılmış. Sözlere bakınca, hemen her şarkıda kaçıp gitmeyi arzulayan, ama becerememeyen yorgun anti-kahramanlar görüyoruz. Cox'un zahmetsiz, yumuşak, duygusuz ve ayrık vokalleri ses veriyor bu bezgin karakterlere. "Never Stops" planlanan kaçışı bir türlü gerçekleştirememekle, "Twilight In The Carbon Lake" yeni bir insan olma hayaliyle ilgili. Yine az önce en neşeli dediğimiz "Nothing Ever Happened" bile hayatın geçip gitmesini izlemek, ne olduğu bilinmeyen şeyleri beklemek ve aslında hiç varolmayan derinliklere mânâsızca odaklanmaktan bahsediyor. "Activa"da açıkça "denedik, denedik, denedik / hayatımızı boşa harcadık" diyor Cox. Yeni sesler yaratmayan, ama belli bir müzikal mirasın üzerinden hüsranları ve parçalanmış düşleri yansıtan bir albüm "Microcastle". Huzursuzluklarını ustaca gizleyen şarkılardan bunaltılar, vesveseler, kaygılar damlıyor. Belki de bu tezatlık yüzünden tokat gibi çarpıyor. Zamanın ruhunu, ortak bir damarı yakalamakla alâkalı bir sihir mevcut. Bir de "Weird Era Cont." isimli ek bir albüm var. Gözümüz doysun diye öylesine paketlenmiş, ikinci sınıf stüdyo debelenmelerinden ibaret değil. "Microcastle"da birbirine ustaca eklemlenmiş farklı müzikal kimlikler teker teker çıkıyor karşımıza bu ilave CD'de. "Vox Celeste", katıksız bir shoegaze şarkısı örneğin. "Focus Group" ve "Dot Gain", '90'lar rock'una birer saygı duruşu. "Weird Era", grubun askıya astığı ambient seslerin dışavurumu. Neredeyse kusursuz bir albümün yanında kusursuz bir hediye. *Yiğit Atılgan*

KINGS OF LEON
Only By The Night
(Sony-BMG)

Kings Of Leon, üç kardeş (Caleb, Nathan, Jared Followill) ve kuzenlerinden (Matthew Followill) oluşan bir aile grubu. İsimlerini kardeşlerin babaları ve büyükbabalarının da ismi olan Leon'dan almışlar. Müzik camiasında duymaya hiç alışkın olmadığımız bir hikâyeleri var. Gezici rahip olan babaları yüzünden çocukluklarının tamamını göçebe olarak geçirmişler. Müzikal anlamda güneyli olmanın en büyük getirisi country müzik sevgisi olmuş tabii ki. Ancak '98' yılında Tennessee'ye yerleşmelerinden sonra tanıştıkları, son albümlerinin de prodüktörü olan Angelo Petraglia, yönelmeleri gereken istikametin rock'n'roll olduğuna ikna etmiş onları. "Güneyli Strokes", hiç sevmedikleri, fakat onları en iyi tanımlayan yakıştırma aslında.

Özlerini kaybetmeden, bol country sosuyla hazırladıkları "Only By The Night" dördüncü albümleri. İsmini Edgar Allan Poe'nun kısa hikâyesi "Eleonora"dan almış. Bu sefer etkilendikleri gruplar arasında Crystal Castles ve My Morning Jacket gibi onlar için oldukça ilginç sayılabilecek adlar saymışlar. Açılış parçası "Closer" bir korku filmi soundtrack'inden çıkmış sanki. İlk single olarak seçilen "Sex On Fire" ise bir Justin Timberlake parçası kadar iddialı ismine rağmen alıştığımız Kings Of Leon sound'unda bir parça. "Use Somebody"de '80'lere kesin bir dönüş yapıp dönemin en popüler aşk parçalarından birini dinliyoruz. Caleb Followill'in vokali ve sadece "ooooaah" diyen koro bunu destekler gibi. Buradan sonra albümün tek handikabıysa vokal... Caleb Followill bazen sesini çok zorluyor, kendisiyle birlikte sizi de yoruyor. 42 dakikalık "Only By The Night", "Cold Desert"la başladığı gibi oldukça sakin kapanıyor. Komplike sözleri ve albümün kat ettiğimiz kısmının aksine kulağa çok iyi gelen vokaliyle, The Doors için "The End" neyse, Kings Of Leon için de "Cold Desert" o olacak gibi gözüküyor.

Grubumuz söyleşilerinin büyük bir kısmında istedikleri gibi rahata erdikten sonra çok daha iyi şeyler yapabileceklerini iddia ediyor. Davulcu Nathan Followill'in söylediğine göre, ne kadar çok çalışırlarsa o kadar başarılı olabileceklerini fark etmişler: "Eskiden denemiyorduk bile." Onlar daha iyisini yapana kadar da "Only By The Night" hepimizi idare eder doğrusu. *Esra İpekçi*

Yokluğun hiçlik olduğuna inanmaktan daha büyük bir hata olamaz. İkisi arasındaki fark bir zamanlama meselesidir. (Bu konuda hiçbir şey yapamazlar.) Hiçlik önce, yokluk sonradır. Bazen ikisi kolayca karıştırılabilir: Kederimizin bir kısmı da bundandır. **JOHN BERGER**, A'dan X'e

Kürtçe, dedi anneannem, kalbin dilidir. Türkçe, müziktir. Bir şarap deresi gibi akar, yumuşak, tatlı, parlak. Bizim dilimiz, diye bağırdı, acının dilidir. Ölümü tattık hep; dilimizde nefretin, acının yükü var. **WILLIAM SAROYAN,** Yaşayan ve Ölü

Dikkat dikkat!.. 100. doğum yıldönümünde William Saroyan sergisi, 20 Aralık'ta, Tophane'de, Tütün Deposu'nda açılıyor.

Nisa benimle konuşmuyor. Bendeki çocukluğuyla konuşuyor yalnız. **HULKİ AKTUNÇ,** Bir Çağın Yangını

Ey tanrım, bana güç ver, cesaret ver de seyredebileyim bedenimi, gönlümü iğrenmeden. **BAUDELAIRE**

Hayırseverlik dikeydir, aşağılar. Dayanışma yataydır, yardım eder. **EDUARDO GALEANO**, Biz Hayır Diyoruz

GRACE JONES

Hurricane

(Wall of Sound)

Geçen hafta eski plaklarının tozunu aldım, kapaklarına yine hayranlıkla baktım ve o etkileyici sesi bir kez daha dinledim... Grace Jones'u hatırlamam için bu aralar bir sürü vesile var. Bu yıl 60'ını doldurdu mesela... Yirmi yıldan bu yana ilk stüdyo albümünü doldurdu üstüne üstlük... Daha ne olsun! '70'lerin sonunda yerleşik kadın imgesini yerle bir eden bir insandan söz ediyoruz. Siyah, erkeksi ve çekici. Cinsler arasında karmaşa yaratan ilk panzerlerden. Karşı kıyıdan gelip aynı görevi üstlenen Boy George misali kışkırtıcı...

Yirmi yıldır nerdeydi diye sorarsanız söyleyelim. Grace Jones biraz küsmüştü, biraz sıkılmıştı. Çok uzun bir süredir yerüstünde görülmüyordu. Özel partilerde, gizli kulüplerde sahne aldığı söyleniyordu. Bu yıl Massive Attack'ın düzenlediği Meltdown Festivali'nde yeniden karşımıza çıktı. Ardından da yeni albümü "Hurricane" geldi. Grace Jones'la ilgili ayrıntılara yeni albümünün ipuçları üzerinden uzanalım.

Önce albümün kitapçığına bakalım. Grace Jones hazretleri bir yürüyen bant üzerinde Grace Jones modelleri üretiyor. Kafalar, eller, ayaklar. Önce plastik sandığımız bu replikaların bir çikolata fabrikasındaki kalıplardan çıktığını anlıyoruz. Grace her zaman bir vitrin mankeni olduğunu kabul etmiştir. Bu onu hem rahatsız eder, hem de varlık nedenidir. Onu sıradan bir disko şarkıcısı olmaktan çıkaran en önemli olgu, üzerine giydirilen bu imgedir. İmgenin mimarı ise bir fotoğrafçı ve reklamcı: Jean-Paul Goude.

Goude, ilk kez bir gey diskoda şarkı söylerken görür Grace'i. Önce onun grotesk, hatta karikatür bir figür olduğunu düşünür, ama klasik bir Afrika güzelliği taşıdığını da hemen farkeder. Sonunda Goude onun imaj mimarı ve sevgilisi olur. Beraberlikleri çok uzun sürmese de, tanıdığımız Grace Jones görünüşü ve oğulları Paul bu dönemin ürünüdür.

O dönemin plaklarında "fotoğraf, giysi ve makyaj: John Paul Goude" imzası vardır. Artık bir çizgi roman kahramanıdır Grace... Kaplanlarla sahneye çıkan, kübik tabloları şarkıya dönüştüren bir efsane...

Dönelim albüme. "This Is" açılış parçası. "Bu benim sesim, benim seçimimin silahıdır" diye başlıyor şarkı. Sesinin gücünü ve güçsüzlüğünü hep bilir Grace. Bu nedenle konuşur gibi söyler birçok şarkısını. Sesinin güzelliğini değil, derinliğini çıkarır öne. Josephine Baker, Marlene Dietrich gibi biraz erkeksi bir sestir bu. Damardan yakalar dinleyeni...

"William's Blood" şarkısında bugüne kadar hiç yapmadığı bir şeyi yapıyor ve kendi öyküsünden yola çıkıyor. Grace Jones'un ailesi Jamaikalı. Yaşamı boyunca nefret ettiği babası bir rahip. Grace'in müzikal geçmişinde etkisi olan anne Marjorie ise, güzel sesli, müziğe düşkün bir kadın (Eski bir Grace parçasında "My Jamaican Guy"da geri vokal yapmıştı, "William's Blood"un sonunda da duyabilirsiniz bu sesi). Grace Jones bu dişil kanın peşine düşüyor şarkıda. Çocukluğunda yer aldığı kilise korosundan da esintiler var arka planda. Albümün bir başka şarkısında ise "Annemin gözyaşlarıyla ağlıyorum" diyerek devam edecektir otobiyografik öyküsüne...

Albümden çok önce meşhur olan (Chris Cunningham imzalı) videosuyla "Coporate Cannibal" albümün en başarılı parçalarından. Video sadece iki kamerayla kısa sürede çekilmiş. Seyrederseniz ne kadar etkili olduğunu göreceksiniz. Parça günümüzün acımasız iş ve tüketim dünyasına batırıyor iğnelerini. Arada bizim et yiyiciliğimize de dokunduruyor, yamyamlığımızı gözümüze sokuyor.

Albümün konuk müzisyenleri arasında Brian Eno, Tony Allen ve Tricky de var. Tricky albüme adını veren "Hurricane" şarkısına imza atmış ve geri vokali üstlenmiş. "Beşikten mezara bir kadınım ben, bir oğlum" diye başlıyor şarkı, "ağaçların üstünde esen kasırgayım" diye devam ediyor. Kendi oğlu, yani Paul Goude da albümde annesine geri vokal yapıyor. Bugün 29 yaşında olan Paul bir müzisyen. Grace onu çocukken kucağına alıp Afrika ormanlarında gezdirdiğini iftiharla anlatıyor.

Albümdeki diğer parçalar arasında öne çıkanlardan "Sunset Sunrise" dünyayı ne hale getirdiğimizi sorguluyor. Bir anlamda çevre sorunlarına dikkat çekiyor. "Love You To Life", ölümün kıyısından dönen eski bir sevgili için yazılmış. "Devil In My Life" ise Grace Jones'un her daim çizgidışı oluşunu hatırlatıyor bize. Şeytan onu yüceltti gibi rezil de etmiştir. Bunu çevirdiği filmleri düşünerek söylüyorum. Arnold Schwarzenegger'li "Conan"da, James Bond dizisinden "A View To Kill"de "çirkin vahşi" rollerinde seyretmiştik onu. Şeytanla yaptığı işbirliği kapsamında Andy Warhol'la, Keith Haring'le yaptığı çalışmalar da var. Grace, güzel ve kötü günleri birlikte yaşadığını hep anlatır. Şeytanla yaptığı anlaşmanın risk taşıdığının bilincindedir.

"Hurricane"in müzikal altyapısı tek sözcükle muhteşem. Artık ahde vefa mı, yoksa onlar olmazsa olmaz duygusu mu bilmem ama, bu yeni albümünde Grace'e otuz yıl önce eşlik eden ekip eksiksiz olarak yer alıyor. Başını Robbie Shakespeare ve Sly Dunbar'ın çektiği, reggae ile disko arasında kurulmuş en etkili beraberliğin mimarları olan bir ekip bu. Bazıları "Hurricane"de çoğu parçanın eski şarkılarına benzediğini söylese de, bence bu bir zaaf değil. Halis Grace Jones sound'u... Külliyata sıkı bir katkı! Müzikal hafızamızda kaç Grace var ki? *Gökhan Akçura*

STEVE KILBEY

Painkiller

(Karmic Hit)

"1954'te bir dahi olarak dünyaya geldim, pek çok kederli ve sıkıntılı tecrübenin nihayetinde evrendeki en iyi rock grubu olan The Church'ü kurdum. Milyonlarca albüm sattık, 25 seneyi geride bıraktık, yine de hiç fena gitmiyoruz. Hâlâ ateşli biçimde bağımsızız, hâlâ dinleyicilerimizin ruhuna hitap edecek, şahsiyetsiz Las Vegas havalarından uzak bir dünya kurabilmek adına müzik işinin bayağı zorlamalarına karşı koyuyoruz. Pek çok solo albüm ve ortak çalışma yaptım, gerçeği ararken ansızın karşımda bulduğum iki de şiir kitabı da çıkardım." Eğer Steve Kilbey'i tanımıyorsanız, şimdi biraz da olsa tanışmış oldunuz herhalde. Yukarıdaki satırları tablolarını sergilediği internet sitesinden aldık, en çok tanrı ve tanrıçaları, bir de kendini resmetmiş. Adamımız, egosu şişkin, asabiyet katsayısı yüksek, derdi tasası bol bir şahsiyet yani.

Avustralyalı The Church'ün hikâyesi tam da Kilbey'in anlattığı gibi iniş çıkışlarla dolu. Zirve yaptıkları günlerde ülke pop tarihinin en iyi şarkılarından birini yazmışlıkları var hatta: "Under The Milky Way". The Church, iyi pop'a çalan bir new wave grubuydu. Kilbey'in solo albümleri de aynı çizgide seyretmekle birlikte, çok daha deneysel oldular –zehir gibi sözler zaten ondan çıkardı. "Painkiller" da kaideyi değiştirmiyor. Albüm 12 dakikalık bir gürültü makinası ("File Under Travel") ve 30 dakikalık bir sessizlik duvarıyla ("Not What You Say") kulağa aşina gelen (sanki biraz U2, biraz Pixies, biraz Depeche Mode) pek çok parçayı harmanlıyor. Eğer '80'lerde çıksaydı, pekâlâ küçük çaplı bir başyapıt olarak karşılanabilirdi "Painkiller".

Elbette herkes bizimle aynı düşüncede değil. İyisi mi bu noktada Kilbey'e yeniden bağlanalım, kapanışı blog'una yazdıklarını biraz kısaltarak yapalım: "Olamaz / Bazı insanlar 'Painkiller'ı eleştirme küstahlığını gösteriyor / Gözlerime inanamıyorum... / Sikeyim... / Motivasyonum öyle bozuldu ki / Allahım ne zaman herkesi memnun edemeyeceğimi fark edeceğim / Tamam affedin / Bir daha yapmam / Gelecek albümüm kusursuz olacak / Kimse eleştiremeyecek / Hem hızlı olacak, hem yavaş / Doğaçlamadan dikkatle arındırılacak / Hem piç gibi sarsacak hem de pek kibar olacak / Sözler hem havalarda uçacak hem de deli gibi mânâlı olacak / Müzik hem atonal olacak hem de dünya kadar melodi içerecek / Uzun parçalar daha kısa olacak / Kısa olanlar daha uzun / Steve'in tek istediği herkesin 'Painkiller'ın çok iyi olduğunu söylemesi / Steve hem milyon dolarlar istiyor hem de sonsuz hayatı / Steve hem başbakan olmayı istiyor hem de anarşist olmayı..." *İlker Aksoy*

ONBEŞŞARKI

Bauhaus The Passion Of Lovers
Björk ft. Thom Yorke Nattura
Black Kids Hurricane Jane
Cold War Kids Mexican Dogs
The Cure Freakshow
Gnarls Barkley Run
Gönül Akkor Tanrım Beni Baştan Yarat
Kent A quoi rêvons-nous
Kings Of Leon Use Somebody
Miriam Makeba Pata Pata
Nazan Öncel Leyla
Sadri Alışık Tophane Rıhtımında
Stelyo Kazancidis Hamsi Koydum Tavaya
Sullivan Hashish-faction
ZZ Top Tush

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Amadou & Mariam Welcome To Mali
The Dø A Mouthful
Fatih Yaşar Kıyıların Ardı
Francis Cabrel Des roses et des orties
Grace Jones Hurricane
Leonard Cohen I'm Your Man
The Pretenders Break Up The Concrete
Orient Expressions Kırık Kalpler Albümü
Replikas Zerre
The Shortwave Set The Debt Collection
Simge Ahmet Kaya Şarkıları
Vic Chesnutt, Elf Power & The Amorphous Strums Dark Developments
Walter Becker Circus Money
Wedding Present El Rey
Yasemin Mori Hayvanlar

ANTİ-KAPİTALİST ŞARKILAR

8 Foot Sativa Pirates and Capitalists
Anti-Flag The Consumer's Song
Cem Karaca Dervişan Yoksulluk Kader Olamaz
The Clash Career Opportunities
Dead Kennedys Kill The Poor
Common Sense Rich Man Vs. Poor Man
Good Riddance Shit-Talking Capitalists
Grace Jones Corporate Cannibal
Kreator Noncomformist
Mason Jennings United States Global Empire
Mor ve Ötesi Şirket
Motörhead Eat The Rich
Rage Against The Machine New Millennium Homes
Rashit Küreselleşme Dehşeti
Regina Spektor Ghost Of Corporate Future

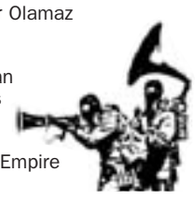

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. The Cure 4:13 Dream
2. Unkle End Titles... Stories For Film
3. Nine Inch Nails The Slip
4. Replikas Zerre

LALE PLAK / Beyoğlu
1. Ulf Wakenius Love Is Real
2. Hiromi Beyond Standard
3. Alboran Trio Near Gale
4. Wolfgang Haffner Acoustic Shapes

KARGA / Kadıköy
1.Grace Jones Hurricane
2. Brian Eno Stiff
3. Dr. John Litanie Des Saints
4. Duane Eddy The Trembler

PEYOTE / Beyoğlu
1. Grails Doomsdayer's Holiday
2. Worm Is Green Push Play
3. Bardo Pond Batholith
4. Xploding Plastix Treated Timber Resists

İNGİLTERE albüm

1. Leona Lewis Spirit
2. Dido Safe Trip Home
3. Stereophonics Decade In The Sun
4. Nickelback Dark Horse
5. Girls Aloud Out Of Control
6. Kings Of Leon Only By The Night
7. Il Divo The Promise
8. Pink Funhouse
9. Simply Red The Greatest Hits 25
10. Beyonce I Am... Sasha Fierce

ABD albüm

1. Taylor Swift Fearless
2. David Archuleta David Archuleta
3. Divers Artistes Now 27
4. T-Pain Thr33 Ringz
5. "Twilight" (Soundtrack)
6. AC/DC Black Ice
7. "High School Musical 3" (Soundtrack)
8. Enya And Winter Came...
9. Christina Aguilera Keeps Gettin' Better
10. T.I. Paper Trail

FRANSA albüm

1. Seal Soul
2. Christophe Maé Comme à La Maison
3. Dido Safe Trip Home
4. AC/DC Black Ice
5. Johnny Hallyday Ca ne finira jamais
6. Roberto Alagna Sicilien
7. Kenza Farah Avec le coeur
8. Bénabar Infréquentable
9. Tracy Chapman Our Bright Future
10. Enya And Winter Came...

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Santana Black Magic Woman

Santana'nın 1970 tarihli "Abraxas" albümünden... Bu Peter Green bestesi, ilk olarak Green'in grubu Fleetwood Mac'in single'ı olarak 1968'de yayınlandı ve 1969'daki "English Rose" albümünde yer aldı. Ertesi sene Santana'nın yorumuyla listelerde zirveye yükseldi. Şarkı albümde beş buçuk dakika sürüyordu: Santana, "Black Magic Woman"ı Macar cazcı Gábor Szabó'nun 1967 tarihli "Gypsy Queen"iyle birleştirip ortaya bir Latin/Balkan/blues harmanı çıkarmıştı. Üç küsur dakikalık single'sa yalnızca "Black Magic Woman"ı içeriyordu... Şarkı "Detroit Rock City" filminde, "Guitar Hero III: Legends of Rock" ve "Guitar Hero: On Tour" video oyunlarında çalındı, Snowy White, Gary Hoey, Yat-Kha, Lila Downs tarafından cover'landı...

Arama motoru

http://vids.myspace.com/ Ara

Bowerbirds
Bowerbirds - In Our Talons music video

White Denim
white Denim - Shake, Shake, Shake

Don Cavalli
I'M GOING TO A RIVER

Terry Lynn
Terry Lynn // "System" (from Kingstonlogic 2.0)

Joseph D'Anvers
Joseph D'Anvers - En ville

Passion Pit
Sleepyhead

Noah and the Whale
Noah and the Whale - Shape Of My Heart

Smoke Fairies
Smoke Fairies - LIving With Ghosts

Joan As Police Woman
To Be Loved - Video

Neil Young
Neil Young - Old Man - BBC Sessions

Dinleyici istekleri Ara

Matt Elliott Something About Ghosts
(Bristollünün yeni albümü "Howling Songs"tan)
www.myspace.com/mattelliotandthethirdeye

Melissa Leveaux Ulysses
(Kanada/Fransa dolaylarından akustik soul)
www.myspace.com/melissalaveaux

The Very Best Cape Cod Kwasa Kwasa
(Vampire Weekend şarkısı hepten Afrikalı oldu)
www.myspace.com/theverybestmyspaces

Larkin Grimm Blond And Golden Johns
(Amerikan neo-hippi müziğinde radikal bir çevreci)
www.myspace.com/larkingrimm

The Acorn Flood part.1
(Sanki biraz Arcade Fire, biraz Vampire Weekend)
www.myspace.com/theacorn

Bellowhead Fakenham Fair
(İngiltere'den bir dünya müziği orkestrası)
www.myspace.com/thisisbellowhead

Tilly and the Wall Alligator Skin
(Nebraska Omaha'dan kızlı oğlanlı indie folk)
www.myspace.com/officialtillyandthewall

Go Go Charlton Sexually Speaking
(Dört neşeli Fransızdan birinci sınıf indie rock'n'pop)
www.myspace.com/gogocharlton

Françoiz Breut Les Jeunes pousses
(Calexico'nun Belçikalı ilham perisinden)
www.myspace.com/francoizbreut

Megapuss Crop Circle Jerk '94
(Bir Devendra Banhart & Greg Rogove projesi)
www.myspace.com/megapuss

GRACE JONES '80'lerde onu görüp de hafiften tedirgin olmayan var mıydı? Sahnede, klipte, podyumda, beyazperdede fırtına gibi estiği, "high life"ın simge ismi olduğu yıllarda, imaj yaratma müessesesinin en başarılı örneklerinden biriydi. Jamaika kökenli şarkıcı, birbiri ardına gelen disko plaklarıyla, reggae'yle rock arasında gidip gelen müziğiyle de haklı bir şöhretin sahibiydi. Yeni albümü "Hurricane", aradan geçen onca yıl için hayıflandıran küçük bir başyapıt. Grace Jones muammasını çeşitli kaynaklardan bir derlemeyle deşiyoruz ve eski sevgilisi, çocuğunun babası, illüstratör ve reklamcı Jean-Paul Goude'dan divalık yollarının hikâyesini dinliyoruz.

DİSKODA İBADET

OTUZ YIL ÖNCE, OTUZ YIL SONRA Jean-Paul Goude tasarımı sahnesiyle Grace Jones '80'lerde fırtına gibi esiyordu, "La vie en rose" da, "Libertango" da en çok ona yakışıyordu. Bugün sahnesi belki daha durgun, ama müziği ve yorumu her zamanki gibi şahane.

KORKAKLARI, HERHANGİ BİR DERİNLİĞİ OLMAYANLARI AYIKLAMAK İSTİYORDUK. KİTABIN KAPAĞINI AÇMAK CESARET İSTER. O KADAR DA KORKUTUCU BİRİ DEĞİLİM ASLINDA.

"Hurricane" yer yer çok otobiyografik. "Williams' Blood"da, kendinizi ailenizin anne tarafına daha yakın hissettiğinizi söylüyorsunuz.
Grace Jones: Öyle. Annem benim de kilise cemaatinden biriyle evlenmemi istiyordu. Ama kendi babası bir müzisyendi ve Florida'da Nat King Cole'la çalıyordu.
Bir vaizin kızı olmak zor muydu?
Hâlâ zor. Bütün aile için zordu. Sadece tanrıyı gözetmeniz yetmezdi, kabul görmek için bütün cemaati de gözetmek durumundaydınız. Onların da gözü senin üstünde olurdu. Camdan kulübede oturmak gibiydi. Babamdan uzun süre nefret ettim, ama artık etmiyorum. Çok muhafazakâr bir adamdı. Benim yüzümden uzun süre piskopos olamadı.
Yani sürekli örnek olmak durumundaydınız.
Evet. Bütün hayatım bundan ibaretti. Duruma uygun davranıyordum, ama sonra hayat hakkında hiçbir şey bilmediğimi farkettim. Mümkün olduğunca çabuk uzaklaşmaya karar verdim, yaşayacaktım ve hayatı keşfedecektim.
12 yaşınızdayken aileniz Jamaika'dan New York varoşlarına taşındı. Bir lise karnenizin görüşler hanesinde "sosyal yönden marazi" olduğunuz yazıyor. Ne demek bu?
Çok ama çok utangaçtım. Bütün o dinî vaziyetlerden ve Jamaika'da, çok küçük bir çevrede büyümüş olmamdan dolayı, gerçek anlamda bir sosyallik geliştirmeme izin verilmemişti. Amerika'ya geldiğimde tek başıma kalmıştım.
Peki acı verici bir utangaçlık durumundan nasıl dönüştünüz bu hale?
Bir sürü asit attım! *(kahkaha atıyor)*
Gerçekten.
İlk ne zaman deneme yaptınız?
15'imde. Bir aydınlanma haliydi. Üçüncü seferinde STP, Super Trip Pill diye bir şey deniyorlardı. Bir doktorla beraber aldım, bir süre sonra sadece sakinleşmek istiyordum, ama üç gün etkisinde kaldım. STP'den bahsediyorum şekerim. İstersen Timothy Leary'ye sor, o bilir.
1970'ler geldiğinde New York'un merkezine taşındınız ve kendinizi kulüp âlemlerine attınız, mankenliğe başladınız. Andy Warhol'la tanıştınız ve ilham perisi bir süre siz oldunuz...

→57

Yok canım, sadece arkadaştık. Zira Andy'yi uzun zamandır tanıyorum, ama hâlâ Interview'un kapağına çıkmış değilim. *(gülüyor)* Onunla çalışma yapmadan epey önce tanışmıştık. Galiba vurulduktan sonra daha ihtiyatlı biri oldu. Herkesin yanına yaklaşmasına izin vermezdi.

Warhol bir keresinde şöyle demişti: "Ona bakışlarını yumuşatmadan asla başarılı olamayacağını söyledim. İnsanlar bu kadar uç bir şeye hazırlıklı değildi."

Böyle mi söylemiş?

Bunu hiç konuşmamış mıydınız?

Hayır, beni severdi. *(gülümsüyor)* Daha da ötesine cesaretlendiriyordu beni. "Daha, daha!"

Daha sonra Paris'e taşındınız ve Jerry Hall'la beraber ev tuttunuz. Yüksek zamanlar mıydı?

Tabii. Kızgücü gibiydi, anlatabiliyor muyum? Süslenip püslenip dışarı çıkardık, bütün adamlar etrafımızı sarardı. Bir çember oluştururduk ve hepsini birden defederdik. *(gülüyor)* '70'lerden beri kapşonlu kıyafetlere takılıyorum. Jerry'yle gider, 1940'ların, '50'lerin kıyafetlerini satan vintage butiklerden bunlardan alırdık. O yıllar sürekli parti halindeydik. Uyku diye bir şey nerdeyse yoktu hayatımızda. Nasıl ayakta kaldık, hâlâ hayret ediyorum. Antonio Lopez'le *(meşhur moda tasarımcısı)*, Jerry'yle, Jessica Lange'la sürekli beraberdik.

Tamamen çıplak vaziyette bir partiye katıldınız mı?

Pek çok defa. Ama bir Afrikalı gibi, boynumda bir kemik kolyesiyle. Belki beysbol kepi gibi bir şeyle tamamlayarak. Zannediyorum gerçekten özgürleştirici bir tecrübeydi. Jerry'yle beraber dansederdik, yerlerde yuvarlanırdık. Galiba buna dışavurumculuk diyorsunuz.

Mankenliğe nasıl başladınız?

Lisedeki tek siyah kız bendim. Afro, Jamaikalı aksanım vardı. Aslında dil öğretmeni olacaktım. Fransızca, İsyanyolca, Japonca, İtalyanca, Almanca konuşabilirim. Ama tiyatro hocamla tanışınca her şey bir anda değişiverdi. Philadelphia, New York, tiyatro okulları, workshop'lar derken iyice kaptırmıştım, ama o arada bir ajans beni gözüne kestirdi, mankenliğe başladım.

Mankenliğinizin son demlerinde aynanın öbür tarafına doğru çekildiğinizi hissettiğinizi söylemiştiniz.

Kesinlikle. Aşırı narsistik bir durum. Sürekli ayna önündesiniz. Artık aynalara ihtiyacım olmasın istiyordum. Zaten mankenliği hiç o kadar ciddiye almamıştım. Sadece kirayı ödemek için yaptığım bir işti. Sonra kaşlarımı aldırdım, saçımı kazıttım, kimse hoşlanmadı, ben de "hadi bana eyvallah" dedim, bıraktım.

Şarkıcılık kariyerinizin Paris'te bir partide masaya çıkıp The Three Degrees'in "Dirty Ol' Man"ini söylemenizle başladığı doğru mu?

Evet. Paris'te fotoğrafçıların partisiydi. Mekânda o şarkı çalıyordu. Bir arkadaşım küçük bir plak firmasında çalışan sevgilisine "Grace çok iyi şarkı söyler" demişti. "Hayır, hayır, yapamam" demiştim hemen.

İlk dönem disko üçlemenizi, "Portfolio" (1977), "Fame" (1978) ve "Muse" (1979) albümlerini bugün nasıl buluyorsunuz?

Tanrım. Farklılardı diyelim. *(gülüyor)* Disko için hâlâ farklı bir kıvamdalar bence. Prodöktür Tom Moulton çok köşeli okuduğumu söyleyecektir. Yavan değil, köşeli. Çünkü benim sesim pes, herkesin söylediği tonda söylemeye yönlendiriliyordum.

Studio 54'ün açılışını siz yapmıştınız, değil mi?

Evet. Harikaydı. Mekânı bulan halk-

BİR SİGARA YAKABİLİR MİYİM? HAPSE TIKACAK DEĞİLLER YA. İNSAN YEMEK YEDİKTEN SONRA NORMAL OLARAK BİR SİGARA TELLENDİRMEK İSTER. MEDENİYET DEDİĞİN BÖYLE BİR ŞEYDİR.

JEAN-PAUL GOUDE'UN KALEMİNDEN GRACE JONES

Bir afrika maskı

Esquire'da çalışan bir arkaşım, Tom Hedley adında genç bir editör (o aralar "Amerikan avangardının çöküşü" diye bir özel sayı hazırlıyordu) devrin kilit figürüyle tanışmamı sağlamıştı: Andy Warhol. Böyle bir konuda zaten kim Andy'yi pas geçebilirdi? Tom onu öğle yemeğine davet etmişti, o da olduğu gibi geldi: Şampanya sarısı peruğu eğri, akne kaplı yüzüne sürdüğü Clearasil ten rengine uymamış...

Andy'nin entelektüel judo misali bir tarzı vardı. Kariyerini başarıya erdirecek psikolojik stratejiyi çoktan benimsemişti. Maruz kalabileceği şeyleri engellemek için, sizin hayatınız, sizin arzularınız, sizin işiniz hakkında bir soru bombardımanına başlardı. Bir mürekkepbalığı gibi ortalığı bulandırır, yakalanmamak için göz önünden kaybolmayı bir şekilde başarırdı. Fakat okul yıllarımda çok beğendiğim bir illüstratörün adını zikredince yüzü aydınlandı: David Stone Martin. İşleri Andy'yi de etkilemişti, Pop dönemi öncesinde, büyük mağazaların vitrinlerini dekore ederken ona ilham vermişti. Union Square'de oturuyordum, The Factory'nin bir taş atımı ötesinde.

Warhol, Hedley'nin özel sayısı için New York avangard sahnesinin kaymak tabakasını fotoğrafladı ve kapakta kendi çorbası içinde boğulan bir resmi yayınlandı. Claes Oldenburg son happening'ini yorumladı, Claude Picasso fotoğraflar çekti, Sam Shepard bir oyun yazdı –hepsi çok etkileyiciydi! Ama hâlâ derginin moda sayfalarını kendi nüfuz alanıma geçirmek gibi bir tutkum vardı.

Bence moda, kaynağını kişinin yetersizliklerinden almalıydı. "French Correction" (Fransız usûlü tashih) dediğim şey, zaafları güce dönüştürme sanatıydı. Hilebazlık gerektiriyordu bu: Ayakkabıda yükseltiler, vatkalar, fiziksel oranları genişletmek, hacmi vurgulamak için optik yanılsamalar... Bu yöntemleri daha önce kendimde ve sevgililerimde uygulamıştım. "Protez"in modanın özü olduğunu düşünüyordum. Sandaletleri savunmak, doğaya dönmek, "her şeyi salıvermek" kadar hiçbir şey '70'lerin ideolojisine uzak olamazdı.

Sonuç olarak, tek bir arzum vardı: Düzeltmek. Mevcut olanı alıp abartarak, değiştirerek, gülünç olma pahasına yücelterek gözler önüne sermek. Ama küçümsenme ihtimaline karşı da hep çok dikkatli olmuşumdur. Kendim de kolay incinen biriyim.

Çevremdeki olağanüstü karakterlerin yanında bir kişi vardı ki, işimde ve hayatımda derin bir etkisi oldu. Grace Jones, zamanın en gözde siyah mankenlerinden biriydi. Bir günde podyumlardan pop müziğe geçiş yaptı. Bir gece Toukie'yle beni Les Mouches adında bir gey diskosunda kendisini dinlememiz için davet etti. Uzundu, zayıftı, çok siyahtı, saçları oğlan çocuğu kesimiydi, bedenine çok ufak gelen bir etek giyiyordu, kollarını her kaldırışında gögüsleri dışarı fırlıyordu. Görünüşünün gücü sürekli bir zıtlıktan kaynaklanıyordu: Bir yandan ona bakınca bir karikatür, neredeyse grotesk bir figür görüyordunuz, ama diğer yandan, en klasik Afrika güzelliğini somutlaştırıyordu. Şarkı söyleyişini izlerken güzel mi, grotesk mi olduğunu soruyordunuz kendinize, ya da ikisi birden mi olduğunu. Eğer biriyse, nasıl öbürü olabilirdi ki? Ve karşınızda şahane bir müphemlik, erkeklerden hoşlanan erkeklerden oluşan bir kalabalık karşısında, geylerin giydiği türden bir kadın elbisesi içinde "I Need A Man" diye şarkı söyleyen bir kadının yarattığı ironi duruyordu. Bütün güzellik prensiplerinin aksi yönde durarak, Grace'in ortalama bir heteroyu nasıl korkutacağını tahmin edebilirdiniz. Onu fethetmek istememe sebep olan kendine has havası, popüleritesi miydi? Ya da bilinçsiz olarak onu ideal bir "French Correction" adayı olarak mı görmüştüm sadece?

Onu değişik pozisyonlarda fotoğrafladım, onu aynı anda hem cepheden hem profilden gösterecek şekilde montajladım, bir Mısır kabartması gibi. Bunu fotoğraf kâğıdına aktarınca, yakından bakıldığında

"Beyaz", Jean-Paul Goude (1983)

la ilişkilerciyi tanıyordum, açılıştan önce bana kapıları açmıştı. Salonun ortasında durmuştum, mikrofonsuz bir şeyler okumuştum, bu muhteşem eski tiyatronun inanılmaz bir akustiği vardı. Kapanması üzücü bir olaydı, ama göze gelmişti.

O günler ortada çok kokain vardı...

Benim işim olmuyordu ama. Favori maddelerimden değildir. Ben zaten uçuştayım, benim biraz daha sakinleşmeye ihtiyacım var. Ben daha ziyade hapçıydım.

Quaalude?

(sesini yükseltiyor, diğer masalardan başlar çevriliyor) Quaalude'lara bayılırdım! En sevdiğim oydu.

Nasıl bir şeydi?

Seksî bir şeydi. Düşürücü bir madde değildi. İnsanı azdırırdı, herkesi sevmenizi sağlardı. İyi bir ecstasy'ye yakındır muhtemelen.

Artık bu maddeye pek fazla rastlanmıyor...

Yok, bulunmuyor. Sebebini FBI'a sorun, eminim bir fikirleri vardır. *(gülüyor)* Şimdi beni içeri alacaklar.

Sly and Robbie, "Warm Leatherette" (1980) kayıtları esnasında, sizinle tanışmadan önce, şarkının provalarını sizin dev bir posterinizin önünde yaptıklarını söylüyorlar...

Chris Blackwell'in fikriydi o. "Warm Leatherette"in kapağındaki resmi kocaman büyütmüş, "buna göre müzik yapın" demişti. Başlangıç farklı olunca gidişat da farklılaşıyor. Chris cover'lar çalmamızı önermişti. Böyle iyi söyleyeceğimi biliyordu galiba. Sly and Robbie ikilisine gelince, onlarla her zaman gayet iyi çalıştık. Benim albümlerimde çalmaktan hoşlandıklarını sanıyorum, çünkü onları geleneksel Jamaika müziğinden çıkmaya, daha deneysel bir sound yakalamaya zorluyorum.

Reddettiğiniz şarkı olmuş muydu?

Hayır, hiç olmadı. Belki... "Ring Of Fire". Universal sonradan yayınladı onu. Tatminkâr gelmemişti bana.

Chrissie Hynde sizin "Private Life" (The Pretenders'ın şarkısı) versiyonunuzu Almanya'da bir gece kulübünde dinlemiş ve "işte bunu böyle çalınıp söylemeli" diye geçirmiş içinden.

(çığlık atıyor) Şahane! Chrissie'yi severim. Söylemeden önce şarkıların orijinallerini pek fazla dinlememiştim. Bir kere dinledim mi tamamdı. "La Vie en Rose"u neredeyse hiç dinlememiştim. Çok çabuk etki altında kalabilirsiniz yoksa, orijinal hali hemen bulaşır...

O vakitler imajınızın erkeklerin gözünü korkutmak için oluşturulduğunu söylüyordunuz, öyle miydi gerçekten?

Esas olarak evet. Korkakları, herhangi bir derinliği olmayanları ayıklamak istiyorduk. Kitabın kapağını açmak cesaret ister, yazılanlar gayet korkutucu olabilir. O kadar da korkutucu biri değilim aslında, ama kendi bakışım, kendi tarzım var. Büyüdüğüm yıllardaki, kilisedeki kadının ikincil konuma itildiği duruma tekrar düşemem. Ben Erkek Fatma'ydım. Kadın hâlâ orada ama. Çok da bir tarafıma takmam hiçbir şeyi, anlatabiliyor muyum? Bir erkek gibi dövüşmeyi, bir erkek gibi oynamayı, bir erkek gibi sevmeyi öğrendim. Çok da normal bir kadın sayılmayacağım herhalde aşikâr. Eski kocam anneme şaka yollu takılırdı: "Kızının nesi var böyle? Bir erkekle evlenmiş gibiyim."

Bu korkutucu imajın size yardımı oldu mu, yoksa önünüzde bir engel mi teşkil etti?

Bunun üzerine pek düşünmedim. Ben böyleyim. Beni görenler fantezi kurmaya başlıyor. "Dominatrix" durumlar, malûm. "Konserinize gelmek istiyoruz, en önde oturacağız, kamçılayın bizi, üzerimize işeyin!" Bilemiyorum, ben neysem oyum. Ben bir boksörüm. Anında nakavt ederim.

1981'de, televizyonda talk-show'cu Russell Harty'yi hakikaten nakavt etmiştiniz.

O bir şey değildi canım.

İş hayatının sonu olmadı mı olay?

Yok canım. Daha da ün kazandırdı ona.

2006'da BBC'de en şok edici talk-show sahnelerinden biri seçildi o olay. Şaşırmış mıydınız?

Bence herkes ona bir tane çakmak istiyordu. Tabii şimdi izleyince "manyak gibi görünüyorum" diyorum. Çok yorgundum o programda, daha yeni uçaktan inmiştim. Bir prova yapmıştık, kameranın önünde ya da ardında olmanın nasıl bir şey olacağını konuşmuştuk, ama program başlayınca bütün konuştuklarımız uçup gitti, sırtını bana döndü. Yorgun olunca biraz da hassaslaşıyorsunuz, sinirlerinize hâkim olamıyorsunuz. İçimden "ben bir maymun değilim" diye geçiriyordum o esnada. Kendimi kaybetmişim. Bugün olsa, Naomi (Campbell) ya da Boy George gibi tuvalet temizletirlerdi. Ama tek pişmanlığım ona bir-iki

"STUDIO 54 KEŞKE ŞİMDİ DE OLSAYDI" DİYORLAR. HERKES KENDİ PARTİSİNİ KENDİ YARATMALI. ŞAHSEN BENİM EN GÜZEL PARTİLERİM O AN NEREDEYSEM ORADA OLMUŞTUR.

yapılması imkânsız zannedilecek bir hareketi yapan bir akrobat gibi görünmesini sağlayacak bir illüzyon yaratan bir resim eskizi havası yarattım.

Doğal yeteneklerle kutsanmamış bazı dansçıların neden ayak parmaklarının üzerinde balerinler gibi durmaya çalıştığını hep merak etmişimdir. Bu handikapı avantaja çevirmek varken, neden gönülsüzce eğilip bükülsün insan? Çektiğim resim, bükülmüş bir ayağın klasik bir arabeski nasıl daha ilginç hale getirebileceğini gösteriyordu –aynı anda güzel ve grotesk, aynı Grace gibi. Onun bu fotoğrafıyla hayatım yeni bir yola girdi. O âna kadar işi hep hazzın önünde tutmuştum. Şimdi tersini istiyordum. Dileğim yakında gerçek olacaktı, bambaşka bir ritme

Jean-Paul Goude

kavuşacaktım –onunkine. Aylar boyunca gecelerimiz içkiye, sigaraya, dansa ve sevişmeye hasredildi. Hızlı hayatına dair söylenenler hiç de yalan değil. Harika vakit geçiriyordum.

Güzel ve hayvan

Doğrusunu söylemek gerekirse, Grace'in imajını fazla geleneksel, basit buluyordum. Bana tutkularından bahsettikçe, yanlış yolda gittiğine daha da kani oluyordum. Sonradan efsaneleşecek olan Studio 54'ün açılışından önceki son provasını izlemiştim. Grace dev bir kobranın içinden çıkacaktı, etrafında modaya uygun davranmaya çalışan Norma Kamali'nin kreasyonuyla giyinmiş G-string'li dansçılar olacaktı. Dehşete kapılmıştım. Grace daha iyisini hak ediyordu. Onu incitmek istemiyordum, böyle vasat bir performansı onaylamak da istemiyordum, çenemi kapamaya karar verdim ve Studio 54'ün tarihî açılışını bekledim. Her zamanki maiyetiyle onu yalnız bıraktıktan bir saat sonra, Grace kapımı çaldı. Gözyaşları içindeydi. Hıçkırıklar arasında performansının ne kadar felâket olduğunu anlattı. Hayal kırıklığına uğramıştı. Korkutucu ikon, diva, kül yutmaz parti kızı, kollarımda küçük bir kız gibi ağlıyordu. Birkaç hafta sonra, bir filmin tretmanıyla uğraşırken, bu projedeki müzik numaralarından birini kendi şovu için "ödünç almaya" kadar verdiğini söyledi Grace. Ricam onu rahatsız ettiyse, koreografının neler yapacağını merakla beklemeliymişim. En kötüsünü ummuştum, yanılmamışım. Her tür humordan yoksun bir gösteriydi, "campy" mânâda bile.

Peki madem Grace benim fikrimi kullanacaktı, neden durumun adını tam olarak koymayacaktık? Eleştirmenin ötesinde bir şeyler yapabileceğimi göstermeye de can atıyordum. Vazgeçmek için çok geçti, o da hazır ve gönüllüydü madem, olaya yüzde yüz dahil olmaya karar verdim.

Bir hafta sonra Avrupa turnesindeydik. Bir böcekbilimci hassasiyetiyle hayatının her aşamasını izliyordum. En minik hareketlerini kaydediyor, bütün yüz hareketlerini inceliyordum. Grace bir saplantı halini almıştı. İş ve gündelik hayat tamamen iç içe geçmişti. Heyecan vericiydi. İlk başta konserler doğaçlama gelişiyordu. Kahvaltıda verdiğimiz kararı akşamına uyguluyorduk. Sicilya'da mesela, Prévert'in "Les feuilles mortes"unun disko versiyonunu okuyacaktı. Ayaklarını kapatan uzun, siyah bir elbisenin içinde dimdik durarak, gerçekçi bir Fransız şarkıcı gibi şarkıya a capella başlayacak, kaydedilmiş müzik ona katılacak, elbisesini başına kadar kaldıracak ve arkasını dönecekti. Patenler üstünde zarafetle geriye doğru giderken, elbisesinin altından rüzgâr uçuşacak, sahnede bir yelken gibi süzülecekti. Turnenin son durağı New York City'de, Roseland'deydi, Cadılar Bayramı gecesinde. Bu meşhur müzikhol, Studio 54 ve The Mudd Club'ın ardından, New York âleminde kilit bir roldeydi. Müzik endüstrisindeki kayda değer herkes o gece orada olacaktı. Güçlü bir fikirle ortaya çıkmamız şarttı. Grace varını yoğunu döktü konsere. Cadılar Bayramı iblislerin ve cadıların kutsandığı bir gecedir, günahkârca davranmanın özrüdür, herkesin kafası iyidir. Bunun da ötesinde, New York'un her bir köşesinden bütün gerçek "drag queen"ler o gece orada olacaktı.

Aklıma gelen ilk fikir konseri açıkhavada vermekti, West Village rıhtımında, "et pazarı"nın yüreğinde. Grace, geylerin volta attığı ve seks yaptığı yük vagonlarının birinin içinden söyleyecekti. Ama mevsim uygun değildi, hava soğuktu. Sonuçta, Roseland'in inanılmaz kitsch'ini kamufle etmek için (bir Bette Midler veya Pointer Sisters konseri için daha uygundu mekân) dok atmosferini oraya taşımaya karar verdik, iskele ve bir sis bulutu dans pistinin üzerini kaplıyordu. Perdeyi devasa, sürgülü bir metal kapıy-

İki Jean-Paul Goude eseri: Solda "Gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş Grace" (1978) ve "Grace ve hayalî ikizi" (1978)

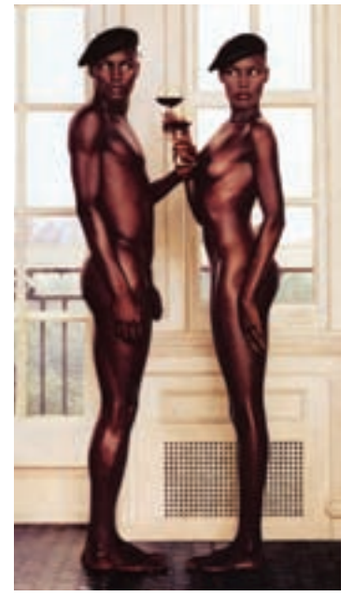

SEKSTEN SIKILMAK KİTABIMDA YAZMAZ. GEÇENLERDE ÇOK YAKIŞIKLI BİRİYLE TANIŞTIM, ARIZA ÇIKTI. İKİ KEREDEN FAZLA BERABER OLMAK İSTEMEZSİN. BEN ÜÇ KERE OLDUM AMA.

tane daha çakmamak, en azından sandalyesinden düşürmeliymişim.

Disko müziği size ne ifade ediyor?

Disko denen şey sonuçta dans müziği. Adı değişebilir, ama bu müzik hep aynı arzuyu duyurur: Dans etmeyi. New York'ta garage dönemini yaşadım, tek kelimeyle fantastikti: Herkes dans ediyordu, sanki ibadet gibiydi. Şimdi, evimde aynı şeyi yapıyorum, müziği koyuyorum ve bütün gece dans ediyorum, gün ağarana kadar! Zaman zaman kulüplere takıldığım da oluyor, iyi bir DJ olduğunda ya da çalışmak için, ama çok zor oluyor, çünkü herkes yanıma gelip benimle konuşmak istiyor. Müziğe kendimi kaptıramıyorum. Genellikle DJ kabinine kapanıyorum ve orada dans ediyorum.

19 yıl önce fiilî olarak müziği bıraktınız. Endüstrinin sizi yediğini mi düşünüyordunuz?

Herkes öyle düşünüyordu. Plak şirketleri yüzünden uzun süre müzik yapmaktan soğudum. Yaratıcılığınızı konuşturabildiğiniz bir noktaya erişebileceğinizi düşünüyorsunuz, ama nihayete erdirdiğiniz işi alıyorlar ve değiştiriyorlar. Bir albüm yapıyorsun, prodüksiyonunu değiştiriyorlar. Bir resim veriyorsun, kafalarına göre değiştiriyorlar. Tahammülüm kalmamıştı. Tamamen Jamaikalı müzisyenlerle kaydettiğim "Bullet-proof Heart"ı berbat etmişlerdi, benim yaptığımla alâkası kalmamıştı. Müzik endüstrisiyle sürekli savaşmak zorundasın. Ama bu, Davud'la Calut'un savaşı gibi. Bütün akılları fikirleri single'da. Capitol'la olan anlaşmamı hemen bitirmek için can atıyordum. Kalbim kırılmıştı. Sonra bir albüm daha yapmaya çalıştım.

1994'teki yayınlanmamış albüm "Black Marilyn" mi?

Bütün albüm elimizdeydi, ama sonra işi durdurduk. Dinlemeye dahi dayanamıyordum. Sonra maddelere iyice kaptırdım, her şeyi birbirine karıştırıyordum. Uyuşturucu, uyarıcı, yeni çıkmış ne varsa.

Göğüslerinizi açtığınız gerekçesiyle Disneypark'lara girişinizin ömür boyu yasaklandığı doğru mu?

Bilmem. Ama tabii ki o hareketi yaptım, zaten her zaman yaparım. Söz konusu olay Florida'da bir konserde olmuştu, ama sırf çocuklar var diye de yapmamıştım. Üstümde bir Miyake göğüslüğü vardı. Konser ilerledikçe ben yolculuğa çıkarım,

la değiştirdik. Şovun disko parıltısından mümkün olduğunca uzak, tiyatroya yakın bir halde olmasını istiyordum. İki küçük Hispanik boksör ringe çıkar gibi ortaya gelirken, sahnenin iki yanında davulcular konga çalacaktı. İki hafifsıklet düşünün, ter içinde kalmış, sert yüzleri deri kasklarıyla yarı yarıya gizlenmiş, ellerinde eldiven, kamburları çıkmış, etraflarında alâkasız bir ortam varken dövüşe durmuşlar.

Çok iyi gizlenmiş dört mikrofon nefeslerini yansıtıyor ve davul ritmi nefeslerine uyuyor. Bence bu bir dans performansından çok daha etkileyiciydi. Dansçıların aksine, bizimkiler stilize hareketlerle boksçuları taklit etmiyorlardı. Boks yapıyorlardı.

İlki büyük rüzgâr makinesi kullanmaya karar verdim, bunlar izleyiciye dönük olacaktı, ışıl ışıl spotlarla beraber. Işık rüzgârıyla körleşen izleyici, tehditkâr siluetiyle Grace'in sahneye girişini kaçırmamak için gözlerini kısarak dikkat kesilmek zorunda kalacaktı.

Şarkının ilk akorlarıyla beraber, Grace nihayet ışıklar altında, beyaz bir bornozla görünecekti. Yüzü kapşonunun altında gizlenmiş, şarkı söyleyerek sahnede bir gidip bir gelecek, sonra ilk boşlukta bornozunu atacak ve boksör şortuyla kalacaktı. Elleri eldivenli, kasıklarında bir kemer, sağlı sollu yumruklar atacak, Muhammed Ali gibi dansedecekti. Mekân çıldıracaktı. Gerçek bir dövüş gibi.

Final için bütün beklentilerin ötesine gitmeliydik. Büyük bir kafes düşünün, altı bin delirmiş hayranın arasına doğru ilerliyor. Kafesin içinde, kocaman bir Bengal kaplanı. Gerginlik ve korku histeriye yol açar. İzleyiciler birbirine sokulmuş. Birdenbire bir spot Grace'i aydınlatıyor. Bir sehpanın üzerinde durmuş, kaplan gibi giyinmiş. Şarkı söyleyerek aşağı inerken, kafese bakıyor ve kaplanla kışkırtıcasına göz göze geliyor. Güzel ve hayvan birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlar. Kaplan kükrüyor. Grace "Do Or Die" şarkısının nakaratıyla cevap veriyor. Kafesin kapısını açtığı anda, müzik duruyor. Mekân zifiri karanlığa kesiyor, ölümüne kavgaya tutuşmuş iki vahşi hayvanın korkutucu sesleri kaplıyor ortalığı. On "uzun" saniye geçiyor ve ışıklarla müzik dönüyor. Kafeste kaplan yok artık –sadece Grace var, şarkısına kaldığı yerden devam ediyor, koca bir parça eti çiğnerken.

Kübist, androjen, modern

Bu doğaçlama gelişen kariyerin beni nereye götürdüğüne dair en ufak bir fikrim yoktu. Hem çok heyecan verici, hem sinir bozucuydu Grace'in konserlerini düzenlemek. Bir süre tam kontrol sağlayabildiğim kendi alanıma, fotoğrafa dönmeye karar verdim. Ama aynı zamanda, bir anda Grace Jones mitine dönüşecek olan şeyi ilerletme zamanının da geldiğini düşünüyordum.

Grace'in geometrik bir yüzü vardır, Afrika maskları gibi biraz. Hemen göze çarpan elmacık kemikleri iki üçgen meydana getirir. Yüzünün şeklini vurgulamak için kare biçiminde kestirdiğim saçlarıyla, Afrika'dan esinlenmiş bir kübist heykel gibi olmuştu. Aynı şeyi sahnesine ve kostümlerine de uyguladık. O aralar eski Japon filmlerini seyretmeye giderdim, onu Japon dansı yapmaya ikna etme fikrim buradan doğdu. Herkes gibi haykırıp bağırmak yerine, böylesine agresif bir imajı olan birinin sahnede bir geyşanın küçük, kırılgan hareketleriyle yürümesini taze bir fikir olarak değerlendiriyordum.

Dönüşümü çok başarılıydı: Artık sıradan bir disko şarkıcısı değildi, karizmatik prodüktör Chris Blackwell'in belirlediği orijinal repertuarıyla dikkate alınan bir sanatçıydı. En sevdiğim parçalardan biri, Blackwell'e önerdiğim Astor Piazzola'nın "Libertango"su, Grace'e "I've Seen That Face Before" olarak uyarlanmıştı. Island Records'un kurucusu ve başkanı olan Chris, ikimizden "cennette yapılmış bir eşleşme" diye bahsetmeyi severdi.

Bir sürü yeni projeyle meşgulken, haberler patladı. Her ne kadar baba olmanın sorumluluklarından kendimi çok uzak hissetsem de, babalık fikri gururumu okşamıyor da değildi. Ama bu derecede büyük bir olay iş planlarımızla pek örtüşmüyordu. Grace'in yeni albümünün tanıtımını yapması mümkün olmayacaktı. Böyle bir durumda ne yapılır? Bebek doğana kadar iş bekletilir, en vahşi dedikodulara göğüs mü gerilir, yoksa bu yeni imajla insanların karşısına çıkmak göze alınır mı?

Çözümüm, "mega gebelik elbisesi"ydi. Bu elbise çok güzel ve görkemli olmalıydı. Ünlü illüstratör Antony'den geometrik bir elbise çizmesini istedim, Grace'in yüzü ve yeni siluetiyle uyum içinde olacak, origami ve Kübizm karışımı bir kostüm olacaktı bu (Grace o sırada sekiz aylık hamileydi). Elbise neredeyse üç metre uzunluktaydı, Grace dar bir platformda duruyordu. Elbisenin etekleri bir buz bulutunda kaybolmuştu. Bu dev heykel tekerlekler üzerinde sahnede yavaşça kayıyordu, bir gölün üzerindeki pusun arasında süzülür gibi. Sihirli bir şeydi...

Grace, Afro-Amerikan güzellik anlayışının klasik zıtlıklarından kaçınıyordu. Bir tarafta Siyah Amerikalı prensesler (zengin, burjuva, jet-set bir azınlıktı bu) Paris'ten, Milano'dan alışveriş yapıyor, Givenchy'den giyiniyor, saçlarını Alexandre'a yaptırıyordu. Diğer yanda, kendilerini "gerçek" Siyah kadınlar addeden "gururlu kızkardeşler", Afrika geleneklerinin verdiği esinle, etnik etkilenmeleri geliştiriyorlardı.

Grace'in doğal ten rengiyle birleşen androjenisi kimi müzik endüstrisi profesyonellerine çekici gelmiyor idiyse de, çok geçmeden fikirlerini değiştireceklerdi. Artık, eşsiz güzelliği cinsiyet ve ırk sınırlarını aşan, tam anlamıyla modern bir yaratı, belli belirsiz korku salan dışarlıklı bir varlık olarak görülüyordu.

Jean-Paul Goude, "So Far, So Goude" adlı hatıratından

Yeni albümü "Hurricane"in kapağından

KRİZ HABERLERİNİ İZLİYORUM. ZATEN BÜTÜN O PARALAR BİR FANTEZİYDİ. AMA SONUÇTA SIRADAN İNSANLARIN GERÇEK PARASINI ALIYORLAR, BU DA BENİ ÇİLEDEN ÇIKARIYOR.

Paris'e, New York'a, Jamaika'ya giderim, o esnada da Afrika'ya gitmiştim, soyunuverdim.

Konserleriniz sıklıkla vahşi bir tona bürünüyor. İnternette bir yorumda, bir konserinizde çıplak vaziyette ağladığınızı yazıyorlar...

Hmm. Olabilir. Parti benim partim. Bu arada, bir sigara yakabilir miyim? Yasak masak, ne yapacaklar, hapse tıkacak değiller ya! İnsan yemek yedikten sonra normal olarak bir sigara tellendirmek ister. Medeniyet dediğin böyle bir şeydir.

'80'lerin yeniden seviliyor olmasından memnun musunuz?

Aslında pek öyle bir şey yok bence, '80'lerin geri gelmesi falan yani. Ama sonsuza kadar yaşayacak bir takım şarkılar da var '80'lerden. Bana kilise müziği gibi geliyor aslında, kulüpte kilise. Bağırabilirsiniz, dans edebilirsiniz... Bu kilisenin rahibi müzikti. Ayrıca, evet, '70'lerde ve '80'lerde hepimiz eğlenceden payımıza düşeni aldık, bazen çok ileri de gittik. Ama sonuçta yaptığımız iş sağlam kafa gerektiriyordu, işler çok yoğundu, "freak" kabul edilmek için makyajınızın çok iyi olması lâzımdı. İnsanlar bazen geçmişi fazla gözlerinde büyütüyor. Oğlumun arkadaşları hâlâ "Studio 54'ü çok kıskanıyoruz, keşke şimdi de olsaydı" diyorlar. Harika bir zamandı, ama herkes kendi partisini kendi yaratmalı. Şahsen benim en güzel partilerim o an neredeysem orada olmuştur.

Buna yüksek sosyete ortamları dahil mi?

Elbette. Onlar da eğlenmeyi sever. Birilerinin onlara ayakkabılarını çıkarabileceklerini, soyunup dökünebileceklerini, bir joint yakabileceklerini söylemesine ihtiyaçları var.

Siz hâlâ takılıyor musunuz?

Ben Jamaikalıyım, unutma. Sahneye çıkmadan evvel bir-iki nefes alırım. Eskiden sahneye fırlatırlardı cigaralıkları, artık atmıyorlar.

Yaşlanmak geçmişe bakışınızı değiştirdi mi?

Hayır. Ama söyleyeceklerimden rahatsız olabilecek bir sürü insan da göçüp gitti, yaşlanmak bu anlama geliyor işte. *(gülüyor)* Bir yere kadar olgunlaşıyor insan ayrıca.

Yaşlanmaktan memnun musunuz?

Çok hoşuma gidiyor. Ama zaman ebedîdir. Ben zamanı saymam. En iyisini görmeye daha var. Hem ayrıca, öyle çok da yaşlı görünmüyorum. Bak şu kollarıma, bacaklarım gibi! Şu bileğime bir dokun! Sonra ayak bileklerime bak! Bak nasıl da formumdayım! Bu kadın 60'ında der misin? '80'lerde çok vücut geliştirme yapardım, şimdi çocukluğumdaki gibi hulahupu keşfettim. Okuldayken aşırı zayıf bulurlardı beni, şimdi hafif tertip etlendim.

Seks hayatınızı nasıl etkiliyor yaşlanmak?

Biraz daha huysuz oluyorumdur en fazla. Ama seksten sıkılmak benim kitabımda yazmaz, kanımda yok. Hem daha tadına bakılacak ne adamlar var. Yine de eskisine göre daha seçici oldum. Geçenlerde çok yakışıklı, seksî biriyle tanıştım, ama arızanın teki çıktı. İki kereden fazla beraber olmak istemezsin. Ben üç kere oldum ama. *(gülüyor)*

Grace Jones'un bir günü nasıl geçer?

Kendi başımayımdır genellikle. Dar bir arkadaş ve aile çevrem vardır. Partimi de sahnede yaparım. Turnede konserden sonra partiyi kaldıramayacağımı bilirim. Hiçbir şeyin tahrip edici bir hale bürünmesini istememe. İş programı yoğunlaşınca bu çok mümkün. Zaten artık benimle nasıl parti yapılacağını bilen insan da kalmadı, gidecek yer de kalmadı. Bir rock star değilim ben, yumuşak tabiatlı bir insanım.

"Hurricane"e giden süreç nasıl başladı?

Yıllardır underground işler yapıyordum. Altı yıl kadar önce Ivor'la (Guest, "Hurricane"in prodüktörü, nişanlısı) tanıştık, onun bir parçasına söz yazdım ilk. Aramızda yaratıcı bir kimya doğdu. Beraber 25 şarkı kaydettik, bu seanslardan muhtemelen bir albüm daha çıkar. Onun ev stüdyosunda, Londra'da yapıyorduk kayıtları. Firma bulmak zor oldu, para denkleştirmek de meseleydi. Ama konuklar da sağolsunlar, maddî bir şey talep etmediler.

Albümde "Corporate Cannibal" şarkısı dikkat çekici...

"Corporate Cannibal"ı açgözlü müzik endüstrisini ifşa etmek için yazdım, bu açgözlülüğüyle kendi kendisini de imha ediyor; sonuçta ortaya iyi bir müzik çıkmıyor, iyi müzik olmayınca para da gelmiyor, yani kendi kendisini yiyor. Şarkıda "ben insan yiyen bir makinayım" diyorum ya, insanlar seksten bahsettiğimi zannediyor, değil halbuki. O dize bir canavar, sokaktan geçenleri kıtır kıtır yiyen çokuluslu bir gökdelen hakkında. Şimdi de oturmuş, kendi kendilerini yiyorlar. Televizyonda kriz haberlerini izliyorum ve "ölen ölsün" diyorum içimden. Zaten hiçbir şey gerçek değildi ki, bütün o paralar bir fanteziydi. Ama sonuçta sıradan insanların gerçek parasını alıyorlar, bu da beni çileden çıkarıyor.

Çeviren: ***Merve Erol***

b→

BAAL

İbraniceden gelen Baal, kökeni dinî olmayan bir kelime. Saygıdeğer, efendi ve koca (zaten çoğu zaman koca ve efendinin eşanlamlı olduğunu hatırlatıyor) anlamına geliyor. Sami halkların yaşadığı bölgelerden Kartaca'nın da dahil olduğu Fenike topraklarına, bütün Ortadoğu'da rastlanan bir isim. Baal tek bir tanrının adı değil, genel bir tanrı adı, beraberindeki sıfat hangi tanrının söz konusu olduğunu anlatıyor: Baal Markodes, kutsal danslar tanrısı; Baal Şamen, gökyüzü tanrısı; Baal Bek, güneş tanrısı ve en mühimi, Kartacalıların korkunç tanrısı Baal Hammon... Her bölgenin kendi tanrısı, yerel Baal'i var.

Baal İ.Ö. 3. bin yıldan Roma dönemine kadar etkili olan Sami kökenli bir kült. Baal'in adı, her ne kadar kendisi de İştar gibi bir hermafrodit olsa da, hep bir kutsal kadın şahsiyetle anılır: Astart, İştar, Tanit (Flaubert'in "Salambô"da anlattığı Tanit)... Baal'in en önemli tapınağı Suriye'de bugünkü adıyla Homs'daydı. Bu tapınağın baş rahibi 218'de Heliogabal adıyla Roma imparatoru oldu ve dinini Romalılara benimsetti.

Tanrı'nın biricikliği fikriyle bağdaşmadığından Baal İncil'de mahkûm edildi. İncil'de belli bir kimliği yoktur, ama Yahve halkını doğru yoldan çıkaran bütün "uydurma tanrılar"ı anlatmak için kullanılır, "Yahve halkı Tanrı'ya sırt çevirdi ve Baal'lere ve Astart'lara tapmaya başladı" ifadesine sık sık rastlanır. Yüksek tepelere yerleşik Baal tapınaklarında Baal ikonları ve heykelleri, Baal'in fallik simgeleri olan sütunlar, İştar'ı temsil eden direkler ve sunaklar bulunur. Buralarda erkek ve kadın fahişeler cinsel açıdan hizmet verir ve çocukların kurban edilmesini gerçekleştirirlerdi.

Tanrılar da eninde sonunda ölüyor. Ama içlerinde bazıları çok daha uzun süre medeniyetleri etkileyebiliyor. İ.Ö. 3000'den Romalılara kadar kesintisiz hüküm süren Baal hiç şüphesiz bugüne kadarki tanrıların en uzun ömürlüsü. Bugün de birçok FRP ve video oyununda başrolde.

Brecht'in 1918'de, henüz 20 yaşında bir öğrenciyken yazdığı ilk uzun oyununda Baal, toplumdışı, alkolik, sefih bir anti-kahraman şair olarak çizilmişti. İlk defa 1923'te sahnelenen oyunu Brecht daha sonra kısmen değiştirdi. 1982'de BBC için sahnelenen oyunda Baal'i David Bowie oynadı, oyunda söylediği beş şarkı da "David Bowie in Bertolt Brecht's Baal" EP olarak basıldı, "Baal's Hymn" ve "The Drowned Girl" dışındaki üç şarkı hiç CD'ye veya dijital ortama aktarılmadı.

c→

CUTLER, IVOR

İskoç mizahçı, şair, şarkıcı, çocuk kitapları yazarı, radyo programcısı, öğretmen; Britanya'nın yetiştirdiği en nev-i şahsına münhasır kişiliklerden biri.

Amerika'ya gitmek isterken kendilerini İskoçya'da bulan Doğu Avrupalı Yahudi bir ailenin ferdiydi. Sanatsal güdülerini kardeşi doğdu-

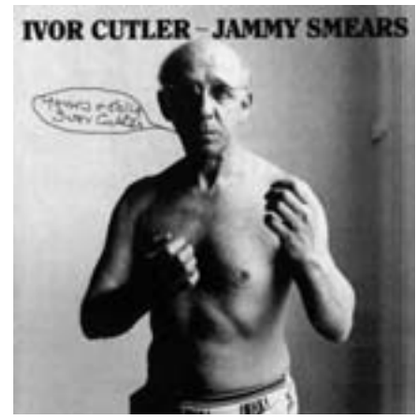

ğunda duyduğu dışlanmışlık hissine bağlıyordu. II. Dünya Savaşı'nda hava kuvvetlerine girdiyse de dalgın olduğu gerekçesiyle atıldı, Rolls Royce fabrikasındaki tecrübesi de standart bir işte çalışamayacağını anlamasını sağladı. İlkokullarda müzik ve drama öğretmeni oldu, bu sefer de müdürlerle ve ebeveynlerle serbest stil yöntemleri yüzünden kapışıyordu. Yazdığı şarkıları satmaya çalıştıysa da, çok geçmeden en iyisinin bunları bizzat okumak olduğuna karar verdi. İlk albümü "Who Tore Your Trousers" 1961'de yayınlandı. BBC'de yaptığı programlar Beatles'çıların da ilgisini çekti, kendisini "Magical Mystery Tour"a çağırdılar, Ringo Starr'ın teyzesine aşık olan Buster Bloodvessel rolünü o oynadı. 1967 tarihli "Ludo" albümünün prodüktörüyse George Martin olacaktı. 1974'te Robert Wyatt'ın "Rock Bottom"una eşlik etti, '70'lerde "Dandruff", "Velvet Donkey", "Jammy Smears" gibi bugün kült addedilen plaklar kaydetti.

Şiirlerini tamamen bilinçakışı yöntemiyle, aklına estiği gibi, mânâdan çok sese önem vererek yazıyordu. Bir çocuğun zihnine erişmek için aklı devredışı bırakmak istiyordu. Küçük orguyla söylediği şarkılar, aile hayatına dair anlattığı küçük hikâyeler, altını çizdiği İskoç aksanı, kendisine Bertrand Russell'dan Johnny Rotten'a, geniş bir hayran kitlesi kazandırdı. Van Morrison'la turladı, Laurie Anderson tarafından Meltdown Festivali'ne davet edildi, uzun yıllar John Peel'ın radyo programlarının gediklisi oldu. Golf pantolonlarını, bol rozetli şapkaları, bisikletleri severdi. Gürültüden çok rahatsız olduğunu söylese de, Alex Kapranos, Franz Ferdinand'ın başlıca ilham kaynakları arasında onu gösterdi, plaklarını Virgin, Rough Trade, Oasis'in de bağlı bulunduğu Creation gibi firmalar bastı. Bu acayip adam, 3 Mart 2006'da hayata gözlerini yumdu.

h→

HAYDN, JOHANN MICHAEL

Bildiğimiz Haydn, yani Joseph Haydn değil, onun küçük kardeşi. Babaları müzik bilmese de folk literatürüne hâkimdi, çocuklarını müzisyen olarak yetiştirdi. Michael'in sesi daha güzel bulunsa da, bestecilik hayatında abisinin izini takip etti. 33 yıl boyunca Salzburg şapelinde görev yaptı, verimliliği de burada arttı. Daha çok dinî eserleriyle tanınsa da, notalarını dünyevî konular için de düzenledi; koro çalışmalarına ağırlık verse de, yaylılar için de besteler yaptı, oda müziğini ihmal etmedi. Eserleri günümüze kadar ancak bir araya getirildi ve tasnif edildi. "Başpiskopos Sigmund İçin Ağıt" adlı eseri Mozart'ın "Requiem"inin başlıca esin kaynaklarından biriydi. "Missa Hispanica"sı, koral kilise müziğinin nadide örneklerinden biriydi. Bazı eserleri Mozart ve abisi Joseph Haydn'ın hanesine yazıldı, son yıllardaki araştırmalar bu yanlışlıkları düzeltti. Şarkıcı Maria Magdalena Lipp'le evlenen Haydn, 1806 yılında, 68 yaşında öldü...

"Ressamın Zaferi", William Sidney Mount (1838)

İ→

İNSAN NEYLE YAŞAR?

Sayın baylar, bize hep ders verirsiniz:
"Aman, günah, ayıp, kötü, yanlış."
Aç karnına kuru öğüt çekilmez.
Önce doyur beni, ondan sonra konuş.
Sende göbek, bizde ahlâk nedense.
Şimdi bizi iyice dinle bak;
İster şöyle düşün, istersen böyle:
Önce ekmek gelir, arkadan ahlâk.
Artık vermek gerek, unutmayın sakın,
Tüm nimetlerden, payını yoksulların.

İnsan neyle yaşar?
İnsan neyle yaşar: Ezip hiç durmadan.
Soyup, dövüp, yiyip yutarak insanları.
Yaşayabilmek için hemen unutmalı,
İnsanlığı unutmalı insan.
Katı gerçek budur, kaçınılmaz
Kötülük yapmadan yaşanamaz.

Efendiler, bize ahlâksız dersiniz,
Kötü kadın, utanmaz fahişe.
Aç karnına suçlanmak hiç çekilmez,
Önce doyur beni, ondan sonra söyle.
Sende şehvet, bizde edep nedense
Şimdi bizi iyice dinle bak;
İster şöyle düşün, istersen böyle:
Önce ekmek gelir, arkadan ahlâk.
Artık vermek gerek, unutmayın sakın,
Tüm nimetlerden, payını yoksulların.

İnsan neyle yaşar?
İnsan neyle yaşar: Ezip hiç durmadan.
Soyup, dövüp, yiyip yutarak insanları.
Yaşayabilmek için hemen unutmalı,
İnsanlığı unutmalı insan.
Katı gerçek budur, kaçınılmaz
Kötülük yapmadan yaşanamaz.
Bertolt Brecht (Türkçesi: Tuncay Çavdar)

K→

KITAEN, TAWNY

'80'lerde çok gönüller yakan, nice yeniyetme oğlanın rock'n'roll'a bulaşmasına sebep olan kızıl dilber. Özellikle Whitesnake kliplerinde boy gösterip çok insanın gönlünü çeldi. Hele ki "Here I Go Again"deki halleri unutulmazlar arasına çoktan girdi: Üzerindeki beyaz elbisesi gür kızıl saçlarıyla beraber rüzgârda savrulurken o da yattığı yerde, arabaların üstünde dansediyordu...
Gerçek adı Julie Kitaen. 1962 doğumlu, Kuzey Kaliforniyalı. Babası bir neon levha şirketinde çalışıyordu, annesi Miss San Diego güzellik yarışmasında Raquel Welch'in ardından ikinci gelmişti. 12 yaşında kendine Tawny demeye başladı, isim üzerine yapıştı kaldı. Oyunculuğa 1983'te, "Malibu" isimli bir televizyon filminde başladı, ertesi yıl "Perils Of Gwendoline" adlı bir erotik-avantür filmde oynadı. "Bachelor Party" filminde Tom Hanks'in nişanlısıydı, 1986'da "Witchboard" adlı bir korku filminin başrol oyuncusuydu. Liseden sevgilisi, Ratt gitaristi Robbin Crosby, Tawny'yi glam rock ortamlarıyla tanıştırdı, bazı Ratt albümlerinde kapaklarında ve grubun kliplerinde uzun bacaklarıyla arz-ı endam etti. 1987'de hayatının akışını değiştirecek olan aşkla da tanıştı: David Coverdale sayesinde Whitesnake'in en çok sükse yapan şarkılarının kliplerinde oynayacak, "Here I Go Again", "Is This Love", "Still Of The Night" derken, grubun en çok satan plaklarında tuzu biberi bulunacaktı ve yüzünü bütün dünyaya tanıtacaktı. Kitten'la Coverdale, 1989'dan '91'e, iki sene evli kaldılar...
Boşandıktan sonra televizyon âlemine geçen Kitten, Amerika'nın En Komikleri programını sundu, "Seinfeld"e, "Evli ve Çocuklu"ya, Türkiye'de de gösterilen "Herkül"e konuk oyuncu olarak katıldı. Coverdale'den sonraki aşk listesinde de Tommy Lee, O.J. Simpson, Jerry Seinfeld gibi isimler vardı. 1997'de beysbol oyuncusu Chuck Finley'le evlendi, iki kızları oldu. 2002'de Finley'i topuklu ayakkabıyla dövmek suçlamasıyla mahkemeye çıktı, üç gün sonra Finley boşanma davası açtı. 2006'da evinde kokain bulundurduğu gerekçesiyle hakkında dava açıldı, altı aylık bir rehabilitasyon programına alındı. Ekim 2008'de VH1'da başlayan Ünlüler Dr. Drew'la Rehabilitasyonda adlı bir reality show'un konuklarından biri de oydu.

Whitesnake'in "Here I Go Again" klibinden

M→

MARTIN, DAVID STONE

Savaş sonrasının en göze çarpan illüstratörlerinden biriydi, asıl olarak yaptığı plak kapaklarıyla meşhur oldu. İmzasının bulunduğu 400'ün üzerinde caz plağı, caz kültürünün yaygınlaşmasında büyük bir rol oynadı, Martin'in çizgileri bu müzikle adeta bütünleşti...
David Stone Martin 1913'te Chicago'da doğdu, Chicago Güzel Sanatlar Akademisi'nde okudu. Toplumcu gerçekçi Ben Shahn'ın asistanı olarak 1933 Dünya Fuarı için duvar tasarımlarında çalıştı. II. Dünya Savaşı boyunca Life dergisinin foto-muhabiri olarak çalıştı. Time kapakları için Mao, J.F. Kennedy, Eugene McCarthy gibi isimlerin portrelerini yaptı. ABD'ye dönüşünde serbest çalıştı, reklam işlerine imza attı, reklamcılık ve yaratıcı yazarlık dersleri verdi. Prodüktör Norman Granz'la dostluğu sayesinde plak kapakları yapmaya başladı, özellikle 1940'lar ve '50'ler boyunca Count Basie'den Art Tatum'a, Gene Krupa'dan Lionel Hampton'a, Stan Getz'den Ella Fitzgerald'a, pek çok caz büyüğünün plak kapağını dizayn etti. Bir süre aşk yaşadığı piyanist Mary Lou Williams'ın plak kapaklarını da o süsledi. Eserleri çeşitli müzelerde sergilenen Martin, zatürreeden 6 Mart 1992'de hayata gözlerini yumdu.

S→

SAMANYOLU

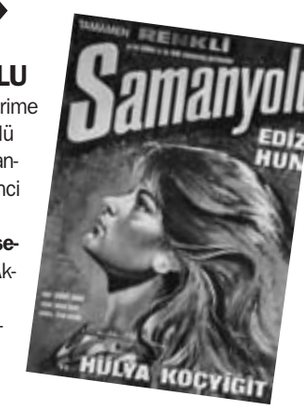

Yazarından (Kerime Nadir) daha ünlü romanın (Samanyolu, 1941) ikinci çevrimi.
Yönetmen ve senarist: Orhan Aksoy
Oyuncular: Hülya Koçyiğit (Zülal), Ediz Hun (Nejat)
Tema şarkısı: "Samanyolu" (ancak filmde Berkant'ın sesi yok)
Müzik: Metin Bükey **Söz:** Teoman Alpay
Filmden tadımlık bir diyalog:
Zülal: Nejat, sen yıldızların isimlerini bilir misin? Şu sayısız yıldızlardan meydana gelmiş beyaz enli şeridin adı ne?
Nejat: Samanyolu.
Zülal: Nereye gider bu Samanyolu?
Nejat: Öyle bir ülkeye ki, orada yalnız saadet vardır.

Ay,
Blueberry Tepesi'nde
asılı durdu

Louis Armstrong'un "Blueberry Hill"inden